

Мухиддин ЗОИРОВ

СОЛҲО
ВА ОДАМОНИ
НАҶИЪ

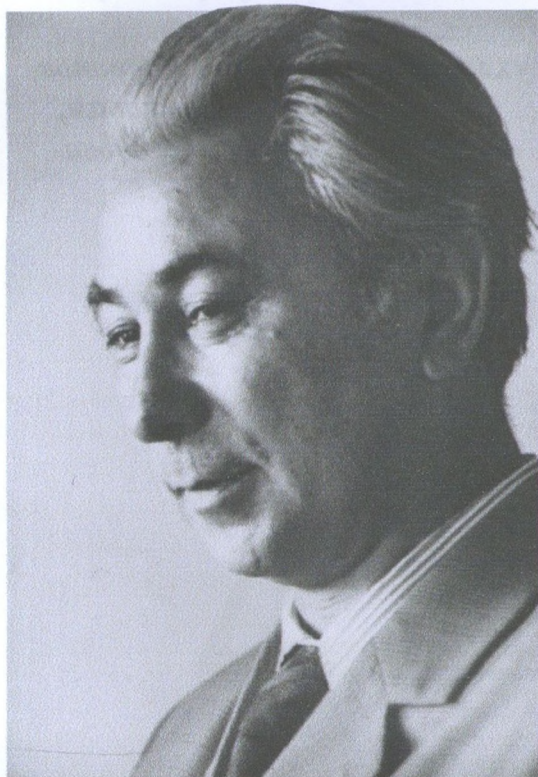
За други азису, Кафринское
Мнеони Солевые
Гослов Мине
Арносове!

Ане Кетод за реви и Геофа
Аз Басефа За Мучео Тауфине
Муг. Рамесе Ретанеову
По Касоне За Мучео
Гуогунин 35-го
Зосефов

4. XII. 2012 г.
М. Суванов

Муҳиддин Зоиров

**СОЛҲО
ВА ОДАМОНИ
НАЦИБ**

Душанбе - 2012

ББК 72.3+84 тоҷик 7-4+4

3-48

Муҳиддин Зоиров.

Солҳо ва одамони начиб. (аз дафтари хотира). – Душанбе, «Шуҷоӣён», 2012, 292 сах.

Мухаррирон: *Абдували Ҷавронов,
Тиллои Некқадам,
Мавҷуда Саидова*

ISBN978-99947-69-31-5

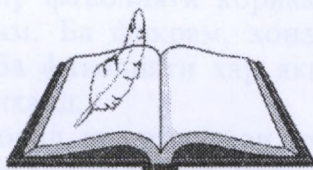
© Муҳиддин Зоиров, 2012

«Дар таърихи ташаккули ҳар як
Халқу Миллат бузургоне ҳастанд, ки
номи онҳо дар ҳеч даври замон аз
хотири мардум фаромӯш намешавад»

Эмомалӣ Раҳмон

Бахши аввал

Дар масири зиндагӣ

Ба хонандаи азиз!

Бо хохиши ёру рафиқон ва дӯстону аъзои хонадони онҳо, баъзе Кумитаҳои тадрукот, ҳамчунин бо дархости ҳайати мушовараи бархе аз рӯзномаву маҷаллаҳо, тӯли солҳои гуногун силсилаи мақола, хотираҳои ҷавонӣ ва даврони қору фаъолиятро рӯи қоғаз овардам. Ман хохиши онҳоро ба эҳтироми шахсияшон рад карда натавонистам ва ба навиштан розӣ шудам. Чунки ҳар яки ин инсонҳои арзанда, қаҳрамонони меҳнат ва фидокорони зиндагии навро медонистам, онҳоро аз наздик мешинохтам ва бо аксарашон солҳои сол, паҳлӯ ба паҳлӯ қору фаъолият доштам. Ман боз як чизро қайд карданӣ ҳастам, ки дар бораи ин шахсони намоён, одамони обрӯманду арзандаи кишварамон, ҳамчунон ки гуфтам, бо илтимоси ёру дӯстон, баъзе кумитаҳои тадрукот ва хохиши аъзои оилаи онҳо навиштам. Ман ба фаъолияти пурсамари ҳар яки ин шахсиятҳо ба ҳеҷ ваҷҳ баҳо доданӣ нестам, танҳо таассуротамро аз солҳои ҷавонӣ ва хотираҳои ҳамкорӣ баён кардам. Ин ғайриимкон аст, ки ба фаъолияти ҳар яки онҳо баҳо бидиҳӣ ва чунин иқдом қори осон ҳам нест, масъулият металабад. Ман фақат чизе медонистам ва дар фаъолияти қориам омӯхтаму дидам, ҳаминро навиштам. Ба фикрам, хонандагони мӯхтарам хонда, ҳудашон ба фаъолияти ҳар яки онҳо дар солҳои гуногун баҳо медиханд.

Ногуфта намонад, ки хизматҳои арзандаи ин шахсони бузург дар саҳифаҳои таърихи Ватани азизамон абадӣ хоҳад монд.

Ман нависанда не, мутахассиси хоҷагии қишлоқ ҳастам ва ин қитобе, ки ҳоло дар даст доред, шояд поре аз муҳаббати ман ба замини ғайзбори кишварам, обу хоки он, шахсиятҳои бузург ва мардуми меҳнатқарини Тоҷикистон бошад. Хурсанд ва шоду фирӯз мешудам, агар ин пораҳои парокандаи меҳри ман ба сифати ёддошт

ва андӯхтаҳо замини хотираву замири дили софи Шумо - хонандаи азизро шодоб гардонад.

Хонандаи азиз, инак китоби хотираҳои ман дар бораи зиндагинома ва фаъолияти як силсила арбобони давлативу ҷамъиятӣ, шахсони майдони меҳнат ва корнамоиҳои онҳо ба охир расид. Пешорӯи шумо чехраҳои арзандаи арсаи кор ва симоҳои воқеии музаффари онҳо ба ҷилва омаданд. То ҷое тавонистам, шаммае ҳам бошад, аз рӯзгори қобили ибрати онон, аз ҳамкориву ҳамназарӣ дар роҳи сохтмони ҷомеаи Тоҷикистони азиз нақл кардам. Бале, хотира ва андӯхтаҳо аз онон ибратбахшанд ва мешавад, ки насли имрӯза – ҷавонони Тоҷикистон сабақе аз он бардоранд ва баҳравар шаванд. Ин таҷрибаи зиндагист. Таҷрибаи зиндагӣ бошад, бузургтарин устод аст. Беҳуда нест, ки ҳанӯз Рӯдакии бузург фармуда буд:

Ҳар кӣ н-омӯхт аз гузашти рӯзгор,

Низ н-омӯзад зи ҳеҷ омӯзгор.

Ман ба синни мубораки 80 қадам мондам. Имрӯзҳо дар партави сиёсати сарвари мамлакатамон, мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмон давлати пирӣ ва дар оила бо фарзандону наберагон ва дар ҷамъият дар ихотаи инсонҳои бузург ва созандагони даврони нав зиндагии хушу хуррам дорам.

Бо истифода аз фурсат лозим мешуморам, ки хотираҳоямро боз дар бораи шахсони бузурги Тоҷикистон ва устодони соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқи мамлакат, қаҳрамонони арсаи меҳнат ва кишоварзони забардаст хизматҳои шоёни ходимони давлатӣ ва ҷамъиятӣ дар роҳи сохтмони давлати соҳибистиклол, Худо хоҳад, ният дорам, дар оянда аз дафтари хотираҳоям нависам.

Бо эҳтиром Муҳиддин Зоиров
ш. Душанбе, моҳи апрели соли 2011

**БУЗУРГОНРО БУЗУРГОН ЗИНДА
МЕДОРАНД
(ба муносибати 90-солагии Ҷаббор
Расулов)**

Таи чанд соли охир ба туфайли хирадмандӣ ва дурандешиӣ, оқилӣ ва одилии Президенти кишвар, мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки худ як бузургмарди миллату меҳнат мебошад, ҷашнвораҳои як зумра фарзандони арзандаи халқи тоҷик мутантан ва хотирнишин таҷлил гаштанд. Ба ин ҷашнҳои Хоҷа Камоли Хуҷандӣ, Мирсайид Алии Ҳамадонӣ, Садриддин Айнӣ, Бобоҷон Ғафуров, Мирзо Турсунзода, Мунаввар Шогадоев, Саидхӯҷа Ёрунхӯҷаев, Маҳмадулло Холов, Абдулаҳад Қаҳҳоров, Турсун Ёлҷабоев, Назаршо Додхӯдаев, Боқӣ Раҳимзода, Мирсаид Миршакар, Мастибек Тошмуҳаммадов ва бисёр дигарон мисоли рӯшан аст. Қарори нави Ҳукумат дар бораи гузаронидани ҷашни 90 - солагии Арбоби барҷастаи сиёсӣ давлатӣ Ҷаббор Расулов ифодаи боз як қадришиносӣ буда, маҳбубияти сардори давлатамонро дар байни халқ зиёд кард.

Ҷаббор Расуловро нағз мешинохтам. Солҳои зиёд бо ӯ кор карда, хоксорию фурутанӣ, дурандешию серталабӣ ва дилсӯзи кишвар буданашро эҳсос кардам, аз ин рӯ, лаҳзаҳои гуворо дар дафтари хотираам дар бораи ӯ хеле бисёранд. Аммо то шиносӣ ва ҳамкорӣ бо ӯ дар вазифаҳои баланд роҳ ханӯз тӯлонӣ буд.

... Соли 1957 дар ноҳияи Шаҳринав аввал сарагрономи МТС, сонӣ, баъди барҳам хӯрдани ин ташкилот ҷонишини раиси комичроия - сардори инспексияи хоҷагии қишлоқ шуда кор мекардам. Ҳамон сол бо як гурӯҳ пешқадамони соҳаи кишоварзӣ ба

Намоишгоҳи комёбиҳои хоҷагии халқи СССР, ба Маскав рафтани лозим шуд. Пеш аз сафар, аз рӯи одати дерин, лозим донидам, ки бо падархондам - собиқ вазири назорати давлатӣ Пӯлод Абдуллоев хайрухуш кунам. Ин марди дар чумхурӣ хеле машхуру барӯманд маро меҳрубона пешвоз гирифта, аз корхоям бодикқат пурсон шуд ва ҳангоми хайрухуш гуфт:

- Маскав, ки рафтани бошӣ, албатта, ба Вазорати хоҷагии кишлоқи СССР даро, Ҷаббор Расуловичро ёфта, салому эҳтироми маро расон. Худатро ҳам шарм надошта шинос кун. Расулов одами бисёр хоксору ҳалолкор. 11 - сол Раиси Совети Вазирон шуда кор кардагӣ. Нону насибаш будааст, ки ба Маскав, ба ин даргоҳи баланд ба кор гирифтанд...

Дар анҷоми сафар ба Вазорат даромада, мақсадамро изҳор доштаму ба дафтари кории Ҷаббор Расулов даромадам. Ё маро дида хурсанд шуду аз қору бори деҳқонони чумхурӣ, аз рафיקони шаҳринавӣ пурсон гашт, номи як қатор бригадирҳо ва раисҳоро ба забон гирифта, хоҳиш кард, ки саломашро ҳатман ба онҳо расонам. Одами босалобат, сиёсатдор бошад ҳам, самимӣ гап зада, касро зуд ба сӯҳбаташ моил месохт.

Он рӯз дар роҳравҳои Вазорат гаштугузор карда, фаҳмидам, ки як нафар фарзанди кишвари ман дар Маскав, ба чи гуна обрӯ ва эътибори баланде соҳиб будааст. Аз чиддият, серталабӣ ва хоксориҳояш ин ҷо бисёр суҳанҳо шунидам.

Ин аввалин мулоқоти ман бо Ҷаббор Расулов буд, ки онро ҳеч гоҳ фаромӯш намекунам.

Мулоқоти дигари ман бо ин марди начиб соли 1962 ба вуқӯъ пайваст. Вай дар ин айём дар маснади хеле баланд - Котиби якуми Комитети Марказии Партияи Коммунистии Тоҷикистон кор мекард. Ман ҳам дар ин байн дар вазифаҳои мухталиф кор карда, мактаби олии хизбии назди КМ ҲКИШ-ро дар Маскав хатм карда, ба ихтиёри Кумитаи Марказӣ фиристода шуда будам. Як

сахар ба хона занг зада гуфтанд, ки зуд ба хузури Чаббор Расулов биёям.

- Дина мо дар Бюро маслиҳат кардем, ки туро ба ноҳияи Данғараю Совет ва Ёвон чун ташкилотчии Кумитаи Марказӣ ба кор фиристем, - гуфт ӯ баъди салому алек ва ҳолпурсии самимона ва илова кард: - ноҳияҳои мазкур хеле ояндадоранд. Хусусан Данғара. Нияте ҳаст, ки ин ҷо туннел кофта, оби Вахшро аз самти Норақ ба заминҳои ташналаби он равон кунем. Одамони хубу меҳнатӣ дорад ин сарзамин. Саросема нашуда, бо мулоҳиза кор кун.

Ва ба хотираш магар чизе расид, ки дар охир гуфт:

Боз як масъала ба ҳаёлам омад, мо маслиҳат кардем, барои тезондани корҳои сохтмону обёрии Данғара Котиби КМ ПК Тоҷикистон Султон Бобоевич Эргашев аз округи Фрунзеи райони Данғара депутати Совети Олии республика интихоб мешавад. Ин кас хеле марди кордон, таҷрибаи ҳаёти дорад, ёрии амалӣ хоҳад кард.

- Ҳа, воқеан, ту кадри ҷавон. Баъзан душвор шуданаш мумкин. Дар ноҳияи Восеъ раиси хирадманде ҳаст. Миралӣ Маҳмадалиев. Албатта, наздаш рав, маслиҳат кун. Деҳқони ҳақиқӣ, ҳаётдида. Нонашро хӯр, чояшро хӯр, ба гапаш гӯш деҳ. Хуб, гап ҳамин. Акнун, ба ту барори кор!

Бале, ҳамон вақт ман бо дуои неку чун падар ғамхоронаи Чаббор Расулов ба сафар баромадам ва хеле хушнудам, ки чанд сол дар ин минтақа бо мардуми воқеан ҳам заҳматкаш кор карда, сари ҳар қадам аз маслиҳатҳои устод Миралӣ Маҳмадалиев баҳраҳо бурдам.

Боре ман ба ӯ, чун вазири хоҷагии қишлоқи ҷумҳурӣ, дар маҳаллаи Курбоншаҳид, дар чойхонаи сари роҳ рӯ ба рӯ шудам. Чой буд, чапоти буд, донаҳои тахтаи шоҳмот рӯи дастархон пареш буданд.

- Муҳиддин, - гуфт ӯ, пиёлаи чойро сӯям дароз карда, - ту вазири ганда не, лекин дар илми шоҳмот бо ман баробар шуда наметавонӣ. Навакак Расулов дар ҳамин ҷо

шоҳмотро бой дода ба Метинтӯқай рафт.

Ҳардуюмон хуб хандидем.

- Буридед, ё бой додед, намедонам, - гуфтам ба раис-бобо. Лекин медонам, ки тахтаи шоҳмот барои Шумо як пораи замин ва донаҳояш деҳқонзодаҳо ҳастанд. Хаёлам, донae меронед ва фикр мекунед, ки агар қувваи корӣ дуруст истифода шавад, самти амалиёт дуруст бошад, мудом голиб омадан мумкин аст.

- Гапат ҳақ, - гуфт Бобои Раис, донаҳои шоҳмотро ба куттӣ чой карда, - ту дур нарав, сухан аз бой додани Расулов буд, чӯра.

- Ун кас, хаёлам, қасдан бой додагӣ, ки Шумо хурсанд шуда, кори саҳоро суст накунед.

- Ба чӣ ишора мекуни? - рамуз гирифта, пурсид Бобои Раис.

- Ин пагоҳӣ Қаббор Расулов ба ман занг зада буданд.

Назди Миралӣ рафта пурс, ки чиба ханӯз чигиташ аз хок сар намекашад? Агар дар хоҷагии Миралӣ аҳвол чунин бошад, ҳоли пахтаи минтақа чӣ мешавад? Рав, пурс, маслиҳат кун, - гуфтанд.

Бобои Миралӣ тахтаи шоҳмотро ба як сӯ монда:

- Қаббор Расулов одами вазнин, бамаънӣ, хоксору дурандеш, - гуфту аз ҷо хест: - О, мардаке! Дар дил иқа гап доштаю бо хандоханд гузашта рафт. Мақсадаша ба ту фаҳмонда будааст-дия, - гӯён раис пеш аз хестан илова намуд:

- Биё, вазир, сари замин рафта пахта аз гӯшаш кашида мебарорем, Расулова хафа кардан нағз не...

Ва ҳамон сол Бобои Миралӣ ба деҳқонони пухтакори хоҷагиаш бо меҳнату машаққати зиёде ба қавли худаш, пахтаро аз гӯшаш кашида баровард ва бори дигар исбот кард, ки ӯ деҳқонзодаи ҳақиқист.

Бале, устод Миралӣ Маҳмадалиев дар зарфи умри пурбаракати хеш, баҳри шукуфоии хоҷагӣ кори аз дасташ омадагиро ба харҷ дода, туқайзорҳоро гулзору гулистон кард.

Хочагӣ дар ҷумхури як мактаби аҷоиби таҷрибаи пешқадам шуд, ҳашт нафар номдорони майдони кор Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ гаштанд. Худаш ҳам қаҳрамон шуд. Колхозаш ҳамеша байрақбардор, соҳиби ифтихорномаҳо ва овозадор буд. Ва, ниҳоят, орден гирифт, - ордени Ленин!

Бобои Миралӣ ба ҷуз роҳбари хеле хуб ва кордон буданаш, дар рӯзгори иқтисодӣ, сиёсӣ ва фарҳангии на танҳо Хатлонзамин, балки тамоми ҷумхури ва берун аз он ғаёлона ширкат мекард.

Ӯ бо калонҳо, калонҳо бо ӯ маслиҳат ва машварат мекарданд.

Ӯ Брежнев, Косигин, Горбачёв, Полянский, Месяц, Черненко, Андропов, Кулаков, Нуриев, Рашидов, Ғафуров, Усубалиев, Алиевро нағз мешинохт ва онҳо низ - ин бузургмарди оқилу донору иззату иқром мекарданд.

Ғапаш ба Протопопов, Ғафуров, Ӯлчабоев, Расулов, Қаҳҳоров, Холов, Набиев, Маҳкамов мегузашт.

Ғапи онҳоро гӯш мекард ва дар ҳаёти колхозаш амалӣ мегардонд. Бо Турсунзода, Вализода, Улугзода, Иқромӣ, Осимӣ, Раҳимзода, Миршакар, Қаноат, Ғайзуллоев вохӯриҳо дошт. Ҳазлу шӯҳӣ ва меҳмондорӣ мекард. Дар шохмот якеро мебурд, ба дигаре бой меод, аммо мудом дастархони меҳру саховаташ барои ҳамагон боз буд.

Бале, 53 сол сарвари озмудаи як хочагии бузург будан насиби ӯ гашт. 40 сол депутати Шӯрои Олии СССР ва Тоҷикистон, 50 сол аъзои ҳизби коммунист буд. 5 писар, 5 духтар ёфт, келин, домод, набера ва аберадор шуд.

Президенти мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон хизматҳои бузурги Миралӣ Маҳмадалиевро дар назди халқу ватан ба назар гирифта, ӯро бо ордени Исмоили Сомонӣ мукофотонид, ки ин қадрдонии сардори давлат нисбат ба ӯ буд.

Ҳа, бо ҳидояти Ҷаббор Расулов ман бо ана ҳамин хел як инсонии комил, деҳқони асил аз наздик шинос шуда, аз таҷрибаи бузургаш баҳраҳо бурдам.

Соли 1967 дар ҳаётам боз як воқеае рух дод. Ҷаббор Расулов маро дар утоки кориаш қабул карда, сӯҳбат намуд: - Бюрои КМ аз фаъолияти ту дар ноҳияҳои Дангара, Совет ва Ёвон қаноатманд аст, услуби кордорият ба ҳайси Раиси комитроияи ноҳияи Орҷоникидзеобод (ҳозира Ваҳдат) гувоҳӣ медиҳанд, ки акнун чун роҳбар, мутахассиси хоҷагии қишлоқ хеле пухта шудай. Дина ман бо аъзои бюро сӯҳбат доштам. Ба қароре омадем, ки туро ба кори боз ҳам масъултар - ба котибии якуми райком пешниҳод кунем. Қумсангир мефириستمат. Он ҷо масъала хеле бисёр, хусусан оид ба хоҷагии қишлоқ. Гумон мекунам, ки ту ҳамчун агроном аз ӯҳдаи ҳаллу фасли онҳо мебарой, - гуфт Ҷаббор Расулов.

- Ман Ҷаббор Расулович...

- Ман, Ҷаббор Расулович, солдати партия? - ҳамин тавр гуфтани будӣ? Ин гап маълум бошад ҳам, ба ҳаёлам хеле забонзада шудааст. Бисёр шудааст, ки назди ман худро «солдат» мегӯяду чун ба курсӣ шинанд, худро ҳокими мутлақ ҳисоб мекунанд, ба кибру ғурур роҳ медиҳанд, аз халқ канда мешаванд... Худро эҳтиёт кун. Моро, бюрои КМ-ро дар ҳолати нокулай намонон. Хоксорӣ кун, дӯстиро пеша намо, барои шарафи республика мубориза бар. Ба фикрам, гапамро фаҳмидӣ!

- Раҳмат, Ҷаббор Расулович, барои насиҳати падарона, - гуфтам дар ҷавоб.

- Ту акнун ба водие меравӣ, ки шӯҳрати ҷаҳонӣ дорад, - идома дод Расулов. - Он ҷо мардони майдон, инсонҳои кордон, пирони соҳибтаҷрибаи кори деҳқонӣ хеле бисёранд. Саросема нашуда, оромона, бо сабру тоқат аз онҳо кор омӯз. Ин бароят як мактаби калони рӯзгор мешавад. Масалан, Сирочиддин Исоевро гирем. Ин як шахсияти хеле комилу дурандеш аст. Як замон ба водии Ваҳш омада, аз душвориҳо натарсида, ин ҷо муқимӣ

гаштааст. Аз колхозчи оддӣ то котиби райком, Устои пахта, Қаҳрамони Меҳнат расидааст. Бо ӯ зуд-зуд воҳӯрда ист, маслиҳату машварат кун, корат пеш меравад, обрӯ мегири. Нохияи Қумсангир ҳам одамони наҷиб,-агроном, бригадиру раисҳои хуб дорад. Дар он ҷо ба Абдурозик Раҳмонов тақия кун, раиси хубу кордон аст.

Албатта, ин сӯхбат барои ман хеле гуворо буд. Рӯзи ба Қумсангир ба ҳайси котиби якуми райком рафта қарор додам, ки сари роҳ Сирочиддин-акоро зиёрат кунам. Дар Колхозобод, ворида бинои дуошӯнаи райком шудам.

Сирочиддин-ака навакак аз чаласаи бюро баромада буд. Маро падарвор оғӯш кашида, рӯ ба рӯяш шинонд. Котибаро ҷеғ зада, ҷой фармуд. Сипас гуфт:

- Ба Қумсангир омада ба мо ҳамсоя шуданатро шунида, басо хурсанд шудам. Рафта табрик карданӣ будам. Лекин пешдастӣ кардӣ.

Колхозобод пешкаш. Хуш омадӣ. Нури дида...

Пиёлаи ҷой мурут карда, ба мӯйлаби базеб ва мошу биринҷаш даст зада афзуд.. - район хеле калон, серсоҳа. Интернатсионалӣ... Ба зиммаат масъулияти гароне бор шудааст. Лекин мардумаш нағз, роҳбарони хоҷагияш боқувват.

- Ҷаббор Расулович ҳам аз ин хусус ишора карданд,- гуфтам ман.

- Он кас одамшинос. Одамашро ёфта ба Қумсангир фиристодаанд. Ман дар бораи ту бисёр шунидаам. Дар қори роҳбарӣ хеле пухта шудӣ.

- Гузаштагон фармудаанд: бе пир марав дар амонӣ, Ҷарчанд Сикандари замонӣ. Дуо гирифта, баъд равам гуфтам. Тачрибаи бои шумо барои мо, кадрҳои ҷавон як мактаби бузург аст. Аз он баҳра бурданамон лозим.

Шояд сӯхбати гуворои мо он рӯз хеле давом мекард. Вале котиба боодобона ворида утоқ шуда ба Исоев хабар расонд, ки аз марказ як гурӯҳ мутахассисон омадаанд. Мо ваъдаи дидор намуда, самимона хайрбод гуфтем. Тамоми роҳ дар гӯшам гуфтори ҳикматомези ин марди шариф,

оддиву хоксор садо меод.

- Роҳбар агар бо халқ, бо одамон бошад, онҳоро хурмату эҳтиром кунад ва ба қадрашон расад, ҳаргиз кам намешавад, балки қадр манзалат, обрӯю эътибораш боз ҳам баланд мегардад. Ман як муҳочир, як деҳқони оддӣ будам, ҳамин халқ маро нон дод, обрӯ дод ва ниҳоят қаҳрамон кард. Ба халқ будан фазилатҳои хубе дорад...

Ин маслиҳатҳои Арбоби давлатамон Ҷаббор Расулов дар ҳаққи Сирочиддин-ака Исоев дар фаъолияти роҳбарии ман дар корҳои ҳизбию давлатӣ минбаъд нақши бебаҳо гузоштанд.

Ҳар мулоқот, ҳар вохӯрӣ, ҳар сӯҳбат бо роҳбари аввали ҳамонвақтаи кишвар Ҷаббор Расулов барои ман як мактаби калони зиндагӣ ба шумор мерафт.

Ба фикри ман, бе ҳеч муболиға, Ҷаббор Расулов як шахсияти нотакроре буд.

Ба хаёли банда вай, пеш аз ҳама, одамшинос - қадршинос буд. Қадр манзалати мусоҳибаширо зуд эҳсос мекард ва дарҳол муайян менамуд, ки вай ба чӣ кодир аст. Ӯ аз ҳамкорон, аз мутахассисон чанд талаби мушаххас дошт.

ЯКУМ – ҳукуқи роҳбарӣ кардан ба одамон. Ва худаш дар ин бобат мисоли хеле равшан буд. Яъне тамоми ҳастияширо ба кор бахшида буд, тамоми дониш, ҳунару истеъдодашро бедареғ сарф мекард. Ин дар кор. Дар зиндагии шахсӣ чӣ? Шиораш зиндагии хоксорона, бе сарфу хароҷоти зиёдатӣ буд, хеле заминӣ, ҳамранги ҷамоа мезист ва чунин рӯзгорро аз ҳама талаб менамуд, баҳусус аз ҳамкорон, аз вазирон, аз котибони райком. Тӯйҳо, зиёфатҳои пурдабдаро наменвисандид, исрофкориро бинад, ҷаҳлаш мехест, аз болобардориҳо худро канора мегирифт, бо деҳқонон дар сари замин нишаста, бо пораи

нон чою тарбуз хӯрдан барояш хуш буд.

ДУВУМ – донистани хилқати одамоне, ки ба онҳо роҳбарӣ мекунӣ ва аз онҳо кор талаб менамоӣ. Бо асоси комил мегӯям, ки Ҷ. Расулов ҳамаи директорони совхозҳо, раисону бригадирҳои колхозҳоро қариб, ки ном ба ном медонист. Дар кучо, чӣ қадар замин ҳаст, чӣ коштаанд ва боз дар кучоҳо заминҳо бекор хобидааст, ин ҳамаро ёд дошт ва барои пурсамар истифода бурдани ҳар як вачаб хоки Тоҷикистон ғамхорӣ мекард. Дар ҳар маҳалла, деҳа, колхоз, бригада деҳқони пухтакору мумтозеро медонист, ўро ёдовар мешуд, дасташ расад, ба аёдаташ мерафт.

Аз раисони колхозҳо Абдуғафур Самадов, Миралӣ Маҳмадалиев, Карим Исмоилов, Аскаралӣ Мирзоев, Эначон Бойматова, Абдурозик Раҳмонов, Ниёзмамад Беков, Кенча Назиров, Ҳомидҷон Назаров, Имомназар Ҳочаназаров, Абдӣ Авазов, Тўрахон Эсанқулов, Талбак Садриддинов, Ширин Шарифов, Иззатулло Бобокалонов, Шаҳобиддин Нуриддинов, Болта Гулаев, Эгамбердӣ Бобоҷонов ҳаққонӣ ифтихор мекард. Онҳо имон ва ихлоси ӯ буданд.

Ҷаббор Расулов ба эҳтиёҷоти мардум дилсўзона муносибат мекард, ҳалли ин ё он масъаларо ба назорати қатъии худ мегирифт ва ичрояшро бодикқат назорат менамуд. Солҳои Котиби Якуми ноҳияи Қумсангир буданам боре аз норасоии оби нӯшиданӣ ба ӯ гӯшрас кардам. Зуд, бе таъхир ба ташкилотҳои дахлдор супориш дод ва хангоми сар додани об аз дарёи Панҷ худаш омад. Одамонро ин воқеа ба ҳаяҷон овард, рӯҳашон болида гашт, боварашон ба ӯ, чун роҳбар, қавитар гашт. Худи Расулов ҳам шод, сарфароз шуд, ки ба одамоне некиаш расидааст.

Ва ниҳоят, як чихати дигари фаъолияти Ҷаббор Расуловро ёдрас бояд шуд ва мо ҳама онро набояд фаромӯш кунем. Вай саропо интернационалист буд. Ба ҳамаи халқиятҳои ҷумҳурӣ бо як чашм менигарист ва дӯстии одамонро хеле эҳтиёткорона, бомулоҳиза,

дурандешона бонӣ буд. Ба интихоби кадрҳо аз рӯи ин принцип хеле диққат меод. Кифоя аст бигӯем, ки он солҳо бо тавсияи ӯ қирғиз Толиб Мирзоев, арман Хайко Мирзоянс, ўзбек Аскаралӣ Мирзоев, озар Алигасан Замонов, туркман Мавлон Қорёғдиев, гурҷӣ Димитрий Гачечиладзе, яҳудӣ Иримей Капустин, корейгӣ Ким Ефримович, украин Василий Люлчак, юнонӣ Леонид Авгатов ва намояндагони бисёр халқиятҳои дигар дар вазифаҳои мухталифи роҳбарӣ кор мекарданд. Ронандааш Борис Пенти молдаві буд.

Ҳушёр бош, - мегуфт ӯ - дӯстӣ- бунёд, сутуни республика аст, мабод, ки он коста шавад! Ӯ зуд-зуд аз аҳволи говҷӯши колхозии «Победа» немисзан Элвира Руф, ки он солҳо дар зиёд ҷӯшидани шир овозадор буд, пурсон шуда меистод.

Ёрдамчи Чаббор Расулов Рафиқҷон Муҳаммадиев дар саҳифаи рӯзномаи «Коммунист Таджикистана», аз серталабӣ, ҷонфидоӣ, принципиалӣ будани Чаббор Расулов ҳарф зада, як воқеаро ёдовар мешавад.

«Рӯзҳои 50-солагии Қазоқистон буд, - мегӯяд Муҳаммадиев - ба ҷашнвора аз ҳамаи ҷумҳуриҳои собиқ Иттиҳоди Советӣ ва аз хориҷи кишвар меҳмонони зиёде омада буданд.

Дар зиёфате, ки ба ин муносибат дар Алма-ато ораста шуд, Леонид Илич Брежнев раисӣ мекард. Вай дар ҷояш нишаста, гоҳе бо ин, гоҳе ба он меҳмоне сухан меод ва табиист, ки якero ситоиш мекард, дар ҳаққи дигаре шӯҳӣ. Ва нохост, ӯ қадаҳи пурмаии хешро ба даст гирифта, қад - қади мизи дароз оҳиста ба қадам задан даромад. Ҳама яку якбора шах шуда монданд. Брежнев назди Расулов омада, бо ӯ имкони хестан надод, дасташро сари китфи ӯ ниҳода гуфт:

- Ҷаббор Расулович коммунисти аз ҳама хоксору матиниродаи мост. Ман нағз медонам, ки ӯ рӯзгори одию омиёна дорад, дар бораи худ қариб, ки ғам намехӯрад, ёду хушаш мудом ба дигарон...»

Ҳамин тавр, Брежнев дар бораи махсусиятҳои инсонии Ҷаббор Расулович, меҳнатдӯстии беҳамтои ӯ, дақиққорӣ ва серталабиҳояш ҳарф зад ва ҳангоме ки аз қадаҳаш чуръае ба саломатии ӯ ба лаб бурд - дар зал мавҷи қарсақанӣ баланд гашт. Ва ана ҳамон лаҳза, - мегӯяд Муҳаммадиев, - ман бори дигар бо тамоми вучуди худ эҳсос кардам, ки чи хел ӯ одами ҳақиқиву нотакрор аст, ки ӯро натавонӣ дар ҷумҳурии худамон, балки берун аз худуди он ҳам ин қадар иззату эҳтиром мекардаанд.

Соли 1964 дар Орҷоникидзеобод раиси комичроия шуда қор мекардам. Моҳи январӣ ҳамин сол ҷаласаи васеи кишоварзон баргузор гардид.

Ҷаббор Расулович ҷаласаро ҷамъбаст карда ва ҳамон вақт аз номи Ҳукумати Иттифок ба сарағрономи қолхозии ба номи Ҷунхочаеви вилояти Ленинобод (ҳоло Суғд), Додочон Набиев ситораи тиллои Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистиро бо ордени Ленин супурда гуфт:

«Агар шароити иқлимро ба назар гирем, пахта дар мо фақат месабзад, дар нашъунамо ва парвариши он бошад тамоми мамлакат - металлургҳои Урал, мошинсозони Русия ва Белорус, ғаллақорони Украина, қорводорони Қазоқистон, нефтчиёни Озарбойҷон, кимийғарони Ўзбекистон ва дигарон ширкат меварзанд».

Ман соли 1971 аз вазифаи Қотиби Якуми райқоми райони Қумсанғир, мудири шӯъбаи кишоварзии ҚМ ПҚ Тоҷикистон таъин шудам. Албатта ин вазифа хеле масъулиятнок буд, ҳамеша, шабу рӯз масъала пайдо мешуд, супоришҳо аз тарафи роҳбарони ҚМ, телефонҳо-

хабарҳо аз ноҳияву вилоятҳо, вазоратҳо, аз Маскав, масъалаҳои котибот, бюро ва ғайраҳо. Дар қатори дигар масъалаҳои иҷтимоию иқтисодӣ, инкишофи минбаъдаи соҳаи хоҷагии қишлоқ, баҳусус соҳаи хеле муҳими он - пахтакорӣ мудом дар назорати роҳбарони ҷумҳурӣ - шахсан Ҷаббор Расулов буд.

Ин шахси бузург, ташкилотчии моҳир баъди воқеаҳои «изофанависӣ» ба сари ин вазифа омада буд, инкишофи соҳаро зери назорати худ гирифта, роҳбарони хоҷагиҳо ва мутахассисони соҳаро ба ҳалолкорӣ, поквичдонӣ, эҳтиёткорӣ ва олуданашавӣ даъват мекард ва тоннаю килограммҳои пахтаро бевосита худаш ҳисобу китоб карда, рапорти иҷроӣ пилану ўҳдадориро даҳ бор чен кардаву як бор бурида имзо мекард.

Ҷаббор Расулов чун мутахассиси пуртаҷрибаи ин соҳаи муҳими хоҷагии халқ, чун сиёсатмадори барҷаста, нағз медонист, ки кишоварзӣ дар потенциали иқтисодии ҷумҳурӣ вазни калону ҳалқунанда дорад. Дар деҳот зиёда аз 70 ҷисади аҳоли зиндагӣ дорад ва беҳбуди рӯзгори вай маҳз ба ҳамин соҳа саҳт вобаста аст.

Вай ба комёбиҳои ҳамсояҳо, дар ин соҳа бо диққат назорат мекард. Орзу мекард, ки ҷумҳурӣ ҳарчи зудтар ба марраи як миллион тонна пахта бирасад. Лекин барои расидан ба 1 млн. тонна хеле меҳнати ҳалол қардан лозим шуд ва бо ин нияти нек ҳамаи қувваро равона мекард.

Аммо фарзанди давра замони худ буд, пахта шиор, обрӯ, ифтихор ба ҳисоб мерафт, барои ин ҳамаро барои парвариш ва ғундоштани пахта сафарбар менамуд.

Ҷаббор Расулов ба соҳа бевосита роҳбарӣ мекард. Аз соати ҳафти саҳар то соати нӯҳи бегоҳӣ. Бо ноҳияҳои пахтакор алоқаи телефонӣ дошт ва проблемаҳои пайдошударо зуд дида баромада, тез ҳал мекард. Роҳбарони идораю вазоратҳоро ба по меҳезонд, ки ба эҳтиёҷи деҳқонон диққату эътибори ҳосе диҳанд.

Ҷаббор Расулов худаш доимо ба саҳро мерафт, бо раисону директорони совхозҳо, мутахассисон,

бригадирҳо, колхозчиён сӯхбат мекард, «монда нашавед» - и бевоситаи ӯ дили деҳқононро ба кор, ба меҳнат гарм менамуд, ин меҳрубонию гамхориҳо ба пешравию хоҷагии кишлоқ, махсусан пахтакорон яке аз сабаби асосӣ буд.

Қаббор Расулов бо ҳамин орзую омолҳои нек мезист, кор мекард ва хушбахтона, дар атрофаш як зумра мутахассисони варзидаи соҳаи кишоварзиро ба мисли Мирзо Бобоев, Хайко Мирзоянс, Гулом Алиев, Вячеслав Красичков, Илдар Чанишев, Акбар Махсумов, Муҳиддин Зоиров, Ваҳоб Воҳидов, Абдукарим Қосимов, Акмал Бобоев, Бобо Сангинов, Ҳайдарбек Чумонқулов, Бадриддин Шамсиддинов, Амир Қаракулов, Алексей Туриев, Георгий Ванянс ва дигарон, ки сиёсати ӯро аз дилу чон дастгирӣ мекарданд, чамъ карда буд. Ҳарчанд соҳаро хуб медонист бо онҳо маслиҳат, машварат мекард ва кадрҳои кишоварзиро дастгирӣ менамуд.

Дар ҳақиқат Қаббор Расулов ташкилотчи барҷаста, кишоварзи ҳақиқӣ буд. Бо роҳбарии ӯ дар ҷумҳурӣ бисёр заминҳои бекорҳобида, доманкӯҳҳои кӯҳистон, чарогоҳҳо азхуд карда обёри карда шуд. Инҳо обёрии Ёвону Обикиик, заминҳои ташналаби Дилварзин, Зафаробод, Қараланг, Сомғор, Хоҷабоқиргон, Оқғозӣ, Ботуробод, Ўртабуз, Гулистон, Тошработ, Кумсангир, Лохур, Данғара, Бешкент ва аз худ кардани заминҳои нав дар ноҳияҳои Маскав, Фархор ва ғайраҳо.

Аз ҳисоби аз худ кардани ин заминҳои бекорҳобида, ташналаб майдонҳои кишт зиёд шуд ва ҳазорон-ҳазор деҳқонон ҷои кор ва рӯзгор пайдо намуданд. Ҷумҳурӣ ба рақами дилхоҳ - миллион тонна « тиллои сафед»-и тоҷик торафт наздик мешуд.

...Соли 1980 барои деҳқонони республика соли пурфайз, соли пахта буд. Тирамоҳ дар ҳамаи заминҳо

шудгори босифат гузаронида, кишту кори пахта дар вақташ, бо тухмиҳои аълосифат гузаронида шуд. Зичии ниҳолҳо дар ҳамаи заминҳо мувофиқи меъёр буд. Пахтакорони мо бо меҳнати ҳалолӣ худ пахтаро парвариш карда, чиниши онро назар ба солҳои гузашта хеле барвақт сар карданд ва 16 октябр плани пахта иҷро шуд. Дар ҷумҳурӣ ҷамъоварии умумии пахта аз як миллион (1010,7 ҳазор тонна) гузашт, аз ҳар гектар 32, 8 сентнерӣ ҳосил гирифта шуд, ки ин дар таърихи пахтакорӣ ҳосили рекордӣ буд.

Соли 1980 - дар ҷамъбасти 5-сола 2500 пешқадамони истеҳсолот ба ордену медалҳо мукофотонида шуданд, аз он ҷумла 5 кас ва ҳуди Котиби якуми КМ ҲК Тоҷикистон Ҷаббор Расулов сазовори мукофоти оӣ - Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ гардид. Ногуфта намонад, ки ӯ шахси дуҷум дар Собик Иттиҳоди Шӯравӣ буд, ки бо 10 ордени Ленин мукофотонида шудааст.

Л. И. Брежнев вақти супоридани ситораи тиллоӣ Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ ба Ҷаббор Расулов ӯро ҷун коммунисти матин, инсонӣ пок тавсиф карда буд. Дар ҳақиқат вай ниҳоят одами ҳалолкору дурандеш буд. Аммо ҳамоно вақт ҳам аз рӯи принципҳои дерини худ хоксорӣ карда, аз Маскав занг зада, аз котибони КМ, аъзои бюро хоҳиш мекунад, ки ба тантана дар ин бобат роҳ надиханд, мабодо бо гулу гулдаста ба фурудгоҳ набароянд.

Ин ситораи тиллоӣ танҳо ба ман мутааллиқ нест, мегӯяд Ҷ. Расулов ба ҳамсафонаш, – ин ситораи тамоми халқи тоҷик, баҳусус кишоварзони он аст, ки барои як миллион тонна қаҳрамонона кор карданд...

Омуҳтани роҳи ҳаёт ва хизматҳои арбоби барҷастаи давлатамон Ҷаббор Расулов барои тарбияи наслҳои ҷавон, барои тараққиёти кишвари азизамон Тоҷикистон зарур аст.

Қарори Ҳукумати ҷумҳурӣ «Дар бораи гузаронидани ҷашни 90 - солагии Ҷаббор Расулов», ин боз як иқдоми хирадмандонаи Президенти кишвар, муҳтарам Эмомалӣ

Раҳмон аст.

Ҷаббор Расулов 10 сол раиси Совети Вазирони республика, 21 сол котиби якуми КМ ҲК Тоҷикистон, зиёда аз 30 сол сардори давлат буд.

Ин солҳо давраи пешрафт, бунёдкорӣ ва тараққиёту ободонии ҷумҳурӣ ҳисоб меёфт. Барои ҳамаи ин хизматҳои бузургаш Ҷ. Расулов дар байни халқи азизамон, махсусан деҳқонон сазовори обрӯю эҳтиром гардид.

Барои ба ин боварӣ ва чунин обрӯю эҳтиром расидан ба фикри ман:

– меҳнати ҳалол, интизомдӯстӣ, зиндагонии хоксорона, дурандешӣ, сергалабӣ ба худ ва зердастон, одамшиносӣ, бо одамон будан, таъя ба халқ қардан, онҳоро ҳурмату эҳтиром ва қадршиносӣ намудан, ба боварии ҳамсафон сазовор шудан зарур аст. Ҷ. Расулов онҳоро ҳурмату эҳтиром мекард.

Аз ҷумлаи ҳамсафонаш Абдулаҳад Қаҳҳоров – инсони донишманду бофарҳанг, олим, шахси мӯътабар, Маҳмадулло Холов – шахси хоксор, хушмуомила, одамдӯст ва С. Б. Эргашев, Г. В. Зубарев, Н. Зарифова, И. Раҳимова, М. Каримова, Г. Бобосодиқова, Р. Набиев, Қ. Маҳкамов, М. Бобоев, А. Дадабоев, Г. Алиев, И. Ҳаёев, В.И. Новичков, А. И. Шитов, Л. Қармишев, Х. Мирзоянс, А. Махсумов, Р. Юсуфбеков, С. Мирзошоев И. Ф. Дедов, Р. Ҳочиев, Х. Давлатқадамов ва ғайра буданд.

Дар ин солҳо ҳамаи ҳамсафон, ҳамкорон, шогирдон барои пешравӣ ва тараққиёти республика ҳиссаи арзанда гузоштанд.

«Яке аз сарчашмаҳои воқеии худшиносии миллӣ, қабл аз ҳама, рӯ овардан ба гузаштаи пурифтиҳор, ҳифзи тамаддуну мероси фарҳангии ниёгон ва поси хотири шахсиятҳои тавонону фарзандони бузурги миллат мебошад» - мегӯяд сарвари давлат Э. Раҳмон, ки ин хизматро мо бояд шиори қору рӯзгори хеш донем.

Қаббор Расулов барои хизматҳои бузургаш ба унвони олии Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ сазовар доништа шуд.

ӯ ҳамчунин бо даҳ орденҳои Ленин, орденҳои Револютсияи Октябр, Чанги Ватании дараҷаи дуум, се ордени Байраки Сурхи Меҳнат, дахҳо медалҳо ва Ифтихорномаҳои Шӯрои Олии ҶШС Тоҷикистон сарфароз гардонид шудааст.

«Ҷумҳурият»

№ 40 (20658)

12 апрели соли 2003.

НЕКӢ БИМОНАД ЧОВИДОН (бахшида ба 80-солагии Маҳмадулло Холов)

Ходими намоёни сиёсӣю давлатӣ - фарзанди барӯманди халқи тоҷик Маҳмадулло Холов яке аз намоёнтарин марди забардаст ва инсонпарвар ба шумор меравад.

Маҳмадулло Холов соли 1920 дар қишлоқи Болошаҳри ноҳияи Гарм (ҳоло Рашт) Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дунё омадааст. Фаъолияти меҳнатии худро соли 1940 сар кардааст.

Худи ҳамон сол ӯ ба хизмати Армияи Советӣ даъват карда шуд.

Баъди адои хизмати ҳарбӣ соли 1947 котиби комитети комсомолии ноҳияи Шулмак шуда кор кард. Аз соли 1957 шунавандаи мактаби олии партиявӣ буд.

Аз соли 1954 то соли 1956 котиби комитети партиявии (собик) ноҳияи Микоянободи ҳозира ноҳияи Қубодиён, аз соли 1956 то 1959 котиби якуми комитети партиявии ноҳияи Оби Гарм, дар солҳои минбаъда раиси комитети иҷроияи совети депутатҳои меҳнатқашони ноҳияи Куйбишев, аз соли 1960 котиби якуми комитети партиявии ноҳияи Москваи вилояти Кӯлоб кор карда, саҳми арзандаи худро дар обод кардан ва беҳтар гардонидани некӯахлоқии меҳнатқашони ин ноҳияҳо гузоштааст.

23 март соли 1963 Маҳмадулло Холов раиси Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон интихоб карда шуда ва то соли 1984 ин вазифаи хеле масъул ва мураккабро бо дили соф ва сари баланд ба ҷо овардааст.

Маҳмадулло Холов панҷ маротиба депутати Совети Олии СССР, депутати Совети Олии РСС Тоҷикистон интихоб гардидааст.

Вай солҳои тӯлонӣ узви КМ ҲКИШ, узви бюрои КМ ПК Тоҷикистон буд. Маҳмадулло Ҳолов дар муддати 21 соли ҳамчун раиси Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон кор карданаш дар саросари Ҷумҳурии Тоҷикистон обрӯи калон ва иззату эҳтиром дошт.

Вай дар муҳокима ва қабули қарорҳо оид ба ҳалли масъалаҳои муҳими ҳаёти давлатии Тоҷикистон бевосита иштирок намуда, барои иҷрои онҳо доимо кӯшиш ба харҷ меод. Вай дар маҷлисҳои ҳизби КМ ПК Тоҷикистон ва дар Раёсати Шӯрои Олии Ҷумҳурӣ ҳамеша ҳаракат мекард, ки масъалаҳои ҳаётан муҳими давлатӣ, барои баланд бардоштани неқӯаҳволии меҳнаткашон, барои ободии кишвар, тараққиёти хоҷагии халқ, сохтмонҳои ГЭС-и Норақ, сохтмони туннели Бойғозӣ - Ёвон, Ёвон - Обикиик, обёрӣ кардани заминҳои бекорхобидаи Ёвон - Дангара, Мирзочӯл, Бешкент тараққиёти минбаъдаи шаҳру деҳот, сохтмони заводу фабрикаҳо дар ҷумҳурӣ корҳои наҷибро ба итмом расонад. Вай ҳамчун муовини раиси Президиуми Совети Олии СССР, дар муддати 21 сол дар ҳалли бисёр масъалаҳои ҳаётан муҳим, барои давлати Тоҷикистон бо маҳорати баланд баромад мекард ва то ҳади имкон онҳоро ҳал менамуд.

Маҳмадулло Ҳолов дар бобати мустаҳкам намудани робитаҳои давлатӣ ва парлумонии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳам давлати абарқудрати Иттиҳоди Шӯравӣ бо бисёр мамлакатҳои ҷаҳон ва парлумонҳои онҳо саҳми арзанда гузошт. Дар сафарҳои қорӣ худ ба мамлакатҳои Осиё ва Аврупо, Ҳиндустон, Покистон, Иёлоти Муттаҳидаи Амрико, Ҷумҳурии Халқии Хитой, Ветнам, Ҷумҳурии Ислондӣ Афғонистон ва дигар мамлакатҳои хурди Африқо, доимо саъю кӯшиш мекард, ки сиёсати хирадмандонаи давлати Шӯравиро барои мустаҳкам кардани дӯстӣ, сулҳу осоиш дар дигар мамлаҳки ҷаҳон байни миллатҳо қорӣ намояд.

Дар сӯҳбат бо ҳамнишинҳои доимо аз таърихи сарзамини Тоҷикистон, дар хусуси илму фарҳанги халқи

точик нақл менамуд, саъю кӯшиш мекард, ки бо онҳо алоқаи сиёсӣю иқтисодиро мустақкам намояд, то ки ба Тоҷикистон бештар робитаҳои дӯстӣ ва бародарӣ, ваҳдату ягонагӣ баҳри ояндаи гул - гулшукуфӣи Тоҷикистон, баҳри ободӣ ва сарбаландии миллати тоҷик барқарор ва пойдор шавад.

Ноғуфта намонад, ки маҷлиси тантанавӣ бахшида ба 80-солагии зодрӯзи ходими намоёни сиёсӣю давлатӣ Маҳмадулло Холов 21 январи соли 2000-ум бо ташаббусу дастгирии бевоситаи Ҷаноби Олӣ, Президенти мамлакат мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар пойтахти ҷумҳурӣ гузаронида шуд. Дар он Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон иштирок намуда, бо як самимияти хос аз хизматҳои арзандаи Маҳмадулло Холов суҳан карда, таманниёташро ба аҳли оилаи марҳум расонд. Аз қадим ҳикмате барои халқи мо маъмул аст: «Хона нахару ҳамсоя бихар», ки ин маънои бисёр ҳам муҳим дорад. Ҷаноби Олӣ баъди ин суҳанон иштирокчиёни маҳфилро барои дӯстӣ, иззату ҳурмати ҳамдигар, мустақкам намудани робитаҳои ҳамсоягарӣ даъват намуд.

Маҳмадулло Холов ҳамчун фарзанди бообрӯ ва боэътибори миллат – бо ду ордени Ленин, ду ордени «Байрақи сурхи меҳнат», «Нишони фахрӣ», Ордени «Республикаи Халқии Булғория», «Республикаи Халқии Мугулистон» ва 23 медал ва ифтихорномаҳои фахрии мамлакатҳои ҷаҳон мукофотонида шудааст.

Маҳмадулло Холов тамоми умри худро барои хушбахтии халқи худ равона карда буд, барои ҳамин имрӯз ҳам барои ҳар як фарди Тоҷикистон азиз менамод.

**Пас аз вафот турбати мо дар замин маҷӯй,
Дар синаҳои мардуми ориф мазори мо.**

Сӯхбати адиб Абдурахмон Расулӣ

Муҳиддин Зоиров - яке аз ходимони давлатӣ, сиёсӣ ва

хочагии чумхурӣ баробари аз нияти ман пай бурданаи, яъне мақсади таълифи китобе дар бораи Маҳмадулло Холов, хеле хурсанд шуд ва маро таҳсин гуфт, ки кори хайреро пеш гирифтаам. Ин одам ба дахҳо китоб арзанда аст, - гуфт ӯ. Ва наклашро дар бораи Маҳмадулло Холов ин тавр оғоз намуд:

- Ҳаётро аз халқ омӯзад кас. Таҷрибаро ҳам аз таҷрибаи андӯхтаи халқ бояд ҳосил кард. Ба ин маънӣ Маҳмадулло Холов роҳбари комилан халқӣ буд. Вай аз ҳама зинаҳои роҳбарӣ гузашта, то ба остонаи болоӣ расидааст, вай шахси ниҳоят хоксор, одамдида, таҷрибаандӯхта буд. Барои Маҳмадулло Холов раис аз ҷӯпон ё вазир аз обмони саҳро...фарке надошт, ҳама барои ӯ инсон буд ва ба онҳо бо як чашм менигаристу бо як наво сӯҳбат мекард.

«Бузургонро бузургон зинда медоранд» - гуфтам ман дар ҷамъомади ботантана баҳшида ба 80 - солагии Маҳмадулло Холов, ки бо ташаббусу дастгирии бевоситаи Президенти мамлакат Эмомалӣ Раҳмон соли 2000 дар пойтахти чумхурӣ гузаронда шуд. Дар ҳақиқат Эмомалӣ Раҳмон сарвари оқилу дурандешест. Маҳз бо ибтикори ӯ ҷашнҳои Ҷаббор Расулов, Мунаввар Шогадоев ва дигарон таҷлил шуданд. Ёдоварӣ кардани гузаштагон амри хайрест. Агар мо имрӯз гузаштагонамонро эҳтиром намоем, ояндагон ба қадри мо ҳам хоҳанд расид...

Ҷаббор Расулов, Маҳмадулло Холов ва Абдулаҳад Қаҳҳоров- се нафар фарзандони фарзонаи халқи тоҷик дар як давраи тӯлонӣ бори давлату сиёсати Тоҷикистонро бе осеб мекашиданд ва ҳар се ба ҳам ҷунун муносибу мувофиқ буданд, ки мислашонро дигар ёфтан амри маҳол аст. Аксар вақт Котиби аввали ҳизби коммунисти Тоҷикистон Ҷаббор Расулов аз Маҳмадулло Холов дар ҳалли ин ё он муаммо маслиҳат мепурсид:

- Маҳмадулло Холович, дар ин бора ҷӣ кор кунем, ҷӣ маслиҳат медиҳед?

Маҳмадулло Холов муаммои ба амал омадаро ба тарозуи ақл мегузошту андешамандона ҷавоб меод:

- Биёед, Ҷаббор Расулович, рафта дар чояш мебинем... Ва бо ҳамин чигили масъала кушода мешуд.

Ин муносибату муомилаи роҳбари ҳизб ва роҳбари шӯро ба ман ёддоштҳои хондаамро оид ба муомилаю муносибати В. И. Ленин ва М. И. Калинин ба хотирам меовард. Борҳо мешуд, ки В. И. Ленин дар бисёр мавридҳо аз М. И. Калинин маслиҳату имдод мепурсид ва ин боиси зудтар ҳалли худро ёфтани масъала мегардид...

Маҳмадулло Холов ҳанӯз соли 1962 роҳбари ҳизбии ноҳияи Москва буду дар Кӯлоб ҷамъомади калони кишоварзии минтақа барпо шуд. Дар он директорони совхозҳо, райони колхозҳо ва дигар кормандони кишоварзӣ иштирок доштанд. Ин як сол баъд аз воқеаҳои номатлуби дар ҷумҳурӣ рухдода буд ва бисёр кадрҳо иваз шуда буданд. Аз ҷумла Ҷаббор Расулов ба вазифаи роҳбари аввали ҳизби ҷумҳуриявӣ интихоб шуда буд ва ӯ дар ин ҷамъомад иштирок мекард. Мувофиқи нақша дар ин ҷамъомад Парторгони (ташкilotчии) КМ ПК Тоҷикистон дар управлениаи территориявӣ-истехсолии Кӯлоб Султон Мирзошоев, управлениаи территориявӣ-истехсолии Данғара Муҳиддин Зоиров ахбор доданд, масъалаҳо ҳаматарафа муҳокима шуда, қарори дахлдор қабул шуд. Дар толори ҳамин ҷамъомад Турсун Ўлчабоев, ки баъди аз Котиби якуми ҳизби коммунист сабуқдӯш шуданаш вазифаи директори совхозии «Метин - Тӯқай» - и ноҳияи Москва ро иҷро мекард, низ менишаст. Ҷаббор Расулов баромад карда, аз муваффақияту камбудииҳои соҳа сухан ронд ва дар омади гап камбудииҳои содиркардаи Турсун Ўлчабоевро низ зикр намуд. Табиист, ки ин ба роҳбари собиқ чандон гуворо набуд, аммо ӯ бо таҳаммул дар чояш менишаст.

Ҷамъомад ба охир расид. Онҳое, ки таъриф шуниданд

хушҳол буданду онҳое, ки танқид шуниданд бо хотири малул толорро тарк мекарданд. Ҳамин вақт касе ба китфи Турсун Ўлчабоев даст расонд. Ў дар рӯ ба рӯяш Маҳмадулло Холов - роҳбари ноҳияро дид. Маҳмадулло Холов гуфт:

- Малул нашав, то мо ҳамин чо ҳастем бо туем, сер бошем серӣ, гушна бошем гушнаӣ...

Дар ҳамин дақиқа Султон Мирзошоев ҳамчун роҳбари ғамхор, инсони ботаҷрибаю ҳаётдида, бо ҳамроҳии Муҳиддин Зоиров Турсун Ўлчабоевро хеле дилбардорӣ намуд, рӯҳбаланд кард. Ин буд қадри одамгарӣ дар ҳаёти инсон.

Ин дилбардориҳо ба гумонам то зинда буд дар ёди Турсун Ўлчабоев боқӣ буд...

Ин ҳикояро гуфта шуда, Муҳиддин Зоиров чойи пиёларо нӯшиду гуфт: « Ана ҳамин хел инсон буд Маҳмадулло Холов, чояш ҷаннат бошад!»

- Маҳмадулло Холов, - сӯҳбаташро давом дод Муҳиддин Зоиров, қариб ҳамаи пешқадамони соҳаи кишоварзиро медонист, номҳои онҳоро, ҳатто бригадаю звеноҳои онҳоро аз ёд медонист. Вай махсусан бо раисони номдори ҳамонвақта А. Самадов, М. Маҳмадалиев, К. Исмоилов, А. Қаландаров, К. Назиров, Э. Бойматова, А. Раҳмонов, Н. Бегов, Ҳ. Назаров, К. Эммаҳмадов, Т. Садриддинов, Р. Аслиддинов, А. Мирзоев, А. Авазов, М. Қорёғдиев, И. Хочаназаров, Ҷ. Эргашев, С. Ҷумъаев ва дигарон дӯстию рафоқати зиёд дошт, ҳар гоҳ онҳоро хабар мегирифт.

Дар вақти тафтишоти байниҳамдигарии чумҳуриҳо (мусобиқаҳои сотсиалистӣ), ки ба анъанаи хубе табдил ёфта буд, Маҳмадулло Холов намояндагии чумҳурии моро сарварӣ мекард ва бо пешқадамони кишоварзӣ ба чумҳуриҳои ҳамсоя рафта, аз қору бори онҳо омӯхта, дар чумҳуриамон қорӣ мекард.

Ман аз Муҳиддин Зоиров хоҳиш кардам, ки воқеаҳои ачиберо аз ҳаёти Маҳмадулло Холов нақл кунад. Ў

табассум карду гуфт: «Кадомашро гӯям?» Ва қиссаи дар Москва самолётро аз парвоз боздоштани Маҳмадулло Холовро ин хел нақл кард:

- Маҳмадулло Холов чун қоида ҳар сол як моҳ дар Москва вазифаи ҷонишини Раиси Президиуми Совети Олии СССР-ро адо мекард. Ин як моҳи кори ӯ дар Москва барои тоҷикистониёне, ки бо ин ё он муаммо дар Москва мешуданд, як бахти бузурге буд. Агар масъалашон ҳал нашавад онҳо, албатта, ба ҳузури Маҳмадулло Холов роҳ меёфтанду корашонро осон мекарданд. Маҳмадулло Холов дар ин муддати иҷрои вазифа корҳои барои ҷумҳури басо муфидро ба сомон мерасонд. Вай бо вазифаҳои соҳавии СССР, бо идораю ташкилотҳои гуногуни иттифоқӣ дар бораи проблемаҳои Тоҷикистон гуфтушунидҳо мегузаронд ва ба мақсад ҳам мерасид. Масъалаҳои заводи алюминии Тоҷикистон, оғози сохтмони ГЭС-и Бойғозӣ, дигар иншоотҳо, баррасии зисту хониши донишҷӯёни тоҷикистониي Москва ва ғайра аз ин қабил буданд. Боре ӯ ба Душанбе парвоз карданӣ будо ба аэропорти Москва меояд ва мебинад, ки одамони бебилет аз маъмурони аэропорт илтиҷо доранд, ки ба самолёт ҷой ёфта диҳанд. Инро мушоҳида карда, Маҳмадулло Холов ба самолёт мешинад, ҳангоми самолёт моторҳояшро ҷарх занонда, омодаи парвоз шудан, ӯ мебинад, ки дар самолёт чанд ҷойи холӣ мондааст. Зуд ба экипажи самолёт амр дод: «Самолётро боз доред!» Онҳо илоҷ надовштанд, ки ба фармони ҷонишини Раиси Президиуми Совети Олии СССР итоат накунанд. Ҳамин тариқ, бо супориши Маҳмадулло Холов чанд нафар мӯҳтоҷони парвоз ба самолёт савор шуданд, вале онҳо надониста монданд, ки ин хизмати кӣ буд?

Муҳиддин Зоиров ҷойи пиёлаи дуюмро ҳам нӯшида, гуфт: «Як қиссаи аҷибтарашро гӯям - мӣ?»

- Кошкӣ, муаллим, - гуфтам ман.

- Боре Маҳмадулло Холов ба ман, ки он вақт вазири кишоварзӣ будам, занг зада илтимос кард, ки ба пули

нақд камтар сабӯс ёфта диҳам. Ман ҳайрон шудам, ки ба Раиси Президиум сабӯс чӣ лозим ва лозим ҳам бошад, ба пули нақд гуфта, исрор карданаш чӣ хочат? Дере нагузашта, одами гуфтагиаш бо пули сабӯс ба наздам омад. Ман фармудам, ки аз фабрикаи мурғи ноҳияи Ленин рафта гирад.

Баъд рӯзе ба коре ба назди Холов даромадаву дар омади гап гуфтам: - Маҳмадулло Холович, сабӯс пурсидед?

- Ҳа, Муҳиддинҷон, дар хона чанд сар мурғ парвариш мекунам. Ба ҳамонҳо сабӯс лозим шуда монд...

Ман хандидаму гуфтам:

- Охир, мурғпарварӣ карда мешинед, гӯшту тухми мурғ лозим бошад, ёфта медедем...

- Не, не дӯстам, бо дасти худат парвариш карда, бо пули ҳалоли худат бонӣ кунӣ, гӯшти вай болазаттар мешавад... Ин ҷо дигар сухан хочат надошт...

Ҳамин хел Муҳиддин Зоиров аз ҳаёту фаъолияти Маҳмадулло Холов нақлу ҳикояҳои начибе кард.

Бар иловаи хотираҳои Муҳиддин Зоиров гуфтаниам, ки соли 1986 Маҳмадулло Холов дар нафақа буд ва ҳамчун раиси ҷамъияти «Мероси қадимию таърихӣ» ба Помир ташриф овард. Муҳиддин Зоиров он вақт котиби аввали ҳизбии вилояти Бадахшон буд. Ва ӯ маслиҳат дод, ки Маҳмадулло Холовро бо тамоми иззату икром дар Бадахшон пазироӣ кунанд. Ӯ ба Маҳмадулло Холов ҳамон вақт гуфта буд: «Шумо барои мо ӯҳад Раисед!» Аммо буданд бадхоҳону бахилону кӯрдилон, ки ба ҳамин чизҳо ҳам диққат медеданд ва ин пазироии гарму ҷӯшонро ба роҳбарияти ҷумҳури расонданд...

Аммо аз ин бахилӣ на як тори мӯи Маҳмадулло Холову на як тори мӯи Муҳиддин Зоиров кам нашуд, фақат суханони бадкешонаи он нотавонбинон дар гулӯяшон чун ҳубобҳои фишоровар дармонданду бас...

Маҳмадулло Холов дар тарбияи фарзандон беҳамто буданд. Ҳоло 10 нафар фарзандонаш, даҳҳо набераю

аберагонаш ҳаёти ӯро идома медиханд. Ҳар яке аз онҳо нишонае аз ин марди начиб мебошанд, ки тамоми ҳаёташро ба хизмати халқу кишвараш бахшидааст ва некномихо ба туфайли кори ҳалолаш ёфтааст.

Фарзандони Маҳмадулло Холов - Ёрмаҳмад прокурор (шодравон), Нурмаҳмад - корманди Вазорати корҳои хориҷии Россия, Кибриё ва Нигина - муаллима, Саидмаҳмад - олим, агроном, Ҷонмаҳмад - инженер - механик, Абдурахмон - инженер - гидротехник, Сокинаю Зебинисо алҳол хонашин, Раҳматулло - инженер - механик мебошанд.

Завҷаи Маҳмадулло Холов - Қаҳрамонмодар Умия Холова. Умияхола ҳоло дар ҳалқаи фарзандони худ, ки ҳама нисбат ба ӯ меҳрубону ғамхоранд, давлати пирӣ меронад. Дуои ин зани ғамхору меҳрубон тинчию оромӣ, ободии ватан, меҳнати ҳалол, саломатию хушбахтии халқи азиз ва фарзандон мебошад. Ҳамаи фарзандони Маҳмадулло Холов мисли падар баҳри ободию пешравии ватани азизи худ дар идораҳои давлатӣ хизмат мекунанд. Онҳо аз он шоду ифтихорманданд, ки номи падари бузургворашонро мардуми кишвар ба некӣ ёдовар мешаванд.

**Аз китоби «Маҳбуби дилҳо»,
нашриёти «Паёми Сомониён»,
Душанбе, 2001**

Ў СОҲИБИ ФАРҲАНГИ ВОЛО ВА СИФАТҲОИ ХУБИ РОҲБАРӢ БУД

(ба муносибати чашни 90-солагии
Абдулаҳад Қаҳҳоров)

Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи гузаронидани чашни 90 - солагии арбоби намоёни давлатӣ Абдулаҳад Қаҳҳоров боз як ғамхорию хирадмандии Президенти кишварамон, Ҷаноби Олӣ, мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошад, ки фарзандони арзандаи миллатро кадршиносӣ мекунад

Пеш аз ҳама, ба ақидаи ман, Абдулаҳад Қаҳҳоров инсонии донишманду бофарҳанг ва шоир буд, кадри одаму одамгариро хуб ва ба дараҷаи баланд медонист. Дурандешӣ, бо халқ будан, онҳоро кадр кардан, кишвари худро эҳтиром карданро вазифаи муқаддаси роҳбар ҳисоб мекард. Ҳамаи ин хислатҳои инсонию ҳаётиро ба ҳисоб гирифта, халқ номи мубораки Абдулаҳад Қаҳҳоровро дар қатори арбобони намоёни давлатамон, фарзандони арзандаи халқи тоҷик ба монанди Садриддин, Айни, Бобочон Ғафуров, Мирзо Турсунзода, Ҷаббор Расулов, Турсун Ёлчабоев, Мунаввар Шогадоев, Саидхоҷа Ёрунхоҷаев, Мирзо Раҳматов, Маҳмадулло Холов, Назаршо Додхудоев, Боқӣ Раҳимзода, Мирсаид Миршакар ва дигарон бо эҳтиром ба забон мегирад.

Абдулаҳад Қаҳҳоров солҳои 1956-1961 вазифаи ҷонишини раиси Шӯрои вазирони республика ва раиси Госпланро ба ўҳда дошт, аз соли 1961 то соли 1973 раиси Шӯрои Вазирони Тоҷикистон ва Вазири корҳои хориҷии ҷумҳурӣ буд. Яъне зиёда аз 17 сол чун роҳбари ҳукумат

фаъолият намуд. Дар он солҳо пешравӣ, тараққиёти ҳамаи соҳаҳои хоҷагии халқи ҷумҳуриро бе меҳнати пурмаҳсули ӯ тасаввур кардан мумкин набуд. Дар он айём ободонӣ ва сохтмон бо суръати тез пеш мерафт.

Бузургтарин иншоот, корхонаҳои азим ва муҳими хоҷагии халқ, ба нақша гирифта ва сохта мешуданд. Монанди ГЭС - и Норақ, заводҳои алюминии тоҷик, нуриҳои азотии Вахш, «Тоҷиккабел», заводи яхдонсозии «Помир», трансформаторбарории Қўрғонтеппа, зарфҳои чинии шаҳри Турсунзода, фабрикаҳои пойафзол ва рӯймолҳои пашмини Хучанд, комбинатҳои трикотажбарорӣ ва фабрикаҳои ҷўроббарорию дўзандагиву қаннодии Душанбе, Комбинати қолини Қайроқум, комбинатҳои мебелбарориву раванкашӣ ва хонасозии Душанбе ва дахҳо иншооти ҳаётан зарури дигар бунёд гардидаву ба истифода дода шуданд. Саноати Тоҷикистон дар ин давра хуб инкишоф ёфта, муассисаҳои калон бунёд мегаштанд. Хоҷагии кишлоқ бисёр пеш рафта, соли 1973 истеҳсоли солонии пахта аз 805,9 ҳазор тонна гузашт, аз ҳар гектар зиёда аз 30,8 сентнерӣ ҳосил гирифта шуд, ки ин дар таърихи пахтакорӣ (1924-11,7 с, 1940-16,2 с, 1960-23 с, 1970-28,6 с) соли фаромӯшношуданӣ ҳисоб меёфт. Фарҳанг, адабиёт, маънавиёт дар ин солҳо ҳаматарафа инкишоф ёфт.

Дар он айём Абдулаҳад Қаҳҳоров ин иншооту сохтмонҳоро ба план гирифта, барои бунёдгузориашон аз наздик ёрӣ мерасонд. Амалан иҷро шудани ин корҳо барои дар оянда зиёд намудани маҳсулоти хоҷагии халқ, мустаҳкамсозии пояи моддию техникий ҷумҳурӣ мусоидат менамуд.

Ман он вақт мудирӣ шўъбаи хоҷагии кишлоки КМ ҲК Тоҷикистон будам ва аз фаъолияти Абдулаҳад Қаҳҳоров эҳсос мекардам, ки ӯ ба соҳаи кишоварзӣ ва пешрафту тараққиёти он диққати махсус меод. Вай таҷрибаи бойи ҳаётӣ дошта, аз касбу кори деҳқонону деҳот ҳамеша воқиф буд. Кишоварзонро ғамхорона дастгирӣ мекард, барои раванқи қорашон маслиҳатҳои муфид меод, зеро нағз

медонист, ки кишоварзӣ дар иқтисоди ҷумҳурӣ нақши муҳим мебозад ва рӯзгори осудаҳолонаи деҳқон ба ин соҳа саҳт марбут аст.

Абдулаҳад Қаҳҳоров ҳамчун Сарвазир ҳамеша кӯшиш мекард, ки кори кишоварзӣ пеш равад, маҳсулот зиёд шавад, барои ин дар шароити ҷумҳуриямон қазияи зиёд намудани замин, обёрии он масъалаи яқумдараҷа ба шумор мерафт. Бешубҳа, дар ҳалли ин масъала Абдулаҳад Қаҳҳоров ҳиссаи арзанда мегузошт. Бисёр заминҳои ноқорам, ташналаб, доманакӯҳҳо, чарогоҳҳо азхуд ва обёрӣ карда шудаанд. Ин ҷо ман обёрии Ёвону Обикиик, заминҳои ташналаби Дилварзин, Зафаробод, Қараланг, Сомғор, Хочабоқирғон, Оқғозӣ, Ботуробод, Ўртабӯз, Гулистон, Тошрабат, Қумсангир, Лохур, Дангара ва боз чанд ҷои дигарро дар назар дорам. Аз ҳисоби қорам гардонидани заминҳои бекорҳобида, майдонҳои кишт зиёд шуд ва ҳазорон нафар деҳқонон ҷои қор ва рӯзгор пайдо намуданд. Дар натиҷа дар ноҳияҳои кӯҳистон истехсоли маҳсулоти сабзавот, маҳсусан картошка, боғдорӣ ва дигар зироатҳо зиёд шуд ва пояи моддию техникаи ноҳияҳои кӯҳӣ мустаҳкам гардид. Ноғуфта намонад, ки мардуми мо картошкаи ноҳияҳои кӯҳистонро аз ҳамон айём чун нони дуюми худ медонист.

Абдулаҳад Қаҳҳоров барои мо чун устод буд, бисёр хислатҳои неки инсонӣ, одаму одамгарӣ, қадршиносӣ, садоқат ба Ватану халқро аз ин шахси мӯътабар ёд гирифтем. Мо дар симо ва фаъолияти ӯ инсони ҳақиқӣ, соҳиби фарҳанги воло ва дурандеширо медидем.

Абдулаҳад Қаҳҳоров дар давоми қору фаъолияти худ ҳамеша кӯшиш мекард, ки шогирдону ҳамкоронаш дар роҳи меҳнати ҳалол, қадршиносӣ, инсондӯстӣ, ҳалолкорӣ ҷаҳду талош варзанд. Аз ин рӯ, садоқат ба халқу Ватанро ба онҳо илқо мекард. Маданияти баланд ва услуби роҳбарии ӯ барои мо ибратомӯз буд.

Ман ҳамчун Раиси комичроияи ноҳияи Орқоникидзеобод (ҳозира «Ваҳдат») аз соли 1962 то соли

1967, аз сабаби ба пойтахт наздик будани ноҳия тез-тез бо маҷлисҳои ҳукумат даъват мешудам.

Дар ҷаласаи Шӯрои Вазирон асосан масъалаҳои ҳаётан муҳими хоҷагии халқ, тараққиёти ояндаи ҷумҳурӣ ҳаматарафа муҳокима гардида қарорҳои дахлдор қабул мешуданд. Маҷлиси тахти роҳбарии раис Абдулаҳад Қаҳҳоров басо пурмазмун мегузаштанд. Агар то маҷлис ба А. Қаҳҳоров воҳӯред, одатан суҳанаш аз ахволпурсии шахс, аҳли оила ва мардуми ноҳия сар мешуд. Сӯҳбат аз зиндагии мардум, ҷӣ ҳасту ҷӣ нест, ҷӣ намерасад, вазъи сохтмон, саноат ва дигар соҳаҳои кишоварзӣ ҳамеша ғамхорона ва фаҳмо мегузашт.

Дар маҷлиси Ҳукумат масъалаҳо ҳамеша мухтасар, ботартиб, ором ва ба нафъи кор ҳал мешуданд. Фикру дархости рафиқон озодона ба ҳисоб гирифта мешуд. Абдулаҳад Қаҳҳоров дар ҷараёни маҷлис аз ҳоли иштирокчиён, вазирону раисони кумитаҳо ва дигар сардорони идораҳо бо эҳтиром пурсон шуда, ба ҳар як роҳбар ғамхорона муносибат менамуд. Ў мисли баъзе роҳбарон бо овози баланд, саҳт, бечо гап задан, ё ранҷондани иштирокчиёни маҷлисро раво намедид, суҳанронияш пурмазмун, бурро, фаҳмо буд, дили одамро ба зиндагӣ, ба кор, ба муҳит гарм месохт.

Хизмати Абдулаҳад Қаҳҳоров дар ҷобачо гузоштани кадрҳо, тарбия кардан ва ба камол расондани онҳо хеле калон аст. Бисёр кормандоне, ки бо ӯ паҳлӯ ба паҳлӯ кор кардаанд, минбаъд ба вазифаҳои баланди роҳбарӣ расиданд. Инҳо вазирон, раисони кумитаҳо ва дигар сардорони идораҳо мебошанд. Шахсоне, ки бо роҳбарии Абдулаҳад Қаҳҳоров кор кардаанд, аз супоришу маслиҳатҳои рӯҳбаланд гашта, ҳамеша хурсандӣ изҳор менамоянд. Ҳамроҳи чунин роҳбари бомаърифат кор кардан хушбахтии бузург буд.

Дар давраи Раиси Шӯрои Вазирон будани Абдулаҳад Қаҳҳоров ноибонаш Г. В. Зубарев, В. Е. Новичков, М. К. Каримова, Х. Н. Мирзоянс, Р. Ю. Юсуфбеков ҳамроҳи

чунин сарвари фозил кор карданро аз омади бахти худ медонистанд. Онҳо ҳамеша супоришҳо, маслиҳатҳоеро, ки дар соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқи шаҳру навоҳӣ ва вилоят аз Раиси Шӯрои Вазирон мегирифтанд, бо камоли масъулият ба иҷро мерасонданд. Дар боби услуби корбарӣ ва фазилатҳои фарҳангии сарвазиромон гоҳе байни мо вазирон сӯхбату муҳокимаҳо доир мешуд. Ман аз ҷонишинҳои Абдулаҳад Қаҳҳоров фақат суҳанони саршори ғамхорӣ, хушмуомилагӣ, боварбахш ва изҳори миннатдорӣ шунидааму бас. Онҳо бо камоли мамнуният мегуфтанд, ки аз ин инсонии оличаноб, ки ҳамеша чеҳраи кушод дошт, мо кор ёд гирифтём, ҳаёт омӯхтем. Бо мудирони шӯъба ва коркунони дастгоҳи Шӯрои Вазирон ҳам муносибати наздики падарона дошт.

Абдулаҳад Қаҳҳоров ҳамеша манфиати халқ, одамгарӣ, қимату ҳурмати инсониро ба дараҷаи аввал мегузошт, худ дар вазифаи баланд буду нисбат ба ҳама муомилаи хоксорона дошт. Ў бисёр одами меҳрубону ғамхор буд. Аз ноҳияҳои ҷумҳурӣ дидан карда, ба мардум ёрии бевосита мерасонид. Қорафтодаҳо аз хузураш бо дили гарму чеҳраи кушод мебароманд.

Абдулаҳад Қаҳҳоров соли 1966 аз округи интиҳоботии Орчоникидзеобод ба депутатии Шӯрои Олии СССР пешбарӣ шуд. Он вақт ноҳия хеле калон буд, собик ноҳияҳои Норақ, Роҳатӣ, Ромит, Файзобод, Оби Гармро низ дар бар мегирифт ва чун ноҳияи наздишаҳрӣ дар маркази диққат ва назорати роҳбарони ҷумҳурӣ меистод.

Раиси Шӯрои Вазирони ҷумҳурӣ Абдулаҳад Қаҳҳоров бесабаб ба чунин ноҳияи калон депутати Шӯрои Олии СССР пешбарӣ нашуда буд. Вай тез-тез ин ҷо омада, бо котиби аввали хизбӣ Василий Ермолаевич Захватов ва раиси комитроия Муҳиддин Зоиров мулоқотҳои судбахш ораста, мардумро ҳолу аҳвол мепурсид, ба пешрафти корҳои ноҳия кӯмак мерасонд. Ин роҳбари донишманд зиёёнро дӯст медошту суроғ мекард. Он солҳо Нӯъмон Розики чавон дар ин иқлим ягона шоири кӯдакон ба ҳисоб

мерафт. Ва раиси Шӯрои Вазирон аз ҳолу аҳволи ӯ пурсон мешуд...

Орчоникидзеобод яке аз ноҳияҳои калони серсоҳа ва сераҳоли дар ҳудуди худ бисёр идораву анборҳои сохтмони нерӯгоҳи Норақ ва дигар ташкилотҳои ҷумҳуриро ҷой дода буд. Ноҳия асосан пахтакор бошад ҳам, ба боғдорию чорводорӣ ва сабзавоткорӣ шуғл меварзид ва вазифадор буд, ки аҳолии Душанберо тамоми сол аз сабзавоти тару тоза таъмин кунад.

Абдулаҳад Қаҳҳоров дар ин бора дар вохӯриҳояш бо деҳқонон, пешқадамони истехсолот, ба роҳбарони хоҷагиҳо таъкид мекард. Ҳар бор, ки ба мулоқоти интиҳобкунандааш ояд, албатта, ба ду қарат Қаҳҳорони Меҳнати Сотсиалистӣ, устоди пахта, деҳқони ҳақиқӣ Карим Исмоилов ва роҳбарони хоҷагиҳо Раҷаб Исмоилов, Бозорбой Бурунов, Ҳоким Азимов, Ҷалмат Ғоибов, Нуъмон Розиков, Хушмамад Саидов, Ҳоким Зайдов, Искандар Мирзоев, Ашӯрмат Расулов, Сафар Одинаев, Хуррам Содиқов, Ҳукум Аҳмедов вомехӯрду сӯҳбат меорост ва масъалаҳои лозимиро маслиҳат мепурсид. Ҷунин боздиду мулоқотҳои басо муфид ва барои афзудани ҳурмати роҳбарони хоҷагиҳо, ғамхорӣ ва ёрии амалӣ буд, ки барои пешравию кор мадад мерасонд. Гайр аз ин, Абдулаҳад Қаҳҳоров сохтмони бисёр муассисаҳои муҳимро дар назорат дошт. Ӯ ҳамчун депутати Шӯрои Олии СССР аз округи Орчоникидзеобод ва раиси Шӯрои Вазирони Тоҷикистон ба ободонии ноҳия, ба рафти кори сохтмонҳои муҳими хоҷагии халқ, ба ҷо овардани дархостҳои аҳоли ёрии амалӣ мерасонд. Аз ҳама муҳимаш дар маркази ноҳия беморхона, биноҳои техникуми тиббӣ, узели алоқа, мактабҳо, хобгоҳи техникуми оморӣ ва гайраҳо сохта, ба истифода дода шуданд. Гайр аз ин, таҳти роҳбарии Абдулаҳад Қаҳҳоров сохтмони биноҳои маъмури, мактабу маориф дар минтақаҳои Оби Гарм, Файзобод, Ромит бо суръат пеш мерафт. Сарвазир ба ин ноҳияҳо низ доимо ёрӣ мерасонд, то сатҳи зиндагӣ ва

маърифаташонро баланд бардоранд. Кумитаи иҷроияи ноҳия дар бинои яқошёна, ки пеш аз Чанги Бузурги Ватанӣ аз хишти лойӣ сохта шуда буд, ҷойгир буд. Рӯ ба рӯи ин бино бинои дуошёна, бинои зебои кумитаи хизбии ноҳия меистод. Маълум, ки роҳбарони пешина барои шароити дуруст муҳайё намудан ба Кумитаи иҷроия кам аҳамият меодаанд.

Абдулаҳад Қаҳҳоров бинои Кумитаи иҷроияро чандин маротиба дида буд, соли 1964 бо салоҳиди ӯ барои сохтмони бинои нави он қарор қабул шуд. Сохтмони ин бино ба зиммаи Вазорати коммуналӣ - (Вазири ҳамонвақта шодравон З. С. Саломатшоев буд) гузошта шуд, ки дар муҳлати 1,5 - 2 сол ба охир расид ва ба истифода дода шуд. Чунин ғамхориву дастгирии Абдулаҳад Қаҳҳоров дар ҳаққи ҳукумати ноҳия аз ёдҳо нахоҳад рафт.

Орҷоникидзеобод қадимтарин ноҳия дар назди пойтахти Тоҷикистон бошад ҳам, хонаи маданият надошт, дар маркази он як клуб-кинозал мавҷуд буду ҳалос. Дар ноҳия бисёр идораҳои сохтмон, асосан пойгоҳҳои сохтмони нерӯгоҳи барқии Норақ ҷойгир шуд. Сафи аҳоли зиёд гашт, алоқа, рафтуомади ҳаматарафа афзуд. Бо тақозои замон масъалаи сохтмони хонаи маданият ба миён омад. Чунин масъала ба ёрии КМ ҲК Тоҷикистон ва Шӯрои Вазирон ба тезӣ ҳалли худро ёфт. Аммо дар ин бора Госплани ҷумҳурӣ бояд ризоияти Госплани СССР-ро мегирифт ва ин қор каме кашол ёфт. Таклиф ба миён омад, ки дар лоиҳа Хонаи маданиятро клуб нависем, зеро бонк ин ҳуҷҷатро қабул мекунад, инчунин сохтмони клуб дар ихтиёри ҷумҳурӣ буд, ҳамаи ҳуҷҷатҳо таҳия гардид.

Бояд гуфт, ки сохтмони хонаи маданият (барои бонк клуб) ба ёрии Абдулаҳад Қаҳҳоров оғоз ёфт. Сохтмони он ба зиммаи роҳбарони онвақтаи ГЭС-и Норақ гузошта, сохта ба истифода дода шуд, ки мардуми заҳматкаши ин ноҳия ҳамеша миннатдор аст.

Инсони асил, Абдулаҳад Қаҳҳоров, ки таҷрибаи бои

ҳаётӣ ва инсондӯстӣ дошт, бо одамони номдору номбардори диёрамон, ки барои ободонӣ хизмати арзанда кардаву чун парчами чумхурӣ маҳбуб буданд, пайваста вохӯрда, сӯхбатҳо мекард. Тавассути онҳо ба бисёр масъалаҳои муҳими ҳаётӣ ва ҷамъиятӣ равшанӣ андохта асрори зиндагиро кашф мекарду дар амал истифода мебуд. Дар вохӯриҳо фикри онҳоро то охир гӯш мекард, масъалае пайдо шавад, чора меидид ва онҳоро ғамхорона дастгирӣ менамуд. Инҳо шахсони мӯътабар Абдуғафур Самадов, Миралӣ Маҳмадалиев, Аскаралӣ Мирзоев, Эначон Бойматова, Абдурозиқ Раҳмонов, Карим Исмоилов, Ниёзмамад Бегов, Кенча Назиров, Ҳомидҷон Назаров, Ширин Шарифов, Талбак Садриддинов, Имомназар Ҳочаназаров, Шаҳобиддин Нуриддинов, Чинибой Эргашев, Эгамбердӣ Бобочонов, Абдӣ Авазов, Болта Гулаев ва бисёр дигарон буданд, ки Абдулаҳад Қаҳҳоров онҳоро ҳамеша ҳурмату эҳтиром менамуд ва онҳо низ ин бузургмардро иззату иқром мекарданд. Абдулаҳад Қаҳҳоров нағз медонист, ки инҳо он нафароне мебошанд, ки сеҳри хоҷагии кишлоқ, иқтисоди Тоҷикистони азизи моро ба ҷаҳону ҷаҳонӣён шинос кардаанд.

Ман баъди ба нафақа баромадани Абдулаҳад Қаҳҳоров низ дар вазифаи вазирии хоҷагии кишлоқ будам, бо ӯ тез-тез вохӯрдм. Ба воситаи телефон аҳволпурсӣ мекардам, дар вохӯриҳо бисёр чизҳои лозимии ҳаётро аз ин марди хирадманд меомӯхтам. Ман ӯро ҳамеша сарбаланд, бо қомати зебою бо чеҳраи кушода, орому ботамкин ва хушнигоҳу зиндадил меиддам. Дар вохӯриҳоямон дар бораи тараққиёти соҳаҳои хоҷагии халқи кишвар, мушаххасан кишоварзӣ, сӯхбат мекардем. Ӯ аз ин муваффақиятҳои чумхурӣ хурсандӣ изҳор менамуд ва барои пешрафти кишварамон, мустақкам намудани дӯстию бародарӣ, ваҳдату оромӣ халқи азизамонро даъват мекард.

Бисёр шахсони мӯътабар ҳамеша мехостанд, ки бо Абдулаҳад Қаҳҳоров вохӯранд, аз сӯхбатҳои баҳраманд

шаванд. Яке аз ин гуна инсонҳои бузург ташкилотчи истехсолоти колхозӣ Абдуғафур Самадов буд, ки баъд аз маҷлису машваратҳои ҷумҳуриявӣ, пленумҳои КМ ҲК Тоҷикистон, иҷлосияҳои Шӯрои Олӣ ба ман муроҷиат карда мегуфт: «Ўртоқ Муҳиддин Зоирович, вақтингиз борми, кўнглингиз тортадими бир жойга борсак». (Рафиқ Муҳиддин Зоирович вақт доред ё не, агар дилатон кашад, ба як ҷо равам?)

Ман ба ӯ посух меодам:

- Албатта, меравам, акаи азиз. Ҳамроҳи шумо наравам, ҳамроҳи кӣ меравам? Ба кучо?

Сонӣ бо эҳтиром Абдулаҳад Қаҳҳоровро ном мебард раис Абдуғафур - ака. Номи каси дигарро намегирифт ва меафзуд:

- Хуб медонед, ин кас бисёр шахси бузург, адиб, ҳаётдида. Аз сўхбати ин хел шахс мо бояд истифода барем, баҳраманд шавем ва бехтарин сифатҳояшро ба худ мерос гирем. Ин ба ҳамаи мо лозим аст... Бо ҳамин мазмун шахсони мўътабар муроҷиат мекарданд, монанди Миралӣ Маҳмадалиев, Абдурозиқ Раҳмонов, Ҳомидҷон Назаров, Шаҳобиддин Нуриддинов ва дигарон. Ҳар мулоқоту вохӯрӣ ва сўхбат бо аллома Абдулаҳад Қаҳҳоров барои ман як мактаби зиндагӣ ба шумор мерафт ва ба корхоям барори нав мебахшид.

Дигар аз хислатҳои неку ҳамидаи Абдулаҳад Қаҳҳоров ин буд, ки ягон бор дар ҳаққи касе носазо намегуфт, ягон касро намеранҷонд, фақат гапи нағз мегуфт, камбудиро ҳам бо сухани хуб, бедилзорӣ фаҳмонида метавонист. Барои бартараф намудани баъзе камбудӣҳо маслиҳатҳои муфид меод. Намегузошт, ки нуқсоне дар роҳи пешравии кори давлат содир шавад ва, агар камбудие роҳ ёбад, онро ҳатман бартараф намуда, хулоса баровардан лозим мегуфт, то оянда ин хато дигар такрор нашавад. Ман ин роҳбари олиҷанобро ягон бор дар сари ғазаб, дуруштии ва бадмуомилагӣ надидаам. Ин сарамарди нӯронӣ бо дидани дидори кас авзояшро тез эҳсос мекард, одамони муғамбир,

дурӯғгӯӣ, хушомадгӯӣ, коргурезу баҳоначӯйро бо мулоиматӣ, бо панду ҳикмат хеле мохирона (маъмулан ба ҳамон шахс муносиб гап зада) ба ҷояшон шинонда мемонд. Агар душмане дошта бошад, ўро ҳам ба қавле, бо шакар мекушт. Ў зиндагиро бе меҳнати ҳалол тасаввур карда наметавонист.

Соли 1971 ман, ки дар вазифаи мудирӣ шӯъбаи кишоварзии КМ ҲК Тоҷикистон ифои вазифа доштам, дар ҳайати Вакилони давлатии СССР ба Сурия рафтам. Пеш аз сафарам Абдулаҳад Қаҳҳоров занг зада гуфт:

- Муҳиддинҷон, илтимос, агар илоҷаш бошад, як тӯҳфаҷаи хоксоронаи маро ба рафиқ Нуриддин Муҳиддинов баред ва саломӣ маро расонед.

- Бо ҷону дил, раис – гуфтам дар ҷавоб.

Он вақт Нуриддин Акрамович Муҳиддинов сафири СССР дар Сурия буд.

Баъди ба шаҳри Димишқ - пойтахти Сурия расидан бо ў вохӯрдём. Вай маро бо камолӣ эҳтиром пазироӣ карда, ба унвони Абдулаҳад Қаҳҳоров ҷунин суҳанони самимӣ гуфт:

- Абдулаҳад Қаҳҳоров бисёр инсонӣ бофарҳанг, дурандеш, шахси мӯътабар аст. Эшонро қадр кардани ман маъноӣ мустаҳкам намудани риштаҳои дӯстию бародарӣ халқҳои Ўзбекистон, Сурия, Тоҷикистон ва СССР - ро дорад.

Бузургмарди Осиёи Марказӣ, арбоби сиёсӣ давлатӣ, собиқ муншии аввали КМ ҲК Ўзбекистон ва Сафири СССР дар Сурия Нуриддин Акрамович Муҳиддинов нисбат ба халқи тоҷик таваҷҷӯҳӣ бепоён дошт. Ҳадяи А. Қаҳҳоров ба ў ҷомаю рӯймол ва тоқии тоҷикӣ буд, ки онро дар хузурӣ маъмурони сафоратхона ва аҳли оилашон пӯшонидам. Ҳадя ба Н. А. Муҳиддинов ҷунон зебид, ки гӯё дубора ҷавон шуд. Ў эҳсосӣ шодмонӣро ҷунин изҳор кард ба тоҷикӣ:

- Дӯсти гиромӣ, Муҳиддин Зоиров!

- Ман аз роҳбарони ҷумҳуриятон Ҷаббор Расулов,

Маҳмадулло Холов, шахсан аз мӯхтарам Абдулаҳад Қаҳҳоров, дар симои онҳо аз халқи заҳматкаш ва қадршиноси Тоҷикистон мамнуну муташаккирам! Ба онҳо ҳамеша комёбию сарбаландӣ таманно дорам. Ба дӯсти арҷмандам Абдулаҳад Қаҳҳорович ташаккурҳои маро расонед ва бигӯед, ки аз ин тӯҳфаашон ба машоми ман бӯйи дӯстӣ, нақхати меҳри бародарӣ расид. Ман он касро ба саёҳати Сурия даъват мекунам...

Соле дар ҷаласаи Совети колхозҳо ҳамроҳи устод Миралӣ Маҳмадалиев ва боз якчанд раиси номдор ба Москва омадем. Он ҷо фаҳмидем, ки раиси Шӯрои Олии Тоҷикистон Маҳмадулло Холов дар беморхонаи ҳукумати Мичурин, дар наздикии Университети Ломоносов табобат мегирифтааст. Ману акаи Миралӣ ба аёдати ӯ рафтем, баъди ҳолпурсию сӯҳбати кӯтоҳ рафтани шудем. Маҳмадулло Холов гуфт:

- Дар ин ҷо рафиқ Алексей Николаевич Косигин табобат мегиранд, ман он касро ҳар рӯз мебинам, салому алейк ва ҳолпурсӣ мекунам. Агар хоҳед, каме сӯҳбат карда шинед, соати се аз ҳамин ҷо мегузаранд, бо чунин шахсияти наҷиб дидорбинӣ на ҳамеша муяссар мешавад.

Муддате пас инсони донишманду баландмаърифат А. Н. Косигин тахминан соатҳои се бо ҳамон роҳчае, ки М. Холов нишон дода буд, омад. Салом додему пурсупос кардем. Маҳмадулло Холов моро бо ӯ шинос кард. Вай ба мо зеҳн монда, гуфт:

- Ман агар хато накунам, бо шумоён ду сол пеш ҳамроҳи муовинам Зиё Нуриев дар Кремл вохӯрда, дар бораи сифати навъҳои пахта ва тухмӣ сӯҳбат доштем.

Мо фикри ӯро тасдиқ кардем. Алексей Николаевич марди олиҷаноб, инсони нурунии босалобат, вақти сӯҳбат гапаш аниқ, равшан, фавқулудда соҳибистеъдод будааст. Ӯ ба чехраи акаи Миралӣ нигариста фораҷам - фораҷам гуфт:

- Ваш хлопок высшего качества, текстильщики Иванова благодарят Вас. Каков урожай?

Раис ҷавоб дод:

- 37 цент. с 1 га

- Валовий сбор 18 тис. тонн.

- Спасибо Вам, успехов, у Вас золотие руки. – А. Н. Косигин дар вақти хайрухуш афзуд: – Ну, как там проживает Абдулаҳад Қахҳоров? Я давно не говорил с ним, передайте привет от меня, он очень мудрый человек, у него большой талант и жизненный опыт...

Овози форами Косигин ханӯз дар гӯшам чарангос мезанад. Ифтихор мекардам, ки чунин роҳбари тавоно А. Қахҳоровро аз наздик шинохта, ба истеъдодаш баҳои баланд меодаст...

Боз як далели дигар доир ба шӯхрати А. Қахҳоров.

Ман аз соли 1954 дар МТС - и Шаҳринав сарагроном будам, аз ҳамон вақтҳо сар карда, ҳар сол барои санҷиши иҷрои шартномаҳои мусобиқа ба ҷумҳуриҳои бародари Ёзбекистон, Туркменистон ва Озарбойҷону Қирғизистон мерафтам. Албатта, пеш аз ҳама, ба роҳбарони онвақтаи Ёзбекистон Ш. Р. Рашидов, Туркменистон - М. Ғ. Ғафуров, Қирғизистон Т. Усубалиев, Озарбойҷон Г. А. Алиев аз номи роҳбарони республика Ҷ. Расулов, М. Холов, А. Қахҳоров ва халқи тоҷик саломии бародарона мерасонидам.

Баъди қабули саломии самимӣ котибони аввали КМ ҲК -и он ҷумҳуриҳо, аз ҷумла шахсан Шароф Рашидов пурсон мешуд:

- Абдулаҳад - ака, қандай, саломат? У кишга бизни саломимизни этказинг, укиши кӯп улуг инсон.

Ба ҳамин тариқ дигарҳо ҳам пурсон мешуданд. Ба фикри ман, ин хурмату эҳтиром, кадршиносӣ на танҳо дар ҳаққи Абдулаҳад Қахҳоров, балки ба кулли халқи тоҷик буд.

Ман соли 1962 парторги КМ ҲК Тоҷикистон дар Управленији территориявии истеҳсолии колхозу совхозҳои Данғара, ноҳияҳои Совету Ёвон кор мекардам. Моҳи сентябр Ҷаббор Расулов ва Абдулаҳад Қахҳоров, аз тарафи Кӯлоб ба райони Данғара омаданд. Онҳо бо роҳбарони хоҷагиҳои Ширин Шарифов /колхозии Ленин/, Амон

Мутиев /колхозии Коммунизм/, Собир Кабилов /колхозии съезди ХХП партия/, Атоқул Бўстонов /совхозии Данғара/, Раҳмонқул Раҷабов /колхозии К. Маркс/, Салим Файзов /колхозии Фрунзе/, Шариф Шокиров /совхозии Ғайрат/, Ғаюр Сафаров /раиси хочагии чангал/, Абдукарим Шарифов (сардори Идораи Омор) Александр Чуванов /раиси селхозтехника/, Раҳмонқул Баҳоваддинов /раиси МЖС/ ва дигарон сӯҳбату вохӯриҳо гузаронданд.

Мақсади вохӯри рафти иҷроии плану ўҳдадорихоии хочагиҳо буд. Ҳамон шабу рӯз масъалаи ҳисобу китоби баъд аз воқеаҳои «изофанависӣ» дар зерии назорати КМ ҲК Тоҷикистон ва Ҳукумати ҷумҳури қарор дошт. Худи ин ду роҳбари ғамхор Ҷаббор Расулов, Абдулаҳад Қаҳҳоров сардорони хочагиҳо ва мутахассисонро ҳаматарафа дастгирӣ намуда ба ҳалолкорӣ, эҳтиёткорӣ даъват карда, маслиҳатҳои пухтаю мушаххас дода, мекушиданд, ки ба пой касе хоре наҳалад. Онҳо саркоронро даъват мекарданд, ки тоннаю килоҳои маҳсулотро ба қавле «ҳафт бор чен карда, як бор бурида» имзо кунанд. Аз дигар тараф, дар шароити он солҳо котибони КҲ ва ҳукумати ноҳияҳо аз бозсозиҳои Никита Хрушев сарҳисоби корро гум карда меғуфтанд: «Худоё! Ин худаш чӣ ғап? Аҷаб давру!»

Дар як шабонарӯз МТС-ро барҳам медиҳанду РТС месозанд. РайЗО-ро парешон мекунанду ба ҷояш РАПО меояд, колхоз совхоз мешавад, совхоз ба колхоз табдил меёбад ва ниҳоят як ноҳияро ду тақсим мекунанд: саноатӣ ва деҳавӣ. Ду райком, ду котиб, ду соҳиб! Ва одамон сарсону саргардон. Онҳо роҳ ба ҷуворимаққапарварӣ, гоҳе ба ҳуқпарварӣ даъват мекунанд. Бечора насли наврас ҳам намедонад, ки ҳонад ё дар участкаи истехсолии наздимақтабӣ пахта қорад? Қошта натавонад, даравад, паси рули трактор шинад, ё харгӯш парварад?

Дар ҷунин ҳолат роҳбарони республика ғамхорона, мувофиқи талаби замон ба пешбурди қори доимии хар минтақа саросема нашуда, босабру тоқат, бо мулоҳиза қор мекарданд. Хушбахтона, толеи мардуми мо буд, ки дар он

замон моро одамони хирадманд Ҷаббор Расулов, Абдулахад Қаҳҳоров пуштибонӣ менамуданд, номуси миллатро ҳимоя мекарданд.

Соли 1962 ноҳияи Данғара ўҳдадор шуд, ки 27987 тонна ғалла, 1466 тонна зағир, 1177 тонна гўшт, 4208 тонна шир истеҳсол кунад ва истеҳсоли дигар маҳсулоти кишоварзӣ дар назар буд. Ва саршумори чорворо дар охири сол, бузу гўсфандро ба 81500 сар, ҳайвони калони шохдорро ба 12160 сар расонад ва ноил шудан ба ин комёбӣ, албатта, осон набуд. Ин меҳнати ҳалолу пурмаҳсулро талаб мекард.

Дар охир Ҷаббор Расулов ва Абдулахад Қаҳҳоров нақшаҳои ояндаи дурахшони Данғараро гуфтанд. – Данғара ояндаи калон дорад, нияте ҳаст, ки ин ҷо туннел кофта, оби Вахшро аз самти Норақ ба заминҳои фаровон ва ташналаби он равона кунем, ин сарзамин одамони хубу меҳнатӣ дорад.

Вохӯрӣ сари вақт, бисёр самимӣ, рӯҳбаландона гузашт ва барои оянда як барномаи пешравӣ муайян шуд. Ҷамин хел вохӯриҳо дар Ёвону Совет низ шуда гузашт.

Насиб будааст, ки банда аз соли 1966 то соли 1971 котиби аввали Кумитаи хизбии ноҳияи Қумсангир будам. Ин ноҳияест хеле калон, серсоҳа, интернатсионалӣ, одамону мутахассисони хуб дорад. Роҳбарони хоҷагиаш боқувват ва шароитҳои пешравии ноҳия муҳайё аст. Ба ҳамаи ин нигоҳ накарда масъала хеле бисёр буд, хусусан пурра, дуруст истифода бурдани заминҳои нав, баланд бардоштани ҳосилнокии баъзе зироатҳои пахта, ғалла, боғдорӣ ва чорводорӣ, боз ҳам ривоч додани лимупарварӣ, геранпарварӣ, пешомадҳои бузург дошт. Дар ин соҳаҳо пешравӣ бошад ҳам захираю имкониятҳо низ мавҷуд буданд. Аз ҳама муҳимаш қувваи корӣ, мутахассисони ин соҳа мерасид. Ин имконият медод, ки ин соҳаҳо хеле серҳосил ва сердаромад шаванд.

Албатта, ҳамаи ин масъалаҳо фақат бо ёрии ташкилотҳои болоӣ ва вазоратҳо ҳал мешуд. Дар ин

шароит ман хушбахт будам, ки ҳар сари чанд вақт ба ноҳия роҳбарони республика, аз он ҷумла раиси Шӯрои Вазирон Абдулаҳад Қаҳҳоров меомаданд, ноҳияро ҳаматарафа миданд, бо меҳнаткашон вомехӯрданд, маслиҳатҳои лозимиро мидоданд. Ҳар як воҳурию мулоқоти Абдулаҳад Қаҳҳоров як ғамхорӣ, ёрии амалӣ ва барои ман як мактаби ҳаёт буд.

Моҳи сентябри соли 1968 Абдулаҳад Қаҳҳоров ба Қумсангир омад. Як маслиҳати зарур доштем: сохтмони беморхонаи ноҳия. Иморати беморхона, ки пеш аз Ҷанги Бузурги Ватанӣ сохта шуда буд, футур мерафт, ҳеҷ гуна шароит барои беморон надошт. Ин масъаларо ба Абдулаҳад Қаҳҳоров фаҳмонда, ахбор додем. Вай гуфт, ки ҳозир дар моҳи сентябр ба нақша гирифтани ин бино мушқил аст. Биёед, хоҷагиҳои шумо, ки даромад дорад, ҳозир таҳкурсии беморхонаро созед, мо охири сол ҳамаи сарфу хароҷотро аз ҳисоби пулҳои азхуднашуда мегардонем. Аз соли 1969 - Госплан сохтмони бинои беморхонаро ба нақша мегирад.

Масъала ҳалли худро ёфт. Беморхонаи дорони 135 кат дар ду сол сохта, ба истифода дода шуд, ки мардуми захираҳои ноҳияи Қумсангир барои ин ғамхорию некхорӣ аз Абдулаҳад Қаҳҳоров абадӣ миннатдор аст.

Баъди ин бинои нави беморхона барои 1176 нафар хонанда ду мактаб, бинои узели алоқа, кинотеатр, универмаги «Баҳор», ҳаммом, кӯдакистон барои 280 ҷой, автовокзал, биноҳои манзилӣ ва бисёр биноҳои дигар сохта ба истифода дода шуданд.

Ҷаббор Расулов, Абдулаҳад Қаҳҳоров, Маҳмадулло Ҳолов - се нафар фарзанди халқи тоҷик дар як давраи тӯлонӣ бори давлату сиёсати ҷумҳурии Тоҷикистонро як хел мекашиданд. Ба ақидаи ман, ин се ҳамсафар дар ҷодаи хеш ба ҳам ҷунин муносибу мувофиқ афтада буданд, ки мислшонро дигар ёфтани амрест муҳол. Онҳо манфиати ҷумҳуриро дар миқёси Иттиҳоди Шӯравӣ ва хориҷӣ мувофиқи талаби замони худ Ҳимоя карда метавонистанд.

Одатан бузургон ба бузургон таъя мекунанд. Ҷаббор Расулов аксар вақт аз Абдулаҳад Қаҳҳоров ҳамчун раиси Шӯрои Вазирон ва узви бюро дар ҳалли ин ё он масъала маслиҳат мегирид, ки ба манфиати ҷумҳурии ғоида мебахшид.

Абдулаҳад Қаҳҳоров инсонии бузург, ғамхор, барои пешравиӣ Ватани азизу халқи меҳнатқаринаш дилсӯзона заҳмат мекашид, ки кишварамон ободу зебо ғардад, мардуми азизамон ҳамеша сарбаланд бошад. Абдулаҳад Қаҳҳоров фарзанди арзандаи ҷумҳурии буда, мо шод ва миннатдорем, ки сардори давлатамон, мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмон гузаштагонро кадр карда, ҷашнвораи онҳоро ба дараҷаи баланд меғузаронад.

Абдулаҳад Қаҳҳоров барои хизматҳои шоёни хеш бо се ордени Ленин, ордени «Революцияси Октябрь», се ордени «Байрақи сурхи меҳнат», ордени Ҷанги Ватанӣ (дараҷаи 1 ва 2) медалу ифтихорномаҳо тақдир карда ва ҷандин маротиба депутати Совети Олии СССР ва РСФСР Тоҷикистон интихоб шуда буданд.

Ба мулоҳизаи ман, омӯхтани роҳи ҳаёту ғаъолияти сарвари Абдулаҳад Қаҳҳоров барин шахсонии бузург барои тарбияи наслҳои ҷавон, барои пешрафти имрӯзу фардои Тоҷикистон аҳамияти бузург дорад.

**«Садон мардум
№ 131 (1631)
11 декабри 2003**

ХОДИМИ НАМОЁНИ ДАВЛАТӢ ВА ҶАМЪИЯТӢ НАЗАРШО ДОДХУДОЕВ

Насибам будааст, ки чанд сол дар сарзамини Бадахшон ба ҳайси Котиби Якуми Кумитаи вилоятии хизб кор кардам ва дар ин ҷо бо инсонҳои хубе дучор шуда, якҷоя барои рушди нумӯи ин кишвар заҳмат кашида, кам бошад ҳам, аз худ осоре боқӣ гузоштам.

Ҳанӯз, то омадан ба Боми Ҷаҳон медонистам, ки Бадахшон на танҳо бо ганҷҳои нухуфтаи дили кӯҳсоронаш, бо мармару лаъли тобонаш шӯҳрати ҷаҳонӣ дорад, балки таърихи волою қадимие ҳам дошта, як кишвари хунарпарвар, санъаткор низ буда, ба ҷумҳурӣ бисёр фарзандони барӯмандеро тақдим доштааст, ки якеи онҳо Назаршо Додхудоев ба ҳисоб меравад.

Бидуни шакку шубҳа, рӯзгори ин марди шариф бисе ибратбахш буда, барои насли оянда мактаби хуби ватанпарварӣ, ҷонфидой, заҳматкашӣ ва мардонагӣ хоҳад буд. Ҷунонки аз ҳасби холи Назаршо Додхудоев бармеояд, вай аз солҳои 1930 сар карда, дар органҳои давлатӣ, дар вазифаҳои гуногуни роҳбарӣ кор карда, барои ободонӣ ва пешравиӣ Бадахшон ва дигар шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ ҳиссаи муносибе гузоштааст.

Пас аз Ҷанги Бузурги Ватанӣ Назаршо Додхудоев Раиси Кумитаи иҷроияи Шӯрои вакилони Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон будааст. Дар ин солҳои баъдазҷангӣ, ки шароит ниҳоят вазнин буд Н. Додхудоев ба халқ, ба одамон, ба ғаёлон така намуда, барои ободонии мулк, баланд бардоштани некӯахлоқии мардум, баҳри тараққиёти ояндаи Бадахшон кӯшиши зиёде ба харҷ дод ва хизмати арзандае кард, ки онро мардуми шарифи ин гӯшаи диёр ҳаргиз фаромӯш накардааст ва боз солҳои

сол ба некӣ ба забон хоҳад овард.

Назаршо Додхудоев чандин солҳо Раиси Президиуми Совети Олӣ, Раиси Совети Вазирони РСС Тоҷикистон буд ва ба инкишофи иқтисодӣ ӯ иҷтимоӣ ӯ он хеле моҳирона мусоидат намуд. Бале, саҳми ин шахси кордону фаъол, пургайрату шучоъ дар инкишофи хоҷагии халқ, пешравии ҷумҳуриямон хеле калон аст.

Вай ҳамеша ифтихор мекард, ки бо чунин шахсиятҳои хеле машҳур ва маҳбуби кишвар Бобоҷон Ғафуров, Турсун Ўлчабоев, Ҷаббор Расулов, Абдулаҳад Қаҳҳоров, Мунаввар Шогодаев ва дигарон ҳамсаф будааст ва яққоя бо онҳо баҳри беҳбуди рӯзгори халқаш заҳмат кашидааст.

Вақтҳои охир ман ӯро дар мулоқоту чаласаҳо, вохӯриҳо бо ҷавонон зуд - зуд пайдо мекардам. Ҳамоно хушҳол, зиндадил, хушсӯҳбат буд. Аз сулҳу салоҳе, ки Президенти мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмон ба кишвар овардааст, изҳори миннатдорӣ мекард ва аҳли сӯҳбатро барои ваҳдату ягонагӣ ва дӯстию бародарӣ даъват менамуд.

Назаршо Додхудоев ҳамчун инсонӣ меҳнатдӯст, хоксор, ғамхор дар байни халқу кишварамон обрӯю эҳтироми калонеро соҳиб буд. Вай тамоми умри бобаракати худро сарфи хизмат ба ҳамин халқу ватан карда, барои дӯстию бародарии одамон ғамхориҳои беназир зоҳир менамуд ва дар дилу дидаи ҳамаи онҳое, ки ӯро медонистанду бо ӯ ҳамкор будаанд, чун як фарди нотакрори миллат бо ёди некаш боқӣ хоҳад монд.

**«Ҷумҳурият», № 105
21 декабри соли 2000**

БУЗУРГМАРДЕ АЗ ХАТЛОНЗАМИН

(ба ифтихори 90-солагии

устод Миралӣ Маҳмадалиев)

...Зиндагӣ маро, чун як нафар писарбачаи дехотӣ, ки аз хурдӣ ба замин, бо касби деҳқонӣ сару кор доштам, дар пайраҳаҳои пурпечуб ва пасту баландаш хуб задаву кӯфта, пухтаву суфта карда, таҷрибаи ҳаёт андӯхта, ниҳоят аз деҳаи Лаккон то Вилояти Бадахшон овард, обрӯ ва эътиборам бахшид, ки аз он тамоми умр қаноатмандам. Дар вазифаҳои мухталифи хеле масъулиятноки ҳизбию давлатӣ кор кардам, раиси Исполком, котиби обкому райком, вазири кишоварзии ҷумҳурӣ шудан насибам гашт.

Ҳа - а, роҳ дуру дароз ва тӯлонӣ буд. Ва ин роҳ маро гаҳ ба Хатлону Вахшон, гаҳ ба Ҳисори Шодмону гаҳе ба Кӯҳистони Бадахшон мебард. Бо мушқилот, бо душвории зиёде рӯбарӯям мекард, вале чун мақсадам нақӯ буд, садди роҳам баргараф гашта, пирӯзӣ насибам мешуд. Ва айни ҳол, ки солхӯрда шуда, ба нафақа баромада, ба қавле «давлати пирӣ» меронам, гаҳе дар танҳои ба худ меболам, ки пайраҳаи умр маро дӯстию бародархондагӣ омӯхт ва бо бисёр одамони ачибу начиби кишвар дучорам сохт, ки меҳру муҳаббаташон дар дилу дидаам саҳт чойгир шуда, ханӯзам боиси ифтихор ва сарфарозиҳоям мегарданд. Яке аз ин шахсиятҳои барҷаста, пири деҳқонони кишвар, бузургмарди оқилу доно ва хирадманд Миралибобо Маҳмадалиеви сарихосорӣ мебошад, ки ман ўро дар илми деҳқонӣ академик меҳисобам ва падари маънавии худ хондаам.

Устод Миралӣ Маҳмадалиево ҳамаи сокинони Тоҷикистон ва берун аз он хуб мешиносанд ва номашро бо эҳтиром ба забон мегиранд, зеро ў яке аз номбардорони тоҷикон буда, ба Ватан хизматҳои басо арзанда кардааст.

Миралӣ Маҳмадалиев аз раисони номдори

кишварамон, ки ному кори онҳо ҳеч гоҳ аз хотир, аз таърих нахоҳад рафт, ҳамеша бо ихлос ёд мекард. Он кас дар қатори чунин раисони номдору машҳури ҷумҳури Саидхӯча Ӯрунхочаев, Абдуғафур Самадов, Карим Исмоилов, Абдураззоқ Раҳмонов, Кенча Назиров, Эначон Бойматова, Ниёзмамад Бегов, Ҳомидҷон Назаров, Талбақ Садриддинов, Абду Авазов, Аскаралӣ Мирзоев, Имомназар Хочаназаров, Тӯраҳон Эсонкулов, Шаҳобиддин Нуриддинов ва бисёр дигарон меистанд, ки таърихи тараққиёти кишоварзии ҷумҳуриамонро бе номи онҳо тасаввур кардан мумкин нест.

Соле дар ҷаласаи Совети колхозҳо ҳамроҳи устод Миралӣ Маҳмадалиев ва боз якчанд раиси номдор ба Маскав рафтем. Он ҷо фаҳмидем, ки раиси Шӯрои Олии Тоҷикистон Маҳмадулло Ҳолов дар беморхонаи ҳукумати Мичурин, дар наздикии Университети Ломоносов табобат мегирифтааст. Ману акаи Миралӣ ба аёдати ӯ рафтем, баъди ҳолпурсию сӯҳбати кӯтоҳ рафтани шудем. Маҳмадулло Ҳолов гуфт:

- Дар ин ҷо рафиқ Алексей Николаевич Косигин табобат мегиранд, ман он касро ҳар рӯз мебинам, салому алейк ва ҳолпурсӣ мекунам. Агар хоҳед, каме сӯҳбат карда шинед, соати се аз ҳамин ҷо мегузаранд, бо чунин шахсияти наҷиб дидорбинӣ на ҳамеша муяссар мешавад.

Муддате пас инсони донишманду баландмаърифат А. Н. Косигин тахминан соатҳои се бо ҳамон роҳчае, ки Ҳолов нишон дода буд, омад. Салом додему пурсупос кардем. Ҳолов моро бо ӯ шинос кард. Вай ба мо зехн монда, гуфт:

- Ман агар хато накунам, бо шумоён ду сол пеш ҳамроҳи муовинам Зиё Нуриев дар Кремл вохӯрда дар бораи навҳои пахта, тухмӣ ва сифати он сӯҳбат доштем. Мо фикри ӯро тасдиқ кардем. Алексей Николаевич марди олиҷаноб, инсони нурунии босалобат, вақти сӯҳбат галаш аниқ равшан, инсони хоксору бузург будааст. Ӯ ба чехраи акаи Миралӣ нигариста форам-форам гуфт:

- Ваш хлопок высшего качества, текстильщики

Иванова благодарят Вас. Каков урожай?

Раис ҷавоб дод:

37 центнер с 1 гектара

- Валовий сбор 18 тыс. тонн. Спасибо Вам, успехов, у Вас золотые руки.

Овози форами Косигин ханӯз дар гӯшам ҷарангос мезанад. Ифтихор мекардам, ки чунин роҳбари тавоно устод Миралӣ Маҳмадалиевро аз наздик шинохта, ба истеъдодаш баҳои баланд меодааст...

Панду ҳикмат ва таҷрибаи хеле бою гании ӯ ҳам дар рӯзгори шахсиям ва ҳам дар роҳбарӣ ба соҳаи кишоварзии ҷумҳурӣ маро дар он солҳои дури дар навоҳии Дангараю Совет қор қарданам, хеле мададгӯр шуданд. Аз ин хусусҳо баъдтар, дар поён ба тафсил ҳарф заданиям.

Бале, пайраҳаҳои зиндагӣ бо ҳама бурду бохтҳои шон мӯи сарро барфосо сафед қарданд ва яке бохабар шавам, синну солам ба 70 даққа хӯрдааст. Ба ин муносибат хони дӯстӣ ва бародархондагӣ густурда шуд.

Дар сахни ҳавлӣ пири хирадманд бобои Миралӣ Маҳмадалиевро дида, бо ҷашмони худ бовар намекардам, ки ин шахсияти бузург дар ҳамин синну сол роҳи дуру дарозро аз Восеъ то Душанбе тай қарда, дар ҳамин ҳавои сард ба табриқи як нафар деҳқонзода омада бошад.

Ман ба истикболи ӯ дартоз шудам. Бо шодмонӣ, бо ифтихор, бо сари баланд. Пирамард, ки ӯро писаронаш ҳамроҳӣ мекарданд, лаҳзае аз роҳравӣ бозистод ва маро бо оғӯши гарми падарона қашида, бо овози андаке хиррӣ ва шӯхиомез гуфт:

- Пир шудани ман ба ҳама маълум. Лекин ба 70 - сола шудани ту бовар надорам. И хел базеб, и хел бузбалай. Хайр, ба синни мо ҳам рас. Умрат дароз бошад. Рӯзи қамира набин, ба қавли деҳқоно хоқа бигирӣ зар қардад. Қу, бача, моро қучо мешинонӣ? Берун анча салқин, хонада ҷой ҳастай?

Овардам, аз боло, дар курсии мулоим шинондам:

**Равоқи манзари чашми ман ошёни туст,
Карам намову фуруд о, ки хона - хонаи туст.**

Ҳа, ба хонадонам қадам ранча кардани бобои Миралӣ, ки ўро тамоми сокинони мамлакат ва берун аз он хуб мешиносанд ва номашро бо эҳтиром ба забон мегиранд, шукӯҳу шаҳомати зодрӯзамро зиёда кард ва сарамро ба осмон расонд. Сӯҳбат боз ҳам гармтар шуд. Ҳар кас мехост бо ин шахс наздиктар нишинад, аз панду ҳикматаш баҳра гирад. Вай, ҳарчанд ки дирузакак табобат гирифта омада буд, ба зудӣ рӯҳу илҳом гирифта, мисли пешин ва дерин ба сӯҳбати хоса пайваст ва шояд аз он хотир, ки атрофашро бештар ҷавонҳо печонда гирифта буданд, гуфторахро аз Хоҷа Ҳофиз сар кард:

**Насихат гӯш кун, чоно, ки аз ҷон дӯсттар доранд,
Ҷавонони саодатманд панди пири доноро.**

- Мухтасари гап ҳамин, ки бо баҳору хазон, пастию баландии ҳаёт, талхию ширинии зиндагиро чашидаам,- гуфт бобо ба риши барфосо сап - сафедаш, ки ба чехраи гарму нуронияш хеле мезебид, андешамандона даст зада, - ба одамон така мекардам, шиорам меҳнати ҳалолу покиза буд. 53 сол масъулияти хеле гарони раисии колхозро ба ўҳда доштам. Бо меҳнату машаққати зиёд як чӯли бегиёхро дар солҳои душвори ҷанг обёрӣ карда, ба гулистон табдил додем. Колхозамон ангуштнамои кишвар шуд. Аз хусуси рӯзгори колхозамон гап бисёр. Китоб ҳаст, кино ҳаст, шеъру дoston ҳаст. Лекин ман ба Шумо, ҷавонҳо гапи дигаре гуфтани, ҳеҷ гоҳ аз меҳнат натарсед. Вай одамро баобруӣ, сарбаланд, дилписанд мекунад. Аз одами бекору беор Худо ҳам безор мегӯянд. Аз рӯи фармудаи шоир амал кунед, ки гуфтааст:

**Бикӯшеду хубӣ ба кор оваред,
Чу дидед сармо баҳор оваред.**

Гуфтани як чизи дигарро дар ҳамин сӯхбатҳо лозим медонам. Мо бояд ҳама шукр кунем, ки давлатамон соҳибистиклол шуд. Бо рохбарии Президентамон мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмон сулҳу салоҳ барқарор гашт. Ин неъматӣ ниҳоят гаронбаҳо ҳаст. Ин дастовардро боз ҳам мустаҳкам ва афзун кардан лозим. Бо гап, бо шиор, бо урраву зиндабод не, фарзандонам. Бо қору амале, бо меҳнат, албатта. Дар урфият мегӯянд, ки бо ҳалво гуфтан даҳон ширин намешавад. Истиклол гӯему пушта ба девор мондаву гардем, ба мурод намерасем. Барои пешравиӣ чумхурӣ, баланд шудани обрӯю эътибораш ҳама аз як гиребон сар бароварда, заҳмат кашидану талош намуданамон лозим. Ёр аҳл бошад - қор сахл, гуфтаанд. Баъди ин гуфтаҳо Бобои Миралӣ пиёлаи ҷои кайҳо боз сардшударо ба лаб бурд ва акнун чашмони зираку хирадмандаш маро аз ҳалқаи дӯстон пайдо карданд:

- Ту, Муҳиддин Зоирович, ҳоло мунтазири таърифи ман нашав, ин ҷо маҷлисгоҳ не, тӯйхона, палават тайёр бошад, кашида биёр. Оши исфарагиҳо бо биринчи девзираю равғани зағир бамаза мешавад. Биёр, ки хӯрда дуо кунам, аз хусуси 70 солагиат бошад, ду - се даҳан гапи бачоӣ дорам. Пагоҳ дар маҷлис мегӯям.

Сӯхбати гарму самими пири хирадманд рӯҳияи нишастагонро болида ва нуру сафои хонадонамро хеле зиёд кард. Ман дар ҷавоби гуфтаҳои хеле оқилона ва одилонаи падархонд даст ба сари сина ниҳода таъзим кардам... Ҳарф задан мехостам, аммо аз ҳаяҷон наметавонистам. Шоир ба имдодам расид:

**Аз барои қори некӯ аҳду паймон бастай,
Аҳди худро дар тамоми умри худ нашкастай.
Сарфарозу сарбаландӣ дар миёни дӯстон,
Дар миёни ҷамъи ёрон чун гулу гулдастай!**

Рӯзи дигар дар толори Вазорати кишоварзӣ бахшида ба зодрӯзам сӯхбати хосае баргузор гашт. Инсонҳои хеле варзида, шарифу номдор ва барӯманди кишвар дар он ширкат варзиданд, ҳарф заданд. Сарам боз ҳам баланд гашт, дилам пурқувват шуд, ки сарфи назар аз баъзе душвориҳои рӯзгори ҳозира дар гӯшаи хоители сарварони ҷумҳурӣ будаам, ки хидматҳои хоксоронаам қадр карда шуд.

Воқеан, ин ҳама аз марҳамати Президенти кишвар мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аст. Ин шахсияти худодод моро на танҳо наҷот дод, сулҳу салоҳ, ваҳдату ягонагӣ овард, балки ҳудодоҳ ва худшинос ҳам намуд. Далели равшани ин ғамхорӣ ва парастии шахсан он кас дар сатҳи баланд гузаронидани ҷашнвораҳои Хоча Камол, Мир Сайид Алии Ҳамадонӣ, Садриддин Айнӣ, Бобоҷон Ғафуров, Мирзо Турсунзода, 1100 - солагии Давлати Сомониён, зодрӯзи Ҷаббор Расулов, Маҳмадулло Холов, Турсун Ёлҷабоев, Назаршо Додхудоев, Мастибек Тошмуҳаммадов, Саидхоча Ёрунхочаев, Абдулаҳад Қаҳҳоров, Мунаввар Шогадоев, Бокӣ Раҳимзода, Мирсаид Миршакар, Саид Носиров, Лоик Шералӣ ва дигарон аст, ки мо ин ғамхорӣ ва наққори он касро набояд фаромӯш кунем. Ногӯфта намонад, ки зодрӯзи Бобои Миралӣ ҳам бо ҳидоят ва иштироки бевоситаи Президентамон хеле пуршукӯҳу пуршаҳомат гузашт. Хизматҳои арзандаи Бобои Миралӣ Маҳмадалиевро ба назар гирифта, барои фаъолияти пурсамари давлатию ҷамъиятиаш дар таҳким ва рушди давлатдорӣ тоҷикон бо ордени Исмоили Сомонӣ мукофотонида шуд, ки ин қадрдории сарвари давлат нисбати ӯст. Ва як дарси ибрате ба мардум, ба хусус ҷавонон буд, ки онҳо фардои миллат ҳастанд.

Ба муносибати 85-солагии умри бобаракаташ Бобои Миралӣ бо ордени Дӯстӣ мукофотонида шуд ва ба ин муносибат соли 1999 дар ҳоҷагии овозадор тантанавӣ қалоне барпо гардид. Вақте намояндаи Президент Субҳон Кошонов ба сари синаи фароҳи ӯ ордени мечаспонд, аз

шодию фараҳмандӣ чехраи нурониаш гул мекард.

...Ӯ рӯзи дигар ворида маҷлисоғ шуда, зери кафкӯбиҳои тӯлонӣ ба минбар баромада ва чунон ки ваъда карда буд, ҳамон чанд сухани коғазпешро дар ҳаққи банда тақдим дошта, аз сирру асрори кори деҳқонӣ пухтаву суфта харф зад:

- Худованд мулки моро бо кӯҳсоронаш меҳкӯб карда, пораи замини воқеан ҳам биҳиштӣ тақдим доштааст, - меғуфт ӯ хирадмандона аз минбар, - агар ҳалол меҳнат кунем, аз ин корҳо ҳазорон тонна пахта ва ғалла рӯёнида метавонем. Замин хӯронанда ва пӯшонандаи мост. Онро ҳеҷ гоҳ хору зор накунем, ба қадраш расем, меҳрубон ва ғамхораш бошем. Ҳар чӣ хоҳем, ҳамонро медиҳад. Ман инро дар таҷрибаи рӯзгори худам дидам, санҷидам ва бовар ҳосил кардам. Колхозе, ки 50 сол пеш ташкил кардам, беғиёҳ, гукайзор буд...

Кист ин мӯйсафед ва аз қучост ӯро ин қадар иззату икром? Ва андешидам, печидам ба худ дар он лаҳазот, ки як марде метавонад баҳри халқу миллаташ ин қадар хидмате бикунад. Ва рӯзгораш, кирду кораш ёдам омад. Суханҳои Қурбони Сафар - котиби кумитаи ҳизбии ноҳияи Восеъ ба ёдам омад.

Бале, ҳаштод баҳор гузашта аз он рӯзе, ки Миралии сарихосорӣ ба Восеъ кӯч баст. Сагирае, бекасе, бекӯю беодаме буд. Ва баҳоре бузу таёқи подабониरो як сӯ монда, ба деҳоти Сафедчари ноҳияи Восеъ омад. Обаш, ҳавояш, заминаш, одамонашро дӯст дошт ва тамоми умри бобаракати худро ба ин манзилу ба ин одамон пайваст.

Он солҳо, чунон ки худи Бобо ёдовар мешавад, Сафедчар шаш каптаи ҳасин ва 12 нафар аъзои колхоз дошт, 67 гектар замини қорам, се сар гов, 21 сар бузу гӯсфанд, ҳамин буд рӯзгори он хоҷагӣ дар он солҳо.

Ва часпид ба ин қор бачамард. Сахт, бо субот, аз дилу қон часпид. Ваҷаб-ваҷаб заминро аз оғӯши дашти сард кашида гирифт, деҳаро обод ва аз қамишзор озод кард ва ба як манзили обод табдил дод. Дар қори роҳбарӣ ба

иктисодиёт бештар диққат меод, мутахассисонро ғамхорона тарбия мекард. Одамонро ба меҳнат ҳидоят менамуд. Худаш қаҳрамон шуд, дигархоро ҳам қаҳрамон кард. Колхозаш, хоҷагиаш қомат афрохт, овозадор шуд. Муродгул Маҳмадалиева, Сайлӣ Раҷабова, Бибиҷон Умарова, Бозоргул Алиаҳмадова, Зилол Раҳмонова, Гавҳарбӣ Пиракова номдору овозадор шуданд.

Яке аз махсусиятҳои фаъолияти бобои раис он буд, ки ҳар кучое мерафт, ҳатман ба хоҷагӣ ягон таҷрибаи пешқадам ё худ навоарӣ меовард. Ва онро бадоҳатан, бо тезӣ, бо шавқу завқ дар рӯзгори колхоз ҷорӣ месохт, амалӣ мекард, маорифпарвару илмдӯст буд. Клубу китобхона сохт, ансамбли овозадори «Чашма» ташкил кард. Ва ин дастаи фолклорӣ дар хориҷа соҳиби мукофоти олии «Табарчаи тиллоӣ» шуд. Ғами истироҳат ва фароғати одамонро меҳӯрд. Аз ин хотир, санатория - табобатгоҳ ташкил кард, ки дармони одамон шавад.

Бале, бале, бобои Раис дар зарфи умри пурбаракати хеш баҳри шукуфоии хоҷагӣ туқайзорхоро гулзору гулистон кард ва фуруши пахта аз 17 сентнер ба 17 ҳазор тонна расид, ба гуфтан осон аст. Хоҷагӣ дар ҷумҳурӣ як мактаби аҷоибӣ таҷрибаи пешқадам шуд. Ҳашт нафар номдорони майдони қор қаҳрамонони меҳнат гаштанд. Инҳо: Остонақул Утапов, Давлат Файзалиев, Зилол Раҳмонова, Сайлӣ Раҷабова, Ғаффор Абдуллоев, Бозоргул Алиаҳмадова, Гавҳарбӣ Пиракова ҳастанд. Колхоз, қариб тамоми умраш байрақбардор, грамотадор, овозадор шуд. Ва ниҳоят орден гирифт. Ордени Ленин!

Бобои Миралӣ ба ҷуз роҳбари хеле хуб ва қордони як хоҷагӣ буданаш дар рӯзгори иқтисодӣ, сиёсӣ ва фарҳангии на танҳо Хатлонзамин, балки тамоми ҷумҳурӣ ва берун аз он фаъолна ширкат мекард. Ў бо қалонҳову онҳо бо ӯ маслиҳату машварат мекарданд. Депутати Шӯрои Олии СССР ва Тоҷикистон, вакили сохтмонҳои ҷумҳурӣ ва мамлакат буд. Ў Брежневу Косигин, Горбачёв, Полянскиву Месяц, Черненкову Андропов, Кулаков, Нуриев, Рашидов,

Ғафуров, Усубалиев, Алиевро нағз мешинохт ва онҳо ин бузургмарди оқилу доноро иззату икром мекарданд.

Ғапаш ба Протопопов, Ғафуров, Ёлчабоев, Расулов, Холов, Қаҳҳоров, Набиев, Маҳкамов мегузашт. Гапи онҳоро гӯш мекард ва дар колхозаш амалӣ мегардонд. Бо Турсунзода, Вализода, Улуғзода, Икромӣ, Осимӣ, Раҳимзода, Миршакар, Қаноат, Файзуллоев вохӯриҳо дошт. Ҳазл, шӯхӣ, меҳмондорӣ мекард. Дар шоҳмот якеро мебурид, ба дигаре мебохт, аммо мудом дастархони меҳру саховаташ барои ҳамагон боз буд.

Бале, 53 сол яке аз сарварони озмудаи як хоҷагии бузург будан насиби ӯ гашт. 40 сол депутати Шӯрои Олӣ, 50 сол аъзои ҳизби коммунист будан насибаш шуд. 5 писар, 5 духтар ёфт. Келин, домод, набера ва аберадор шуд. Ҳамчун шахси мӯътабар, устои соҳаи кишоварзӣ Миралӣ Маҳмадалиев яке аз вакилони фаъоли Иҷлосияи XVI - Шӯрои Олӣ буда, дар корҳои ташкилӣ, ба вакилон маслиҳату вохӯрию машваратҳо мегузaronид. Барои ба умеду орзу ва ниятҳои нек расидан ба дӯсти қадрдони худ, ду қарат Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ Абдуғафур Самадов бевосита робита дошт ва бисёр масъалаҳои лозимиро дар ҳамон шароит якҷоя бо маслиҳат иҷро мекарданд, ки ба ин гузаронидани маъракаи «Оши ошгӣ», интиҳоботи якдилӣ - сарвари давлат мӯҳтарам Э. Ш. Раҳмонов асос шуд. Дар тамоми ҷумҳурӣ осоиштагӣ ҳукмронӣ намуд ва дар дили мардум ба ояндаи нек бовари ҳосил гардид. Инсонии бомаърифат Миралӣ Маҳмадалиев дар бораи шахсият ва фаъолияти Э. Ш. Раҳмонов аз дилу ҷон бо боварии комил ва эҳтироми самимӣ сухан мегуфт, чун як фарзанди худ муҳаббат дошт ва орзуҳои нек металабид, ин ниятҳо ҷомаи амал пӯшид, ки ин ибтидои ҳақиқату адолат буд.

Боре, ман бо ӯ чун вазири хоҷагии қишлоқи кишвар дар маҳаллаи Қурбоншаҳид, дар ҷойхонаи сари роҳ рӯ ба рӯ шудам. Чой буд, чапшотӣ буд. Донаҳои тахтаи шоҳмот рӯи дастархон пареш буданд.

- Муҳиддин, - гуфт ӯ пиёлаи чойро сӯям дароз карда, - ту вазири ганда не. Лекин дар илми шоҳмот бо ман баробар шуда наметавонӣ. Навакак Расулов дар ҳамин ҷо шоҳмотро бой дода ба Метинтуқай рафт... Ҳар дуямон хуб хандида гирифтем.

- Бурдед ё бой додед, намедонам, - гуфтам ба Раисбобо, - лекин медонам, ки тахтаи шоҳмот барои шумо як пораи замин ва донаҳояш деҳқонзодаҳо ҳастанд. Хаёлам дона меронед ва фикр мекунед, ки агар қувваи корӣ дуруст истифода шавад, самти амалиёт дуруст бошад, мудом ғолиб омадан мумкин аст.

- Гапат ҳақ, гуфт Бобораис, донаҳои шоҳмотро ба куттиаш ҷой карда.

- Ту дур нарав, сухан аз бой додани Расулов буд, ҷӯра. Ун кас, хаёлам, қасдан бой додагӣ, ки шумо хурсанд шуда, кори саҳроро суст накунед...

- Ба чӣ ишора мекуни? - рамуз гирифта пурсид Бобораис.

- Ин пагоҳӣ Расулов ба ман занг зада буданд. Назди Миралӣ рафта пурс, ки чиба ҳанӯз чигиташ аз хок сар намекашад? Агар дар хочагии Миралӣ аҳвол чунин бошад, ҳоли пахтаи минтақа чӣ мешавад? Рав, пурс, маслиҳат кун гуфтанд.

Раис тахтаи шоҳмотро бо шиддат канори дастурхон тела кард. Сурху сафед шуд.

- Расулов одами вазнин, дурандеш, - гуфт аз ҷо хеста, - ҳақ дошт, ки ҳамчун котиби якуми СЕКА маро сарзаниш кунад.

- О, мардаке! Дар дил икка гап доштаю бо хандоханд гузашта рафт. Мақсадаша ба ту фаҳмонда будааст - дия, - чунин гуфт раис ва ҷаста аз ҷо хесту оҳанги рафтан карда гуфт:

- Биё, сари замин рафта пахта аз гӯшаш кашида мебарорем. Расулова хафа кардан нағз не.

Ҳамон сол Миралибобо бо деҳқонони пухтакори хочагияш, бо меҳнату машаққати зиёде ба қавли худаш,

«пахтаро аз гӯшаш кашида» баровард ва бори дигар исбот кард, ки ӯ деҳқонзодаи ҳақиқӣ аст. Колхоз боз ғалаба карда, боз байрақдор шуд.

Мавчи қарсақ ба ифтихори суханронии марди хатлонӣ Миралибобо Маҳмадалиев дар толор ғулгула андохт ва маро ҳам аз баҳри хаёлу андешаҳо берун кард.

Мо ҳамдигарро чун падар ва писар гарм ба оғӯш кашидем. Ӯ бо чомаи нави идона бо шодмонӣ, ба толор дида дӯхт.

Дилаш пур, хотираш чамъ гапшт, ки ин чо кишоварзони мумтоз, давомдиҳандагони заҳматҳои бисёрсолаи ӯ нишастаанд. Табассум кард...

Ва яке дар дилам орзуе тугён зад:

- Ин бузургмард Қаҳрамони ҳақиқии Тоҷикистон аст. Ва месазад, ки бо амри Президенти кишварамон мӯҳтарам Эмомалӣ Шарифович Раҳмонов дар рӯзҳои чашни Истиклоли кишвар чомаи деҳқонияшро ин нишон зеб диҳад.

Имсол арафаи чашни мубораки 90-солагии устод, инсонии машҳури ҷумҳури Миралӣ Маҳмадалиев наздик омада, хизматҳои бузурги ӯро ба ёд меорему деҳқонони забардасти ҷумҳурии Тоҷикистон, хусусан ҷавонро - мепурсем ва даъват менамоем, ки дарси одаму одамгарӣ, бо халқ будан, ватандӯстӣ, шахси боинтизом, ташаббускор ва ташкилотчии бомаҳорати ҳақиқиро аз ӯ биомӯзанд, барои пешравию ободонии кишвари худ, махсусан кишоварзӣ, сулҳу салоҳи миллӣ ва эҳёи Тоҷикистони азизамон устуворона мубориза барем.

Мо – ҳамсафон, ҳамкорон, шогирдон, онҳое, ки бо ӯ ҳамкорӣ ва якҷоя кор кардем: монанди Иззатулло Ҳаёев, Мирзо Бобоев, Султон Мирзошоев, Талбақ Назаров, Лақай Қармишев, Низорамо Зарифова, Ибодат Раҳимова, Махфират Каримова, Ойша Сарварова, Акбар Мирзоев, Амиршо Миралиев, Матлубхон Давлатов, Шерхон Салимзода, Ғулом Алиев, Акбар Махсумов, Сафаралӣ Начмиддинов, Ғайбулло Афзалов, Хайко Мирзоянс,

Мухиддин Зоиров, Мусо Баротов, Мирзо Бегматов, Ваххоб Воҳидов, Бобохон Маҳмадов, Ҳабибулло Табаров, Худоёр Раҷабов, Рамазон Мирзоев, Фағор Сафаров, Сафар Сафаров, Субҳон Кошонов, Аҳмадҷон Ҳисомиддинов, Нуриддин Маҳмудов, Теша Авазов, Қурбон Мирзоалиев, Неъматҷон Сулаймонов, Нурулло Ашӯров, Аҳтам Нуров, Ҳикматулло Насриддинов, Ҷӯраҳон Неъматов, Абдукарим Шарифов, Хурсандмурод Зиқиров, Абдучаббор Зардиев, Абдӣ Авазов, Пирназар Шарифов, Сафаралӣ Бобохонов, Болта Гулаев, Аламурод Қараев ва дигарон хизматҳои шоёни пири деҳқонони кишвар Миралӣ Маҳмадалиевро дар бораи хоксорӣ, бо халқ будан, онҳоро ҳурмату эҳтиром қардан, меҳнати ҳалол, зиндагии хоксорона, дурандешӣ, ватандӯстӣ, ташаббускориро аз ӯ омӯхтаем, ки ҳеҷ гоҳ аз лавҳи хотир фаромӯш нахоҳем қард.

Ҳар қадар мо гузаштагони худро бо некӣ ёдрас шавем, ҳамон қадар маънавиёти мо ғанитар мегардад. Илоҳо ҳамеша ин марди хирадманд рӯҳаш шоду чояш чаннат бошад.

«Чумхурият»

№ 22 (20788)

26 феввали соли 2004

«Садон мардум»

№ 62, 63, 64, 65

16 августи соли 2004

СЫН ЗЕМЛИ

(Устод Мирали Махмадалиев)

Жизнь подвергла меня, уроженца села, с детства привыкшего к настойчивому, упорному труду на земле, различным испытаниям, научила многому, так что в конце я проделал путь от скромного кишлака Лаккон до Горного Бадахшана, завоевав на жизненном пути определенный авторитет и уважение. Мне довелось работать на различных ответственных партийных и государственных постах – был я председателем исполкома, секретарем райкома и обкома, завсельхозотделом ЦК КП Таджикистана, министром сельского хозяйства республики.

Да, жизнь была долгой и интересной. Она приводила меня то в Хатлон и Вахшскую долину, то в Гиссар, то в Горный Бадахшан. Приходилось сталкиваться с многочисленными трудностями и проблемами, но поскольку я ставил перед собой благородные цели и задачи, мне удавалось справляться с ними и добиваться успехов. Сегодня, когда я уже в солидных годах и вышел на пенсию, не редко оставаясь наедине, я вспоминаю многих друзей и товарищей, с которыми довелось встречаться на долгом жизненном пути.

Это были великие сыны Родины, воспоминания о знакомствах и встречах с которыми меня переполняло чувство гордости. Одно из таких выдающихся личностей является патриарх дехкан страны, знающий и мудрый человек Мирали-бобо Махмадалиев, которого я считаю академиком в искусстве земледелия и своим духовным отцом. Его наставления, мудрость и богатейший опыт оказали мне неоценимую-бесценную помощь и в моей повседневной жизни, и в самые трудные годы моей работы в Дангаринском, Советском и Яванском и других районах. Об этом я подробно расскажу позже.

Увидев во дворе своего дома мудрого Мирали

Махмадалиева, я не поверил своим глазам: этот великий человек в свои преклонные годы, несмотря на холодную погоду, проделал длинный путь из Восеъ в Душанбе, чтобы поздравить меня с юбилеем.

Я провел его в дом и усадил на почетное место. Приезд в мой дом замечательного сына земли Таджикистана Мирали - бобо, которого знают все жители в республике и за ее пределами, и имя которого произносится всеми с уважением, добавило радости празднованию моего юбилея и взволновало меня. Застольная беседа стала еще более теплой. Все хотели поближе сесть к этому человеку, послушать его наставления, приобщиться к его мудрости. Хотя он только недавно прошел курс лечения, тем не менее был, как и прежде оживлен и с удовольствием поддерживал беседу.

– Мне довелось испытать все стороны жизни – горечь и сладость, радости и лишения, – сказал Раис – бобо, задумчиво поглаживая свою белоснежную бороду, очень украшавшую его одухотворенное лицо. – Я опирался всегда на людей, моим девизом был упорный и честный труд. В течение 53 лет я исполнял очень хлопотную должность председателя колхоза. В трудные годы войны, оросив безжизненные земли, где не было ни былинки, мы превратили их в цветущий сад. О жизни нашего колхоза сказано много: есть книга, есть фильмы, стихи и поэма о нем. Я вам, молодым, хочу сказать следующее: никогда не бойтесь труда. Он делает человека достойным, авторитетным, приносит ему успехи. От бездельников отворачивается и всевышний.

Считаю нужным сказать еще вот что, мы все должны быть благодарны тому, что наше государство стало независимым. Под руководством нашего уважаемого Президента Эмомали Шариповича Рахмонова установлены мир и согласие. Это – бесценное достояние. Это достижение нужно беречь и укреплять, но не словами, не лозунгами, не возгласами «ура» и здравицами, дети мои. Нет – только работой, только делами. Как говорится,

сколько ни тверди «халва», во рту слаще не станет. Для обеспечения независимости и развития республики, роста и авторитета, всем нам нужно дружно и упорно трудиться.

...На следующий день в актовом зале Министерства сельского хозяйства состоялось праздничное собрание, посвященное моему юбилею. На нем присутствовали очень уважаемые люди страны, рассказавшие обо мне и моем жизненном пути. Я был взволнован и растроган тем, что, несмотря на сегодняшние жизненные трудности, поздравить меня пришли видные деятели нашей страны, заслуги которых всем известны.

Разумеется, все это стало возможным благодаря Президенту страны уважаемому Эмомали Шариповичу Рахмонову. Этот благородный человек не только спас нас, обеспечив мир и согласие, единство и сплоченность нации, но и способствовал росту национального самосознания. Свидетельством тому – его личная забота о проведении на высоком уровне юбилеев Ходжа Камола, Мирсаида Али Хамадони, Садриддина Айни, Бободжона Гафурова, Мирзо Турсунзада, 1100 – летия государства Саманидов, юбилея Джаббора Расулова, Махмадулло Холова, Турсуна Улджабаева, Саидходжи Урунходжаева, Назаршо Додхудоева, Абдулахада Каххорова, Мунаввара Шогадоева, Боки Рахимзода, Мирсаида Миршакара, Мастибека Тошмухаммедова, Саида Носирова, Лоика Шерали и других – и мы не должны забывать о добрых делах и заботе этого человека. Нельзя не сказать о том, что юбилей Бобо Мирали также прошел в очень торжественной обстановке при непосредственном участии самого Президента страны Э. Ш. Рахмонова и многочисленной нашей молодежи – будущего нации. За великие заслуги перед Родиной Мирали-бобо был награжден орденом Исмоила Сомони.

...Прошло много лет с тех пор, когда Мирали Махмадалиев переселился в Восейский район. Он поселился в кишлаке Сафедджар, полюбил природу, климат, землю, людей этого края и посвятил им всю свою жизнь.

В те годы, как вспоминает сам Мирали – бобо, в Сафедджаре было всего шесть домов, 12 членов колхоза, 67 гектаров пахотной земли, 3 коровы, около 20 коз и овец. Таким было это хозяйство в те годы.

И он приступил к настойчивой работе. Медленно, но упорно они вырывали из крепких объятий степи все новые и новые участки пригодной для земледелия земли, и само село постепенно становилось все уютней, все благоустроенней. В руководящей работе он большое внимание уделял экономике, заботливо воспитывал специалистов, приучал людей к труду. Будучи героем сам он и дехкан превращал в героев. В эти годы 8 человек – передовиков, новаторов производства стали Героями Социалистического труда. Его колхоз становился на ноги, стал славиться в округе. Так прославились Муродгул Махмадалиева, Сайли Раджабова, Бозоргул Алиахмадова, Бибиджон Умарова, Зилол Рахмонова, Гавхар Пиракова, Остонкул Утапов, Давлат Файзалиев, Гафар Абдуллоев. Одним из важных качеств председателя было то, что куда он ни уезжал, он обязательно привозил с собой в хозяйство какой –нибудь передовой опыт или какую –нибудь новинку, которые тут же, без промедления внедрялись в практику колхоза. Он заботился об образовании, о воспитании. Построил дворец культуры и библиотеку, организовал прославленный ансамбль «Чашма». Это фольклорная группа получила зарубежом престижный приз «Золотой топорик». Он заботился об отдыхе и досуге людей. Для этого был создан санаторий - больница.

Да, на протяжении своей славной жизни Бобо - Раис ради процветания хозяйства превратил тугай в цветущий сад и довел продажу хлопка с 1,7 тонны до 17 тысяч тонн. Хозяйство стало в республике школой интересного передового труда. Слава о колхозе на протяжении всего его существования, разнеслась повсюду. И он был награжден орденом Ленина!

Бобо Мирали являлся депутатом Верховного Совета

СССР и Таджикистана. Он хорошо знал Брежнева, Косыгина и Горбачева, Полянского и Месяца, Черненко и Андропова, Кулакова и Нуриева, Рашидова и Алиева, Гафурова и Усубалиева – все они отдавали должное этому славному и великому человеку. Он часто беседовал с Протопоповым, Гафуровым, Ульджа-баевым, Расуловым, Холовым, Кахаровым, Набиевым, Махкамовым. Он выслушивал их суждения и претворял их в жизнь в своем колхозе. Он неоднократно встречался с Турсунзаде, Вализаде, Улугзаде, Икрами, Осими, Рахимзаде, Миршакар, Каноатом, Файзуллоевым. Он отличался юмором, шутками, гостеприимством. Его дастархан всегда был изобилен и готов был принять всех.

Да, ему было суждено в течение 53-лет возглавлять крупное хозяйство, 40 лет он являлся депутатом Верховного Совета СССР и республики, в течение 50 лет – членом Коммунистической партии. Он – отец пятерых сыновей и пятерых дочерей, которые подарили ему множество внуков.

...Буря аплодисментов раздалась в зале после завершения выступления Махмадалиева. Мы тепло обнялись как отец и сын. Он оглядел зал и радостно улыбнулся, увидев видных работников сельского хозяйства, продолжателей его многолетнего упорного труда. Он вошел в зал в праздничном халате. И кто - то сказал:

– Этот великий человек – настоящий герой республики. Было бы здорово, если его крестьянский халат украсил бы орден Героя Таджикистана.

«Народная газета»

№ 41 (19218)

11 октября соли 2001

УЛУҒЛИККА ҚОРИШГАН ҲАЁТ (Устод Мирали Маҳмадалиев 90 йиллигига)

Ҳаёт мени - бир қишлоқи болакайни, ёшлигимданок деҳқончилик ва ер билан шуғулланганим боис илкимдан тутиб, ўзининг пасту баланд сўқмоқларида юргизиб, пишириб, силлиқлаб, тирикчилик сабоғин ўргатиб, Лаккон қишлоғидан Бадахшон вилоятигача олиб келди ва обрӯ-эътибор ато қилдики, бундан умрим охиригача розиман, партия ва давлат ишларида – ижрокам раиси, райком, обком, қишлоқ хўжалиги вазири вазифаларида фаолият юритиш чекимга тушди.

Ҳа, йўл узундан – узоқ эди. Ва бу йўл мени гоҳ Вахшу Хатлон, Ҳисори Шодмон, гоҳида Тоғли Бадахшон сари элгарди. Бу йўл мени гоҳида мушқилот ва қийинчиликларга рўпара айлар, бироқ ниятим соф бўлганидан мақсадим ҳосил бўларди.

Айни пайтда нафақага чиқиб, кексалик гаштини сурмоқдаман. Баъзан ёлғиз қолиб ўйга толаман, менга қанчадан-қанча дўсту ёрлар топиб берган умрим сўқмоқларига назар соламан, улар менинг қалбим тўридан жой олиб, улар билан ҳақли равишда фахрланаман ҳам. Ана шундай улуг шахслардан бири, мамлакат деҳқонлари устози, оқилу доно инсон сарихосорлик марҳум Мирали бобо Маҳмадалиевдир. У кишини мен деҳқончилик илмининг академиги ва маънавий отам дея биламан. Устод Мирали Маҳмадалиев шахсияти республика ва кўшни республика аҳолисига яхши таниш. Унинг номини чуқур эхтиром билан тилга оладилар. Зеро, у тожик халқининг номбардорларидан бўлиб, Ватан учун арзирли хизмат қилганлардан биридир.

Мирали Маҳмадалиев ўлканинг таниқли раисларидан эди ва унинг эзгу ишлари хотирлардан, тарих саҳифасидан асло ўчмагай. Унинг номи Абдуғафур

Саматов, Саидхўжа Ўрунхўжаев, Карим Исмоилов, Абдураззоқ Раҳмонов, Кенжа Назиров, Энажон Бойматова, Ниёзмамад Бегов, Ҳомиджон Назаров, Талбак Садриддинов, Абди Авазов, Асқарали Мирзаев, Имомназар Хўжаназаров, Тўраҳон Эсонкулов, Шаҳобиддин Нуриддинов ва мамлакатнинг кўпгина бошқа машҳур раислари билан бир қаторда турадики, уларсиз республика кишлок хўжалиги ривожланиш тарихини тасаввур қилиб бўлмайди.

Бир йили устоз Мирали Маҳмадалиев ва бир қанча таниқли раислар билан биргаликда Москвага колхозлар кенгаши йиғилишига бордик. У ерга боргач, Тожикистон Олий кенгаши раиси Маҳмадулло Холов Мичурин номидаги ҳукумат касалхонасида даволанаётганлигидан хабардор бўлдик. Мен Мирали ака билан унинг аёдатига бордим. Қисқа ҳол аҳвол сўрашдан сўнг, кетмоқчи бўлдик. Шунда Маҳмадулло Холов:

- Бу ерда Алексей Николаевич Косигин ҳам даволанмоқда. Агар истасангиз, бироз суҳбатлашиб туринглар, соат учда у киши шу ердан ўтади. Унингдек, ажойиб кишилар дийдори ҳамма вақт ҳам насиб қилавермайди, ахир, - деди.

Орадан бир муддат ўтгач, Холов кўрсатган йўлакдан юксак маърифатли, донишманд шахс А. Н. Косигин келиб қолди. Салом-алиқдан сўнг Холов бизни унга таништирди. У бизга диққат билан разм солди-да:

- Агар адашмасам, сизлар билан икки йил бурун ўринбосарим Зиё Нуриев билан бирга Кремлда учрашиб, пахта навлари, уруғлик ва унинг сифати ҳақида суҳбатлашгандик, - деди.

Биз унинг сўзини тасдиқладик. Алексей Николаевич салобатли, олижаноб, хоксор инсон экан. Суҳбатлашганда фикрини аниқ-равшан баён этарди. У Мирали акага юзланиб, мулойимлик билан деди:

- Ваш хлопок высшего качества, текстильщики Иванова благодарят Вас. Каков урожай?

Раис:

- 37 центнер с 1 гектара, - дея жавоб берди.

- Валовый сбор 18 тысяч тонн.

- Спасибо Вам, успехов, у Вас золотые руки.

Косигиннинг ёқимли овози ханузгача қулоғим остида жаранглайди. Унингдек юқори мансабдаги раҳбар устод М. Маҳмадалиевни яқиндан танигани ва унинг истеъдодини юксак баҳолаганлигидан фахрланаман...

М. Маҳмадалиевнинг ҳикматли панду насиҳатлари, бой тажрибаси шахсий ҳаётимда ўлканинг олис ноҳиялари – Данғара, Совет ноҳияларида ҳам республика вазирлигида раҳбар чоғимда ҳам кўп асқотган. 1961 йили КПСС МК қошидаги Олий партия мактабини битириб, Тожикистон Марказий комитети ихтиёрига юборилдим. Кунларнинг бирида Жаббор Расулов ҳузурига боришим ҳақда хабар келди. У мени жиддий қийфада қабул қилди ва:

- Бугун бюрода сени Данғара ва Совет ноҳияларига СЕКА вакили ва ташкилотчиси сифатида юборамиз. Данғарага алоҳида аҳамият берасан. Бу ноҳиянинг келажаги ёрқин. Туннел ковлаб, Норақ сувини чанқоқ массивларга етказиш ниятимиз бор. Бу сарзаминда меҳнатсевар кишилар яшашади. Шошилмай ишла. Ёш кадр бўлганлигинг учун қийинчиликлар ҳам бўлиши мумкин, у ерда Мирали Маҳмадалиев деган раиснинг олдида бор, маслаҳатлаш. У киши ҳақиқий деҳқон, улуғ инсон. Нонини е, чойини ич, гапига қулоқ сол. Гап шу, оқ йўл сенга! – деди.

Мирали бобога эътиқоди баланд бўлган Расулов хайрли дуоסי билан бу минтақа сари йўл олдим. Бу ерда бир неча йил заҳматкаш аҳоли билан бирга ишладим, устод Мирали бободан тажриба ўргандим.

Ҳаёт сўқмоқларининг ютуқ ва омадсизликлари сочимни оқартириб, ёшим 70га тўлди. Шу муносабат билан дастурхон тузадим.

Ҳовлида кекса донишманд Мирали Маҳмадалиевни

кӯриб, кӯзларимга ишонмасдим. Ўғиллари ҳамроҳлигида хонадонимга ташриф буюрган Мирали бобо мен билан кучоклашиб кӯришаркан, ҳазиллашиб, деди:

- Менинг-ку, қариганим ҳаммага маълум. Лекин сенинг етмишга кирганингга ишонмай турибман. Қара, қандай ёш ва навқиронсан. Бизнинг ҳам ёшимизга ет, узок умр кӯр. Дехқонлар таъбири билан айтганда, тупроқ олсанг, зар бўлсин. Қани бола, бизни қаерга ўтқазасан? Ташқари совуқроқ шекилли, ичкарида жой борми?

У кишининг қўлларидан ушлаб, мулойим курсига ўтирғиздим.

Кўзим равоғи сенинг ошёнандир,

Кел, кўниб ўт, хона – сенинг хонандир.

Ҳа, мамлакатимиз ва кўшни республикаларда таниқли шахс Мирали бобонинг хонадонимга ташриф буюришидан йиғиним чирой топиб, бошим осмонга етди.

Сухбат қизигандан-қизиди. Ҳар бир киши унга яқинроқ ўтиришни, у кишининг панду ҳикматларидан баҳра олишни истарди. Гарчандики, у киши яқиндагина беморликдан бош кўтарган бўлса-да, эҳтимолки, атрофидагиларнинг аксари ёшлар бўлганлиги учундир, илҳомланиб сўзини Хожа Ҳофиз байти ила бошлади:

Насиҳат гўш кун, чоно, ки аз чон дўсттар доранд,

Чавонони саодатманд панди пири доноро.

- Гапнинг қисқаси шу, -- сўзида давом этди бобо, -- умрим давомида ҳаётнинг аччиқ-чучугини кўп тотдим. Ҳамма вақт одамларга суяниб яшадим. Ҳалол меҳнат қилиш шиорим бўлди. 53 йил колхозда раислик килдим. Кўп машаққатлар эвазига чўли бегиёҳни гулистонга айлантирдик. Колхозимиз ҳақда шеър дostonлар битилган, кино олинган. Лекин Сиз азиз ёшлардан бир ўтинчим бор: ҳаргиз меҳнатдан кўрқманг. Меҳнат кишини улуғлайди. Беору бекордан худо ҳам безор Шоир айтганидек:

Интилинг яхшиликка, кор айланг,

Зимистон сармосин баҳор айланг.

Шу ўринда бир нарсани айтиб ўтишни лозим деб биламан. Барчамиз истиқлолиятга эришганимизга шукр қилайлик, ҳурматли Президентимиз Э. Ш. Раҳмонов раҳбарлигида тинчлик барқарор бўлди. Бу ниҳоят улуг неъматдир. Бу эришилган ютуқни янада мустақамлашимиз зарур. Албатта, ушбу ютуқни гап, шиор, сохта «урра-урра» билан эмас, балки амалда меҳнат орқали қўллайлик. Халқимизда ҳолва деган билан оғиз чучимайди, деган ҳикмат бор. Истиқлол десагу юзни терс буриб юрсак, мурод ҳосил бўлмайди. Республикамиз ободлиги учун бир ёқадан бош чиқариб курашмоқ керак. Ёр аҳл бўлса иш саҳл, демишлар.

Мирали бобо ушбуларни гапиргач, пиёласида аллақачон совиб улгурган чойни сипқордилар-да, менга юзланиб:

- Сен, Муҳиддин Зоҳирович, ҳозирча мендан мақтов сўзларни кутма. Бу ер тўйхона, мажлисгоҳ эмас, паловинг тайёр бўлса сузавер. Девзира гуручию зигир ёғида пиширилган исфараликлар оши ширин бўлади. Олиб кел, еб дуо қилай.

Етмиш йиллигинг хусусида уч-тўрт яширин гапимни эса эртага мажлисда айтаман.

Бобонинг самимий сўзлари ўтирганларга яхши таъсир қилди ва хонадонимни ёритди. Мен таъзим бажо қилдим... Нимадир демоқчи бўлдимۇ дея олмадим. Шоир ёрдамга келди:

**Яхшилик чун боғлабсан аҳду паймон,
Бурмагин отингни ҳеч ёлғон томон.
Дўстлар даврасида сарбаланду сарфароз,
Ҳар доим гулдастадай топдинг эъзоз!**

Эртасига қишлоқ хўжалиги вазирлиги мажлислар залида юбилейим муносабати билан алоҳида суҳбат бўлиб ўтди. Унда ўлкамизнинг обрўли кишилари иштирок этиб, илик сўзлар айтганидан, хоксорона хизматим

кадрланганидан бошим осмонга етди, кўнглим қувончга тўлди.

Мамлакат тараққиёт тарихида из қолдирилган шахсларни эъзозлаш, уларнинг ҳурмати бажо келтириш, хизматларини муносиб тақдирлаш Президентимиз Э. Ш. Раҳмоновнинг кўрсатган марҳаматидан деб биламан. Айниқса, у кишининг ташаббуслари билан Хожа Камол, Мир Сайид Али Ҳамадоний, Садриддин Айний, Бобожон Ғафуров, Мирзо Турсунзода, Жаббор Расулов, Маҳмадулло Холов, Турсун Ўлжабоев, Назаршо Додихудоев, Абдулаҳад Қаҳҳоров, Мунаввар Шогадоев, Саидхўжа Ўрунхўжаев каби бир қатор халқимиз таниқли фарзандлари юбилей тўйларининг катта шукуҳу шаҳомот билан ўтказилиши фикримиз далилидир, Миришкор дехқон Мирали бобонинг ҳам хизматлари қадрланиб, Исмоил Сомоний ордени билан мукофотланиши давлат бошлигининг унга нисбатан алоҳида ғамхўрлигидир...

«Мирали бобо Сарихосордан Восенинг Оқжар қишлоғига келиб иш бошлаганида бу ерда бор йўғи олти хаскапа, 12 нафар хўжалик аъзоси, 67 гектар экин ер, уч бош сигир, 21 кўй-эчки бор эди. Хўжаликнинг бор-йўқ бойлиги шу эди... Умрини меҳнатга бағишлаган бобо йиллар ўтиб хўжаликни машҳур қилди. Ўзи ҳам, бошқалар ҳам қаҳрамон бўлишди.

Бобога хос хислатлардан бири шунда эдики, у киши қаерда бир янгилик учратса, дарҳол хўжаликка жорий қиларди. Раис хўжалик қошида клуб, китобхона ва «Чашма» ансамблини ташкил этди. Ва бу фольклор гуруҳи чет элдан «Олтин болтача» совриндори бўлиб қайтганлиги у кишининг илм-фан, маданиятга алоҳида аҳамият беришига мисол бўла олади.

Ҳа, Раис бобо ўзининг баракали умри давомида хўжаликни юртга танитди. Хўжалик меҳнаткашларидан саккиз нафари Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлигига эришди. У киши нафақат Хатлонзамин, балки Республика

маданий – сиёсий ҳаётига фаол аралашар, СССР ва Тоҷикитон Олий кенгаши депутати, Ленин ордени совриндори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони эдилар. Ҷаъид пайтда давлат раҳбарлари у кишини чуқур эҳтиром қилардилар. Шунингдек, Мирали бобо тарихий ХУ1 сессиясининг фаол вакилларида бири бўлиб, кадрдони икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Абдуғафур Саматов билан биргаликда «Тинчлик оши» маъракасининг ўтказилишига улкан ҳисса қўшганлардан ҳисобланади.

...Жорий йилда дехқончилик илмининг пири, азиз устод Мирали бобо Маҳмадалиевнинг 90 йиллик тўйи кенг кўламада нишонланиши олдидан биз у киши билан бирга ишлаган ҳамкорлар ва шогирдлар у кишининг хоксорликлари ва бизларга ўтказган ҳаёт дарсларини доимо кадрлаймиз. У кишининг нуроний чехралари ҳамиша ёдимизда. Илоҳо, жойлари жаннат, руҳлари шод бўлсин!

«Халқ овози»

№ 17-18 (22-304)

11 март 2004 йил

ДИЛСЌЗИ ХАЛҚУ ВАТАН

(ба истиқболи 90-солагии зодрӯзи Пӯлод Абдуллоев)

Ман ин шахси бузургро ҳамчун ходими намоёни давлатӣ, ҷамъиятӣ ва сиёсӣ баъди ҷанг, аз соли 1946 мешиносам ва ҳамеша фахр мекунам, ки дар ҷумҳуриямон ҳамин хел одамони оқилу хоксор, мардони кордон, фарзандони барои Ватану халқ дилсӯз дорем.

Пӯлод Абдуллоев ҳамчун одами ғамхор, меҳрубон, кордон тамоми ҳаёти худро баҳри ободонию шукуфонии Тоҷикистон бахшидааст. Бо тарҷумаи ҳолаш ошно шуда мебинем, ки дар соҳаи хеле вазнину масъулиятталаб, хусусан раиси Суди Олии Тоҷикистон, котиби КМ ҲК (б) Тоҷикистон ва солҳо роҳбари Вазорати назорати давлатӣ шуда кор кардааст. Роҳбари сиёсии сохтмони роҳи Душанбе – Хоруғ, иштирокдори фаёли бунёди канали Фарғона, водии Вахш буд. Мо бо аҳли оилаи Пӯлод Абдуллоев, ҳамсарашон Ибодат Раҳимова, хешу таборҳо, ёру дӯстон, бо маслиҳат ва ёрии амалии Ҳукумати ҷумҳуриямон, Ҳукумати шаҳри Душанбе, Ҳукумати шаҳри Исфара ва идораҳои дахлдор, шӯрои собиқадорони ҷангу меҳнат, Раёсати Ҳизби Коммунисти Тоҷикистон, Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҷамъияти Ўзбекистон дар Тоҷикистон, Вазорати нақлиёт ва хоҷагии роҳ ва як қатор дигар идораҳо, ки ин шахс кор кардааст, ба қароре омадем, ки 90-солагии зодрӯзи арбоби намоёни давлатӣ ва ҷамъиятӣ Пӯлод Абдуллоев ба тарзи сазовор ҷашн гирифта шавад.

Албатта, ба фикри ман, пеш аз ҳама, вазифаи муқаддаси роҳбарони идораҳои дахлдор, аҳли оила, фарзандон, ёру дӯстон - шод гардонидани арвоҳи гузаштагон аст. Ба пиндори ман, номи Пӯлод Абдуллоев абадӣ зинда аст, кори вай, некии вай солҳои дуру дароз

дар назди давлат, халқаш боқӣ мондааст, ҳеч вақт фаромӯш нахоҳад шуд.

Ман аз бойғониҳои давлатӣ ва КМ Ҳизби Коммунисти Тоҷикистон ҳуҷҷатҳоро ёфта, аз назар гузарондам. Дикқати маро хусусан Қарори бюрои КМ ҲК Тоҷикистон аз 18 октябри соли 1989, ки бо пешниҳодоти комиссияи махсус қабул шуда буд, («Дар бораи абадӣ гардонидани хотираи арбобони намоёни ҳизбӣ ва давлатӣ, иштирокдорони фаъоли мубориза барои барқарор ва мустаҳкам намудани Ҳокимияти Шӯро дар Тоҷикистон») ба худ кашид. Дар он дар қатори дигар шахсиятҳои маъруфи давлатӣ ва сиёсӣ номи Пӯлод Абдуллоев ҳам ҳаст.

Ин шахс барои барқарор ва мустаҳкам намудани давлати Тоҷикистон, инкишофи тараққиёти ҳамаи соҳаҳои хоҷагии халқи Тоҷикистон, хоса сохтмони роҳи калони Помир (соли 1940), аз худ кардани заминҳои Вахш, бунёди ҷӯю шохобҳои он, сафарбар кардани халқамон барои иҷрои ин нақшаҳои азим ва ободонии ҳамаи водии ҷумҳуриамон ҳиссаи арзанда гузоштааст.

Дар ҳуҷҷати махсуси комиссия чунин суҳанҳо навишта шудааст: «Пӯлод Абдуллоев барои ба ҳаёт татбиқ намудани ин нақшаҳои бузург на танҳо роҳбарӣ кард, балки амалан дар ҷойҳо иштирок намуд.»

Солҳои 1927-1932 Пӯлод Абдуллоев дар зодгоҳаш ноҳияи Исфара дар вазифаҳои котиби Кумитаи комсомолӣ, мудирӣ шӯъбаи замин, мудирӣ шӯъбаи молия ва раиси комитроияи ноҳия кор кардааст. Солҳои 1932-1933 вай донишҷӯи Донишгоҳи коммунистии Осиеи Миёна (шаҳри Тошканд) буд.

Солҳои 1933-1934 вазифаи раиси комитроияи ноҳияи Ҷиликӯл ва баъди якҷоя шудани ноҳияҳои Ҷиликӯл бо ноҳияи Кагановичобод (водии Вахш) солҳои 1934-1936 вазифаи ҷонишини раиси комитроияи Кагановичободро бар ӯҳда дошт. Солҳои 1936-1937 дар Мактаби Олии назди КИМ-и ИҶШС таҳсил намуд. Баъди хатми таҳсил

солҳои 1937 - 1938 дар вазифаҳои созмондеҳи Ҳизбии КМ ҲК (б) Тоҷикистон, дар Комбинати абрешим ва котиби масъули Ҳукумати шаҳри Сталинобод кор кард. Солҳои 1938 - 1940 ӯ Раиси Суди Олии Тоҷикистон буд. Минбаъд дар солҳои 1940-1942 вазифаи котиби КМ ҲК (б) Тоҷикистонро бар зимма дошт. Солҳои 1942-1943 солҳои таҳсил дар мактаби олии созмондеҳони ҳизбӣ дар назди КМ ВКП (б) (ш. Москва) мебошад. Сипас, солҳои 1943-1958 комиссари халқӣ – Вазири назорати давлатии ҷумҳурӣ шуда кор кард. Аз соли 1958 то 1961, яъне то вақти ба нафақа баромадан ҷонишини раиси комиссияи назоратии шӯравии Шӯрои вазирони ҶШС Тоҷикистон буд. Аз ин шарҳи ҳол дидан мумкин аст, ки Пӯлод Абдуллоев фаъолияти серсоҳаи пурсамар дошта, баҳри халқу Ватан хизматҳои шоён кардааст.

Пӯлод Абдуллоев одами ҳалол, тоза, бегараз буд. Дар вазифаҳои баланд солҳои дуру дароз кор карда, фақат манфиати халқашро ҳимоя менамуду манфиати худашро ба гӯшаи хотираш ҳам намеовард. На хона сохт, на мошини шахсӣ дошт. Мувофиқи гуфти ҳамсараш Ибодат Раҳимова дар бонки амонатӣ пеш аз вафоташ 822 сӯм пул дошт.

Ман аз бойгонӣ делои шахсии Пӯлод Абдуллоевро гирифта, варақ зада, бо роҳи ҳаёти гузаштаи ӯ беҳтар ошно шудам, баҳои умрашро аз навиштаҳои шахсони намоён хондам. Ана, тавсифномаи соли 1937 додаи мактаби олии сохтмони шӯравии назди раёсати КИМ Умумииттифок (ш. Москва). Тавсифномаҳо бо имзои котиби КМ ҲК (б) Тоҷикистон Протопопов Д. З., аз 17 март соли 1940, бо имзои Б. Ғафуров - котиби КМ ҲК (б) Тоҷикистон, аз 14 январи соли 1947, бо имзои К. Кулков - котиби КМ ҲК (б) Тоҷикистон, аз 6 январи соли 1949, бо имзои А. Харитонов - котиби КМ ҲК (б) Тоҷикистон, аз 31 январи соли 1951 ва дигарон дар дасти ман. Ҳамаи онҳо хислатҳои беҳтарини шахсӣ ва роҳбарии ӯ:

серталабӣ нисбат ба худ ва тобеон, ташкилотчигӣ, қобилияти хуб, фаъолияти ватандӯстӣ, сазовори эҳтироми халқ гардидани вайро зикр кардаанд.

Пӯлод Абдуллоев дар солҳои барқарор намудани давлатамон дар шароити душвор, солҳои вазнини Ҷанги Бузурги Ватанӣ, баъд аз ҷанг - барои тараққиёти ҳамаи соҳаҳои хоҷагии халқамон, пешравии ҷумҳурият ҳамроҳи бисёр одамони номдор, роҳбарону арбобони давлатӣ, монанди Д. З. Протопопов, К. Кулков, А. Харитонов, М. Қурбонов, М. Шогадоев, Ҷ. Искандаров, А.В.Мазаев, А. А. Кузнетсов, И. Г. Шкарбан, Б. Ғафуров, Ҷ. Расулов, Т. Ўлчабоев, Н. Додхудоев, М. Раҳматов ва бисёр дигарон баҳри манфиатҳои халқу Ватан кӯшишу талошҳо кардааст.

Ҳамеша дар сӯҳбат ва вохӯриҳо мегуфт, ки ҳар яки инҳо барои инкишофи пешравии республика ҳиссаи арзанда гузоштаанд. Кору хизматҳои онҳоро дар назди халқ доимо бо некӣ ба забон мегирифт ва барои қадршиносии онҳо, ҳамдигарфаҳмии онҳо ҳамеша миннатдорӣ изҳор менамуд. Дар қатори онҳо нисбат ба Абдулаҳад Қаҳҳоров ва Маҳмадулло Холов самимияти хоса ва эҳтироми зиёд дошт.

Хислати хосаи Пӯлод Абдуллоевро қайд кардан лозим аст, ки ягон бор ин кас дар ҳаққи ягон инсон гапи бемаънӣ намегуфт, фақат бо гапи нағз, некбинона хизматҳои шоистаи шахсро ба забон меовард. Мо ҳам бояд ҳамеша дар ёд дошта бошем, ки он ҷое, ки кор ҳаст, камбудӣ ҳаст, ин камбудиро дар роҳи хизмати давлат, халқ содир шудааст ва онро пурсаброна баргараф намудан лозим. Камбудиро ҳам бо сухани нағз, бе дилдорӣ фаҳмонида метавонист. Ў шахси оромтабиат, ботамкин буд. Ҳамкорон ва тобеонашро ҳамеша ҳурмат мекард. Солҳои дуру дароз аъзои Бюро ва КМ ҲК (б) Тоҷикистон, депутати Шӯрои Олии ҶШС Тоҷикистон, чандин солҳо аъзои бюрои Шӯрои Вазирони Тоҷикистон буд.

Ба ман муяссар шудааст, дар тӯли солҳои зиёд ба коргоҳ ва хонаи ин шахс рафтуомад дошта бошам, худро хушбахт меҳисобам, ки доимо аз маслиҳату насиҳатҳои ӯ баҳра бардоштаам. Мулоқотҳо бо ин одами барӯманд бароям як мактаби калоне буд.

Соли 1947, вақте ки бори аввал дидани Пӯлод Абдуллоев муяссарам шуд, 15-сола будаму дар колхоз кор мекардам. Ӯ вазифаи баланд - комиссари (вазири) назорати давлатиро иҷро мекарду бо вучуди ин дӯстони деринаро фаромӯш намекард. Аз амакам Ӯзоқбой, ки як мӯйсафеди мӯътабарӣ деҳаи Лаккон ҳисоб меёфт, хоҳиш кард, ки писари сағирмондаи дӯсти деринаашон шодравон Муллозоҳир Розиковро ба ихтиёрашон фиристонанд. Роҳбари мактабамон Темур Назаров (рӯҳаш шод бод) аз хоҷагии ёрирасони таълимгоҳ 7 кило шолӣ дод. Онро хоҷарам Сабоҳат дар чувоз кӯфт. Биринч ва камтар зардолуро дар бозори Исфара фурӯхта, пӯшокворӣ ва як пойафзоли кӯхнаи нимдошт харида, ба сафар баромадам. Бо ҳидояти дӯсти падарам, ки маро ба тарбияи худ гирифта буд, ҳамон соли 1947 ба мактаби давлатии кишоварзии Тоҷикистон, ки ба тайёр кардани кадрҳои роҳбарикунанда барои колхозҳо таъин шуда буд, дохил шудам. Баъд таҳсилро дар Донишгоҳи кишоварзии Тоҷикистон давом додам. Ҳангоми таҳсил ҳар сари маврид ба хонааш меомадам. Ба ёдам ҳаст, ки ҳамеша он ҷой серодам буд. Қорафтаҳои зиёде аз он кас мадад мекурсаданд, маслиҳати дурусте умедвор буданд. Онҳо сокинони водию ноҳияҳои гуногуни Тоҷикистон буданд ва медонистанд, ки Пӯлод Абдуллоев ҳамчун роҳбари ғамхор ба имдоди онҳо мерасаду гиреҳи мушкили ба сарашон афтодаро мекушояд. Пӯлод Абдуллоев барои мани донишҷӯ ҳам вақт ёфта, ҳолу аҳвол, рафти хонишу имтиҳонсупориамро мекурсид. Ҳар дафъа пул меод, ки барои хӯрок, пӯшоку пойафзол басанда буд. Вақте ки бори аввал ба деҳа бармегаштам, ӯ маро ба яке аз муассисаҳои савдо бурда, як қабат пӯшоку пойафзоли

нави хоксорона харида пӯшонда, бо пули худаш як ба як ҳисобӣ намуд ва ба як мошини боркаши Исфарарав савор кунонида гусел намуд.

Баъди ҳар бори дидорбинӣ бо ӯ худро шоду хурсанд, рӯҳбаланд ҳис мекардам, мепурсид, ки аз Лаккон, модару хоҳар, ёру дӯстон чӣ хату хабар ҳаст. Баъди хатми донишгоҳ маро ба ноҳияи Шаҳринав ба кор фиристоданд. Инро фаҳмида гуфт:

- Рав, ҳалол кор кун. Супориши давлатро дар навбати аввал иҷро намо. Чунки давлат ба ту маош, хона медиҳад, ғамхорӣ мекунад. Халки мо нағз. Оддию самимӣ, мехнатӣ, муомилаи хуб, ҳалолкорӣ, ростқавлиро меписандад. Аз худ калона ҳурмат кунӣ, ҳурмат мебинӣ. Ба корафтодагон кӯмак расон. Ёриатро дарег надор.

Ин суханҳои Пӯлод Абдуллоев ба ман рӯҳу нерӯ мебахшиданд ва бо камоли боварӣ ба кор сар мекардам. Соли 1962, вақте ки баъди хатми Мактаби Олии Ҷизбии шаҳри Маскав ба сифати созмондеҳи КМ ҲК Тоҷикистон ба идораи истехсолию худудии Данғара ба кор мерафтам, мураббии ман акнун нафақахӯр буд ва фотиҳаи нек дод:

- Данғара оянда дорад. Яке аз ноҳияҳои калонтарини ғаллақорини Тоҷикистон. Одамонаш нағз. Иззату ҳурмати халқро ба ҷо ор. Ҷаргиз дағалию дурушті нақун. Туро муносиб дониста бошанд, рав, писарам.

Пӯлод Абдуллоев бо чунин одамони машҳур чун Муқим Султонов, Алиқул Имомов, собиқ ҷонишини вазири саноат Ашӯр Одилов, кормандони масъули ҳизбию давлатӣ П. К. Шукин, Н. Ашӯров, А. Самадов, Ҳ. Солеҳбоев ҳамсоя ва ҳамнишин буданд. Дар вақти ҳолӣ китобхонӣ, шунидани мусиқӣ, шохмотбозиро дӯст медошт. Аз суруд, мусиқии Иброҳимҷон Норматов, Қорӣ Муҳаммадҷон Шарифов, Мирзоқурбон Солиев лаззати хоса мебурд бо ин ҳамдиёрони худ фахр мекард.

Соли 1959 маро ба мактаби олии ҳизбии Маскав ба хондан фиристоданд. Чун одати ҳамешагӣ ба наздаш омадам. Гуфт:

- Ҳамсаратонро ҳам мебаред? Ин тавр бошад, ба имдоди шумо мӯҳтарам Бобочон Ғафуров мерасанд.

Бо маслиҳати мураббии гиромиям ба пажӯҳишгоҳи шарқшиносии Академияи Улуми Иттиҳоди Шӯравӣ рафта, дар он ҷо шиносӣ ва мулоқот бо фарзанди барӯманди халқи тоҷик академик Бобочон Ғафуров муяссарам гардид.

Чун паём ва хати Пӯлод Абдуллоевро ба донишманди бузург расонидам, мактубро такроран хонда, ҳаёломез ба нуктае чашм дӯхта гуфт:

- Пӯлод Абдуллоев одами бомаънӣ, коргари ҳалолкор, чандин солҳо сазовори боварӣ кор кард. Эҳтироми мо нисбат ба он кас зиёд. Мо ҳамроҳ кор кардаем. Шумо, писар, ба идораи мо, хонаи мо занг занед, биёед, манзил медиҳем, ҳамсаратонро бо кор, маош таъмин мекунем.

Ҳарчанд маслиҳатамон дигар шуду ҳамсарам дар Душанбе монд, ман ҳар сари маврид бо академик Бобочон Ғафуров вомехӯрдам ва аз ин шиносӣ ифтихормандам.

Ман ҳамеша як чизро ҳис мекардам, ки фарзанди як деҳқони оддӣ аз солҳои бистум ҳамаи зинаҳои пасту баланди зиндагиро тай намуда, ба вазифаҳои баланд, Раиси Суди Олӣ, котиби КМ ҲК (б) Тоҷикистон, Вазири назорати давлатӣ расид. Дар вазифаи вазирӣ қариб 21 сол кор карда, ҳаётро дар байни халқ аз сар гузаронид. Албатта, ин мактаби бузурги ҳаётӣ аст.

Пӯлод Абдуллоев хифзи манфиати халқаш, одамгарӣ, донишмандии қиммати инсонро вазифаи дараҷаи олӣ ҳисоб мекард, дар вазифаи калон бошад ҳам, доимо муомилаи хоксорона дошт. Ман нек дар ёд дорам, ки ба Пӯлод Абдуллоев одамони гуногун бисёр муроҷиат ва вазъи ҳолашонро баён мекарданд. Вай ғамхорона бо диққати том арзашонро гӯш карда, маслиҳатҳо меод. Чунин менамуд, ки ҳаёт, дарди дили ҳар як инсонро нағз медонист, ҳаракат мекард, ки ёрӣ расонад, некӣ кунад.

Ҳамон замон интизом ва сиёсати давлат саҳт буд, бо

вучуди ин Пӯлод Абдуллоев мекӯшид, ки ба пой касе хоре нахалад, мизони адлу инсоф вайрон нашавад. Ӯ ба ҳар корафтода ёрии падарона мерасонид. Барои ҳамин ҳам дар атрофи ин шахси бузург ҳамеша одамони гуногун аз ҳамаи маҳаллу водихо, чавонон, деҳқонон, роҳбарони идораҳои гуногунро медидем, ки аз назди ӯ бо дили хушу чехраҳои кушода бармегаштанд.

Порсол як воқеаи муассир рӯй дод. Дар деҳаи Лаккони ноҳияи Исфара бо мӯйсафеди 80 - сола, маҷрӯҳи гурӯҳи якуми ҷанг Тӯйчибобо Ҳомидов вохӯрданд. Ӯ бо пойи ҷӯбини мадади наберааш вазнин - вазнин қадам мемонд. Маро дида Пӯлод Абдуллоевро бо қалби миннатдор ва ҷашмони ашқбор ёдовар шуд.

- Дар ҷанг аз пойи равон маҳрум мондам. Пӯлод Абдуллоев аҳволавро дида, дилаш бад шуд, вале сир бой надода, дилбардорӣ кард ва ҳазломез гуфт:

- Тӯйчибой ғамгин нашавед, шукр кунед, ки ҷон ба саломат бурдед. Ман ба шумо пойҳое созонда медиҳам, ки харгиз дард намекунад. Ва болеаш донаку чормағз шикаста мехӯред. То садсолагиатон йигит барин қадам зада мегардед.

Бо ёрии ӯ соҳиби якчанд пойи ҷӯбин шудам. Худаш ба поезд чипта гиронда маро гусел кард. Акнун, имрӯз ин хел роҳбарони ғамхору дилсӯзи халқи оддиро аз кучо меёбед?

Инро гуфта Тӯйчибобо рӯй ба ҷониби қибла гардонду ба арвоҳи ин шахси начиб бахшида, ҷанд ояти қуръонро кироат кард.

Пӯлод Абдуллоев солҳои тӯлонӣ дар вазифаҳои гуногун кор карда дар давоми фаъолиятҳои ӯ ягон ҷазо нагирифтааст ва муҳокима ҳам нашудааст. Ин нишонаи парҳезкорию ҳалолқорӣ, тозагӣ, меҳнатдӯстӣ, садоқат ба қори давлаташ ва халқи азизаш мебошад.

Пӯлод Абдуллоев аз ҷиҳати оилавӣ ҳам одами хушбахт буд, ҳамсар, фарзандҳои меҳнатдӯст, соҳибзаттибдор.

Ӯ ба тарбияи наслҳои наврас, фарзанди набераҳо,

хешу табор диққату эътибори чиддӣ меод. Ҳамеша кӯшиш мекард, ки онҳо ҳамчун одамони кордону соҳибмаълумот, манфиатрасони халқу Ватан ба воя расида, аз тахти дил хизмат намоянд. Тарбияи хуб дода ба воя расонидани ҷавонону наврасонро ӯ вазифаи муҳимтарини калонсолон ҳисоб мекард. Хешони наздиктарини ин хонадон академик Р. К. Раҳимов, фарзандонашон Роза Абдуллоева ва Рафоатхон – муаллимаи Донишкадаи омӯзгорӣ, Лутфия Набиевна – муаллимаи калони Донишгоҳи техникаи Тоҷикистон, рӯзноманигор Давронҷон Ашӯров, набераҳо Гулнора, Раъно, Анварҷон, Фирӯзахон, Олимҷон ва бисёр дигарон аз панду насиҳатҳои ин шахси мӯътабар баҳраманд шуда хизмати халқу Ватанро содиқона иҷро карда меоянд.

Хизматҳои модари мо Ибодат Раҳимова монанди Пӯлод Абдуллоев дар назди давлатамон, халқамон хеле калон аст. Ба фикри ман, ягон гӯшаю канори ҷумҳуриамон нест, ки он ҷо Ибодат Раҳимоваро нашиносанд ва бо эҳтиром номи ин касро ба забон нагиранд.

Меҳнаткашони ҷумҳуриамон Ибодат Раҳимоваро ҳамчун роҳбари ғамхор, хоксор, зани меҳнатдӯст медонанд. Саҳми Ибодат Раҳимова дар тарбияи одамон, махсусан ҷавонзанон, пешравию давлатамон хеле калон аст. Мо бо модари мӯхтарам ҳамеша фахр мекунем, ба он кас саломатӣ, хурсандиҳо таманно дорем.

Пӯлод Абдуллоев дар соли 1940 ба сифати роҳбари корҳои оммавию сиёсӣ, котиби КМ ҲК (б) Тоҷикистон дар сохтмони Роҳи Калони Помир иҷрои вазифа дошт.

Дар албоми соли 1940 «Сохтмони Роҳи Калони Помир» дар суратҳои таърихӣ ва такрорнашаванда Пӯлод Абдуллоев дар мобайни колхозчиён – бинокорони роҳ акс ёфтааст. Бо ҳамроҳии Протопопов Д. З., - котиби КМ ҲК (б) Тоҷикистон, Қурбонов М. – раиси Шӯрои комиссарони халқи Тоҷикистон, Шогадоев М. Ш. – раиси раёсати КИМ ҶШС Тоҷикистон, Мазаев А. В. – сардори

сохтмони Роҳи Калони Помир, ҷонишини якуми раиси Шӯрои комиссарони халқи ҷумҳурӣ, дар корҳои ташкилӣ, сафарбар намудани халқ, корҳои оммавӣю сиёсӣ, супоридани грамотаҳои фахрӣ, тӯҳфаҳо, ташкили корҳои маданӣ, маишӣ, хифзи тандурустӣ, кушодани роҳҳои нав, кӯпрукҳо, гузаронидани маҷлисҳо сарварӣ кардааст. Дар бораи ин кори қаҳрамононаи бунёди Роҳи Калони Помир дар китоби «Бунёдкорони сотсиализм дар Тоҷикистон нақл мекунанд» (соли 1967) ёддошти Пӯлод Абдуллоев ҷой дода шудааст. Барои бомуваффақият, пеш аз мӯҳлат анҷом додани сохтмони Роҳи Калони Помир бо фармони раёсати Шӯрои Олии ИҶШС аз 25 апрели соли 1941 Пӯлод Абдуллоев дар қатори бунёдкорони бехтарин бо мукофоти олӣ - ордени Ленин мукофотонида шудааст.

Пӯлод Абдуллоев дар солҳои душвори Ҷанги Бузурги Ватанӣ Котиби КМ ҲК (б) ва комиссари халқии назорати давлатӣ буда, барои мустаҳкам ва риоя намудани интизоми давлатӣ, ҳисобу китоб, сарфи оқилонаи буҷа мекӯшид, тамоми қувваю дониш ва маҳораташро барои галаба бар фашистони истилогар сарф намуд. Бо бюрократизм муборизаи оштинопазир мебуд. Моликияти халқу давлатро аз торочу ғоратшавӣ эҳтиёт мекард. Барои иҷроиши қонуну қарорҳои қабулшуда назорати қатъӣ нисбат ба коркунон серталабӣ зоҳир менамуд.

Ҷамаи талабҳои ӯ бегаразона буда, шахсияти коркунонро паст намекард. Фақат ҷазою танбех, тафтишу танқид накарда, роҳи ислоҳи камбудию хатоҳоро нишон меод. Мекӯшид, ки камбудию норасоӣ содир нашавад, кормандони болаёқат нобуд нашаванд. Одамонро эҳтиёт мекард.

Ба фикри ман, бояд насли наврасро, ҷавонро бо ин бузургтарин сохтмонҳо, иншоотҳо, объектҳои муҳими хочагии халқ, ободонии водии Вахш, заминҳои навқорам, бунёди ҷӯю шохобҳо ва иншоотҳои азими обёрӣ, ба вучуд омадани комплекси худудию истехсолии ҷануби

Тоҷикистон, сохтмони нерӯгоҳи барқии Норақ, Роғун, корхонаҳои азими алюминии Тоҷикистон, нуриҳои азотии Вахш, барқу кимиёи Ёвон, корхонаи зарфҳои чинии шаҳри Турсунзода, комбинати қолину абрешими вилояти Ленинобод ва садҳо дигар корхонаҳои Тоҷикистон бехтар шинос намоем. Махсусан тараққиёти кишоварзӣ, пахтакорӣ, ба як миллион тонна расонида шудани истеҳсоли солони пахтаҳо ба ёд орем.

Сохтмони Роҳи Калони Помир ва дигар иншоотҳои азим дар муддати 70 - соли охир ба даст оварда шудааст. Чавонон бояд таъриху роҳи пайдо шудани инҳоро донанд. Барои ободию пешрафти ояндаи Ватани азизамон - Тоҷикистон чун падарони шӯҳратманд камар банданд. Ин сохтмонҳои бузург фақат бо меҳнати аҳлона, дӯстию тифокӣ, садоқатмандӣ ба Ватан ба даст оварда шудааст.

Масалан, соли 1940 дар сохтмони Роҳи Калони Помир 22 ҳазор колхозчиён, маъмурон, кормандони муҳандисию техникӣ, сиёсӣ, нақлиёт, хӯроки чамбиятӣ, савдо, адабиёт ва санъат, тиб иштирок карданд. Бисёр корҳо дастӣ буд, масолеҳу маводи зарурӣ ба воситаи одам, аспакию харакӣ ба қитъаҳо то масофаи 100 – 150 км расонида шудааст. Ин кори қаҳрамонона аст.

Вазифаи мо калонсолон аз он иборат аст, ки ба чавонон хислатҳои бехтарини меҳнатдӯстӣ, ҳалолкорӣ, ҳурмату эҳтироми калонсолон, сулҳпарварӣ, дӯстӣ, адолатпешагӣ, расидан ба қадри диёр, ҳифзи давлатамон, Ватанамонро омӯзонем, онҳо бояд илмҳои ҳозиразамон, аз ҷумла иқтисодиёти бозаргонӣ, таърихи гузаштаи халқамонро хуб омӯзанд.

Мо бояд ба чавонон роҳи дуруст нишон диҳем, дастирӣ намоем, чунки ояндаи халқу кишвари мо байрақбардори мо, чавонон мебошад. Бигузор, онҳо байрақи Тоҷикистонро дар ҷаҳон ҳамеша баланду сарфароз бардоранд.

Некиҳои гузаштагонро ба ёд овардан, арвоҳашонро шод гардонидан барои зиндагон қарз аст. Меҳру

муҳаббат, одамгарӣ, нону намак ва парастории ин шахси мӯътабар, ки нисбат ба мани аз падар маҳруммонда зоҳир намуданд, фаромӯшнашаванда аст ва ҳоло ҳам маро чун оҳанрабо ба сӯи хонашон мекашад. Ёди он кас дар дилу дидаҳои ман абадан боқӣ мондааст.

Ҳама не, лекин ягон – ягон одамоне ҳастанд, ки бо инсон хангоми дар курсии мансаб будани ӯ хеле қарину наздик мешаванд.

Вале баъди аз аспӣ мансаб пиёда шудани ӯ худро дур мекашанд. Ин, албатта, рафтори хуб нест. Муносибати нек, ҳурмату иззат нисбат ба инсон бояд то охир як хел монад. Хусусан, эҳтироми пирон, нафақахӯрон, мӯйсафедонро доштан лозим, зеро ки онҳо ҳам ҷавон буданд, бо халқу Ватан алоқадри ҳол нафъе расонданд. Ман мушоҳида кардам, ки эҳтироми одамоне ба Пӯлод Абдуллоев пас аз баромаданааш ба нафақа ҳам кам нашуд. Қорафтадогон боз ба назди собиқадор омада, аз ӯ панду насиҳат мегирифтанд, аз сӯҳбати ӯ файзёб мегаштанд. Барои дидорбинии ӯ аз водихои гуногун, рӯду кӯҳу ағбаҳоро паси сар карда меоманд. Чунин хислати нек: пурсидани ҳолу аҳволи бечорагону дармондагон, ёдоварии гузаштагон дар сиришти худи Пӯлод Абдуллоев ҳам будааст. Вагарна ӯ баъди вафоти падари ман аҳли аёли ӯро пурсуҷӯ карда, дасти ёрӣ дароз намекард, маро ба тарбияи худ намегирифт. Ман ҳам барои адои қарзи инсонӣ зарур шуморидаам, ки некиҳои ин инсонӣ наҷибро зикр намоям. Имрӯз ҳам одамоне, ки ӯро медонанд, некиҳояшонро ба ёд меоранд, бо ҳисси эҳтиром номашро ба забон мегиранд, ҳарчанд ки ҳоло дар қайди ҳаёт нест:

**Зиндаву ҷовид монд, ҳар кӣ нақӯном зист,
К-аз ақибаи зикри хайр зинда қунад номро.**

Камина бо ҳидояти Пӯлод Абдуллоев ба даргоҳи илму маърифат роҳ ёфтам. Ҳарчанд замони ба зинаҳои баланди роҳбарӣ баромаданам он кас нафақахӯр буданд,

чунин мешуморам, ки ба шарофати ин шахси бузургвор ба чунин пояҳои баланд сазовор шудам. Бисёр фарзандони хушқобилияти Исфара, ба монанди Бобо Маҳкамов, Маҳмудбек Нарзибеков, Чанобиддин Лафизов, Офокхон Катаев, Додохон Ваҳобов, Абдуҳаким Ҳалимов, Холисҷон Темурҷонов, Иброҳим Усмонов, Ибод Файзуллоев, Мишон Шарифов, Ҳайдарбек Ҷумонкулов, Бобо Мирзоев, Ҳизбуллоҳ Хочаев, Эркин Раҳматуллоев, Мирзошариф Исмоиддинов, Абдуалӣ Абдуназаров, Абдумуталиб Абдусатторов, Маҳмадалӣ Мадиброҳимов, Абдулҳай Воҳидов, Муртазо Қаҳҳоров ва бисёр дигарон ба зинаҳои баланди роҳбарӣ расидаанд. Албатта, ҳамаи онҳо бо қобилияти кордонӣ, маҳорату илму дониши худ ба мартабаҳои боло баромаданд, вале, ба фикрам, бисёрашон аз мададу дастгирии маънавии он шахси бузургвор бархурдор шудаанд.

Исфара ҳамчун зодгоҳи Сайфи Исфарангӣ, Лутфуллоҳи Бузургзода, Умар Ҳофизу Зебопарӣ, Мирзоқурбони Солеҳ имрӯз бо фарзандони номдори худ Ашӯрбибӣ Азимова, академикҳо Абдуҳамид Ҷӯраев ва Анварҷон Ваҳобов, роҳбарони ҳизбию давлатӣ Абдулазиз Ҳасанов, Хуррамбой Қурбонов, Мансурҷон Умаров, Бобо Мансуров, Бобо Ғоибназаров, Леонид Петрович Руденко, Раҳим Мазоҳидов, Гулафзо Савриддинова, Шолорхон Аҳмадова, Маҳбуба Содикова, Кубро Собитова, Башорат Раҳимова, шифокор Мирзо Олимов, адибони болаёқат Саидсултон Саидмуродов, Лутфӣ ва Шафқат Саидовҳо, Абдусалом Атобоев, Ибод Файзулло, Муаззама Аҳмадова, Муҳиб Қурбон, Абдувалӣ Давронов, Додохон Эгамзод, қаҳрамонони меҳнат Иброҳим Аловиддинов, Суффо Боқиева, роҳбарони хочағӣ Шаҳобиддин Нуриддинов, Зокирхӯча Ҳасанов, Сайфиддин Абдуллоев, Мирзокул Бозоров, Ҳамрохӯча Мукаррамов, Тӯрахӯча Катаев, Додохон Султонов, Абдураззоқ Раҳимов, Абдусамад Шомирсаидов, Фаҳриддин Ашӯров, Очахон Тошхӯчаева ва даҳҳо

дигарон машхур аст. Пӯлод Абдуллоев парвардаи ҳамин обу хок ва фарзанди арҷманди Тоҷикистон аст. Исфарагиён аз қарори ҳукумат рӯҳбаланд гашта, барои бузургдошти номи ин ҳамдиёри барӯманди худ камари химмату ғайратро маҳкам бастанд. Дар зодгоҳи Пӯлод Абдуллоев деҳи зебою хушманзараи Кулканд, ки мисли шаҳри Исфараю деҳаҳои Навгилем, Чилгазию Лаккон, Чоркӯху Ворух ва дигар маҳаллаҳои гӯшаи Тоҷикистон одамони номдӯр, деҳқонони пухтакор, ҳунармандони эҷодкор, боғдорон ва олимони шӯҳратёр, обу хоки файзбор дорад, осорхонаи ин одами нек бунёд мегардад. Дар ин деҳа генерал Бобо Маҳкамов, ходимони илму маърифат ва давлат Аҳмадҷон Додочонов, Темурхон, Саидхон Максудовҳо, Абдучаббор Қодиров, Аълохон Бобоев, Ашӯрбой Сангинов, Маҳмудҷон Шаҳобиддинов, Сулаймонхӯча Тӯхтаев, корманди хизб Бобохон Яҳёев, генерал Аличон Раимҷонов, корманди комсомол ва давлат Абдухолик Абдуназаров, санъаткор Муҳаммадҷон Қорӣ Шарифов, хоҷагидорони мохир Ҳамроҳхӯча Мукаррамов, Бобочон Ғоибназаров, Охунхӯча Болтаев, Субҳиддин Юлдошев, Баротбой Пирматов сабзида ба воя расидаанд, ки онҳоро Пӯлод Абдуллоев чун фарзанд, бародари худ дӯст медошт. Хешу ақрабони ӯ Пӯлодхӯча Болтаев, Ҳусейнхӯча Болтаев, Раҳимҷон Отаҷонов, Абдуфаттоҳ Мардонов, Узоқбой Асроров, Тохирбой Розиков, Муллозоҳир Розиков, Иброҳим Салимов, Ёдгор Раҳимов, Абдумӯъмин Охунов, Д. Охунов, Миродил Яҳёев, Бибихон Абдуллоева, Насимҷон Исмоилов, Дадохон Қаюмҷонов ва дигарон дар деҳаҳои Кулканду Чилгазӣ, Лаккон ва берун аз он бо меҳнати ҳалол, хислатҳои неки инсонӣ дар дилу дидаи мардум ҷой гирифтаанд.

Аз ин деҳи нозанин сабзида баромадани арбоби бузурги давлатӣ Пӯлод Абдуллоев тасодуфӣ набудааст. Имрӯз намояндагони ин деҳа сарварони корхонаҳои кимиё Илёс Асламов, нон - Абдурахим Темурхонов,

консерв - Атохон Абдуқодиров, созмони бинокории №29 Аббос Муҳаммадов, масолеҳи бинокорӣ Неъматулло Муҳаммадов, созмони таъмиру сохтмони масолеҳи бинокорӣ Абдуваққос Абдуфаттоев, хоҷагии об Абдурахим Сангинов, идораи газ А. Абдурафиев, иттиҳодияи чорвопарварӣ Бобохон Дӯстматов, раиси ҷамоати Кулканд Каримбой Музаффаров, раиси хоҷагии ба номи Ҳамроҳ Мукаррамов Солеҳхӯча Болтаев ва бисёр дигарон дар ин шароити душвори молиявӣ иқтисодӣ мохирифта ва ӯҳдабароёна кор карда, боиси ифтихори ҷамъият, давомдиҳандагони анъанавӣ неки Пӯлод Абдуллоев мебошанд.

Пӯлод Абдуллоев ҳамеша қайд мекард, ки иттифоқӣ, дӯстӣ, ҷамъиятгароӣ, махсусан дӯстии байни халқҳо ин гавари муваффақиятҳои кор, тинчию осоиш, пешравии тараққиёти халқу давлат мешавад.

Дӯстӣ, иззату ҳурмат аз байн наравад, меғуфтанд ва худ дар пос доштани эҳтироми намоёндагони миллатҳои гуногун дар ҳама ҷой намуна нишон меод.

Ба мулоҳизаи ман омӯхтани роҳи ҳаёт ва саргузашти Пӯлод Абдуллоев барин шахсон барои тарбияи наслҳои ҷавон, пешрафти имрӯзу ояндаи Тоҷикистон зарур аст.

Имрӯз вазифаи ҳамаи мо - чӣ хурду чӣ калон аз он иборат аст, ки дар қадом соҳа кор кунем, пурмахсул хизмат намоем: дар роҳи ба амал баровардани қонуну қарорҳои давлатамон, сиёсати иқтисодии он шахсан ҳисса гузорем, тамоми тадбирҳоро андешем, то ки ҷумҳурии соҳибистиклоламон гул - гул шукуфад ва рӯҳи гузаштагонамон аз мо шод гардад.

**Аз китоби «Нишони умр»,
нашриёти «Шарқи Озод»,
Душанбе, 1996**

ХУМОРИ ДҶҶСТ

(ба ифтихори 70 - солагии
нависандаи маҳбуб Ибод Файзуллоев)

Ибод Файзуллоевро мардуми сипосгузори Тоҷикистон хуб мешиносанд, номашро ҳамеша бо эҳтиром ба забон мегиранд, зеро ташнаи ҳикояву қисса, фелетону очерк ва мақолаҳои публисистиӣ пурмазмунаш буданд.

Устод Ибод Файзуллоев шахси хоксори ватандӯст, инсони самимиву заминӣ буд, хушғуфтор, тарбиятгару ғамхор буда, ба ҳама муносибати падарона дошт, ҳамеша ба ғаму шодии мардум шарикӣ ба қадри меҳнати кас мерасид, бо ин хислатҳои аз худ кори неку номи нек мерос монд.

Ибод Файзуллоев 12 апрели соли 1935 дар деҳаи зебоманзари Чоркӯҳи ноҳияи Исфара ба дунё омадааст. Баъди хатми мактаби миёна ба шаҳри Душанбе омад ва ба факултаи таъриху филологияи Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон дохил шуд. Соли 1959, баъди хатми донишгоҳ корро дар матбуот оғоз кард. Дар рӯзномаи «Тоҷикистони советӣ» мудирӣ шӯба, сипас котиби масъул буд. Баъдан муҳаррири рӯзномаи «Комсомоли Тоҷикистон» таъин шуд. Соли 1965 котиби КМ Комсомоли Тоҷикистон интихоб гардид. Аз соли 1969 муовини мудирӣ шӯбаи маданияти КМ ҲК Тоҷикистон буд. Соли 1977 пас аз хатми Мактаби олии Ҳизби коммунист ба сифати сармуҳаррири рӯзномаи «Тоҷикистони советӣ» фаъолият кардааст. Солҳои 1979 - 1981 мудирӣ шӯбаи маданияти КМ Ҳизби Коммунисти Тоҷикистон буд ва соли 1981 котиби Иттифоқи нависандагони Тоҷикистон интихоб гардид.

Солҳои вопасини умр дар рӯзномаи «Паёми Душанбе» вазифаи сармуҳарриро ба ўҳда дошт ва барои кашфи истеъдод ва тарбияи рӯзноманигорону

адибони ҷавон ҳамеша талош меварзид.

Ҳанӯз дар солҳои шастум навиштаҳои тезу тунди Ибод Файзуллоев дар байни хонандагон овозаю гулгула меафканданд ва парда аз рӯи ашхоси бадаъмол, качрафтор ва ҳарису мардумфиреб бардошта маҳбубияти ўро афзун мегардонданд.

Ибод Файзуллоев нависандаи заҳматписанд, лек хоксору шикастанафс буд. Дар рушди матбуоти тоҷик хидматҳои шоиста кард. Аз ӯ мақола, очерк, ҳикоя ва повестҳои зиёде мерос мондаанд. Муҳимтарин китобҳои ӯ «Ба сӯи нур» (1966), «Садоқат» (1967), «Гулхани дӯстӣ» (1969), «Падарон ва фарзандон» (1971), «Дур аз фронт» (1973), «Борони баҳорон» (1979), «Савганд» (1983), «Қарзи фарзандӣ» (1985), «Кӯҳи панҷум» (1996) ва ғайра аз ҷоп баромаданд, ки барои тарбияи насли наврас ва рушди адабиёт мақоми сазовор доранд. Дар баробари ин Ибод Файзуллоев аз адабиёти рус, украин, белорус ва ўзбек ҳикоя ва повестҳо тарҷума кардааст. Асарҳои ҳудаш низ ба забонҳои русӣ, украинӣ, белорусӣ ва ўзбекӣ тарҷума шудаанд.

Асарҳои ин инсони начибу шариф номашро асрҳои аср зинда хоҳанд дошт. Ҳамкорон, ҳамқаламон, шоғирдон ёди неки ин нависандаи хушбаёну ҳақиқатнигорро ҳамеша гиромӣ медоранд.

Ибод Файзуллоев зиндагиро бе меҳнати ҳалол тасаввур карда наметавонист, ҳудаш, ки дар деҳот ба дунё омада буд, ҳамеша заҳматҳои деҳқонро қадр карда, дар ҳаққи онҳо мегуфт:

«Деҳқон инсони меҳнатқарин аст, чунки як умр ба замин сару кор дорад. Ба ҷуз деҳқон касе забону набзу талаботи заминро намефаҳмад». Ва ин мисраъҳои шоирро бо самимият меҳонд:

**Маро шӯридаанд аз лои деҳқон,
Ба ҷое мерасам аз ҷои деҳқон.**

**Зи нон серам, вале серӣ надорам,
Ман аз гандумии симои деҳқон.**

Охир ӯ дар деҳот таваллуд шудаву ба нони деҳқонӣ ҳаёт ба сар бурда. Бузургон ин ибораро чунин шарҳ додаанд: «Замин модар аст». Зеро деҳқон ба замин чун ба модари хеш эҳтиром мегузорад.

Аз ин рӯ, Президенти кишварамон ба деҳқонон таъя карда мегӯяд:

«Ҳалли масъалаи таъминоти аҳоли бо маҳсулоти истеҳсоли худӣ ва фаровонии дастурхони мо дар дасти марди деҳқон аст».

Деҳқонони кишвари азизамон ҳамеша ғамхорию дастгирии бевоситаи мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро ҷиҳати амалӣ шудани ҳамаи нақшаю нишондодҳо эҳсос менамоянд ва миннатдоранд.

Сол аз сол кишоварзони мо ба пешравиҳои истеҳсоли ноил гашта истодаанд, бовари комил дорем онҳо бо дастуру маслиҳатҳои роҳбари давлатамон амал карда, минбаъд ҳам ба комёбиҳои нав ба нав соҳиб мешаванд. Чуноне ки сардори давлат ба маврид қайд карда буданд: «Ҳар як деҳқон соҳиби замин гардад».

Барои ҳамин Ибод Файзуллоев номи кишоварзон, мутахассисону роҳбарони хоҷагиҳо, аз он ҷумла деҳқонро, ки ба замин сару кор доштанд, ҳамеша боэҳтиром ба забон меовард. Дар бораи онҳо мақолаву очеркҳо менавишт. Соли 1980, ки ҷумҳурӣ 1 миллион тонна пахта истеҳсол кард, банди вазири хоҷагии қишлоқ будам. Дар ҷамъбасти 5-сола 2500 нафар пешқадамони истеҳсолот бо ордену медалҳо мукофотонида шуд, аз он ҷумла панҷ нафар сазовори унвони олии Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ гардид, ки Ҷаббор Расулов яке аз онҳо буд.

Ибод Файзуллоев ба кори деҳқонон баҳои баланд дода, пахтакорони Тоҷикистонро табрик намуд ва барояшон муваффақиятҳо таманно карда гуфт:

«Рохбарони хочагиҳои машҳури ҷумҳуриамон - пахтакорони забардасти мо - инҳо одамоне мебошанд, ки худро, Тоҷикистони азизро ба ҷаҳон ва ҷаҳониён шинос кардаанд».

Ман ба ӯ ҷавобан гуфтам: «Ҳиссаи арзандаи шумо барин шоирону нависандагон низ беандоза аст, ҳар як сӯҳбату вохӯриҳо, очерку мақолаҳои навиштаи шумо дар васфи пахтакорон онҳоро болидарӯҳ мегардонад, барои ин ғамхориҳо деҳқонону пахтакорон аз Шумо ҳамеша миннатдор мебошанд».

Ибод Файзуллоев ҳамеша ба пирони кор, рохбарони номдори ҷумҳури баҳои баланд меод ва мегуфт, ки пешрави кишвар ба онҳо вобастагӣ дорад. Инсонҳои дурандеш, устодони деҳот, байрақбардорони кишвар ба ҳурмату эҳтироми калон соҳиб шуданд, инҳо раисони машҳури ҷумҳури Саидхоча Ҷунҷуҷаев, Абдуғафур Самадов, Миралӣ Маҳмадалиев, Карим Исмоилов, Абдурозиқ Раҳмонов, Талбак Садриддинов, Кенча Назиров, Эначон Бойматова, Ниёзмамад Бегов, Ҷомидҷон Назаров, Абдучаббор Зардиев, Аскаралӣ Мирзоев, Ширин Шарифов, Имомназар Худоназаров, Раҷабалӣ Давлатов, Шаҳобиддин Нуриддинов, Начмиддин Аюбов, Изатулло Бобокалонов, Тӯраҳон Эсанкулов, Болта Гулаев, Абду Авазов ва дигарон мебошанд, ки тамоми халқи ҷумҳури бо онҳо ифтихор доранд.

«Ғачрибаи бои ин инсонҳои бузург, - мегуфт И. Файзуллоев, - ба пешрави ҷумҳуриамон, ободони ватани азизамон ва рушди насли оянда нисбати бунёди ҷамъияти демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ кӯмак хоҳад кард».

Ибод Файзуллоевӣ хушсӯҳбату хушмуомила такрор ба такрор мегуфт: «Бузургонро бузургон зинда медоранд». Вай хуб медонист, ки ҳастанд бузургоне, ки баъди маргаш хоҳири ӯро пос медоранд.

Ибод Файзуллоев бо нармӣ сухан мегуфт, касеро

намеранҷонид, орому ботамкин, марди ҳалим буд. Гӯё адиб ва донишманди бузург М. Сервантес барои ӯ гуфта бошад: «Хушмуомилағӣ аз ҳама чиз арзон меафтад, аммо аз ҳама чиз баланд қадр карда мешавад». Ин хушмуомилағӣ, хушгуфтори И. Файзуллоев барои ҳар як инсон, махсусан барои ҷавонон ибратбахш аст.

Бо ҳамроҳии ёру дӯстон вақти бемории устод Ибод Файзуллоев ба хонааш рафта, аз аҳволи вай ва аҳли оилааш хабар мегирифтам.

Вопасин дақиқаҳои умраш низ пешаш будам. Аз нигоҳаш дарк кардам, ки мегуфт:

**Эй чон, нафасе омада бемории ман бин,
Дарди дили ман гӯш куну зории ман бин.**

Ҳамеша бо дӯстон, ҳамкорон, шогирдон, ёру рафиқон вохӯрд, мулоқотҳои дӯстона дошт. Сӯҳбатҳои аҷоиб аз гузашта ва оянда сурат мегирифт. Сулҳу салоҳ, тинчию оромии кишвар, ваҳдату яқдилӣ дар ҷумҳурӣ, ки бо хизматҳои бузурги Президенти кишвар мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба миён омадааст, изҳори миннатдорӣ мекард.

- Ин неъматӣ ниҳоят гаронбаҳост, - мегуфт ӯ. - Ин дастовардро боз ҳам мустаҳкам ва афзун кардан лозим, аммо бо гап, бо шиор, бо суханони хушқоҳолӣ не, дар амал, бо меҳнат албатта. Барои пешравии ҷумҳурӣ, баланд шудани обрӯю эътибораш, ҳама яқдилона заҳмат кашидану талош намуданамон лозим, дар амал иҷро шудани ин корҳо хушбахтиву ояндаи хуби халқи азизамон, сабаби пешрафти ҳамаи соҳаҳои хоҷагии халқи кишварамон мебошад. Ҳамаи ин натиҷаи ба имзо расидани Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон аст, - таъкид мекард ӯ.

Нисбат ба модарон, занҳо, ки дар ҷомеа қувваи бузурганд, ҳурмату эҳтироми калон дошт. Қарори сардори давлатамонро дар бораи баланд бардоштани

мақоми занҳо самимона дастгирӣ мекард.

Ибод Файзуллоев дар бобати оиладорӣ ва тарбияи фарзандон ҳам намунаи ибрат буд. Ҳамсари ӯ Махсудахон зани ниҳоят меҳрубону дурандеш ҳастанд. Ҳамеша бо чеҳраи кушод, гамхорона ба аҳли оила, хешу табор, ёру рафиқон муносибат мекунад. И. Файзуллоев аз ҳамсараш розиву миннатдор буд. Ва ҳама пешравихои кори эҷодиаширо аз баракати ҳамсараш медонист. Фарзандон ба воя расида, соҳибмаълумот гардиданд.

Духтарашон Дилоромхон - кадбонуи беҳтарини хона, имрӯз бо номи падари хеш ифтихору бо шавҳару фарзандонаш хушҳолона зиндагиву фаъолият дорад. Зани оқилу хушмуомила, меҳрубону порсо буда, дар яке аз идораҳои бонуфузи давлатӣ хизмат мекунад.

Баҳромҷону Баҳодуру Саъдичон низ дорои маълумоти олии буда, ҳар кадомашон соҳиби касбу ҳунар мебошанд ва мисли падарашон баҳри ободии Ватани соҳибистиклоламон хизмат мекунад. Онҳо аз он мефаҳранд, ки падари бузургворашон Ибод Файзуллоев барои халқу кишвари азизаш хизматҳои шоён кардааст.

Ҳамаи фарзандон бо меҳнати ҳалолу хоксоронаи худ меҳонанд, ки чун падару модарашон барӯманд бошанд, ба халқу ватани азизашон содиқона хизмат намоянд. Албатта, хизмати модар боз дар тарбияи набераву абераҳо бисёр бузург аст. Сарбаландии фарзандон, набераву абераҳо ин хурсандии падару модар аст. Кас меҳонад ба аҳли оилаи И. Файзуллоев ҳамеша сиҳатмандӣ, сарбаландӣ, пирӯзӣ ва муваффақиятҳои қор таманно дорад.

Ибод Файзуллоев ошиқи ватан буд.

Бо меҳру муҳаббат ҳоки ватанро қадр мекард. Орзуи вай ободии ватан буд ва доим дуо мекард, ки бигузур ватани мо ободу зебо гардад.

Ҳамеша ҳурмату эҳтироми фарзандони миллатро, ки ба Ватани азизамон дар замони худ хизматҳои шоён карданд, ба ёд меовард. Вай мегуфт: аз ҳама

муқаддастарин, қиматтарин ин хоки ватан аст, мо ба ин ифтихор дорем, мефахрем. Нидои дилаш шеъри Мирзо Турсунзода буд:

**Чун ниҳодам пой худро бар сари хоки Ватан,
Борҳо бӯсидам аз рухсораи поки Ватан.
Муддате будам агарчӣ дур, аммо ёди он,
Мевазонидам ба сар боди фараҳноки Ватан!**

Баъди табобат қардану аз Маскав баргаштанашро чунин ёдовар шудааст:

**Хам шудам
Бӯсидам хоки Тоҷикистонро,
Бах,
Бах,
Аҷаб бӯе, накхате.
Сурмаи чашм қардам ин хокро!**

Соли 1996 мо бо аҳли оилаи Пӯлод Абдуллоев ва ҳамсарашон Ибодат Раҳимова, ёру дӯстон бо маслиҳат ва ёрии амалии Ҳукумати ҷумҳурӣ, Ҳукумати шаҳри Душанбе, Ҳукумати шаҳри Исфара, Шӯрои собиқадорони ҷангу меҳнат ва дигар ташкилоту идораҳои дахлдор, ки ин шахс қор қардааст, ба қароре омадем, ки 90 - солагии содрӯзи арбоби намоёни давлатӣ ва ҷамъиятӣ Пӯлод Абдуллоевро ба тарзи сазовор ҷашн гирем.

Дар ҳамин сӯҳбат Ибод Файзуллоев дар ҳалли масъала ёрии амалӣ расонид. Яке аз ҷорачӯии он нашри китоби «Нишони умр» буд. Тайёр қардани китоб ба зиммаи ману И. Файзуллоев супурда шуд. Дар вақти тайёр намудани маводу суратҳо аз И. Файзуллоев бисёр ҷизҳоро омӯхтам, ки муфид буд. И. Файзуллоев очерки «Нигоҳ ба қуллаҳои осмонбӯс» - ро навишт. Ман очеркero бо номи «Дилсӯзи халқу ватан», ки иборат аз 10 саҳифаи мошиннавис буд, ба И. Файзуллоев пешниҳод қардам, то бинад. Ӯ бо қаноатмандӣ хоҳиши маро

пазируфт ва баъд аз чанд рӯзе баргардонид, ки чунин навиштае дошт:

«М.З. эрод надорам. Бисёр хуб, нозанин, мазза карда хондам. Гумон накарда будам, ки ин хел хотироти самимӣ ва ибратбахш менависед. Ҳалолатон бод!»

Ин сухани неки И. Файзуллоев маро рӯҳбаланд кард ва бо ёрии он кас ман ҳамчун муҳаррири масъули китоб хизмат кардам.

Баъди чопи китоб рӯзе И. Файзуллоев ба ман гуфт: - Ман ин заҳматҳои Шуморо ба инобат гирифта, азм кардам, ки дар васфатон китобе эҷод намоям. Ва «Роҳ ба сӯи ситораҳо» - ро бароям навишт.

Боз навиштаҳои ӯро арақгардон мекунам...

И. Файзуллоев дар як сӯҳбат гуфт, ки ҳар як инсон, роҳбар аз худ номи нек, нишони нек бояд гузорад. Изҳор менамуд, ки бо ташаббуси окилонаи сардори давлат мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бисёр иншоотҳои ҳаётан муҳим бунёд гаштанд ва бунёд шуда истодаанд.

Ҳаёт ва фаъолияти меҳнати И. Файзуллоев як мактаб аст. Ҳамаи зинаҳои пасту баланди зиндагиро тай намуд, дар ҳамаи вазифаҳо аз сидки дил меҳнат кардааст, барои пешравиҳои маданият, адабиёту санъат эътибори ҷиддӣ медод, барои тинчию оромӣ, тарбияи ҷавонон ҳиссаи арзанда гузошт.

Нависанда, шахси мӯътабар аст. Ҳаёт ва фаъолияти ибратбахши худро танҳо барои ободӣ, тарбияи кадрҳои болаёқат, шукуфоии кишвараш бахшидааст.

Ибод Файзуллоевӣ нависанда доим номи устодону ҳамкасбонаш Мирзо Турсунзода, Ҷалол Иқромӣ, Боқӣ Раҳимзода, Мирсаид Миршакар, Сотим Улуғзода, Сайдалӣ Вализода, Аминҷон Шукӯҳӣ, Мӯъмин Қаноат, Муҳаммад Осимӣ, Лоиқ Шералӣ, Меҳмон Бахтӣ, Аскар Ҳаким, Холмурод Шарифов, Гулназар Келдӣ, Гулрухсор Сафиева, Абдучаббор Қаҳҳорӣ ва дигаронро ба некӣ ва ифтихормандӣ ба забон меовард. Аз некию ғамхориҳои беназири ин гуна шахсони маъруф якумр сипосгузор буд.

И. Файзуллоев на танҳо дар Тоҷикистон, балки берун

аз он, дар Русия ва ҷумхуриҳои ҳамсоя - Ўзбекистону Кирғизистон, Қазоқистону Туркменистон, Озарбойҷон ва дигар мамлакатҳо ёру ошноҳои зиёд дошт.

Шогирдони И. Файзуллоев хеле зиёданд. Ба монанди Мансур Сайфиддинов, Бахтиёр Муртазоев, Карим Абдулов, Мухбирҷон Кенчаев, Бобо Расулзода, Мирзошо Ватаншоев, Муҳаммад Эгамзод ва дигарон, ки вай ҳамеша аз онҳо ифтихор дошт.

И. Файзуллоев дар фаъолияти меҳнатиаш дар қорҳои масъули ҷамъиятӣ - давлатӣ аз шахсони номдор, арбобони намоёни ҷумҳурӣ бисёр чизҳои ҳаётиро омӯхт, аз маслиҳату таҷрибаи бои онҳо истифода бурд, аз некию ёри ин гуна шахсони маъруф абадӣ миннатдор буд.

Имрӯз дӯсту бародари мо Ибод Файзуллоев агар зинда мебуд ба синни мубораки 70 мерасид. Мо ҳамсафон, ҳамкорон, ёру дӯстон, аҳли оила, хешу ақрабо, шогирдон, ки якҷоя қор қардем, дӯсту бародар будем, мебинем, ки хизматҳои шоёни Ибод Файзуллоев, ки барои халқи азизаш анҷом додааст, ҳеҷ гоҳ фаромӯш нахоҳад шуд.

Имрӯз, ки хумори дӯсти ҷонии мо И. Файзуллоев мегирад ва чорае надорем, ки ўро дар бари худ бинем, бо ин мисраъҳо дилҳои ғамзадаи худро таскин медиҳем:

**Баъд аз вафот турбати мо дар замин маҷӯ,
Дар синаҳои мардуми ориф мазори мо.**

Илоҳо ҳамеша рӯҳаш шоду ҷояш ҷаннат бошад.

**«Садои мардум»,
№ 43 (1847),
9 апрели соли 2005**

ИНСОНИ ХОКСОР, ОЛИМИ ШИНОХТАИ КИШВАР

(дар бораи ҳаёт ва фаъолияти академик
Худоёр Юсуфбеков)

Олими шинохта, нахустдиректори Институти биологии Помир, доктори илмҳои кишоварзӣ, академики Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон Худоёр Юсуфбековро, ки имрӯз дар васфаш қалам ба даст гирифтаем, аз солҳои донишҷӯӣ мешинохтам. Ҳарду дар баҳши агрономии Институти хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон ҳамсабақ будем. Барои ӯ даравгарӣ, шудгору кишти зироатҳо мушкилие надошт, чунки зодаи кӯхистон буди ин шугл барои ӯ бегона не. Аз ҳамин хотир ҳам ин даргоҳи муқаддасро, ки ӯро баъдтар маъруфу шӯҳратёр гардонид, пешаи хеш интихоб кард. Худоёр Юсуфбеков дар деҳаи зебоманзари Дарморах (қишлоқи Пиши), ноҳияи Шугнон, дар оилаи деҳқон ба дунё омада бо заҳмати тоқатшикани кори деҳқонӣ нони ҳалол хӯрдааст. Як каф хоки замин барояш ба зар баробар буди қадри заминро медонист. Хуб медонист, ки боигарии инсон замин аст ва агар онро самаранок истифода барӣ ба мақсадҳои худ ноил хоҳӣ гашт. Бинобарин аз кӯдакӣ ба ҳар як ҷузъиёти олам бо диду дарки тоза менигарист ва мехост асрори мӯъҷизаҳои илоҳиро бо зеҳни тезаш амиқ фаҳмад. Медонист, ки инсон ба чӣ қорҳое қудрату тавон дорад, зеро ақл раҳбари ӯст. Ва ин таҷрибаро дар ҳар мисол мушоҳида мекард, ки дар ҳақиқат ба ҳар коре, ки ҳиммат баста гардад, агар хоре бувад гулдаста гардад.

Ҳанӯз дар маҳаллаи шимолии пойтахт бинои нави Донишгоҳи аграрӣ қомат наафрохта буд. Ҳанӯз он ҷо хиёбони дилкашу дилрабои набуда ва ҳайкали сардафтари адабиёти тоҷику форс устод Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ дар пояи баланди санги хоро асобадаст наистода буд. Ин хама фардо бунёд мешаванд, фардо.

Имрӯзо толибилмон бинои ин даргоҳи илму маонии деҳкониро дуртар аз Почтаи марказӣ, дар кӯчаи ҳамонвақтаи Шевченко суроғ мекунанд. Ва яке аз рӯзҳои соли 1949-ум як гурӯҳ ҷавонон бо як ҷаҳон орзую омоли ҷавонӣ вориди ин даргоҳ гаштанд, ки онҳо аз деҳаҳои дурдасти ноҳияҳои кишвари республикаи Тоҷикистон буданд.

Пеш аз имтиҳон декани ҳамонвақтаи факултаи агрономӣ Ҷамол Қосимов бо ҳамроҳии устодон - бо ин ҷавонон ҳамсӯҳбат шуда, ҷавоби онҳоро шунавида ва ҳатто, боре хангоми ҷавоб гуфтан худи ректори ҳамонвақта Музаффар Гулмамедов ин ҷавонро чунин таъриф карда гуфт: Офарин йигитҳои нағз! Шумоён ошики ҳақиқии обу замин будед. Воқеан дар институти мо бояд маҳз шумоён барин деҳқонзодагон хонанд! «Ҷаҳонро хуррамӣ аз деҳқон аст»- гуфт яке аз ин ҷавонон: ин рост гуфт устод Музаффар Гулмамедов. Бигӯ ин гапҳои пухтаро аз кӣ ёд гирифтӣ?

- Аввал аз падарам - он кас деҳқон ҳастанд, сонӣ аз муаллимамон, ки дар ҳақи деҳқонони забардасти кишварамон баҳои баланд медиҳанд.

Дар ҳамин хангом декани факултаи агрономӣ Ҷамол Қосимов, ба ҷониби Музаффар Гулмамедов ҳам шуда бо овози паст гуфт: ман бо ин ҷавонон хангоми хуччатсупориашон сӯҳбат доштам, ҳамашон аз деҳот, фарзандони деҳқон ҳастанд, донишашон нағз. Агар шумо розӣ бошед, аз имтиҳон гузаронида қабул кунем.

Қабул кунед - бо шодмонӣ гуфт ректор. Аслан ин хел ҷавонҳоро бе имтиҳон қабул кунем ҳам мешавад.

Бо ин суханҳои нек Муҳиддин Зоиров ва рафиқонаш изҳори миннатдорӣ карда, Ҷамол Қосимов ва ректор Музаффар Гулмамедов бо Қосимхӯча Саидов - дар оянда Котиби Якуми ҳизби коммунисти ноҳияҳои Вахшӣ Куйбъшев, Худоёр Юсуфбеков дар оянда ректори Институти хоҷагии кишлоқи Тоҷикистон ва олими шинохтаи ҷумҳурӣ, бо Сайдулло Ҷӯраев - ноиби Вазири кишоварзӣ, бо Ўктам Яхшибоев - Котиби якуми ҳизби

коммунисти шаҳри Қўрғонтеппа ва ноҳияи Регар, бо Ғоибназар Паллаев - Котиби якуми хизби коммунисти ноҳияҳои Ашт, Ленин, вилояти Қўрғонтеппа ва ниҳоят Раиси Президиуми Шӯрои Олии Тоҷикистон, Ҳайдар Ҷумонқулов, Магдан Менгликулов, Раҳимбой Маҳмудов, Тоҷибой Мирзоев олимони намоён, варзида, ҳамсабақ, ҳамтақдир шуда панҷ сол дар ин Донишгоҳи барӯманд таҳсил кардан насиб гардида ва дар оянда хизмати халқу Ватан мекунанд ва барои пешравии кишвари азизамон ҳиссаи арзанда мегузоранд.

Он солҳо ва баъдтар дар Донишкадае, ки онҳо таҳсил карданд, чунин шахсиятҳои варзида, ба монанди Музаффар Гулмамедов, Ориф Шукуров, Усмон Раҳматзода, Ғулом Алиев, Худоёр Юсуфбеков, Юсуф Носиров, Г. С. Тағоев, Д. М. Мирзоев ректор шуда кор мекарданд.

Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон соли 1931 бо номи донишкадаи Осиеи миёнагии меваю сабзавот (ДОММС) дар заминаи факултаи хоҷагии қишлоқи Донишгоҳи давлатии Осиеи Миёна ташкил ёфта, соли 1934 баробари тараққиёти хоҷагии қишлоқ Донишкадаи хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон ном гирифта, соли 1992 бо қарори Ҳукумати Тоҷикистон ба Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон табдил дода шуд. Тӯли қариб 80 сол донишгоҳ ба яке аз муассисаҳои калонтарини таълимии собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ мубаддал гардид. Хатмкунандагони донишгоҳ на танҳо дар Тоҷикистон, балки дар манотиқи собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ ва як қатор кишварҳои Осие, Африқо, Аврупо ва Амрикои Лотин фаъолият доранд. Донишҷӯён дар 12 факулта аз рӯи 21 ихтисос сабақ меомӯзанд. Имрӯзҳо дар шӯъбаҳои рӯзона ва ғоибона бештар аз 5000 нафар донишҷӯён таҳсил доранд.

Ҳар сол зиёда аз 700 нафар мутахассисони варзида ба дипломҳои Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон соҳиб мешаванд.

Дар солҳои мавҷудияти худ донишгоҳ зиёда аз 30 ҳазор

мутахассисони баланддирғисоси соҳаҳои гуногуни кишоварзиро тайёр намудааст. Дар байни онҳо бисёр қаҳрамонони меҳнат, ходимони намоёни ҷамъияти давлатӣ, роҳбарони корхонаҳои азими комплекси агросаноатӣ, муассисаҳои илмӣ ва олимони номдор ҳастанд.

Пойгоҳи илмию омӯзгории донишгоҳро 12 факултаю 54 кафедра ва 400 олиму омӯзгор ташкил медиҳанд. Дар байни онҳо академикҳои АИ Ҷумҳурии Тоҷикистон ва АИ Россия, академикҳо ва аъзо-корреспондентҳои Академияи илмҳои кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Академияи байналхалқии мактабҳои олии, 42 доктору профессор, 125 номзади илм ҳастанд.

Соли 1981 фаъолияти ташкилотчиӣ, илмии академик Х. Юсуфбековро ба инобат гирифта, ӯро ректори Институти хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон, таъин намуданд. Аз рӯзҳои аввали кор ҳамчун ректор дар ҷараёни тавсеа ва сохтори Институт дигаргуниҳои дилхоҳро амалӣ кард.

Соли 1981 баъд аз таъин намудани ректори Институти хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон, Худоёр Юсуфбеков ба наздам, ба вазорати хоҷагии қишлоқ омад. Албатта, ин кори нав, хеле шарафнок аз дигар тараф хеле масъулиятнок, вай инро ҳис мекард, нағз мефаҳмид. Ҳарду ҳамчун ҳамкурс, ҳамсабақ, рафиқ маслиҳат кардем, масъалаҳои вазъияти Институт, таъминот, базаҳои таҷрибаомӯзии донишҷӯён, масъалаҳои ободонию сохтмон ва ғайраҳо. Ман дилбардорӣ карда ба Худоёр Юсуфбеков ваъда додам, ки аз тарафи вазорати хоҷагии қишлоқ ҷӣ лозим, ёри амалӣ хоҳад шуд.

Худоёр Юсуфбеков бисёр инсонии хоксор, заминӣ, ман медонистам, ки ректор мошини сабуқрав надорад, ман худам ба он кас ёдоварӣ карда, ваъда додам, ки ин масъаларо рӯзҳои наздик ҳал мекунам, дар Маскав будам, вазири хоҷагии қишлоқи СССР В.К. Месяц ҳал намуд, ректор бо мошин таъмин шуд.

Ректори нав Х. Юсуфбеков, ки худ дастпарвари ин мактаби олай буд, ба кор дилгармона ва бо муҳаббати хоса сар кард. Бояд қайд намуд, ки он солҳо вазъи коллективи донишгоҳ на он қадар ба мақсад мувофиқ буд. Таҷрибаи бои ин шахсияти бузург имкон дод, ки дар мӯҳлати кӯтоҳтарин коллективро аз ин вазъият барорад. Бо роҳбарии бевоситаи ӯ дар роҳи мустаҳкам намудани интизоми меҳнати омӯзгорону донишҷӯён ва мукамал гардонидани раванди таълиму тарбия тадбирҳои муфид ба сомон расонида шуданд. Ҷараёни таълиму тарбия ранги тоза фаро гирифт. Дар Ёвон барои таҷрибаомӯзии таълимиву истеҳсолии донишҷӯён - кишоварзони оянда ва гузаронидани корҳои тадқиқотии устодон хоҷагии таълимию таҷрибаомӯзии «Ёвон-2» таъсис дода шуд. Корҳои сохтмони бинои факултаи зооинженерӣ як дараҷа пеш рафт ва ниҳоят соли 1987 он ба истифода дода шуд.

Давраи тиллоии зиндагӣ барои ҳар яки мо айёми донишҷӯӣ ҳисоб меёфт. Аз ҳар канору кунчи кишвари азизамон – Тоҷикистон ҳамсабақон кам набуданд. Мо бо урфу одат, расму ойин, шеваву лаҳҷаи гуфтори ҳамкурсони минтақаҳои дурдаст ошноӣ пайдо мекардем. Бо гузашти моҳу сол бо ҳамдигар унс мегирифтем, барои мо як одати муқаррарӣ гашта буд, ки рӯзе агар яке аз ҳамсабақон бо сабабе ба дарс намеомад ба суроғаш мебаромадем, аз аҳволаш пурсон мешудем. Чун як оилаи тифок аз як гиребон сар бароварда, мисли як равоншинос дар бораи ҳаёт ва саргузашти донишҷӯён маълумот доштем.

Худоёр Юсуфбеков донишҷӯи фаъл буд, ҳангоми таҳсил аз дарсҳои профессорон Д. Қосимов, М. Гулмамедов, А. М. Мешеряков, И. Я Когон, А. М. Бурикин ва дигарон баҳра бурда, дар корҳои ҷамъиятию илмии донишҷӯён ва олимони ҷавон фаълона ширкат меварзид. Бо ҳам дӯсту рафиқ, ёру бародар гашта будем. Солҳои 1982 - 1987 вақте Котиби якуми Кумитаи Ҳизби

Коммунисти Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон шуда кор мекардам ба эҷодкориву кашфиётҳои ӯ барои рушду нумӯи соҳаи кишоварзӣ амиқтар шинос шудам.

Аслан дар вилояти мухтори кӯҳистони Бадахшон барои чорво алаф камчин аст. Вақте чорворо ба чаро мебароварданд мушоҳида мекардем, ки барои як дарахти беди дар танайи кӯҳрӯида ҷонро ба гарав монда ва коре карда барои хӯрдани барги дарахтони бед гову мол худро ба он ҷо мерасониданд. Ин ҳодисаро олим бисёр мушоҳида карда буд ва барои дастрас намудани хӯроки чорвои вилоят тухми гиёҳеро бо номи борщевик афзун намуд. Ин гиёҳ дар баландкӯҳҳо мерӯяд ва бо ин икдоми неки ӯ ин мушкилот ҳалли худро ёфт.

Иқтидори мулк, пешравию тараққиёти кишвари азизамонро илм афзун мекунад, хусусан соҳаи кишоварзӣ. Худоёр Юсуфбеков шахсе буд, ки илмашро дар амал ҷорӣ намуд.

**Илмат ба амал чу ёр гардад,
Қадри ту яке ҳазор гардад.**

Ин ҳикмат бесабаб нест.

Худоёр Юсуфбеков баъди хатми Институти хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон соли 1954 дар Боғи набототи Помир ба сифати ходими хурди илмӣ ба фаъолият пардохт. Се соли расо зери назари профессор А. В. Гурский доир ба рушду нумӯи зироатҳои хӯроки чорво, растаниҳои ороишӣ ва интродуксияи онҳо машғули кори тадқиқотӣ буд. Соли 1957 аспиранти шӯъбаи рӯзонаи Институти ботаникаи Академияи илмҳо шуд. Шӯрои илмӣ мавзӯи интихобнамудааш «Марғзоргардонии чарогоҳҳои биёбонии Помири Ғарбӣ бо роҳи кишти алафҳои бисёрсола ва обмонӣ» - ро ҳамчун кори диссертсионӣ тасдиқ намуд. Ӯ зери роҳбарии олими рустанишини Русия И. А. Сасенкин дар тӯли се сол дар худуди Боғи ботаникӣ, дар водихои Ғунд, Ҷавшанғоз, Вахон ва Чечектии ноҳияи Мурғоб участкаҳои таҷрибавиро

ташкил намуда, як қатор зироатҳои хӯроки чорворо ҳамчун объекти тадқиқотӣ қарор дод. Вай шабу рӯз заҳмат кашида динамикаи расиши тана, баргбарорӣ, ҷараёни шохабандӣ, гулкунӣ ва ҳосилбандии хӯроки чорворо ҳартарафа дақиқ мушоҳида менамуд. Маводи илмие, ки ӯ доир ба зироатҳои хоҷагии қишлоқ аз гӯшаҳои мухталифи Бадахшон чамъ карда буд, ҳам барои амалия ва ҳам барои назарияи илми зироаткорӣ дар шароити кӯҳистон чизи нав ба ҳисоб мерафт.

Худоёр Юсуфбеков соли 1961 дар Шӯрои илмии Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон рисолаи номзадиро сарбаландона дифоъ намуд ва сазовори унвони номзади илмҳои хоҷагии қишлоқ шуд. Хизматҳои илмӣ ва ҷобилияти ташкилотчигии Худоёр Юсуфбековро ба назар гирифта, ӯро соли 1962 сарвари стансияи биологияи Помир таъин намуданд. Дар ин вазифаи масъулиятнок вай то соли 1969 фаълоне кор карда, корҳои тадқиқотиро дар Помири Шарқӣ доир ба физиология ва биохимияи растаниҳо, геоботаника, генетика ва селекцияи наботот, аз худ намудани заминҳои кӯҳдоману санглох, интродуксияи растаниҳо ва дигар самтҳои илми биологияю хоҷагии қишлоқ вусъат дод.

Зери роҳбарӣ ва иштироки бевоситаи ӯ роҳу усулҳои беҳтар намудани инкишофи набототи Помиру Олой нишон дода шудаанд. Ӯ натиҷаи корҳои бисёрсолаи худро ба сифати монография бо номи «Беҳтар намудани ҷарогоҳҳо ва алафзорҳои Помир ва водии Олой» соли 1968 аз ҷоп бароварда, соли 1969 дар Шӯрои илмии Институти умумииттифоқии зироатҳои хӯроки чорвои шаҳри Маскав онро чун рисолаи докторӣ дифоъ намуда сазовори унвони баланди илмӣ - доктори илмҳои хоҷагии қишлоқ гашт.

Усулҳои беҳтар намудани набототи ҷарогоҳҳои кӯҳӣ, ки ӯ ба миён гузошта буд, ба ҷумҳурӣ самараи калони иқтисодӣ бахшид. Ин усул дар бисёр хоҷагиҳои Кӯҳистони Бадахшон ҷорӣ гардид.

Соли 1989 бо ташаббуси Худоёр Юсуфбеков ҳамаи муассисаҳои биологии дар Помир буда - стансияи биологӣ, боғи ботаникӣ ва нуқтаи таҷрибаҳои Ишқошим муттаҳид гардонида шуда, дар пойгоҳи онҳо Институти биологии Помир таъсис дода шуд ва ӯро директори он таъин карданд.

Соли 1968 Худоёр Юсуфбеков узви вобаста ва соли 1976 академики Академияи илмҳои Тоҷикистон интихоб мешавад, ки ин самарани бедорхобӣ, ҷустуҷӯ ва бозёфти қорҳои илмию тадқиқотиаш буд.

Бо ташаббуси ӯ боғи ботаникии Помир соҳиби 600 га замин гашта, ба он 19 га замини обӣ ҳамроҳ карда шуд. Дар Дарвоз нуқтаи таҷрибаҳои ба фаъолият даромад, ки дар масоҳати 8 га парваришу омӯзиши растаниҳои субтропикии ситрусӣ ба роҳ монда шуд. Соли 1972 бо ҷидду ҷаҳди Х. Юсуфбеков стансияи обкашӣ сохта шуд, ки тавассути он аз дарёи Шохдара об ба баландии 180 м баромада, имкон дод, ки масоҳати заминҳои обёришавандаи Боғи ботаникии 4-5 баробар афзояд.

Дар давраи ба Институти биологии Помир роҳбар будани Х. Юсуфбеков он хеле ободу зебо гашта, теъдоди мутахассисон афзуд ва бо ёрию сарпарастии ӯ аз ҳисоби кормандони институти мазкур 30 номзад ва 2 доктори илм ба воя расиданд.

Академик Юсуфбеков Х. Ю. дар баробари машғул будан ба кори беҳтаргардонии ҳолати чарогоҳҳои кӯҳӣ ба ҷамъоварии мавод оид ба ҳифзу барқарорсозӣ, таҷдиди мақсадноки олами набототи ВХКБ пардохта, дар ҳаммуаллифӣ бо О. Е. Агахаянс бо номи «Растаниҳои Помири Ғарбӣ ва таҷрибаи таҷдиди он» рисола таълиф намуд. Ҳамин тавр, Х. Юсуфбеков пай ҳам «Усулҳои парвариши растаниҳои муфид дар Помир», «Помир», «Терескин дар Помир» барин рисолаҳо таълиф намуда, адади қорҳои илмию худро аз 150 зиёд кард.

Юсуфбеков Х. Ю. солҳои 1970-1975 нақшаи куллии инкишофи боғи набототи ба номи А. В. Гурский Помирро

кор карда баромад ва дар натиҷаи таҷрибаҳо равшан намуд, ки ноҳияи Қалъаи Хумби Дарвоз барои парвариши зироатҳои ситрусӣ ояндаи нек дорад. Он солҳо дар хоҷагии ба номи «Юлиус Фучик» дар масоҳати 1 га гармхонаи лимонпарварӣ ва дар 8 га боғи анору анҷир доман паҳн намуда, ба ҳусни ин диёри зебо ҳусн зам карданд.

Ташкил намудани осорхонаи «Табиати Помир» низ бо ташаббуси Х. Юсуфбеков ба роҳ монда шуд ва ӯ расоми моҳир А. Мансуровро ба ин кор ҷалб намуда, аввалин эҷодҳои ӯ ва нахустин нигораҳоро дида, чун тифл мезавқид.

Мо бисёр хурсандем, ки айни замон дастпарвари он академик Сагторов Иззатулло Табарович – ректори ҳозираи донишгоҳ бо як нерӯӣ тару тоза, ҳисси ватандӯстӣ ва масъулиятшиносӣ анъанайи неки Худоёр Юсуфбековро давом дода, баҳри ободонии донишгоҳ ва ба дараҷаи баланд бардоштани сифати таълим корҳои зиёдеро ба анҷом мерасонад.

Худоёр Юсуфбеков то охири умр (1990) аз илм дур нагардид. Шогирдони зиёдеро тарбия намудааст, ки яке аз онҳо олими шинохта О. Акназаров – академики Академияи Илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад, ки бештар аз 80 асари илмӣ академӣ, доктори илмҳои кишоварзӣ О. Акназаров имрӯзҳо чун сарчашма ба ташнағони илм хизмат мекунад.

Хабари узви пайвастаи АИ ҶТ интиҳоб шудани ин шогирди бовафои ҳамкори азиз ва ҳамсабақи меҳрубонам Худоёр Юсуфбеков – Оғоназар Акназаровро шунида, хеле хурсанд шудам ва дарзамон нома навишта фараҳ, шодии дил ва ниятҳои некаро дар чанд сатр ифода кардам:

Мӯхтарам, дӯсти гиромӣ

Оғоназар Акназаров!

Шуморо аз сидқи дил ба муносибати интиҳоб шудани Академики Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон табрику муборакбод намуда, ба шумо – бародари азиз, сиҳатмандӣ, бахту саодат, сарбаландӣ ва дар ҳаёту корҳои

илмиву эҷодиатон муваффақиятҳои беназир орзумандем.

Ба чунин баҳои баланд – унвони арзанда сазовор шудан, Академики Академияи илмҳои Тоҷикистон интихоб шудан ин як боварии калон, як бахту иқболи баланд, ин натиҷаи меҳнати ҳалоли шумо, ҳамчун олими намоёни кишвари азизамон мебошад.

Ман дар Бадахшон бо ҳамроҳии Шумо – бародари гиромӣ Оғоназар Ақназаров – ҳамчун инсони комил, олиму роҳбари гамхору пуртаҷриба барои пешравӣ, ободии Бадахшон қор қарда, ман доимо дастгирӣ ва ёрии амалии шуморо ҳис мекардам, амалан дидам. Ба ин хислатҳои дӯстию бародарии Шумо миннатдорам ва ҳеҷ аз ёд нахоҳад бурд.

Иқтидори мулки моро, пешравияю тараққиёти кишвари азизамонро илм афзун мекунад. Дар ин қори бузургу шарафнок ба шумо-бародари азизам Оғоназар Ақназаров сӯҳатмандӣ, хушбахтӣ, файзу баракат ва бахту иқболи баланд, пешравии нав ба нав таманно дорем.

Ҳамеша шоду сарбаланд бошед.

Ба қадршиносиҳоятон ташаккури зиёд.

Бо эҳтиром ва орзуҳои нек дуогуягон Муҳиддин Зоиров.

Фаъолияти пурсамари илмию омӯзгорӣ ва ҷамъиятии Худоёр Юмуфбеков бо ордени «Байрақи Сурхи Меҳнат», нишонҳо, медали ба номи академик С. И. Вавилов, медали биринҷии Намоишгоҳи хочагии халқи СССР, ифтихорномаҳои Фаҳрии Президиуми Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва унвони Ходими хизмат-нишондодаи илмии Тоҷикистон қадр қарда шудааст.

Ҳаёт ва фаъолияти пурсамари илмӣ ва ҷамъиятии ӯ барои ҳамкасбон ва ҳамкорон намунаи ибрат аст.

Имрӯз ба ёд овардани ин инсони хоксору олими бузурги кишваро барои ҳар устоду шогирд зикри хайр аст.

Илоҳо рӯҳаш шоду ҷояш ҷаннат бод

9 феввали соли 2008с

ФАЙЗИ УМР

(дар бораи барандаи ҷоизаи ленинӣ Абдукарим Қосимов)

Дар ҳаёт мардони фурутану қавирӯх, садоқатманди гоҷҳои инсонӣ дӯстдори ватану миллати худ ва ниҳоят дилсӯзи кори хеш ҳастанд, ки то анҷоми умр барои гул-гулшукуфию саодат ва равнақи кори кишвар заҳмат мекашанд. Яке аз чунин фардҳои ватандӯст ва фидокор Абдукарим Қосимов буд, ки кори неки ӯро мардум ба ёд оварда, дар ҳаққаш дуои нек мекунанд.

Абдукарим Қосимов зодаи Хучанди бостонӣ буда, соли 1956 пас аз хатми Донишқадаи аграрии Тоҷикистон ба фаъолияти меҳнатӣ шурӯъ намуд.

Аввал дар раёсати васлгарӣ сохтмони рақами 3-и шаҳри Хучанд ба ҳайси усто кор кард. Сонитар прораб ва прораби калон шуд. Он солҳо ӯ дар сохтмони стансияи калонтарини насосии обанбори Қайроққум, ки тавассути он 9 ҳазор гектар замини бекорхобидаи Сомғор обёрӣ карда шуд, ширкат варзида фаъолияти хуб нишон дод. Вақте дар шимоли ҷумҳурӣ азхудкунии заминҳои бекорхобидаю лабташна сар шуду сохтмони системаҳои ирригатсионӣ авҷ гирифтанд, дар заминҳои навқорам шаҳракҳои нав, ба мисли Зафаробод пайдо шуданд, ки ҳар сол ба ватан ҳазорҳо тонна пахта месупурд.

Соли 1963 Абдукарим Қосимов сарвари трести «Тоҷикселинстрой» таъин шуд. Дар он солҳо корҳои анҷомдиҳии объектҳо ба мисли таъмиру таҷдид кардани системаи обёрии Хочабоқирғон, стансияҳои насосии дар Хучанд ва ноҳияи Ҷаббор Расулов буда ба охир мерасиданд. Дар хоҷагиҳои навбунёди заминҳои навқорам аз минтақаҳои Мастчоҳи кӯҳӣ, Айнӣ ва дигар ноҳияҳои наздик муҳоҷирон оварда шуданд, ки сокинони муқими ин ҷойҳо гардиданд.

Соли 1972 Абдукарим Қосимов барои хизматҳои

шоёнаш дар азхудкунии заминҳои дашти Дилварзин ва ба қор андохтани заминҳои бекорхобидаи қисми ҷануби Тоҷикистон бо мукофоти олии ватан - Лауреати мукофоти Ленинӣ сарфароз гардид.

Абдукарим Қосимов солҳои 1972 - 1980 соҳаи муҳими хоҷагии халқ - Вазирӣ мелиоратсия ва хоҷагии оби ҷумҳурӣ ва баъдтар раёсати «Главтаджикводстрой» - и Вазорати мелиоратсия ва хоҷагии оби Иттиҳоди Шӯравиро роҳбарӣ кард. Он солҳо қорҳои зиёд барои азхудқардану обёрӣ намудани заминҳои бекорхобида, доманакӯҳҳо ва кӯхистони водии Қаротегин (ҳозира Рашт), вилоятҳои Бадахшон, Ленинобод (ҳозира Суғд) ва Кӯлобу Қўргонтеппа (ҳозира Хатлон) сар шуда, хеле қорҳо ба иҷро расид. Майдонҳои обёрии Ёвону Обикиик, Сомғор, Хочабокирғон, даштҳои Дилварзин, Марғедар, Бешкент, Данғара, Ашт, Ўртабӯз, Гулистон, Тошрабат, Қумсангир, Қарадум васеъ шуданд, заминҳои нав дар ноҳияҳои Маскав ва Фархор аз худ гардиданд.

Аз ҳисоби азхуд қардани заминҳои бекорхобидаю ташналаб майдонҳои кишт зиёд шуд, хоҷагиҳои нав ташкил, шаҳракҳои нави қорғарон пайдо шуда, биноҳои лозимӣ - манзилгоҳҳо, мактабу дармонгоҳу кӯдакистонҳо ва дигар иншоотҳои маданияту истеҳсолӣ қомат афрохтанд, ки ҳазорон нафар қорғару деҳқонон барои пешбурди рӯзгори хеш соҳиби ҷои қор шуданд.

Дар ҷумҳурӣ 20 ҳазор километр каналҳои обёриқунанда, зиёда аз 500 станцияҳои насосӣ, садҳо иншоотҳои гидротехникӣ сохта шуда аст, ки ба зиёдшавии истеҳсоли маҳсулоти хоҷагии кишлоқ мусоидат менамояд. Истифода бурдану нигоҳ доштани каналҳои обёриқунанда, стансияҳои насосӣ, иншоотҳои гидротехникӣ, ки объектҳои муҳим ба ҳисоб рафта, дар муддати солҳои тӯлонӣ сохта шудааст, бояд ҳамеша дар назорати Вазорат ва ташкилотҳои он ҷой дошта бошад, - меғуфт шодравон устои соҳаи мелиоратсия ва хоҷагии об Абдукарим Қосимов.

Дуруст ба роҳ мондан ва пурра истифода бурдани ин иншоотҳоро доимо бо вазорати хоҷагии қишлоқ маслиҳат мекард.

Ман чанд сол дар Бадахшон Котиби якуми Кумитаи вилоятии ҳизб будам. Дар ҳамаи ноҳияҳои вилоят васеъ ва азхудкардани замин, тахту ҳамвор, кубурхобонӣ ва дигар корҳоро тақозо мекард ва барои ин маблағу масолаҳ лозим буд. Дар ҳалли ин масъалаҳо Вазорати мелиоратсия ва хоҷагии об ҳамеша ғамхорона муносибат мекард ва, албатта, ин пеш аз ҳама бо кӯмаку мусоидати Абдукарим Қосимов ва мутахассисони вазорат анҷом меёфт. Вазир ҳар сол 1 - 2 маротиба ба Помир мерафт ва ёрии амалӣ мерасонд.

Ҳамин тавр, дар обёрии заминҳои нави ноҳияҳои кӯхистон барои парвариши картошка, боғдорӣ ва дигар зироатҳои хоҷагии қишлоқ, барои зиёд намудани маҳсулот ҳиссаи калон гузошта шуд, ки ба шарофати он базаи моддии ноҳияҳои кӯҳӣ мустаҳкам гардид.

Абдукарим Қосимов соли 1984 котиби якуми комитети ҳизбии вилояти Қўрғонтеппа (ҳозира Хатлон) интихоб шуда, то соли 1989 дар ин вазифа кор кард. Вай дар ин солҳо низ барои равнақи ҳамаи соҳаҳои хоҷагии халқи ин вилоят саҳми арзанда гузошт. А. Қосимов як даъват депутати Шӯрои Олии СССР, якчанд маротиба депутати Шӯрои Олии РСС Тоҷикистону Шӯрои вилоятӣ ва шӯроҳои маҳаллии ноҳияҳои коркардааш интихоб шудааст.

Абдукарим Қосимов таҷрибаи бои ҳаёти дошт. Дар ҳар кучое, ки кор кард, зи худ нақши намоён, кори неку номи нек боқӣ гузошт. Қобилияти кордонӣ ва ташкилотчигии ӯ ба дараҷаи намуна буд.

Вақтҳои охир Абдукарим Қосимовро дар ҷаласаю маъракаҳо, мулоқоти дӯстон ва ҷои кораш зуд - зуд дучор меомадам. Вай ҳамеша ором, шодком, зиндадил буд, дар сӯҳбат аз зиндагӣ қаноатманд будани худро изҳор мекард, аз аҳли оилаю дӯстон ва рафиқон миннатдор буд. Аз сулҳу

салоҳ, тинчию оромӣ, ваҳдату якдилие, ки ба шарофати заҳматҳои Президенти кишвар мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба миён омадааст, изҳори хурсандӣ мекард ва аҳли сӯҳбатро барои ваҳдату якдигарфаҳмӣ ва дӯстию бародархондагӣ даъват мекард. Меғуфт, ки сулҳу салоҳу оромӣ гавари хушбахтиву ояндаи раҳшони халқи кишвар ва пешрафти тамоми соҳаҳои хоҷагии халқи Тоҷикистон мебошад.

Абдукарим Қосимов бо шодӣ изҳор менамуд, ки бо ташаббуси оқилонаи Президентамон мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бисёр иншоотҳои ҳаётан муҳим бунёд меёбанд. Сохтмонҳои барқии оби Сангтӯда, нақби Анзоб, шохроҳи мошингарди Қулма - Қаро Қурум - Мурғоб - Хоруғ - Дарвоз - Кӯлоб, роҳи оҳани Қўргонтеппа - Кӯлоб ва дигар иншоотҳои хоҷагии халқ аз ин ҷумла мебошанд.

А. Қосимов дар бобати оиладорӣ ва тарбияи фарзандон ҳам намунаи ибрат буд. Ҳамаи 6 фарзандаш дорои маълумоти олии буда, ҳар кадом соҳиби касбу ҳунар мебошанд ва мисли падарашон баҳри ободонию пешравии Ватани соҳибистик-лоламон талош доранд. Онҳо аз он мефахранд, ки падари бузургворашон Абдукарим Қосимов барои ободонӣ, баланд бардоштани иқтисодиёти Тоҷикистон, тарбияи кадрҳои болаёқат талош намудааст. Давлат ҳам хизматҳои шоёни ӯро ба назар гирифта, вайро бо орденҳои «Байраки сурхи меҳнат», «Нишони фахрӣ», «Дӯстии халқҳо», 3 Ифтихорномаи фаҳрии Раёсати Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо мукофоти олии давлатӣ - Лауреати мукофоти Ленинӣ, унвони Ирригатори шоистаи Тоҷикистон ва дигар мукофотҳо сарфароз гардондааст.

Абдукарим Қосимов на танҳо дар ҷумҳуриямон, балки берун аз он ҳам дӯстону бародарҳои зиёд дорад. Онҳо дар ҷумҳуриҳои бародарии Ўзбекистон, Туркманистон, Озарбойҷон, Қирғизистон ва дигар кишварҳои собиқ Иттифоқи Шӯравӣ буданд ва ҳанӯз ҳастанд. Ӯ бо собиқ вазирони мелиоратсия ва хоҷагии оби Иттиҳоди

Шӯравӣ Алексеевский Евгений Евгеньевич, Полад-заде Полад Аджиевич, Василев Николай Фёдорович муносибати бародарона ва дӯстона барқарор намуда буд.

Алексеевский Е. Е. дар Тоҷикистон то солҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ қор қарда, барои тараққиёти мелиоратсия ва хоҷагии оби ҷумҳурии ҳиссаи арзанда гузоштааст.

Полад - заде П. А. баъд аз хатми Донишқадаи Боку ба сифати мутахассиси ҷавон ба Тоҷикистон ба қор фиристонида мешавад. Вай дар управлениа системаи оби Фархор устои китъа, прораб, соғи сармуҳандис шуда қор мекунад. Бо дархости ҷумҳурии Озарбойҷон бо Боку баргашта, баъдтар сардори «Главазербайджанводстрой» шуда қор мекунад. Муддате пас ба вазифаи ҷонишини Вазири мелиоратсия ва хоҷагии оби СССР тавсия қарда шуда баъди вафоти Алексеевский Е. Е. Вазири мелиоратсия ва хоҷагии оби СССР таъин мегардад.

Василев Н. Ф. соли 1940 Институти хоҷагии кишлоқи Тоҷикистонро дар шаҳри Хучанд хатм қардааст. Вазифаи охиринаш Котиби якуми комитети ҳизбии вилояти Белград. Солҳои 1971 - 1979 - ҷонишини якуми раиси Совети Вазирони РСФСР буд. Ин се нафар номбурдагон - вазирҳои мелиоратсия ва хоҷагии оби Иттиҳоди Шӯравӣ - солҳои гуногун дар Тоҷикистон буданд, нону намак шуданд, ба зинаҳои баланди роҳбарӣ расиданд ва нисбати мардуми мо эҳтироми беандоза доштанду ёриву мадади худро дарег намедоштанд.

Тамоми роҳи ҳаёту фаъолияти меҳнатии Абдукарим Қосимов ҳамчун ходими давлатию ҷамъиятӣ, ташкилотчии моҳири истеҳсолот ба ҷавонони мо намунаи ибрат аст. Бояд гуфт, ки А. Қосимов ҷавонро дӯст медошт ва таъкид мекард, ки мо бояд ба онҳо ҳислатҳои неки инсониро омӯзем, то ки эшон меҳнатдӯсту ҳалолқор, хоксору ботамкин бошанд ва илмҳои ҳозиразамон - иқтисодиёт, бозаргонӣ, таърихи гузашта ва имрӯзаи халқи худро донанд, ҳурмати калонсолонро ба ҷо биёранд.

Имрӯз дӯсти мо Абдукарим Қосимов дар байни мо

нест. Агар ӯ зинда мебуд, имрӯзҳо ба синни 70 мерасид. Аммо мо бо боварӣ гуфта метавонем, ки кори оғознамудаву пешбурдаи Абдукарим Қосимов ҷовид аст. Ҳеч гоҳ ному кори наҷибонаи ин фарзанди барӯманди миллат зи қалбу ёди мо фаромӯш намешавад.

**«Садои мардум»,
№ 49 (1549),
7 майи соли 2003**

НИШОТИ УМР

(дар бораи ходими давлатӣ Додоҳон Ваҳҳобов)

**Умр агар хуш гузарад зиндагии Хизр кам аст,
В - арна нохуш гузарад ними нафас бисёр аст.**

Ба қарибӣ гузорам ба идораи нотариалии ноҳияи Роҳи оҳан афтод. Аввал надонистам ба кучо сар халонаму ба кӣ мурочиат намоям. Ба назди даре омадаму аз қабзааш дошта кушодани шудам, ки худи дар гӯё худ ба худ кушода шуду як чехраи хеле гарм ва шинос «ассалом, биёед амакчон!» - гӯён ба пешвозам баромад. Андаке дасту по хӯрда, ба саломаш алейк гирифта, хуб синча кардам. Ба «Шумо кӣ?» - гуфта пурсидан забонам нарафт, вақт ҳам нашуд. Ӯ худаш «Ман Насиба, амак, духтари Додоҳон Ваҳҳобов» - гӯён маро аз хичолат баровард...

Нағзакак пурсупос кардем. Насибахон дар тахту танзим намудани баъзе аз хуччатҳо ба ман кӯмак намуд. Ба ӯ раҳмат гуфта, раҳорах яке ба хотирам чехраи ҳамеша гарму ошнои дӯстам Додоҳон Ваҳҳобов расид, ки аз ҳама асосиаш гӯё аз тақдиру қисмати фарзандони баркамолу тарбиядидааш меболид.

Ман бисёр меҳоҳам бигӯям, ки дар роҳи камолоти Додоҳон шахси некбин, Шариф Турсунович - раиси «Точикматлубот» саҳм дорад. Маҳз Шариф Турсунович буд, ки Додоҳонро ба зери назорат гирифта, аз сабзиш ва камоли ақлониву меҳнатии ӯ вокиф буд. Ояндаи чамъият ва фаъолияти ҳукуматро ӯ, пеш аз ҳама, дар тайёр кардану тарбия намудани кадрҳои соҳибхтисос медид. Раҳмат ба Шариф Турсунович, ки Додоҳон барин мутахассисонро таги чашм кардаву ба тақдири минбаъдаи онҳо бепарво набудааст. Сабаби ба Душанбе омадани Додоҳон Ваҳҳобович, дар соли 1963, ки ӯ он вақт раиси чамъияти матлуботи ноҳияи Исфара буд, ҳамин зарфиносии Шариф Турсунович аст. Ӯ қариб 8 сол аввал ҷонишин ва баъдтар ҷонишини аввали раиси «Точикматлубот» буд. Таи ин солҳо Додоҳон Ваҳҳобович фаъолияти хуби корӣ нишон дода сазовори боварии Шариф Турсунович кор кард.

Дар ёдам ҳаст, ки Шариф Турсунович Додохонро маҳз ба туфайли кордонӣ, садоқат ба касб, дидадарой ва меҳнатдӯстиаш дӯст медошту ҳурмат мекард. Як рӯз дар маҷлиси васеи ҳукумат бо Шариф Турсунович вохӯрдм. Ӯ баъди ҳолпурсӣ арза дошт, ки Додохон бемор шудааст. Мо баъди маҷлис ба беморхона рафтем... Хуб, дар ин бора андаке баъдтар.

Ман холо бисёр мецоҳам, ки дар одамият, раҳмдилӣ ва самимияти Шариф Турсунович бигӯям, ки ӯ барои камолоти шахсияти Додохон Ваҳҳобович воқеан дилсӯзона муносибат кардааст. Боре маро дар роҳрави бинои Ҳукумат вохӯрда, оғӯш кушода, баъди салому аллейку таорӯф чунин гуфт:

- Муҳиддинҷон, ман аз Исфара ҳамин Додохон Ваҳҳобовро, ҳамин кадрӣ коргару маъкулро ёфтам. Ҳар ду дар «Тоҷикматлубот» кор мекунем. Дар воқеъ, аллакай баъзе корхоро анҷом дидем. Масалан, дар сохтору системаи савдо тағйирот ворид сохтем. Ду идора - идораи савдо ва кооператсияро муттаҳид намудем... Додохон кадрӣ хуб аст, ояндаи хуб дорад, - хулоса намуд ӯ.

Ман, ки бо Додохон, ба қавле ҳамшахрӣ ҳастему ўро дер боз - тахминан аз миёнаи солҳои 50 мешиносам, ҳамчунин дӯстии хонаводагиву рафтуомад дорем, ба моҳияти гуфтаҳои Шариф Турсунов дертар сарфаҳм рафтам. Дар ҳақиқат ӯ инсонӣ хуб буда коргари доно ва мутахассиси варзида ҳам будааст. Ўро вазири савдо таъин карданд. Номи ӯву муносибати ӯ ин вазифаро зеб дод. Ӯ аз сидқи дил ба қору фаъолият пардохт. Корро маъмулан аз омӯзиши муҳиту вазияти коллектив оғоз намуд. Аз ҳама асосӣ бо ободонӣ ва сохтмони нуқтаҳои савдо дар ноҳияҳо пардохт. Маданияти савдору хусусан дар деҳоту ноҳияҳо боло бардошт. Гӯё ба қори савдо, ба моҳияти савдои мамлакат рӯхи наву нафаси дигар ворид кард. Таъминоти аҳолиро ба мадди аввал гузошт. Дар Орчоникидзеобод ёд дорам, ки ҳамон Универмаги душӯнаи машхурро сохта буд.

Солҳои 70 - ум ман дар Қумсангир қотиби якуми кумитаи партиявӣ будам. Яке аз рӯзҳо тамоман ногаҳонӣ ба наздам Додохон омад. Ду шаб дар хонадони ман меҳмон шуд. Дар

омади гап бояд бигӯям, ки мо ду ҳамшахрӣ, ду дӯст воқеан шиноси наздик шудем. Сабаби омаданаширо ҳам бо як - ду чумла шарҳ дода, ҳамчунин илова намуд, ки ба Тоҷикистон вазири Савдои СССР Струев Александр Иванович меомадааст. Ин дафъа дар нақшаи ӯ дидану санҷидани вазъияти қору бори савдо ва таъминоти халқ дар ноҳияи Қумсангир аст.

Дар ҳақиқат пагоҳи рӯзи дигар котиби якуми КМ ПК Тоҷикистон Ҷаббор Расулов ва вазири савдои СССР Струев А. И. ба ноҳияи Қумсангир омаданд. Табиист, ки мо меҳмонро пешвоз гирифтём ва нахуствохӯриву сӯҳбат дар чойхонаи ноҳия баргузор гардид. Сӯҳбати ошқорову самимӣ тавре сурат гирифт, ки чараёни онро на дошта мешуду на мавзӯро дигар қардан мумкин буд. Струев А. И. ба зудӣ фаҳмид, ки ба халқ барои тӯй қолину чойнику пиёлаву рӯймол дарқор. Онҳо соли дароз дар саҳро арақ резонда, хушқу қоқ шуда қор меқунанду бар ивази музди меҳнат, ки андаке пул мешавад, лавозимоти рӯзгор хариданианд, то духтар бароранду келин фароранд. Байни Струев А. И. ва қолхозчиён, ки чунин сӯҳбат баргузор гардид дигар ӯ илоҷ надошт аз афташ, ки ба мо - роҳбарон ниғариста тақлифи таъмини халқро бо боби ниёзи рӯзгор ба миён овард. Ман вазири савдои Тоҷикистон Додоҳон Ваҳҳобовичро медидам, ки ӯ ба дафтарчааш қайдҳо мекард. Мо Александр Иванович Струевро ба қолхозии Абдурузиқ Раҳмонов - Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ, собиқадори қангу меҳнат ва инсонии хеле қору рӯзгордида бурдем. Дар чараёни вохӯрӣ маълум шуд, ки онҳо, ҳам Раҳматов ва ҳам Струев Александр Иванович ҳамяроқ буда, харду дар фронтҳои Белоруссияи Ғарбӣ қангидаанд. Шодии дидори ин ду ҳамяроқи тасодуфи қору рӯзгор ба ҳам овардаро тасаввур қардан мушкил буд. Дар ҳамон вохӯриҳо ва нишасту меҳмондорихои ду - се рӯза ман ду - се қизи муҳимро барои худ қашф қардам. Яке ин, ки Шариф Турсунович дар ҳақиқат одамшинос будааст. Аз он ки ӯ Додоҳон Ваҳҳобовичро шинохтаву ба ҳайси қорғари хубу роҳбари қобилиятнок муаррифӣ қарда, то лаҳзаҳои охири ӯро дастгирӣ ва тарбия намуд. Қизи дигар ин ки Додоҳон Ваҳҳобович худаш табиатан чунин инсон будааст: инсонии ба қордодашуда, қорғар, ба ҳамқорону қоллектив дилсӯз. Аз ин

рӯ, ман имрӯзо баъзан фикр мекунам, ки ҳамзамонони мо барои ояндагону таърих бояд корхоеро анҷом бидиҳанд, ки анҷом доданишон зарур аст. Ҳамчунин чизи дигари сабақомӯз ин хизматҳои чунин шахсонро дар тарозуи инсоф баркашида, корҳои неки онҳоро, ки сарфи беҳбуди ҷамъият будааст ёд оварда, ақаллан дар ҷанд саҳифа ба таърих вогузоштан қарзу фарз аст. Ман медонам, ки Додоҳон Ваҳҳобов, Шариф Турсунов, Маҳмудбек Нарзибеков, Пӯлод Абдуллоев ва даҳҳо дигарон танҳо барои худ назистанд.

Инсон бояд дар умри худаш ва дар гузаргоҳи таърих ба чунин корнамоӣ, ки номаш одамияту маҳсулаш нишоти умр аст, қодир бошад.

Ҳа, воқеан ману Шариф Турсунович ба беморхона омадем. Додоҳонро дар қабулгоҳи духтур дарёфтем. Ҳамин қадар фаҳмидам, ки ӯ аз роҳи бӯстонсаро, воқеъ дар Пуғуз касал шуда, ба беморхона омадааст. Чехрааш суп - сурх буд, дастонаш меларзиданд. Дар нигоҳ ва рамуз бо шахси бемор монанд не. Чавонмарди тануманд, бақувват. Чилу ду - чилу се сола. Дар айни авҷи фаъолият ва хизмат кардан ба халқ. Вале дар назди чизе, ки қисмат ном дорад, инсон чи қор ҳам мекунад? Як кадри хуб, инсони дилогоҳу дилсӯз ба қори халқу ҷомеа, қоршиносу қордон ва аз ҳама асосӣ - дӯст ногаҳон аз байн рафт.

Таърих аҷоиб паҳлӯ ва шебу фарозҳо дорад. Маънии чунин гуфта он аст, ки инсонҳои нек новобаста аз синну сол ва ҳамагуна тааллуқот дар ёдҳо мемонанд. Фарзандони онҳо бошанд давомдиҳандаи қору фаъолияти эшонанд. Аз ҷумлаи он қори неке, ки фарзандону дӯстони Додоҳон Ваҳҳобович қарда истодаанд ин беҳдошту хифзи ному фаъолияти ӯст, ки барои ҷамъият ва халқу ватан сарф шудааст. Ин дар айни замон сабақи таърих аст. Мо бояд аз таърих ҳам сабақ ва ҳам ибрат гирем. Ҳафтодсолагии Додоҳон Ваҳҳобович - ин ҳамзамони мо - ҷашни як давраи ҷомеаи Тоҷикистон ва фарзандони ӯ ҳам мебошад, ки барои ҳама муборак аст.

**Китоби «Нишоти умр»,
- Душанбе, соли 2001**

МАСЛИҲАТГАРУ MASЛИҲАТПАЗИР (Солеҳҷон Боҳиrow)

*Аркон гуҳар асту мо нигорем ҳама,
В-аз қарн ба қарн ёдгорем ҳама.*

(Носири Хусрав)

Дар дунё инсонҳое хастанд, ки бо хузури хеш пешрафти ҷомеаро тавассути қору рафторашон, хираду покии қалбашон мунаввар мегардонанд. Ҳастии онҳо бо худ манфиати дигареро дар назар дорад. Онҳо метавонанд дар рушду тараққии ин ё он соҳаи зиндагӣ, ҳалли мушкилоти он нақши назаррас дошта бошанд. Ин ҳама сифатҳо ба шодравон Солеҳҷон Боҳиrow хос буд.

Солеҳҷон Боҳиrow соли 1923 дар деҳаи Кӯчкаки ноҳияи Конибодом дар оилаи коргари оддӣ ба дунё омадааст. Баъди таҳсил дар омӯзишгоҳи омӯзгории Конибодом солҳои 1936-1939 як сол муаллим шуда кор кард. Соли 1941 ба Донишгоҳи омӯзгории шаҳри Душанбе даромад. Бисёр меҳост, ки маълумоти олии гирифта, омӯзгор шавад, вале Ҷанги Бузурги Ватанӣ сар шуд. Вай ҳам силоҳ ба даст гирифта, ба ҳифзи кишвари бузурги худ бархост.

Ҷӯро ба омӯзишгоҳи ҳарбии шаҳри Фрунзе фиристоданд. Баъди се моҳи таҳсили ҳарбӣ Солеҳҷон Боҳиrow ҳамчун командири шӯъба ба ҷанг даромад. Дар fronti Ҷарбӣ - дар бригадаи алоҳидаи тирандози чилум фаъолият нишон дод, дар мудофияи шаҳри Москва иштирок намуда, саҳт захмӣ шуд. Солеҳҷон Боҳиrow дар ин ҷанги бемислу монанд кишвари азизи худ Тоҷикистонро дифоъ мекард.

Тобистони соли 1943 дар амалиёти ҳарбие, ки ба қувваи душман шикасти калон дод, иштирок намуда, ҳамчу ёвари командири взводи алоҳидаи тирандоз

корнамоии босазо нишон дод ва ҷасуриаш аз тарафи раҳбарияти полки тирандозии захиравии 202-юм алоҳида қайд карда шуд.

Вале дар яке аз ҷангҳо ҷароҳати вазнин бардошт ва се моҳ дар госпитали ҷарбӣ хоб кард. Шифокорон басо ҷидду ҷаҳд карданд, ки Солеҳҷон Боҳировро аз ҷанги марг бираҳонанд. Ҷуро шифокори ҷарбӣ умри дубора бахшида, аз ҷанги сарди марг эмин дошт.

Баъди ба зодгоҳаш баргаштан, 10 сентябри соли 1943 ба мактаб рафт ба фаъолияти омӯзгорӣ шурӯъ кард. Аз соли 1944 то соли 1945 - мудирӣ шӯъбаи махфӣ ва баъдан ҷонишини комиссари ҷарбии шаҳри Конибодом буд. Аз моҳи март соли 1946 то соли 1947 - котиби масъули кумитаи иҷроияи ноҳияи Конибодом, аз соли 1947 то соли 1951 - мудирӣ шӯъбаи тарғибу ташвиқи кумитаи ҳизбии ноҳияи Конибодом. Аз соли 1951-1956 котиби якуми кумитаи ҳизбии ноҳияи Пролетар. Соли 1956-1958 котиби дуҷуми кумитаи ҳизбии вилояти Ленинобод. Аз соли 1956-1960 сомеъи мактаби олии ҳизбии КМ ҲКИШ. Аз соли 1960-1961 - котиби якуми кумитаи ҳизбии Пролетар. Соли 1961-1962 - ҷонишини вазири маорифи Тоҷикистон. Соли 1962-1969 - котиби якуми Кумитаи ҳизби коммунисти ноҳияи Мастҷоҳ. Соли 1969-1986 мудирӣ шӯъбаи мақомоти маъмури КМ ҲД Тоҷикистон.

...Соли 1958 буд. Солеҳҷон Боҳиров дар вазифаи котиби дуҷуми кумитаи вилоятии ҳизб адои вазифа дошт. Аз он ҷо ба мактаби олии ҳизбӣ рафт. Маро низ бо тавсияи Комитети Марказӣ соли 1959 ба мактаби олии ҳизбӣ фиристоданд. Дар ин мактаби олии ҳизбӣ ман бо Солеҳҷон Боҳиров хонишно мегузарондем, ба шароити таҳсил дар мактаби илмӣ - олии ҳизбӣ мо аз наздик шиносу ошно гаштем. Ташкилотчии моҳир, инсонӣ фаъол, одамдӯст, ҳар он хислатҳои хубе, ки дар инсон ҳаст, ман дар шахсияти Солеҳҷон Боҳиров мушоҳида намудам. Ман нисбат ба ӯ ҷавонтар будам.

Ҳамроҳ хондем, дар як хобгоҳ хоб мекардем. Ин ба

ман имкон дод, ки шахси начибро бештар фаҳмам, донам, кору фаъолияти он касро хуб омӯзам.

Дар мактаб аз ҷумхуриҳои собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ шахсони бисёр таҳсил мекарданд. Дар миёни онҳо Солеҳҷон Боҳиров ҳамчун як шахси доно, боилму дониш, маданиятнок ва боинтизом намуна буд.

Ӯ баробари донишҷӯи мактаби олии ҳизбӣ будан, депутати Шӯрои Олӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон низ буд. Депутат будани он кас баҳри мо манфиатнок ҳам буд. Чӣ хел? Дар театр, кино, концерти хуб, барои мо дар дастрас намудани билет кӯмак мекард, барои билети ҳавопаймо низ ҳамчунин буд, ки С. Боҳиров ёри худро дарег намедошт. Дар баробари хониш дар мактаби олии ҳизбӣ, мо бояд ба мавзӯҳои таърихии Маскав шинос мешудем. Дар мактаби олии ҳизбӣ аз дигар ҷумхуриҳои собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ котибони якум ташриф оварда, маҷлис мегузаронданд Солеҳҷон Боҳиров яке аз фаъолони ҳамин маҷлису маърақаҳои мактаби олии ҳизбӣ буд. Бинобар ҳамин, солҳои таҳсил бисёр чизро аз Солеҳҷон Боҳиров омӯхтам.

Бо гузашти айём, соли 1971-ум бандаро мудири шӯъбаи Комитети Марказӣ оид ба кишоварзӣ таъин намуданд, ки утоқи кории ман бо утоқи кории С. Боҳиров рӯ ба рӯ буданд. Мо ҳар рӯз вохӯрдём.

Ӯ мудири шӯъбаи Кумитаи Марказӣ оид ба корҳои маъмурӣ буд. Дар таърихи ҳизб якумин шахсе, ки солҳои тӯлонӣ дар ин вазифа зиёда аз 17 сол кор кард, С. Боҳиров буд. Ин вазифаи хеле масъулиятнок буд, кори адолатнок дар баробари ин вазнин ҳам буд, аз ҳар шахс ғайрати калон талаб мекард. Чунин мудири шӯъба бисёр вазоратҳо, соҳаҳоро назорат мекард. Солеҳҷон Боҳиров дар назди ташкилотҳои дахлдори ҳизбу халқ бисёр обрӯю эътибори калон дошт.

Дар вазоратҳо шахсе пайдо намешуд, ки бе маслиҳати Солеҳҷон Боҳиров пеши котиб дарояд, ин онро нишон меод, ки муносибати Солеҳҷон Боҳиров бо ҳамаи

кормандони вазоратҳое, ки ба ӯ дахл доштанд, хуб буд, пеш аз он ки ягон хоҳиш ё зарураташонро пурсанд, хатман аз маслиҳати Солеҳҷон Боҳиров мегузаштанд.

Солехҷон Боҳиров дар кучое ва кадом вазифае кор карда бошад, муҳити хешро дарёфтааст ва он муҳит, хислати нек, ҳамеша ҳама вақт барои ободиву пешравӣ, тарақиёти халқу ватан хизмат кардааст. Солеҳҷон Боҳиров зиёда аз ҳафт сол котиби якуми Кумитаи ҳизбии ноҳияи Мастҷоҳ буд ва дар ин соҳа бисёр корҳои муҳими барои ҳаёти ноҳияро амалан ташкил кард. Дар ин муддат ба роҳбарии ӯ ҳазорон гектар заминҳои нав аз худ карда шуд, ноҳия пешқадам, маркази пахтакории чумхурӣ шуд, меҳнаткашони ноҳия дар тӯли қариб ним аср салҳо ҳазор тонна «тиллои сафед», сабзавот, мева, зироатҳои галладона ва полезӣ ба даст оварданд, дашти дилварзин ободу гулистон шуд. Аз хизматҳои Солеҳҷон Боҳиров мардуми ноҳияи Мастҷоҳ аз самими дил миннатдоранд. Корҳои нек, хизматҳои шоёни вай ҳеҷ гоҳ фаромӯш намешавад.

Солехҷон Боҳиров дили бузург дошту ҳеҷ гоҳ бо мансабу вазифаи хеш фахр накарда ва аз одамони оддӣ чудо нашуда буд.

Бо хизматҳои арзишманд дар назди халқу ватан ду ордени Ленин, панҷ ордени Байрақи сурхи меҳнат, ордени чанги бузурги ватанӣ дараҷаи якум, 27 медал, унвони корманди шоистаи фарҳанги чумхурӣ, депутати чандин Шӯрои Олии Тоҷикистон.

Ин мукофотҳо барои хизматҳои арзишманд буд. Аз Солеҳҷон Боҳиров корҳои неку номи нек боқӣ монд. Вай яке аз фарзандони содиқи кишвари азизамон Тоҷикистон, роҳбари ғамхору серғайрат, шахси бомаърифат, дурандеш ва ватанпарвар буд, хизматҳои бузургу арзишманди вай дар назди халқу ватан ҳеҷ гоҳ фаромӯш нахоҳад шуд ва барои ҷавонони мо намунаи ибрат аст.

«Ба боғу бӯстон табдил додани дашти Дилварзин - ин нишонаи мардонагӣ ва фидокории мардуми Мастҷоҳ

мебошад» - гуфта буд Чаббор Расулов.

Дар ин кори бузург, ободию пешравӣ меҳнаткашон-деҳқонони забардаст, идораҳо, ташкилотҳо, роҳбарони вилояту ноҳия Роҳбар Қосимов, Солеҳҷон Боҳиров, Бобораҷаб Бобоев, Ортиқ Қурбонов, Умаралӣ Қурбонов, Қурбон Тӯраев ва дигаронро мардум доим ба забон мегиранд ва хизматҳои арзандаи онҳоро ҳамеша ба ёд меоранд.

Солеҳҷон Боҳиров панҷ фарзандашро дар руҳияи неқзабонӣ, дӯстию бародарӣ ва садоқат ба ватани азизамон тарбия намудааст, фарзандонаш ҳам маълумоти олӣ ва касбу ихтисос доранд, барои халқу ватан монанди падари бузургворашон дар соҳаҳои гуногуни кишвари азизамон кор мекунанд.

Хадича Боҳирова – номзади илми иқтисодӣ устои Донишгоҳи миллий, мудири кафедраи ДМТ, дотсент.

Собирҷон Боҳиров – полковник, корманди артиши миллий.

Сабоҳатхон Боҳирова – номзади илми иқтисодӣ сардори шӯъбаи молияи госпитали ҳарбии гарнизони вилояти Суғд.

Саодатхон Боҳирова – номзади илми иқтисодӣ дотсенти Донишгоҳи Славянии Тоҷикистону Русия, фаъолияти педагогӣ дорад.

Алишер Боҳиров – полковники милиса, дар вазорати корҳои дохилӣ кор мекунад, аълоҷии милиса. Академияи илмҳои ВКД ҷумҳурии Тоҷикистонро хатм намудааст.

Солеҳҷон Боҳиров ҳамеша бо дӯстон, роҳбарони хоҷагиҳо бо эҳтиром муносибат мекард ва баҳои баланд меод, мегуфт, ки пешравии хоҷагии қишлоқ ба онҳо вобаста аст, ин устодон байрақбардори деҳот мебошанд.

Инҳо раисони машҳури ҷумҳурӣ Саидхоҷа Ҷураев, Абдуғаффор Самадов, Миралӣ Маҳмадалиев, Карим Исмоилов, Абдурозик Раҳмонов, Талбақ Садриддинов, Кенча Назиров, Энаҷон Бойматова, Ниёзмамад Бегов, Ҳомидҷон Назаров, Ширин Шарипов,

Аскаралӣ Мирзоев, Чинибой Эргашев, Раҷабалӣ Давлатов, Шаҳобиддин Нуриддинов, Начмиддин Аюбов, Изатулло Бобокалонов, Абду Авазов, Абдучаббор Зардиев, Тӯраҳон Эсанқулов ва дигарон тамоми халқи кишвар бо онҳо ифтихор доранд.

Солехҷон Боҳиrow марди кордон, тарҷрибаи ҳаётии бузург дошт, ҳар як корро, сухану супоришро санчида супориш меод ва гап мезад. Вай инсони софдил, поквичдон, роҳбари ғамхор, дурандеш, ватандӯст буд. Дар кор серҳаракат, ташкилотчии моҳиру серғайрат буд. Солехҷон Боҳиrowро Ҷаббор Расулов инчунин Қаҳҳоров А.Қ., Эргашев С. Б., Зарифова Н. З., Раҳимов И. Р., Холов М. Х., Набиев Р.Н., Ҳаёев И.Х., Мирзошоев С. Ш., Бобоев М.Б., Хайруллоев С.Х., Алиев Г. А, Қармишев Л.К, Зуберов Ч.В., Новиков К.Е., Мирзоянс Х.Н., Юсуфбеков Р.Ю., Волкова Л.И., Дедов И. Ф ва дигарон ва тамоми халқи кишвари азизамон ҳурмату эҳтиром мекарданд ва номи ин шахси мӯътабарро мардум бо ифтихор ба забон мегирифт.

Магар ин хел одамро фаромӯш кардан, корҳои некашро аз ёд баровардан мумкин аст? Ҳеч гоҳ. Ў аз худ корҳои неку номи нек боқӣ монд.

Рӯҳаш шод бод!

**Китоби «Ҳаёти одамони начиб»
Иттиҳодияи илмӣ-эҷодии
«Донишвар», - Душанбе, 2006**

ХОТИРА АЗ ШАҲСОНИ МӯЪТАБАР

(Наҷмиддин Абдуллоев)

Абдуллоев Наҷмиддин Почоевич соли 1917 дар шаҳри Конибодоми вилояти Ленинобод (ҳоло Суғд) таваллуд шудааст. Аз соли 1942, аъзои КПСС, (ш. Киев 1942) маълумоташ олий, соли 1937 Абдуллоев Наҷмиддин фаъолияти меҳнатиаширо чун муаллими омӯзишгоҳи хоҷагии кишлоқ оғоз намудааст. Иштирокчии Ҷанги Бузурги Ватанӣ (1941 - 1944) мебошад.

Солҳои 1944 - 1946 мудирӣ сектори шӯъбаи корҳои Советии КМ ҶК Тоҷикистон, 1946 - 1947 котиби якуми КҶ, райони Оби Гарм, 1947 - 1948 котиби якуми КҶ, райони Октябр, 1948 - 1951 котиби якуми КМ вилояти Фарм. Солҳои 1951 - 1952 шунавандаи курси котибии якуми КМ вилоятҳо дар назди КМ КПСС ш. Москва. Солҳои 1952 - 1953 муовин, мудирӣ шӯъбаи пропаганда ва агитатсияи КМ ҶК Тоҷикистон. Солҳои 1953 - 1956 ҷонишини якуми Вазорати маданияти Ҷумҳурии Тоҷикистон буд. 1956 - 1961 котиби якуми Кумитаи Ҷизби коммунистии ВМКБ шуда кор кардааст. Солҳои 1961 - 1962 котиби якуми Комитети партиявии вилояти Ленинобод. Солҳои 1962 - 1963 раиси тоҷиксовпроф буд. Солҳои 1963 - 1964 ҷонишини раиси комитети давлатии кинематографии дар назди Совети Вазирони республика. Солҳои 1964 - 1975 ҷонишини сардори управленияи «Тоҷикнефт», 1975 - 1978 ҷонишини директори генералии «Тоҷикнефт» шуда кор кардааст.

Аз тарҷумаи ҳоли ӯ маълум аст, ки дар вазифаҳои хеле баланду масъулиятнок дар аксар ноҳияҳои ҷумҳурии Тоҷикистон ва вилоятҳо, дар вазорату идораҳо кор кардааст, барои иҷрои вазифаҳои дарпешистодааш ва пешравию тараққиёти ҳамаи соҳаҳои хоҷагии халқ ҳиссаи арзанда гузоштааст. Барои хизматҳои арзандааш дар байни халқ обрӯю эҳтироми баландро соҳиб шуда, аз худ номи неку

нишони нек боқӣ мондааст. Ҳамаи ин фаъолияти корҳои арзандаш барои насли наврас дарси ибрат аст. Ба ин вазифаҳои баланду масъулиятнок, дар ҳамон замон Н. П. Абдуллоевро тавсия намуданд, бовар карданд, зеро ин вазифаҳоро бомуваффақият иҷро мекард, вай таҷрибаи бои ҳаётӣ дошт, усулҳои ташкилотчиғии ба ин кор вафодор намудани халқ, бо онҳо кор кардан, онҳоро эҳтиром кардан, услуби кори ӯ буд. Барои ободӣ, пешравӣ ва ба манфиати халқ ҳар соату ҳар рӯзро ғанимат мешумурд ва самаранок истифода мебард, ки ҳамаи ин корҳо масъулияти зиёдро талаб мекарданд ва ӯ ин бори масъулиятро бар дӯш дошт.

Ман рӯзи вафоти Н. П. Абдуллоев иштирок намудам, ёдам аст, ки хонашон дар болои магазини «Сказка» (онтарафи кӯча, маҳаллаи фурушгоҳи марказӣ) ҳозира хиёбони Рӯдакӣ буд. Ҳамаи некиҳои ӯро ёд оварда мегӯям, ки рӯҳатон шоду чоягон ҷаннат бошад, некиҳои Н. Абдуллоев ҳеч гоҳ аз хотир фаромӯш нахоҳад шуд.

Ман соли 1954 баъд аз хатм намудани Институти ҳоҷагии қишлоқи Тоҷикистон, бо фармони вазорати ҳоҷагии қишлоқ сарағрономи МТС - и ноҳияи Шаҳринав таъин шудам. Ҳамчун сарағроном ҳамеша аспакӣ дар саҳроҳои ҳоҷагиҳо мегаштам, ба меҳнаткашон, деҳқонон, роҳбарони ҳоҷагиҳо вохӯрда барои пешравиҳои кор, бартараф намудани камбудии сӯхбатҳо мешуд.

Ҳамон солҳо бо ноҳияҳо барои ёрӣ расонидани корҳои ҳоҷагиҳо бо меҳнаткашон вохӯрдан, корҳои оммавиро сиёсӣ аз ҷумҳурӣ, аз пойтахт, вакил (уполномочен) меомаданд. Ба ноҳияи Шаҳринав Н. П. Абдуллоев ҳамчун вакил тез - тез меомад. Ман якчанд бор вохӯрдям, шинос шудам, ба қавле ситораам ба ситораи ӯ мувофиқ омад.

Ҳамон солҳо ман ҷавони 23 - 24 сола ба ноҳияи Шаҳринав ба кор омада будам, бо шахсони ботаҷрибаву ҳаётдида шинос шуда, кор ёд гирифтани, маслиҳат гирифтани лозим буд.

Дар ин шароит, дар ин солҳо А. П. Абдуллоев ҳамеша бо ман ғамхорона муносибат мекард, барои ҳалли мушкилоти рафти корҳо, бартараф намудани камбудии маслиҳатҳо

медод. Ӯ бисёр одами хоксор буд, сӯхбатҳои пурмӯхтаво мекард, таҷриба дошт, дар бораи ояндаи тараққиёти хоҷагии халқ, ки мутахассисон, роияи интизоми меҳнат, баланд бардоштани ҳосилнокӣ, дӯстию ватанпарварӣ нақши муҳим дошт, маслиҳатҳо медод.

Боз як инсонии бузург, дӯсту бародари ҳамаи мо Мӯминов Усмон Мӯминович (ин кас ҳам аз Конибодом) ҷонишини нозири хоҷагии қишлоқ ҳам меомад, Усмон Мӯминович - шаҳси мӯътабар, инсонии хоксор, нисбати ҷавонон ғамхор буд. Дар чанд ноҳияҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон котиби якуми КП районҳо, қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ буданд.

Дар он солҳо маслиҳату сӯхбати онҳо як ғамхорӣ, дастгирӣ, мактабу раҳнамо буд.

Соли 1957 МТС барҳам хӯрд. Ман сардори инспексияи хоҷагии қишлоқ - ҷонишини раиси комитетҳои Совети меҳнаткашонии райони Шаҳринав, баъдтар котиби дуҷуми комитети партиявии райони Шаҳринав шуда кор кардам.

Соли 1959 - 1961 Шунавандаи мактаби олии партиявии назди КМ КПСС ш. Москва буд. Дар ин солҳои таҳсил Н. П. Абдуллоев доимо моро хабар мегирифт. Дар бораи ояндаи корҳо ғамхорӣ менамуд, як бор, наредонам солҳои 1960 - 1961 буд, моро ҷипта (билет) харида бо поезди Красная стрела, Москва - Ленинград, Ленинград - Москва савор карда ш. Ленинградро тамошо дод. Албатта, некию ғамхорӣ ин гуна шахсон, одамгарӣ, дурандешӣ, ки хислати шахсонии бузург мебошад, мактаб аст.

Ноғуфта намонад, ки Н. П. Абдуллоев дар бораи оиладорӣ, тарбия ва ба воя расонидани фарзандон, дар рӯҳияи меҳнати ҳалол, ватандӯстӣ, хоксориву дурандешӣ, одоби онҳо - ҳамеша ғамхору меҳрубон буданд. Ҳамаи фарзандонашро ба воя расонида, соҳиби маълумоти олии олим ва мутахассиси соҳаҳои гуногун гардонид. Мисли падари бузургворашон дар кишвари азизамон, дар соҳаҳои гуногуни ҷумҳурӣ барои ободию пешравии ватани азизамон хизмат мекунанд, барои тинҷию оромӣ, сулҳу амният ҳиссаи арзанда мегузоранд.

Н. П. Абдуллоев солҳои 1956-1961 дар вилояти Мухтори

Кӯхистони Бадахшон роҳбари аввал буд, ӯ дар тӯли фаъолияти кории худ, дар вазифаҳои гуногун кор карда, таҷрибаи калон дошт, роҳбари ташаббускор, ташкилотчӣ, меҳнатдӯст, одамдӯст, меҳрубону кадрдон буданиш дар Бадахшон номи неку нишони нек дар бораи ободию созандагӣ мерос мондааст.

Котибони якуми Кумитаи Ҳизби Коммунисти Вилояти Мухтори Кӯхистони Бадахшон шуда кор кардаанд.

1937 - 1938 - Шамбезода Ҷ.

1941 - 1944 - Прищена М. М.

1945 - 1948 - Гадоалиев К.

1948 - 1949 - Исоев Т.

1949 - Ашӯров Т.

1950 - 1951 - Бӯрҳонов И.

1951 - 1956 - Турсунов Р.

1956 - 1961 - Абдуллоев Н. П.

1961 - 1963 - Ҷавов Г.

1963 - 1970 - Назаршоев М.

1970 - 1978 - Давлатқадамов Х.

1978 - 1982 - Бобоев А. И.

1982 - 1987 - Зоиров М. З.

1987 - Бекназаров С.

Давлат хизматҳои пурмаҳсули Н. П. Абдуллоевро ба назар гирифта, баҳои баланд дода, ӯро бо орденҳои Ленин, Байрақи Сурхи Меҳнат, Ҷанги Бузурги Ватанӣ (дараҷаи II), нишони фахрӣ, бо 7 медал мукофотонидааст. Н. П. Абдуллоев чандин маротиба депутати Совети Олии РСС Тоҷикистон, вакили аъзои КМ ҲК Тоҷикистон, аъзои бюрои КМ ҲК Тоҷикистон интихоб шудааст.

Мо бояд гузаштагонро фаромӯш накунем, онҳо ҳамаи моро дар рӯҳияи меҳнати ҳалол, ватанпарварӣ, хоксорӣ тарбия намуданд, дарахти дӯстӣ шинониданд, роҳҳои дӯстӣ сохтанд, заминҳоро аз худ намуданд, бо меҳнат ба ободии ватани азизамон равона намуданд.

Илоҳо гузаштагонро ҳамеша рӯҳашон шоду ҷояшон ҷаннат бод.

ФАРЗАНДИ ФАРЗОНАИ КИШВАР
(Ҳофизии халқии Ҷумҳурии Тоҷикистон
Ҳоҷӣ Хусайн Насриддинов)

Ҳоҷӣ Хусайн Насриддинов 10 декабри соли 1929 дар деҳаи Элоки деҳоти Чузии ноҳияи Шаҳринав, дар оилаи деҳқон ба дунё омадааст.

Хусайн таҳсилоти ибтидоиро дар мактаби зодгоҳаш гирифта, баъдан таҳсилро дар мактаби №25, деҳаи Чузӣ (ҳоло №9) идома додааст.

Баъди хатми мактаби миёна ӯ фаъолиятро солҳои 1949-57 дар омӯзишгоҳи омӯзгории ноҳияи Орҷоникидзеобод давом дода, баъдан дар вазифаи ҳисобчии бригада, омӯзгори мактаби №25, давом додааст. Соли 1970 ДДОТ ба номи Қ. Ҷӯраевро хатм кардааст. Аввалин баромади Хусайн Насриддинов соли 1952 дар азназаргузаронии ҷумҳуриявии ҳаваскорони санъат оғоз ёфта, соли 1964 дар қасри Кремли шаҳри Маскав дар консерти ба 50 солагии ҶШС Тоҷикистон бахшидашуда иштирок намудааст. Лауреат ва соҳиби ҷоизаҳои азназаргузаронии ҷумҳуриявии ҳаваскорони санъат дар солҳои 1955, 1957, 1963, 1967 мебошад. Аз хунари волои ин марди начиб мардуми ҷумҳурии Ислонии Эрон, Канада, Русия, Ўзбекистон ва ҷумҳуриҳои назди Балтика баҳравар гаштаанд.

Репертуари Хусайн Насриддинов зиёда аз 500 сурудро дар бар мегирад. Барои хизматҳои шоёнаш дар назди халқу Ватан ӯ бо унвонҳои Ҳофизии халқии Ҷумҳурии Тоҷикистон (1963), Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон (1979), Аълочии фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Корманди шоистаи Ҷумҳурии Тоҷикистон (1999) сарфароз гардонида шудааст.

Даме хомӯш шав булбул,

Хусайни мо ғазалхон шуд,

Ба ракс о, ғамза кун, эй гул

Хусайни мо ғазалхон шуд,

Ёди айёме, ки бо ҳам ошно будем мо,
Ҳамхаёлу ҳамсафиру ҳамнаво будем мо.

Дурии манзил ҳичоби иттиҳоди мо набуд,
Доштем аз ҳам хабар дар ҳар кучо будем мо.

Ин буд қатрае аз ёддоштҳои Ҳочӣ Хусайни Ҳисорию
Шаҳринавии чумхурӣ дар синни 80-солагӣ

Дӯстонро ёд кардан ор нест,
Порчаи коғаз кам аз дидор нест.

Мирзо Турсунзода, Ҳабибулло Назаров, Носирҷон Маъсумӣ ва дигарон доимо меҳмони ноҳия мешуданд. Ҳар омадани ин шахсони бузург мардуми ноҳияро фараҳманд мегардонид, тӯю тантанаҳо барпо мекарданд, сӯҳбату вохӯриҳо ба аҳоли мегузaronиданд, рӯҳияи меҳнатқашон шод мешуд. Онҳо шахсиятҳои мебошанд, ки на танҳо худро, балки Тоҷикистонро ба ҷаҳониён муаррифӣ кардаанд. Барои гузаронидани ин маъракаҳо ба дараҷаи баланд хизмати Ҳусайн Насриддинов хеле калон аст. Мардуми меҳнатқарини ин ноҳия ҳамеша номи шахсони муътабар, роҳбарони кордону пурғачриба чун Мунъим Акрамов, Раҳматулло Аҳмадов, Александр Житков, Антон Карамов, Ашӯр Насриддинов, Гулом Наимов, Ҳикмат Рафиев, Акрам Ҳасанов, Холбобо Баротов, Раҷабалӣ Давлатов, Зиё Саидов, Исоҳон ва Меҳмонхон Ҳамзаевҳо, Уроқ Аловиддинов, Раҳматулло Пӯлодов, Абдулҳамид Ҷамолов, Начмиддин Аюбов, Теша Бобоев, Аҳмадҷон Ҳисомиддинов, Муродалий Табаров, Ибодулло Меликмуродов, Мухтор Бобоев, Мухтор Додобоев, Усмон Султонов, Акбар Зоидов, Сангинмурод Ниёзов, Ш. К. Живани, Абдурахмон Юлдошев, Курбон Улугов, Икром Асроров, Нусрат Курбонов, Набӣ Шарифов, Мухтор Абдурахмонов, Ғафурҷон Шарифов, Неъмат

Мӯъминов некию хизматҳои онҳоро фаромӯш намекунад.

Дуои ҳамин мардуми меҳнатдӯсту сарбаланд, ҳамсафон, ҳамкорон, шогирдон буд, ки мо ҳамкорӣ ва якҷоя кор кардем. Ман аз таҷрибаи бойи ҳаётии соҳа баҳраманд шудам. Барои ин ман аз ин мардуми азизам - устодони ғамхор, инсонҳои мӯътабар як умр миннатдорам, ки устодон фарзандони содиқу бовафои Ватан буданд ва абадӣ ҳастанд.

Ман соли 1954 баъд аз хатми Институти хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон сарағноми МТС-и Шаҳринав таъин шудам, баъдтар ҷонишини раиси комитсияи – сардори инспексияи хоҷагии қишлоқ, котиби дуоми Кумитаи партиявии ноҳияи Шаҳринав будам. Соли 1958 дар сини 28 солагӣ хонадор шудам. Дар ҳамин тӯли оиладоршавии ман Ҳусайн Насриддинов – шахси барои ман бисёр мӯътабар, инсонии дурандешу хоксор, ғамхор иштирок намуда, бо сурудҳои дилнишину форами худ, бо овози нотакрору марғуладор тӯро обод кард, рӯҳияи меҳмононро шод гардонид. Ин рӯзҳои хурсандӣ дар ҳаётим ҳеҷ гоҳ фаромӯш намешаванд.

Дуои раиси тӯи шоири ширинкалом устод Боқӣ Раҳимзода (шодравон) ва меҳмонони мӯхтарам - арбобону ходимони давлатӣ ва ҷамъиятӣ Пӯлод Абдуллоев, Мунаввар Шогадоев, Тоҷиддин Исоев, Муқим Султонов, Мунъим Акрамов, Тӯҳфа Фозилова ва бисёр дигарон ба Ҳусайн Насриддинов обрӯю эҳтироми ӯро баланд гардонид ва сазовори унвони Ҳофизи Мардумии Тоҷикистон шуд. Хизмати ин санъаткори машҳур ҳеҷ вақт фаромӯш нахоҳад шуд.

Иҷозат диҳед бори дигар Шуморо дӯсти азиз ба чашни 80 - солагии зодрӯзатон табрик намуда, ба Шумо ва аҳли оилаатон умри бобаракат, бахту саодат, ҳамаи ғайзи зиндагиро таманно дорам.

Бигузор ин рӯзи хурсандии Шумо ба Шумо ва ба аҳли оилаи Шумо, ба халқи сарбаланди кишвари азизамон бахту саодат, ғайзу баракат ва пешравиҳои нав ба нав оварад.

Хусайн Насриддинов хушбахт ҳастед, ки соли 2006 вохӯрӣ бо Чаноби Олӣ мӯхтарам Эмомалии Раҳмон насиби Шумо шуд. Вай дар маҷлиси тантанавӣ дар маросими ба иҷроӣ вазифа шурӯъ намудан ва савгандёдкунии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалии Раҳмон иштирок кардед ва табрику муборакбод намуда, саломатию муваффақиятҳои бузург орзу намуд.

Хизматҳои чандинсолаи Шумо, ки пеш аз ҳама барои пешравии фарҳанги кишвар – соҳаи муҳими хоҷагии халқ равона кардед, дар рушду тараққиёти ин соҳа ҳиссаи арзанда гузоштед. Ҳар як сурудҳои дилнишину форами шумо барои ободию шукуфои ва пешравии кишвари азизамон, мустаҳкам намудани дӯстию бародарӣ, пайдории сулҳу амният, таълиму тарбияи кадрҳо, алалхусус ҷавонон равона карда шудааст.

Шаҳринав як ноҳияи зебои хушманзараи кишвари азизам Тоҷикистон мебошад, ҳамаи мо бо обу ҳаво, боғҳои зебоманзар, бо деҳқонони барӯманди ноҳияи Шаҳринав ифтихор дорем – Шумо хушбахт ҳастед, ки бародари азиз, Хусайн Насриддинов дар ҳамин сарзамин ба дунё омадаед.

Шумо Ҳофизи мардуми Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳаббати бепоёни хешро нисбати Шаҳринави азиз баён карда, ин сурудро ҳамеша мехондед:

**Эй, рафиқон, як назар созед сӯи Шаҳринав,
Бингаред дар боғҳои бӯстони Шаҳринав,
Як тараф оби равону боди ферам як тараф,
Роҳати ҷон медиҳад доим баҳори Шаҳринав,
Лаззати ҷонбахш дорад, меваҳои ранг-ранг,
Себу ангуру анори дилкушои Шаҳринав.**

Шумо дӯсти гиромӣ Хусайн Насриддинов бо сурудҳои дилнишину форами худ, бо овози нотакрори марғуладор аз ҷониби шоирон, арбобони ҷамъиятию

сиёсӣ, фарзандони обрӯманди халқи тоҷик, монанди Розия Озод, Бобочон Гафуров, Мирзо Турсунзода, Ҳабибулло Назаров, Носирҷон Маъсумӣ, Боқӣ Раҳимзода, Ибод Файзуллоев ва гайраҳо сазовори табрику таҳният шудаед, обрӯю эҳтироматон баланд шуд ва сазовори унвону мукофотҳои баланд насиби шумо гардид.

Ҳамеша шоду сарбаланд, сазовори дуои мардуми кишвари азизамон бошед.

28 декабри 2009

МАРДИ НЕКРОЙ

(ба муносибати 90 - солагии

Қаҳрамони меҳнати Сотсиалистӣ Сирочиддин Исоев)

Саҳаргоҳон саҳни ҳавлӣ бо хаёлу андешаҳои рӯзи нав пасу пеш қадам зада, аз файзи тирамоҳ баҳра мебурдам. Занги телефон баланд садо дод.

- Дадо, Шуморо ақои Зайниддин мепурсанд, - таги долон баромада гуфт писарам Олимҷон. Гапи заруре доштаанд...

Гӯширо бардоштам. Зайниддин - писари шодравон Сирочиддин - ақо Исоев мисли падараш хеле бо овози паст, форама ва бамулоҳиза гап мезад. Вай баъди салому алек бо эҳтиром гуфт:

- Шумо аз ҷумлаи онҳоед, ки падарамро хуб медонистанд. Эҳтироми он кас ҳам ба Шумо, чун як нафар корманди хизбию давлатӣ ва кишоварзи номӣ хос буд. Ният дорем ба муносибати 90 - солагии зодрӯзи падар китобе таҳия шавад. Бисёр хуб мебуд, ки он ҷо чанд саҳфа аз хотираҳои шумо низ ворид шавад...

Баъди ин гуфтугӯ хаёлу андешаҳо ба ҳам печиданд. Қаду қомати зебо, чеҳраи гарми Сирочиддин - ақо Исоев - ин инсони комил, марди пурфайзу баракат, фотехи Вахши зарнисор пеши назар омад. Ҳа, ман Исоевро хуб медонистам, бо ин марди начиб бисёр ҳамсӯҳбат шудаам. Аз панду ҳикмат, таҷрибаи бои зиндагиаш баҳра бурдаам...

Даставвал сӯҳбатеро меҳоҳам ба ёд орам. Бо шодравон Ҷаббор Расулов, ҳангоми ба Қумсангир, ба ҳайси котиби райком рафтаним руҳ дода буд он ҳодиса. Ё маро дар утоқи корияш хуш пазируфт. Мушаххас дастурҳо дода, ҳангоми хайрухуш бо диққат бори дигар ба ман дида дӯхта гуфт:

- Ту акнун ба водие меравӣ, ки шӯҳрати ҷаҳонӣ дорад. Он ҷо мардони майдон, инсонҳои кордон, пирони соҳибтаҷрибаи кори деҳқонӣ хеле бисёранд. Саросема

нашуда, оромона, бо сабру тоқат аз онҳо кор омӯз. Ин бароят як мактаби калони рӯзгор мешавад. Масалан, Сирочиддин Исоевро гирем. Ин як шахсияти хеле комилу дурандеш ва корозмуд аст. Ҳафтад сол қабл аз ин ба водии Вахш омада, аз душворихо натарсида, ин ҷо муқимӣ гаштааст. Аз колхозчиҳои оддӣ то котиби райком, устоди пахта, Қаҳрамони Меҳнат расидааст. Бо ӯ зуд - зуд вохӯрда ист, маслиҳату машварат кун. Қорат пеш меравад, обрӯ мегири. Қумсангир ҳам одамон - агроном, бригадиру раисҳои хуб дорад. Дар он ҷо метавонӣ ба Абдурозик Раҳмонов тақия кунӣ. Раиси хубу қордон аст. Хуб, гап ҳамин. Он тарафашро худат бин. Ба одамони пасту тасодуфӣ олула нашав, хоксор бош, аз халқ қанда нашав!

Албатта, ин сӯҳбат барои ман хеле гуворо буд. Ва рӯзи ба Қумсангир ба ҳайси котиби якуми райком рафта қарор додам, ки сари роҳ Сирочиддин - акоро зиёрат кунам. Дар Колхозобод мошинро манъ карда, ворида бинои дуошӯнаи райком шудам. Сирочиддин - аҳо навақас аз ҷаласаи бюро фориғ шуда будаанд. Маро падарвор ба оғӯш кашида, рӯ ба рӯяшон оварда шинонданд. Котибаро ҷеғ зада ҷой фармуданд. Сипас, шодон гуфтанд:

- Ба Қумсангир омада, ба мо ҳамсоя шуданатонро шунида, басо хурсанд шудам. Рафта табрик қарданӣ будам. Лекин шумо пешдастӣ қардед. Колхозобод пешқаш. Хуш омадед, нури дида... Пиёлаи ҷой мурут қарда, ба мӯйлаби базоб ва мошу биринҷаш андешамандона даст зада, афзуд: - Район хеле қалон, серсоҳа. Интернасионалӣ... ба зиммаатон масъулияти гароне бор шудааст. Лекин мардумаш нағз, роҳбарони хоҷагияш боқувват.

- Қаббор Расулович ҳам аз ин хусус ишора қарданд, - гуфтам ман.

- Он қас одамшинос. Одамашро ёфта ба Қумсангир фиристодаанд. Ман дар бораи шумо бисёр шунидаам. Дар қори роҳбарӣ хеле пухта шудаед.

- Гузаштагон фармудаанд: бе пир марав... Дуо гирифта баъд... Таҷрибаи бои шумо, барои мо, қадрҳои ҷавон як

мактаби бузург аст. Аз он баҳра бурданамон лозим.

Шояд, сӯхбати гуворои мо он рӯз хеле давом мекард. Вале котиба боодобона вориди уток шуда, ба Исоев хабар расонд, ки аз марказ як гурӯҳ мутахассисон омадаанд.

Мо самимона, ваъдаи дидор намуда, хайрбод гуфтем. Тамоми роҳ дар гӯшам гуфтори ҳикматомези ин марди шариф, оддиву хоксор садо медод:

- Роҳбар агар бо халқ, бо одамон бошад, онҳоро хурмату эҳтиром кунад ва ба кадрашон расад, ҳаргиз кам намешавад, балки қадру манзалат, обрӯю эътибораш боз ҳам баланд мегардад. Ман як муҳочир, як деҳқони оддӣ будам. Ҳамин халқ маро нон дод, обрӯ дод ва ниҳоят Қаҳрамон кард. Бо халқ будан фазилатҳои хубе дорад...

Ин сӯхбати пири қор дар фаъолияти роҳбарии ман дар қорҳои хизбию давлатӣ минбаъд нақши бебаҳо гузошт.

Воқеан, Сирочиддин - аҳо Исоев як марди бузурги соҳибтаҷриба, инсонии ниҳоят меҳрубону хоксор, одами рӯғарм ва пурфайзу баракате буд... Солҳои зиёд ба яке аз ноҳияҳои хеле калони ҷумҳурӣ моҳирона, дилсӯзона, ғамхорона сарварӣ кард. Туфайли қордонӣ ва заҳматҳои паёпаи ӯ район обрӯ ва эътибори калоне пайдо кард. Истеҳсолоташ пеш рафта, симояш ба кулӣ тағир ёфт ва шӯҳратёр гашт.

Хизматҳои Сирочиддин - аҳо Исоев хусусан дар тарбияву ба камол расондан ва ҷо ба ҷо гузоштани кадрҳои ҷавону болаёқат қалон аст. Бисёр рафиқон бо ӯ паҳлӯ ба паҳлӯ истода қор кардаанд. Минбаъд сабзида, ба вазифаҳои баланди роҳбарӣ дар сатҳи ҷумҳурӣ пешниҳод гаштаанд. Аз ҷумлаи ин қабил одамон метавон Сафар Ҷумъаев, Мавлон Қорғадиев, Отаҷон Дадобоев, Тӯраҳон Эсанқулов, Ниёзмамад Бегов, Абдувадуд Дӯстов, Эшбек Сатторов, Зафар Абдуллоев, Камол Сӯфиев, Қосим Саидов, Абдуллоҷон Аҳмадов, Темур Додобоев, Абдулло Худойдодов, Убайдулло Эшонқулов, Владимир Сулай, Маҳмуд Ҳайдаров, Сафар Саидов, Абдуалим Имомов, ақои Султонов, Олим Рауфов, Абдурахмон Саидов, Умарбек

Отабеков, Точиддин Турдиев ва дигаронро ном бурд. Ин хел кадрҳо бисёранд. Нафарони ҳизбӣ, давлатӣ, аъзоёни КМ, котибони райком, вазирон, депутатҳо, устодони пахта, қаҳрамонони меҳнат...

Чуноне дар боло ишора шуд, Қумсангиру Колхозобод ҳамсарҳад буда, иқлим, обу ҳавояшон қариб, ки як хел аст. Заминҳои ҳарду район аз як канал об меҳӯранд. Ва ин ду район дӯстию бародархондагии дерин дорад. Аз ин хотир мо - ду роҳбар ба масъалаҳои рафтуомад, гузаронидани иду тантана ва маъракаҳои якҷоя, ки ба мустаҳкамшавии дӯстию бародарии одамон кӯмак мекунанд, эътибори чиддӣ медедем. Зуд - зуд машварат, мусобиқаи сотсиалистии ҳарду район дар соҳаи кишоварзӣ, санҷишҳои тарафайни вазъи зироати пахтаю галла аз анъанаҳои неки ҳарду район ба ҳисоб мерафт. Дар рафти гузаронидани ин қабил чорабиниҳо аз Сирочиддин - аҳо Исоев на танҳо бисёр чизхоро ёд мегирифтаам, балки ҳар ҳафта боз як чиҳати хеле баланди феълӣ хӯ, одамият ва самимияти ўро барои худам кашф менамуам.

То ҳол дар ҳайратам, ки ин роҳбари олиҷанобро боре ҳам дар ҳолати ғазаб, дурушти, баланду бечо гап задан надидаам. Вай одамони ҳатулкор, муғамбир, коргурезу баҳонаҷӯро бо мулоиматӣ, панду ҳикмат, мисоли равшани рӯзгор, хеле моҳирона ба ҷояшон мешинонд. Агар душмане дошта бошад, ўро ҳам ба қавле, бо шакар мекушт. Бо занон, бо кӯдакон, ғамхор, хушгап, хушмуомила буд. Бо марди деҳқон, деҳқонча карда гап мезаду дар сари замини пахта нишаста, ҷой менӯшид. Ин хислатҳои неки инсонӣ ўро ба дилу дидаи мардум ҷо карда буданд. Сирочиддин - аҳо Исоев бо котибони ҳамонвақтаи райкоми ин водӣ, инсонҳои бузург, кордону пухтакор Усмон Мӯъминов, Усмон Қосимов, Ҷалолиддин Муҳаммадов, Муҳиддин Зоиров, Тошмат Маллаев, Қосим Саидов таъя карда, ҳамеша бо эҳтиром муносибат, қадршиносӣ, меҳрубонӣ менамуд. Инсонигарии хешро Сирочиддин Исоев дар мустаҳкам намудани дӯстӣ ва ба муваффақиятҳои қор равона мекард.

Инсони хеле ҳаётдидаву пуртаҷриба, корманди масъули орган Абдухалил Ҷалилов он солҳо мутасаддӣ ҳарду район буд ва табиист, ки дар чаласаҳои бюрои райком ширкат меварзид. Ман, чун котиби райкоми Қумсангир боре аз ӯ услуби кори Сирочиддин - ако Исоев пурсон шудам.

- Бюрои Колхозобод, одатан аз аҳволпурсии мардум сар мешавад, - ҳикоят кард Ҷалилов. - Сирочиддин - ако аз раисҳо, роҳбарони хоҷагиҳо мепурсид, ки зиндагии колхозчиҳо чӣ гуна аст. Чӣ ҳаст, чӣ нест. Одамон аз чӣ розӣ, аз чӣ норозӣ. Исоев ҳатто кӣ бемор, кӣ дар беморхона хоб аст - медонист ва суол мекард, ки аҳволи саломатияш чӣ гуна аст. Чӣ ёри ба ӯ расонида шудааст. Сонӣ, аз зангҳои телефони роҳбарони ҷумҳурӣ гап мезаду салому паём ва дархостҳои онҳоро ба ҳозирин мерасонд. Масъалаҳоро кашол намедод. Конкрет, кӯтоҳ, мушаххас ҳал мекард. - Надидаам, ки Исоев дар бюро овозашро баланд карда, ба касе пӯписа карда бошад. Нарм гап мезад, дили одамонро ба зиндагӣ, ба кор, ба меҳнат гарм менамуд, - нақлашро хотима дод Ҷалилов. - Ҷони одам буд.

Ба ёдам ҳаст, ки боре оид ба тақсимоти заминҳои Қаровултеппа дар байни колхозҳои «Коммунизм» - и Қумсангир ва Горкии Колхозобод баъзе гапу калочаҳо пайдо шуданд. Вақте мутахассисони хоҷагии кишлоқ аз ин хусус ба ман дарак доданд, ман ба онҳо гуфтам:

- Саросема хулоса баровардан лозим нест. Фикри Сирочиддин - акоро фаҳмидан даркор. Сирочиддин - ако Исоев бошад, раиси комитроияи район Умарбек Отабековро назди худ ҷеғ зада гуфт: - Ин як теппаи бекорхобида буд. Модоме мо машғул нашудем, қумсангириҳо онро ҳамвор карда, ба кишт омода карданд. Акнун «ин замини мо» гуфта овозаю дарвоза кардан аз рӯи одоби ҳамсоягӣ нест. Рафта, ба Зоиров гӯед, ки ором шавад. Модом, ки заминро обод кардаанд, акнун вай азони онҳост.

Ин ҷо ҳам бомулоҳизагӣ ва дурандешии Сирочиддин Исоев ифода гашта буд. Ӯ намехост, ки барои як пора замин муносибатҳои ҳамсоягии ду хоҷагӣ, ду ноҳия коста гардад...

Хеле хушбахтам, ки тақдир маро дар пайроҳаҳои зиндагӣ бо ин марди нақӯном рӯ ба рӯ кард. Аз таҷрибаи рӯзгори пурфайзи ӯ баҳравар шудам. Дар кучое, ки бо ӯ вохӯрдам - дар пахтазорони фароҳдомони Колхозободу Қумсангир, дар мактаби олии хизбӣ, дар осоишгоҳҳо, дар меҳмонхонаву сахни ҳавлияш - дар ҳама ҷо ман ӯро нисбат ба худ серталаб, нисбат ба дигарон ғамхору меҳрубон, нисбат ба ҷумхури ҷонсупор, нисбат ба дӯстию бародархондагӣ хеле дилсӯзу тӯдакаш дидаам.

Ҳа, Сирочиддин Исоев фарзанди арзандаи миллату меҳани мо буд. Ва чӣ хуш, ки Президенти кишварамон мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон гузаштагонро ёд карда, ҷашнвораҳои онҳоро бо ташаббуси бевоситаи худ созмон медиҳанд.

Ҳеч шакку шубҳае нест, ки ёдбуди Сирочиддин - аҳо Исоев - фотехи водии зарнисори Вахш ба тарбияи насли ҷавони мо дар рӯҳи садоқат ба Ваҳдату ягонагии халқамон мусоидат хоҳад кард.

**«Садои мардум»,
№ 101 (1272) 23 декабри соли 2000.
Китоби «Сарнавишти одамони начиб»,
соли 2000**

ФАЙЗИ ИНСОН АЗ МЕҲНАТ АСТ

(дар бораи ходими давлатӣ Мунъим Акрамов)

Ҳар рӯзи инсон як китобест, ки бо гузашти солҳо фориғ аз қору ташвишҳои рӯзгор онро варақгардон карда, саҳифаҳои заррини онро чӯё мешавему ёдовар. Мо низ бо ин ният дар бораи бузургмарде қалам ба даст гирифтаем, ки як умр дар хизмати халқу ватан буда, фаъолияти пурсамари хешро баҳри пешрафт, рушду нумӯ ва ривочи кишвар, созандагию бунёдкорӣ рангин сохта, бо қори неку номи нек дар дили мардум нақш мондааст.

Барҳақ, дар зиндагӣ инсонҳое ҳастанд, ки бо ақли расо, маърифати баланду дили бузургашон дар ҳақи мардум қорҳои шоёнро ба сомон расонида, бо қору амалҳои нек дар хоҳири онҳо абадӣ боқӣ мемонанд. Ин суҳанҳо ба ҳаёт ва фаъолияти яке аз ходимони обрӯманди ҷумҳурӣ, шахси ҳалиму хоксор, қордону ғамхор, устод Акрамов Мунъим тааллуқ дорад. Вазифаи мо низ аз он иборат аст, ки гузаштагони хешро ёдовар шавем, аз таҷрибаи бойи онҳо дарси ибрат омӯзем ва дар зиндагӣ истифода барем. Оре, таърихи гузаштаву кӯҳани мо имрӯз роҳнамои мо буда, фардои дурахшони моро рӯшантар мекунад. Бузургон ҳикмати доранд:

*Бирав, зи таҷрибаи рӯзгор баҳра бигир,
Ки баҳри дафъи ҳаводис туро ба қор ояд.*

Ё иборае маъмул аст:

*«Бе тир марав, ки дар бимонӣ,
Ҳарчанд Сикандари замонӣ».*

Мунъим Акрамов инсонии меҳнатдӯст будо роҳбари дилсӯзу саҳтгиру ғамхор. Пеш аз қороро оғоз қардан дурандешона, ба қавле, ҳафт бор чен мекарду баъд мебурид. Ҳиссу ҳуввияти миллӣ дар замираш ҷӯш мезад,

ватанпарвар буд ва ба ҳама табақаи мардум баробар муносибати дӯстона ва падарона дошт. Вақтҳои кор, дар рафти муҳокимаи масъалаҳои муҳим серталабу принципнок буд, аммо коргаронро ҳимоя карда мекӯшид, ки бе асос ба пои касе хор нахалад. Дар вазифаҳои баланду масъулиятнок ба бисёр ноҳияҳои ҷумҳурӣ рафта вазифаи худро иҷро намуда, ҳамроҳи мардуми ҳамон ноҳия ободкорӣ карда ва барои пешравии ҳамаи соҳаҳои хоҷагии халқи кишвар ҳиссаи арзанда гузошт. Шебу фарозхоро дид, ба қадри заҳмати халқи сарбаланду меҳнатқарин ва забардаст мерасид, аз таҷрибаи онҳо меомӯхт ва донишу малакаашро такмил меод, ҷаҳони маънавиётро аз дидаву шунидаҳояш ғаний месохт, ки ин барои инкишофи мактаби ҳаёташ хеле муҳим буд. Ҳамаи ин барои Мунъим Акрамов дар оянда барои бомуваффақият ба анҷом расонидани фаъолияти меҳнатӣ кӯмак шуд ва сабаке гардид.

Мунъим Акрамов 5 ноябри соли 1921 дар шаҳри бостонии Ҷиротеппа (Истаравшани ҳозира) - и вилояти Ленинобод (Сугд) таваллуд шудааст. Обу хоки ин кӯҳистон барояш азиз буду дар оғӯши гарми табиати зебои ин диёр парвариш ёфт, ба воя расид. Бо гузашти айём ҷавони баркамоле шуд ва акнун метавонист озодона аз паи ҳадафҳои хеш шавад. Вақте расид, ки хизмати модар - ватанро адо намояд, дар сафи қувваҳои мусаллаҳи Иттиҳоди Шӯравӣ қарзи хешро ба иҷро расонид. Аз солҳои 1938 - 1940 дар шаҳри Ҷиротеппа фаъолиятро аз омӯзгори синфҳои ибтидоӣ шурӯъ карда буд.

Бо меҳру муҳаббати хоса байни ҳамкорон ва шогирдон ба зудӣ нуфуз ёфт, чунки вай ҳалиму хоксор буд. Бо мурури замон тағйири кор кард, вале на касб. Мудири қисми илмии хонаи бачагони шаҳри Ҷиротеппа шуд. Ҳамин тариқ, бо мурури вақт ва тақозои замон ба муовинии мудири шӯъбаи сиёсии МТС - и ноҳияи Гонҷӣ гузашт. Соли 1943 ба сафи ҳизби коммунистӣ дохил шуд. Чанд муддат мудири шӯъбаи тарғибу ташвиқи КХ ноҳияи

Гонҷӣ шуда кор кард, аз ӯҳдаи мудирии баҳши КҲ вилояти Ўротеппа ҳам баромад. Дар ҳама вазифаҳо қобилу ҷашмикордон, ки буд, зина ба зина боло мебаромад, месабзиду нашъунамо меёфт. Котиби Кумитаи ҳизбии шаҳри Ўротеппа дар соҳаи кадрҳо таъиннаш карданд. Сипас, Котиби дуҷуми Комитети ҳизбии ноҳияи Оби - Гарм шуда кор кард. Муддате Котиби якуми Комитети ҳизбии ноҳияи Шулмак буд. Солҳои 1949 - 1952 Котиби якуми КҲ ноҳияи Шаҳринав, солҳои 1952 - 1954 шунавандаи мактаби ҳизбии назди КМ ҲК Тоҷикистон. Солҳои 1954 - 1958 Котиби якуми КҲ ноҳияи Варзоб, солҳои 1958 - 1959 Котиби якуми КҲ ноҳияи Шаҳринав буд. Чун ташкилотчии масъули шӯъбаи мақомоти ҳизбии КМ ҲК Тоҷикистон ифои вазифа намудааст. Котиби комитети ҳизбии сохтмони «НОБ» - и Норақ, солҳои 1962 - 1966 корманди масъули Шӯрои Вазирон, солҳои 1966 - 1981 муовини саруправленияи «Таджикплодовощ» шуда кор кардааст. Соли 1960 ба Институти хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон дохил шуда, ғоибона таҳсил намуд ва онро соли 1967 бомуваффақият хатм кард.

Дар ин зинаҳои гуногуни фаъолият устод Мунъим Акрамов меҳнати ҳалол кард, фидокору ташаббускор ва ғамхор буд. Тамоми таҷрибаи бои худро бо ҳисси баланди ватандӯстӣ барои иҷрои вазифаҳои дарпешистода равона карда, қори пурсамари худро баҳри беҳбудии рӯзгори зиндагии халқи маҳбубаш равона намуда, ҳиссаи арзанда гузошт.

Агар ҳаёту фаъолияти ин марди бузургро варақгардон намоед, паҳлӯҳои дигари саҳифаҳои меҳнати зиндагии ӯро пайдо менамояд.

Соли 1954 баъди хатми Институти хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон бо фармони Вазорати хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон, аниқтараш 12 май ҳамон сол маро сарагрономи МТС - и ноҳияи Шаҳринав таъин карданд. МТС яке аз идораҳои муҳими сиёсӣ ва хоҷагии давлат ва сарагроном муовини директори МТС ба ҳисоб мерафт.

Ҳамон солҳо тамоми хоҷагиҳои ин минтақаро гоҳе пиёдаву гоҳе савора тай менамудам. Бо деҳқонони пуртаҷриба вомехӯрдм, аз таҷрибаашон меомӯхтам. Тӯли солҳои қорӣ дар ноҳияи Шаҳринав буда, пастиву баландиҳои ҳаётро дидам, аз қору ҳаёти халқи меҳнатӣ қор ёд гирифтам, бо ёриву дастгирии ин мардум дар пешрави соҳаи гуногуни хоҷагии қишлоқ, аз қабилҳои пахтақорӣ, ғаллақорӣ, боғу тоқпарварӣ, сабзавотқорӣ, қорводорӣ қаме бошад, ҳам сахм гузоштам. Ноҳия ҳамон солҳо пешқадам буду қолиби ҳама мусобикаҳо меқардид. Қотиби райқом Р. Аҳмадов ба унвони қаҳрамонӣ ноил қардид. Дар ҳамин сарзамин Мунъим Ақрамов солҳои 1949 - 1952 ба ҳайси Қотиби якуми Қомитети ҳизбии ноҳия қор қарда буд. Ман, ки баъдтар аз Мунъим Ақрамов ба ин диёр ба қор омада будам, аз забони мардуми ин навоҳӣ танҳо ҳислатҳои неқу ҳамидаи ин марди наҷибро мешунидам. Онҳо қаноатманд буданд. Ақар қунин намебуд, Мунъим Ақрамов дубора ба ин сарзамин намеқарфт, соли 1958 то 1959 нону намақи мардуми ин диёр боз ўро насиби дидор қардонид. Ва дубора ба вазифаи Қотиби якуми Қомитети ҳизбии ноҳияи Шаҳринав тавсияаш намуданд, бо як овоз қонибдорӣ ёфтунтиҳоб шуд. Пеш аз ин қо омадан вазифаи Қотиби якуми Қомитети ҳизбии ноҳияи Варзобро иҷро меқард.

Аз вазифаи сарақроном соли 1958 муовини аввали райси қомичроияи Шўрои депутатҳои меҳнатқашони ноҳияи Шаҳринав - сардори инспексияи хоҷагии қишлоқ таъинам намуданд. Солҳои 1958 - 1959 дар вазифаи муовини қомичроияи ноҳия - сардори инспексияи хоҷагии қишлоқ ва Қотиби дуҷуми Қомитети ҳизбии ноҳияи Шаҳринав бо Мунъим Ақрамов ҳамроҳ қор қардам. Мунъим Ақрамов ба ҳамаи роҳбарони хоҷагиҳо, идораю ташқилотҳо муносибати одилона дошт, дурандешона суҳан меқуфт. Аз рӯзҳои аввали ҳамқорӣ бо ин марди наҷиб одамқарӣ, серталабӣ, интизомдўстии ўро дарқ

кардам. Ғамхору меҳрубон ва одамдӯст буд, озори дили касеро намехост. Ҳеч гоҳе ӯро дар ҳолати дуруштӣ ва ғазаб надидаам, ки нафареро ранҷонида бошад. Ҳамеша бо Мунъим Акрамов вомехӯрдам ва аз сӯхбатҳои муфидаш борҳо бархурдор гаштаам. Дар ҳаққи ин шахси азиз суҳанҳои неқ аз мардум зиёд шунидаам. Боре нагуфтаанд, ки камбудию нуқсон дошт, ё гапи бечову ноҳақ мегуфт, балки дар бораи ташаббускорию ташкилотчигиаш баҳри пешбурди тамоми соҳаҳои хоҷагии кишлоқ, дӯстию ватанпарастӣ, ғамхорӣ нисбат ба мардум, эҳтироми калонсолон, тарбияи ҷавонону кадрҳои болаёқат ёдовар мешуданд. Имрӯз аз худ ному нишони неқ ба ёдгор мондааст. Дар таърих аз замонҳои қадим мардум устод - муаллимиро шахси бузург, маслиҳатгару роҳнамо медонанд. Қадри муаллим - устод дар ҳақиқат баланд аст. Бузургон васфи устодро чунин тасвир кардаанд:

**Ҳаққи устод аз падар беш аст,
В - аз падар устод дар пеш аст.**

Ҳофизи Мардумии Ҷумҳурии Тоҷикистон Хусайн Насриддинов муҳаббати бепоёни хешро нисбати Шаҳринави азизаш чунин ба қалам додааст:

**Эй, рафиқон, як назар созед сӯи Шаҳринав,
Бингаред дар боғҳои бӯстони Шаҳринав,
Як тараф оби равону боди форам як тараф,
Роҳати ҷон медиҳад доим баҳори Шаҳринав,
Лаззати ҷонбахш дорад, меваҳои ранг – ранг,
Себу ангуру анори дилкушои Шаҳринав.**

Хусайн Насриддинов бо сурудҳои дилнишину форами худ, бо овози нотакрору марғуладор аз ҷониби шоирон, арбобони ҷамъиятию сиёсӣ, фарзандони обрӯманди халқи тоҷик монанди Розия Озод, Бобочон Ғафуров, Мирзо Турсунзода, Ҳабибулло Назаров, Носирҷон Маъсумӣ,

Боқӣ Раҳимзода, Ибод Файзуллоев ва дигарон сазовори табрику таҳният шуд, обрӯю эҳтиромаш баланд шуд ва сазовори унвони Ҳофизи Мардумии Тоҷикистон гардид.

Хусайн Насриддинов хушбахт аст, ки ҳамин хел вохӯрӣ бо Ҷаноби олий, мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмон ба ӯ соли 2006 насиб шуд. Вай дар маҷлиси тантанавӣ дар маросими ба иҷрои вазифа шурӯъ намудан ва савгандёдкунии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон иштирок кард ва табрику муборакбод намуда, саломатию муваффақиятҳои бузург орзу намуд.

Мунъим Акрамов доимо бо хурсандӣ миннатдорӣ изҳор мекард, ки бо чунин шахсиятҳои бузург, фарзандони намоёни кишвар чун Бобоҷон Ғафуров, Турсун Ёлҷабоев, Ҷаббор Расулов, Абдулаҳад Қаҳҳоров, Маҳмадулло Холов, Назаршо Додхудоев, Мирзо Раҳматов, Раҳмон Набиев, Қаҳҳор Маҳкамов, Изатулло Ҳаёев, Низорамо Зарифова, Ибодат Раҳимова, Махфират Каримова, Гулҷаҳон Бобосодиқова, Мирзо Бобоев, Ғулом Алиев, Султон Мирзошоев, Шодӣ Шабдоллов, Хайко Мирзоянс, Акбар Маҳсумов, Рифъат Ҳочиев, Рустамбек Юсуфбеков, Лақай Қармишев, Аликул Алиев, Сирочиддин Ҳакназаров, Иван Дедов, Петр Сердюков ва дигарон вохӯрда, аз сӯҳбатҳои онҳо баҳраманда шудааст. Аз маслиҳатҳои онҳо дар қору ҳаёташ истифода бурдааст. Аз ин рӯ, шоду фараҳманд изҳори ифтихору қаноатмандӣ мекард. Мунъим Акрамов дар Шаҳринав - ватани Қаҳрамони Иттиҳоди Шӯравӣ Чутак Урозов буданаш бо адибону санъаткорон ва нависандагон вохӯриҳо ташкил мекард. Мирзо Турсунзода, Ҳабибулло Назаров, Носирҷон Маъсумӣ ва дигарон доимо меҳмони ноҳия мешуданд. Ҳар омадани ин шахсони бузург мардуми ноҳияро фараҳманд мегардонид, тӯю тантанаҳо барпо мекарданд, рӯҳияи меҳнатқашон шод мешуд. Онҳо шахсиятҳои мебошанд, ки на танҳо худро, балки Тоҷикистонро ба ҷаҳониён муаррифӣ кардаанд. Мардуми меҳнатқарини ин ноҳия ҳамеша номи шахсони мӯътабар,

роҳбарони кордону пуртаҷриба чун Мунъим Акрамов, Раҳматулло Аҳмадов, Александр Житков, Антон Карамов, Ашӯр Насриддинов, Гулом Наимов, Ҳикмат Рафиев, Акрам Ҳасанов, Холбобо Баротов, Раҷабалӣ Давлатов, Зиё Саидов, Исоҳон ва Меҳмонхон Ҳамзаевҳо, Ёроқ Аловиддинов, Ҳусейн Насриддинов, Раҳматулло Пӯлодов, Абдулҳамид Ҷамолов, Начмиддин Аюбов, Теша Бобоев, Аҳмадҷон Ҳисомиддинов, Муродали Табаров, Ибодулло Меликмуродов, Мухтор Бобоев, Мухтор Додобоев, Усмон Султонов, Акбар Зоидов, Сангинмурод Ниёзов, Ш.К. Живани, Абдурахмон Юлдошев, Қурбон Улуғов, Икром Асроров, Нусрат Қурбонов, Набӣ Шарифов, Мухтор Абдурахмонов, Ғафурҷон Шарофов, Неъмат Мӯъминов некию хизматҳои онҳоро фаромӯш намекунанд.

Мунъим Акрамов ҳамчун Котиби якуми КҲ ноҳия ба роҳбарони ноҳия бахусус ба корҳои Ҳукумати маҳаллӣ - комитроияи ноҳия, комсомол, Иттифоқи касаба муҳити созгор муҳайё карда, ҳукуки мустакили шароити кор муайян мекард ва онҳоро дастгирӣ менамуд. Ташкилотчи хуб буд, дар як муддати кӯтоҳ вай метавонист, ки ҳамроҳи котибони КҲ ноҳия, аъзоёни бюро тамоми хочагиҳо, идораю ташкилотҳоро якҷоя дида, ба коллективҳо вохӯрда, маслиҳатҳои онҳоро ба инобат гирифта, ёрии амалӣ расонад, барои иҷрои вазифаҳои дарпешистода меҳнаткашонро сафар-бар мекард ва иҷрои саривақтии онро талаб менамуд. Вай ҳар вазифаи муҳимро бевосита дар вохӯрӣ бо коргарону деҳқонон муҳокима намуда, барои иҷрояш аз онҳо маслиҳатҳо мегирифт.

Мунъим Акрамов на фақат ходими хизбию давлатӣ ва ҷамъиятӣ, балки падари азизу ғамхор ва барои ҳамсар шавҳари меҳрубон буд. Дар бобати оиладорӣ ва тарбияи фарзандон ҳамто надошт. Падари панҷ фарзанд - ду писару се духтари баркамол, ки онҳо Қурбон, Мавлуда, Муҳаббат, Рустам, Замира, ҳар кадом дорои маълумоти

олӣ ва соҳиби касбу ҳунар буда, дар соҳаҳои мухталифи хоҷагии халқи ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Русия фаъолият доранд. Ҳамаи фарзандони Мунъим Акрамов мисли падар баҳри ободию пешравиӣ ватани азизи худ хизмат мекунанд. Онҳо аз он ифтихорманданд, ки номи падари бузургворашонро мардум ба некӣ ёдовар мешаванд. Яке аз фарзандонаш Рустам Мунъимович Акрамов соли 1957 дар ноҳияи Варзоб чашм ба олами ҳастӣ кушодааст. Соли 1975 дар Москва ба омӯзишгоҳи олии кумондонии байраки сурхи КГБ СССР ба номи Моссовет дохил шуда, баъди хатми бомуваффақияти он ба округи Осиеӣ Миёнагии сарҳадӣ фиристода мешавад. Солҳои 1981 - 1986 дар сафари хизмати тӯлонӣ дар Ҷумҳурии Демократии Афғонистон қарзи интернатсионалии хешро адо намудааст. Ҳангоми иҷрои хизмат дар Афғонистон Рустам бо ордени Ситораи Сурх, медали «Барои хизматҳои ҷангӣ» ва медалҳои Ҷумҳурии Демократии Афғонистон сарфароз гардидааст. Пасон дар Вазорати амнияти Ҷумҳурии Тоҷикистон адои хизмат кардааст.

Ҳангоми гузаштани хизмати ҳарбӣ дар Кушунҳои сарҳадии Ҷумҳурии Тоҷикистон Рустам Акрамов бо Ифтихорномаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон қадршиносӣ гардидааст. Чанде қабл бо фармони Президенти кишвар тахти №565 ба Рустам Акрамов унвони ҳарбии генерал - майор дода шуд. Рустам Акрамов муваффақияту дастовардҳои аз ёрию ғамхорӣ, файзу баракати падару модар ва Ҷаноби Олӣ Эмомалӣ Раҳмон ва халқи азизаш медонад.

Дар тарбияи ҷиян, яъне писари бародараш Набӣ Акрамов Мунъим Акрамов саҳми зиёд гузоштааст. Қаҳрамони Иттифоқи Советӣ Набӣ Акрамов аз амаки худ доимо сипосгузор мебошад.

Давлат хизматҳои Мунъим Акрамовро ба назар гирифта, ӯро бо ордени «Байраки сурхи меҳнат», ду ордени «Нишони фахрӣ», 12 медал, 5 ифтихорномаи

фахрии раёсати Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва бо чандин мукофотҳо сарфароз гардондааст. Мунъим Акрамов се маротиба депутати Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Шӯроҳои маҳаллии ноҳияҳои коркардааш интихоб шудааст. Ҷамсараш Офият Акрамова зани хоксору хушмуомила ва чеҳракушод аст. Солҳои пеш дар вилояти Сталинобод коргари масъули кумитаи вилояти комсомол, дар ноҳияи Шаҳринав дар Комитети комсомол, шӯъбаи ҷавонон ва пионериро сарварӣ мекард, дар мактаби миёнаи ба номи Островский муаллима буд. Зиёда аз 20 - сол роҳбари толори калони НКХХ шуда кор карда, барои пешравиҳои ин соҳа ҳиссаи арзанда гузоштааст. Ҳар гоҳе ўро бубинам, номи неки шавҳараш Мунъим Акрамовро ба забон меорад ва нияту талошҳо дорад, ки номи он кас абадӣ шавад ва фарзандонаш ҷойгузини падар шаванд, бо корҳои шоиста арвоҳи ўро шод гардонанд. Албатта, қадр кардани гузаштагон вазифаи муқаддаси зиндаҳо ҳаст. Онҳо ватани азизамонро обод карданд, роҳ сохтанд, дарахт шинонданд ва гулу гулзор намуданд. Дар ин рӯзҳо ноҳияи Шаҳринав ба пешравии муваффақиятҳои назаррасе ноил гардидааст.

Ин буд қатрае аз баҳри бекарони рӯзгори шодравон Мунъим Акрамов ва ногуфта намонад, ки омӯхтани роҳи ҳаёту фаъолияти ин шахси начиб, ки баҳри тараққиёти кишварамон ҳисса гузоштааст, барои наслҳои имрӯзу фардо муҳим аст. Илоҳо рӯҳатон шоду ҷоятон ҷаннат бошад, Мунъим Акрамов!

**Китоби «Фурӯғи меҳр»,
«Ҳумо», - Душанбе, 2007.**

ИНСОНИ ХИРАДМАНД (хотираҳо дар бораи Сиддиқ Зарифов)

Рӯзе дар назди Вазорати кишоварзии ҷумҳуриамон бо шахси мӯътабар, олими шинохтаи соҳаи кишоварзии Тоҷикистон, дӯсти гиромӣ Муҳаммадӣ Қосимов вохӯрдм. Баъд аз салому алейку ҳолпурсӣ ӯ изҳор намуд, ки рафиқ М. З. Зоиров, мо Шуморо мехостем бубинем, хайрият, ки вохӯрдем. Шумо шодравон Сиддиқ Зарифовро нағз мешинохтед, дар системаи ҳизби коммунистӣ ҳамроҳ чандин сол кор кардед, дӯст ва ҳамсӯҳбат будед. Мо ёру дӯстон, аҳли оилаи Сиддиқ Зарифов, роҳбарони ҳукумати ноҳияҳои Айнию Панҷакент ният дорем, ки 80 - солагии зодрӯзи ин фарзанди арзанда, инсони мӯътабар, ходими давлатӣ ва ҷамъиятии ҷумҳуриро сазовор ҷашн бигирем ва ба ифтихори ин сана китоби ёддоштҳои дӯстон ва ҳамкорони шодравонро таҳия созем. Хуб мешуд, агар Шумо низ хотираҳои тоҷонро ва ё ягон лаҳзаҳои хотирнишини бо ҳам буданатонро рӯи қоғаз меовардед. Ва М. Қосимов нишони фарзанди Сиддиқ Зарифов Зафарҷонро ҳам дод, ки он кас ҳам нияти маро дидан доштааст. Ман бо Зафарҷон вохӯрдм ва фаҳмидам, ки ӯ ният дорад - арвоҳи падарро шод гардонад.

Сиддиқ Зарифов худаш дар мавриди даркорӣ чунин мисраҳои шоирро ёдовар мешуд:

**Ҳеч неъмат беҳтар аз фарзанд нест,
Чуз ба ҷон фарзандро пайванд нест.**

Албатта, шод гардонидани арвоҳи гузаштагон кори савоб аст, чунки ин инсонҳои бузург дар замони худ, ба халқу Ватан хизматҳои арзанда карданд, ватани азизро обод намуданд, бо меҳнати пурмашаққат аз худ нишонае гузоштанд. Хизматҳои онҳо ҳеҷ гоҳ фаромӯш нахоҳад шуд, дар ҳаёт абадӣ ёдгор хоҳанд монд.

Дар ин бора Саъдии бузургвор фармудааст:

**Зиндаю ҷовид монд, ҳар кӣ накӯном зист,
К - аз ақибаш зикри хайр зинда кунад номро.**

Сиддиқ Зарифов солҳои дароз дар ноҳияҳои мухталифи ҷумҳурӣ барои пешравию ободонии ин диёр ҳамроҳ бо мардуми ин сарзамин қорҳои шоистаро ба анҷом расонида, аз худ ёдгори хуб боқӣ гузоштааст.

Сиддиқ Зарифов дар қадом ноҳияе, ки қор мекард, бо нияти нек барои иҷрои вазифаҳои давлатию ҷамъиятӣ, барои ободонӣ ҷаҳду ҷадал мекард. Дар ноҳияҳои Айниву Панҷакент дар асоси роҳбарии самарабахш пешравиҳои соҳаҳои муҳими хоҷагии қишлоқ: тамокую боғпарварӣ ва дигар зироатҳои хоҷагии қишлоқ, қорводорӣ, аз худ қардани заминҳои нав, доманакӯҳҳо ва қорҳои зиёди дигарро таъмин намуд.

Бисёр навигариҳои таҳти сарварию Сиддиқ Зарифов ба вуқӯъ пайвастанд.

Сиддиқ Зарифов инсонии бомаърифат, дурандеш, қадришинос буд. Ин марди одамдӯст таърихи кишвари хешро хуб медонист. Дар ҳар сӯхбат аз лаҳзаҳои ибратомӯзи таърихи гузаштагон, инсонҳои бузург ҳикояҳо мекард.

Дар урфият мегӯянд, ки агар таърихи гузаштаро надонӣ, тараққиёти ояндаро хеле душвор тасаввур мекунӣ. Дар сӯхбат Сиддиқ Зарифов бо суҳанҳои ҷозибу пурмазмун қасро ба худ моил мекард. Солҳои дурудароз дар вазифаҳои масъулиятнок, аз ҷумла раиси комитсия, котиби якуми Кумитаи Ҳизбии шаҳри ноҳияҳои мухталиф қор қардан, ҷандин маротиба депутати Шӯрои Олии РСС Тоҷикистон, аъзои КМ ҲК Тоҷикистон, вакили анҷуманҳои ҲК Тоҷикистон интихоб шудан - инҳо натиҷаи меҳнати самарабахш бурдборона буданд. Сиддиқ Зарифов ба эътимоду боварии халқ мушарраф гашта буд.

Давлат хизматҳои пурмаҳсули ӯро ба назар гирифта, вайро бо 4 - ордени Байрақи Сурхи Меҳнат, Нишони фахрӣ,

бо медалу ифтихорномаҳо сарфароз гардондааст.

Сиддиқ Зарифов солҳое, ки дар ноҳияҳои Айнию Панҷакент роҳбари аввал буд, бо як ният кор мекард: супоришҳои партия ва давлатро барои пешравию ҷумҳуриамон аз сидқи дил иҷро намудан, бо халқ ҳамнафас будан, онҳоро ба иҷрои вазифаҳо ташкилу сафарбар кардан ва хизмати онҳоро ба ҷо овардан.

Ба туфайли ин хислатҳои инсонӣ ва кордониаш Сиддиқ Зарифов соҳиби обрӯю эҳтироми беандоза гардид. Дар ин ноҳияҳо аз худ нишона боқӣ гузошт. Дар солҳои роҳбарии ӯ дар ноҳияҳои мазкур як қатор корхона, боғчаҳои бачагон, табобатхонаҳо, манзилгоҳҳо ва ғайраҳо сохта шуданд, ҳамаи соҳаҳои хочагии халқ тараққӣ карданд. Ёро ҳама хурмату эҳтиром мекарданд.

Сиддиқ Зарифов инсонии ҳалиму хоксор буд, дуои халқи азизамонро гирифта будааст, ки баъди садамаи саҳт умри дубора дид.

Ман ҳамон сол мунтазам ба беморхонаи тиббии шаҳраки табибон (медгородок) рафта, Сиддиқ Зарифовро хабар мегирифтам. Вай дар он ҷо табобат мегирифт.

Сиддиқ Зарифов дар сӯхбат боре хикоя кард, ки як шаб пеш аз ин ҳодиса хоб дидам, ки маро ба як чархбол маҷбури савор карданд, ҳеч дилам набуд, поям намекашид, гӯё ба як оташ маро ба зӯри тела медоданд.

Пагоҳӣ бошад ба ноҳия чархбол парида омад. Дар он Котиби КМ ҲК Тоҷикистон С. Б. Эргашев, ҷонишини аввали раиси Шӯрои Вазирони ҷумҳурӣ Г. В. Зубаров, ҷонишини аввали Вазири металҳои рангаи Иттиҳоди Шӯравӣ Устинов меҳмонон аз Маскав ва чанд нафари дигар буданд. Дар Панҷакент Котиби КМ вилояти Ленинобод Б. Я. Яҳёев ва Котиби дуҷуми Кумитаи шахр Павлов ва дигар мутахассисон ҳамроҳ шуда ба чархбол нишастанд. Чархбол пур шуд, дигар ҷой набуд, ман мондам. Ҷӣ шуд, ки маро ҳам ба рафтани даъват карданд. Ман ба чархбол нишастам, вале дилам аз нохушии дарак медод, гӯё ба як дузах, ба оташ мебаромада бошам. Чархбол парид, дар як ҷо иҷозати

фаромадан шуд, лекин бортмеханик иҷозат надод, ки чархаш (винташ) гӯё ба кӯҳ мерасида бошад. Чархбол аз нав ба боло ҳаракат карда, дар баландии тақрибан 70 - 80 метр мотори он хомӯш шуд, овозаш ҳам гум шуд. Ман ин фалокатро ногаҳон дарк карда бо овози баланд бо С.Б. Эргашев хайру хуш кардам. Ниҳоят, чархбол ба замин афтод, ман, ки аз ҳама қафо ба он савор шуда будам, дар назди дари чархбол қарор доштам. Ҳамон лаҳза дари он кушода шуду ман 8 - 10 метр парида рафтам. Меҳмон аз Маскав Устинов ҳам дар назди ман афтода буд. Хушбахтона, бо чароҳатҳои зиёд ӯ зинда монд. Баъдтар дар берун чанд касро дидам, ки аз кӯҳ фароманд. Ман фарёд кашидам, ки аз меҳмонон бохабар бошед, ба онҳо кӯмак кунед. Лекин чархбол, ки дар дарунаш қариб як тонна сӯзишворӣ буд, фавран аланга гирифт.

Дар ин ҳолат ба наздики чархбол рафтан ғайриимкон буд.

Дар ҳамин ҳолат Сиддиқ Зарифов на гами худро мехӯрд, ки бештар аз 50% - и баданаш сӯхта буд, балки гами ҳамсафаронаш - шахсони намоён, роҳбарони ҷумҳурӣ, С. Б. Эргашев, Г. В. Зубарев, Б. Яҳёев, Павлов ва дигаронро. Хизматҳои арзандаи онҳо барои халқу ватан фаромӯш намешавад. Рӯҳашон шоду ҷояшон ҷаннат бошад.

Сиддиқ Зарифов дар бобати оиладорӣ ва тарбияву ба воя расонидани фарзандон ҳам ибратбахш буд.

Ба ҳафт фарзанди худ маълумот дод, ҳамаи онҳо ҳоло соҳиби касбу ҳунаранд, дар ҷумҳуриямон дар соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқ кор мекунанд, мисли падари бузургворашон, баҳри ободонию пешравию Ватани азиз ҳисса мегузоранд.

Хотираи марди хирадманд Сиддиқ Зарифов дар дили дӯстонаш абадӣ хоҳад буд.

**Аз китоби «Фарзанди кӯҳҳои баланд»,
соли 2003.**

МАРДИ ДУРАНДЕШ (Маҳмадулло Абдуллоев)

Дар як маъракаи хонаи нависандагони Тоҷикистон ман ба шахси барои мо бисёр муътабар, шоир, инсони барӯманди кишварамон, ки байни мардум эътибори хоса дорад, Басир Расо ҳамсӯҳбат шудам.

Ӯ гуфт, ки фарзанди бисёр ҳам меҳрубон, меҳнатдӯст, ки дуои падару модарро гирифта ба воя расидааст, писари шодравон Маҳмадулло Абдуллоев Хуршед аз Шумо илтимос доранд, ки дар ҳаққи падараш якчанд саҳифа хотираҳоятонро менавиштед. Шумо, албатта, Маҳмадулло Абдуллоевро хуб мешинохтед, ҳамроҳ кор кардаед.

Баъди ин сӯҳбат ман андеша кардам ва ба хулосае омадам, ки ин таклифи хуб аст ва аҳамияти тарбиявӣ дорад. Вазифаи муқаддаси зиндаҳо шод кардани рӯҳу арвоҳ, кадр кардани гузаштагон мебошад. Албатта, худи Маҳмадулло Абдуллоев шахси арзанда, инсони муътабар, хоксор, ватандӯст, ғамхор, яке аз шахсиятҳои барӯманди на танҳо водии Ванҷу Бадахшон, балки ҷумҳуриамон ба шумор меравад.

Ман Маҳмадулло Абдуллоевро баъд аз солҳои 1960 - ум мешиносам. М. Абдуллоев аз соли 1956 - 1960 мудирӣ шӯъбаи маорифи ноҳияи Ванҷ, 1961 - 1963 котиби дуҷуми ҳизбии Ванҷ, 1963 - 1965 Шунавандаи Мактаби Олии Партиявии назди КМ ҲКИШ шаҳри Маскав буд. Солҳои 1965 - 1967 мудирӣ шӯъбаи тарғибу ташвиқи Кумитаи ҳизби Коммунисти вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон шуда кор кардааст. Солҳои 1967 - 1987 Котиби Якуми Кумитаи ҳизби райони Ванҷ буд. Дар ин вазифаи масъул ин қадар сол кам андар ками ходимони ҳизбӣ кор кардаанд.

Аз солҳои 1971 - 1973 дар вазифаи мудирӣ шӯъбаи хоҷагии кишлоқи КМ ҲК Тоҷикистон, 1973 - 1982 Вазирӣ

хоҷагии қишлоқи ҷумҳурӣ буданам ўро нағз мешинохтам ва аз қору ғаъолияти ташкилотҳои партиявӣ - советии хоҷагиҳои ноҳия, масъалаҳои дарпешистодаи мавзъе шинос будам ва ҳамеша барои иҷрои ин масъалаҳо гуфтугӯ мекардем. Боз насибам гашт, ки солҳои 1982 - 1987 Котиби Якуми Кумитаи Ҳизби Коммунисти Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон шуда ҳамроҳ қор қунем.

Тӯли ин шиносӣ Маҳмадулло Абдуллоевро чун як инсонӣ ботамкин, хоксор, ҳалолқору покқичдон, ватандӯст шинохтам. Ҳамеша муомилаи хоксорона дошт, ба ягон кас сухани қабех ва баланд намезад. Ба ҳама як хел муносибат мекард. Аз ин хислатҳои Маҳмадулло Абдуллоев аён мегашт, ки ў ба қадри инсон, одаму одамгарӣ мерасад. Ҳамаи ин ҳамидахисолӣ Маҳмадулло Абдуллоевро дар ҳаёт, дар вазифа, ки пастиву баландихоро дидаву омӯхта аз сар гузаронид, таҷрибаи калони қорӣ ва ҳаётӣ дошт, байни ҷамъият маҳбуб гардонид. Ин рафтори ў барои насли ҷавон дарси ибрат аст. Аз ҳама муҳимаш ин аст, ки дар давоми қору ғаъолияташ ягон қори ғайриқонунӣ нашудааст, бубинед, аз соли 1967- то 1987 тӯли 20 сол дар вазифаи Котиби Якуми Кумитаи Ҳизбии як ноҳия қор қардан, албатта, сахлу осон нест. Дар он давра қор қори роҳбарӣ мушқил буду роҳ ёфтани ба дили мардум қарон. Лекин Маҳмадулло Абдуллоев ин вазифаро бомуваффақият иҷро қард, қумон меқунам, қунин одамоне, ки дар вазифаи Котиби райқом дар ҷумҳурӣ 20 сол қор қарда бошанд, қаманд. Танҳо Исоев Сирочиддин (Котиби Якуми Ҳизбии ноҳияи Қолхозобод), Неққадам Отамбеқов (Котиби Ҳизбии ноҳияи Ишқошим) дар як вазифа қандин сол қор қарданд.

Солқое, ки бо Маҳмадулло Абдуллоев ҳамроҳ қор қардем, ягон қапи қасту баланд нашунидам. Қори ҳудро, вазъияти ноҳияро нағз меқонист, ҳамаи супоришу маслиҳатқоро таҳлилу ташқил қарда иҷрояшро сари вақт ахбор меқод. Дар ҳаққи ягон кас бадгӯӣ намеқард, роҳбарони хоҷагию идорақоро ҳамеша дастқирӣ меқард,

бо онҳо ғамхор ва ёрии амалӣ мерасонид. Ҳамаи ин хислатҳо обрӯи роҳбарро боз ҳам баландтар мекард. Ва барои пешрафти кор манфиат-бахш буд. Худи ман ҳам аз ин хислатҳои М. Абдуллоев хеле баҳраманд мешудам.

Имрӯз ноҳияи Ванҷ, чун як сарзамини муқаддаси кишварамон ба табиати зебоманзари Тоҷикистон хусни тоза мебахшад. Ванҷ бо фарзандони барӯманди хеш - олимон, адибон, ходимони давлатию ҷамъиятӣ, роҳбарону мутахассисони соҳаҳои хоҷагии халқ - Раҳим Масов, Нодир Одилов, Басир Расо, Аҳмадҷон Хоҷаев, Ҳикмат Ҳисориев, Бурҳон Раҳмонов, Қодир Қосим, Муҳаммадӣ Қосимов, Назрулло Ҷонов, Зӯр Ёров, Ҳайдаршо Пирумшоев, Гулнора Қоқова, Неъматулло Раҳматуллоев, Ҳомидҷон Махсумов, Нуқра Суннатова, Шаҳрия, Анвар Асоев, ҷаҳонпаҳлавонон байни ветеранҳо Маҳмадшариф Сулаймонов, Саламшо Муҳаббатов, Давлатшо Бачабеков ва бисёр дигарон, ки имрӯз дар ободиву шукуфой ва шӯҳрат Тоҷикистон - кишвари азизамон сахм доранд, ифтихор доранд. Мардуми сарбаланди ноҳияи Ванҷ ифтихор доранд, ки сардори давлат, мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмон чанд маротиба ба ин диёр - сарзамини ноҳияи Ванҷ ташриф оварданд. Ин ғамхориҳо меҳнаткашони ноҳияро ба вазифаҳои нав сафарбар хоҳад кард.

Санаи таъсисёбии ноҳияи Ванҷ 2 майи соли 1933 мебошад. Дар ин муддат роҳбарони ботаҷриба барои пешравии ноҳия ҳиссаи арзанда гузоштанд. Бешубҳа, дар байни онҳо хизмати Маҳмадулло Абдуллоев, ки зиёда аз 20 сол зиёд роҳбари аввали ин ноҳия буд, хеле арзанда аст, вай зодаи ин диёр буду шароити ин минтақаро хуб медонист ва барои пешравии корҳо доимо ҷораҳои зарурӣ меандешид.

Дар урфият мегӯянд, ки офтобро бо доман пӯшонидан имкон надорад. Корҳои дар замони роҳбари якуми ноҳия будани Маҳмадулло Абдуллоев ба сомон расида ба хосу ом маълуманд. Дар солҳои фаъолияти ӯ бори нахуст соли 1984 дар Бадахшон корхонаи истеҳсоли санги мармар дар

Ванч ба кор даромад. Дар ин давра нерӯгоҳи барқӣ аз нав ҷихозонида шуд. Хонаҳои истиқоматӣ, касалхонаҳо, заводи асфалт, чандин гектар заминҳои санглоҳ ва ташналаб аз худ карда шуданд. Дар деҳаи Ҷангали Зуго қитъаи таҷрибавии парвариши ниҳолҳои чормағзи овозадори Ванч ташкил шуд. Имрӯз фаровонии дастархони мо аз меваи боғҳоест, ки солҳои ҳаштодум бунёд ёфтанд.

Ванч ватани тутҳои таърифии Бадахшон аст ва барои инкишофи боғҳои навӣи тутҳои Рованӣ, Музаффарӣ, Балхӣ, Марворид, Бедона, Ревич хеле корҳо анҷом дода шуданд. Машварати калоне, ки бо деҳқонони боғпарвар ва агрономҳо сурат гирифт, натиҷаи дилхоҳ дод. Ҷавонон ба пайванди ниҳолҳои дилхоҳашон рағбат пайдо карданд ва ҳатто имтиҳон супориданд. Дар хусуси фарзандони Маҳмадулло Абдуллоев гуфтаниам, ки Хуршед, Ҷамшед, Умед соҳибмаълумот буда, дар вазифаҳои масъули давлатӣ чун падарашон дилсофона ва масъулиятшинос адои вазифа мекунанд.

Табиати ноҳияи Ванч хеле ҳам софу беғубор аст, яъне ватани меваю сабзавот аст. Ванч иқлими худодод дорад ва устокорона истифода бурдани ин сарвати бебаҳо вазифаи муқаддаси ҳамаи мост.

Ман аз ростӣ дилбоҳтаи табиати афсункори Ванч ва мардуми меҳнатқарини ин мавзеъ ҳастам. Аз дастовардҳои онҳо хушхол мешавам, аз андаке сар задани камбудие нохуш.

Баъд аз М. Абдуллоев сари ин вазифа якчанд роҳбарони дигар омаданд, ҳамаи онҳо барои ободонии ноҳия ҳисса гузоштанд. Вале ба фикри ман байни онҳо Акбаршо Искандаров шароити ин ноҳияро нағзтар медонист. Вай барои ободонӣ ва пешравии ин ноҳия корҳои назаррас кард ва ба зинаҳои баланди роҳбарӣ расид. Мо ба Акбаршо Искандаров саломатӣ, сарбаландӣ, бахту саодат, тамоми хушиҳои ҳаёту ҷайзи зиндагиро таманно дорем.

Роҳбари имрӯзаи ноҳия, узви Маҷлиси миллии

Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шахси ҳаётдидаю ботаҷриба Нарзулло Ҷонов мебошад.

Мо умед дорем, ки ноҳияи Ванҷ бо роҳбарии ин марди соҳибхунаро шӯхрати пешинаашро дар ҳама соҳа, алалхусус кишоварзӣ афзун хоҳад кард.

Меҳнаткашони Ванҷ ният доранд 70 - солагии таъсиси ноҳияро ботантана ҷашн гиранд. Ман ҳам ба шодии онҳо шарик шуда, барқияе ба унвони ин шермардон ирсол намудам.

Ванҷ

Ба раиси ноҳия Эмомов

Дӯсти гиромикадр Ёдгоршо Эмомов!

Иҷозат диҳед, дар шахсияти шумо тамоми мардуми шӯхратманди ноҳияи Ванҷро ба шарафи 70-солагии таъсисёбии ноҳия, 12-умин солгарди рӯзи истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, 1000 - солагии шоиру мутафаккири шарқ Носири Хусрав табрик намуда, ба ҳамаи шумоён хушбахтӣ, умри бобаракат, бахту саодати рӯзгор муваффақиятҳои кор орзу намоям.

Меҳнаткашони ноҳияи Ванҷ монанди тамоми мардуми Бадахшон ва Ҷумҳурии Тоҷикистони азизамон ҷавобан ба ғамхориҳои Президенти кишвар, мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмон барои пешрафти Ватани аизамон ҳиссаи сазовор мегузоранд. Ҳамаи мо бо кӯҳсорони зебоманзар, бо деҳқонони пахтакор ва бо фарзандони барӯманди ноҳияи Ванҷ ифтихор дорем.

Ба ҳамаи шумоён комёбиҳои беназир, шодию сарбаландӣ таманно дорам. Бигузор ин ҷашн бароятон файзу баракат оварда, ба нияту орзуҳои нек расонад.

Бо эҳтиром ва орзуҳои нек

Муҳиддин Зоиров

ш. Душанбе

**Китоби «Муждаи субҳи умед»,
нашриёти «Шарқи озод»,
соли 2008**

ПИРИ ДЕҲҚОНОН

(бахшида ба 90 - солагии Қаҳрамони меҳнати
Сотсиалистӣ Ҳомидҷон Назаров)

Пири деҳқонон, устои пахтаи Тоҷикистон, иштирокчи Чанги Бузурги Ватанӣ, Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ, депутати Шӯрои Олии СССР ва Шӯрои Олии РСС Тоҷикистон, аъзои КМ ҲК Тоҷикистон Ҳомидҷон Назаров ба синни мубораки 90 қадам гузоштааст.

Ҳомидҷон Назаров солҳои зиёд бо роҳбарону арбобони давлатию ҷамъиятӣ, фарзандони арзандаи халқи тоҷик ба монанди Б. Ғафуров, Т. Ёлҷабоев, Ҷ. Расулов, М. Шогадоев, М. Раҳматов, А. Қаҳҳоров, М. Холов, Н. Додхудоев, Р. Набиев, К. Маҳкамов, И. Ҳаёев ва дигарон ҳамроҳ кор карда, дар пешрафти соҳаи кишоварзӣ саҳми босазое гузоштаанд.

Ин марди начиб аз раисони номдори машҳури кишварамон буданд, ки зиёда аз 20 сол раисии колхозии «Россия» - и ноҳияи Ленин (имрӯза Рӯдакӣ), директори совхозии «Бешкент» - и ноҳияи Шаҳритус, сардори Идораи маҳсулоттайёркунии ноҳияи Ленин (имрӯза Рӯдакӣ), директори бозори «Баракат» - и шаҳри Душанбе ва дигар вазифаҳои пурмасъулиятро ба зимма доштанд ва имрӯз давлати пири меронанд.

Феълан низ Ҳомидҷон Назаров ҳамчун шахси мӯътабар ва устои соҳаи кишоварзӣ сиёсати давлату ҳукумати ҷумҳуриро бо сарварии хирадмандонаи Президенти мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳаматарафа дастгирӣ намуда, ҷавобноро баҳри гулгулшукуфӣ ва пешрафти Ватани азизамон даъват менамоянд.

Мо, дӯстон, ҳамкорон ва шогирдон устои деҳқонон, пири кор Ҳомидҷон Назаровро бо ин ҷашни зодрӯз аз самими дил табрику таҳният гуфта, ба соҳибҷашн тани

сихату хотири чамъ таманно менамоем.

Бигзор ҳамеша бардаму сихатманду сарбаланд бошед,
бахту давлат ёратон бод, Ҳомидҷон Назарови азиз!

Бо эҳтиром Муҳиддин Зоиров, Карим Миралиев,
Офоқхон Катаев ва дигар дӯстону ҳампешагон.

**«Паёми Душанбе»,
№ 28 (1097)
19 майи соли 2006**

ДАР ШАҲРИНАВ

(хотираҳо аз ҳаёти Қаҳрамони меҳнати Сотсиалистӣ
Раҷабалӣ Давлатов)

Пеш аз он ки ман фаъолияти хоҷагидории Раҷабалӣ Давлатовро дар ноҳияи Шаҳринав тасвир кунам, аз собиқ роҳбари ноҳияи Шаҳринав - Муҳиддин Зоиров, ки эшон баъд дар вазифаҳои мудирӣ шӯъбаи КМ ҲК Тоҷикистон, Вазири кишоварзии РСС Тоҷикистон ва Котиби якуми Кумитаи хизматҳои ВМКБ кор кардаанд ҳамсӯхбат гардидам. Муҳиддин Зоиров дар бораи Раҷабалӣ Давлатов хотираҳои худро чунин изҳор намуданд:

- Раҷабалӣ Давлатов аз зумраи он раисони номдори ҷумҳурианд, ки ному қори онҳо ҳеҷ гоҳ аз хотир, аз таърих нахоҳад рафт. Он кас дар радифи чунин раисони машҳур - Абдуғафур Самадов, Саидхӯча Ҷунонҷаев, Миралӣ Маҳмадалиев, Карим Исмоилов, Абдурозик Раҳмонов, Кенча Назиров, Эначон Бойматова, Ниёзмамад Бегов, Ҳомидҷон Назаров, Талбақ Садриддинов, Юсуф Раҷабов, Абдуҷаббор Зардиев, Абду Авазов, Аскаралӣ Мирзоев, Имомназар Ҳочаназаров, Шаҳобиддин Нуриддинов, Акрам Ҳасанов, Холбобо Баротов, Эшбек Сатторов, Тӯраҳон Эсанкулов ва бисёр дигарон меистанд, ки таърихи кишоварзии ҷумҳуриамонро бе номи онҳо тасаввур кардан мумкин нест.

Раҷабалӣ Давлатов дар қатори шахсони номбаршуда ободони хоҷагири вазифаи асосӣ ҳисоб мекард. Дар давраи раиси ӯ аз соли 1955 то соли 1962 дар колхозии Жданов чанд мактаб, боғчаҳои кӯдакон, гаражи мошинаҳои тракторҳо, биноҳои фермаҳои ширию молӣ ва ғайра сохта ва садҳо гектар заминҳо аз худ карда шуданд.

Раҷабалӣ Давлатов роҳбари серталаб буда, интизомро дӯст мебошт, агар ягон корро сар мекард, албатта, ба охир мерасонд, аз имкониятҳои мавҷудаи хоҷагӣ пурра истифода мебард. Вай шахси инсондӯст,

марди хоксор буд ва ба ҳама як хел муносибат мекард. Р. Давлатов дар атрофаш мутахассисони кордонро муттаҳид карда буд, ки ин боиси пешравии корхояш мешуд.

Р. Давлатов мегуфт, ки агар хоҳӣ ки замин саховаташро аз ту пинҳон накунад, 366 рӯз мисли сарбоз рост истода ба он нигоҳубин кун. Агар дар вақташ нигоҳубин накуни, замин ба ту эҳсон намекунад.

Р. Давлатов бисёр халқпарвар ҳам буд. Масалан, як рӯз дар раёсати колхоз маҷлис шуд ва як масъаларо муҳокима мекарданд. Як колхозчӣ аз замини колхозӣ як дарза алафро гирифта ба хонааш бурдааст. Ревкомиссия инро акт кардасту акнун ҳамон колхозчиро муҳокима мекунад. Ин вақт раис гуфт: «Биёед, як бор вазъияти колхозчиро пеши назар орем. Вай оила ва кӯдак дорад. Молу ҳол дорад. Дар колхоз шабу рӯз меҳнат мекунад. Аммо барои як дарза алаф мо ўро муҳокима мекунем. О, ин гапи кучо? Вай бечора чӣ кор кунад? Як раҳми колхозчиро ҳам хӯред!».

Колхозии ба номи Жданови Шахринав дар сари роҳи калони Термиз - Душанбе ҷой гирифтааст, бинобар ин раис кӯшиш мекард, ки колхозии сари роҳ ба таври намунавӣ зебу зинат дошта бошад, атрофи хонаҳои колхозчиҳо, заминҳои колхозӣ тозаю озода ва ҳадалимкон гулзору ба дидан назаррабо бошад.

Раис доимо таъкид мекард, коре нашавад, ки ҳар роҳгузару мусофир аз худуди колхоз гузашта истода, ба ҳоли колхозии мо ханданд. Дар ҳақиқат ҳамин қитъаи шоҳроҳ ба назар дилрабою ободу зебо менамуд.

Ман шоҳид будам, ки ба колхоз тез - тез адибону санъаткорон меҳмон мешуданд. Мирзо Турсунзода, Ҳабибулло Назаров, Носирҷон Маъсумӣ ва дигарон меҳмонони ҳамешагӣ ва олиқадрӣ колхоз буданд.

Ба фикри ман, омӯхтани роҳи ҳаёти Раҷабалӣ Давлатов барин фидоӣни хоҷагии қишлоқи ҷумҳурӣ ҳам фарзу ҳам қарз аст барои ҳамаи мо...

Китоби «Раис», - Душанбе, соли 2003

Сайфиддин Абдуллоев
(ба ифтихори 100 - солагии
Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ,
устоди пахтаи РСС Тоҷикистон)

Дар таърих ҳар кишвар бо меҳнати ҳалолу софдилонаи фарзандонаш, бо ташаббусҳои фидокоронаи меҳнатияш, бо ҳиммати шахсиятҳои ғамхору меҳрубонаш ободу зебо мегардад, рӯзгору зиндагии мардумаш осуда мешавад. Ва беҳуда нест, ки дар ҳар даври замон онҳоро эҳтиром намуда гиromӣ медоранд, аз ҳаёту қору рӯзгорашон ибрат мегиранд, аз таҷрибаву маҳорати ғании меҳнатияшон сабақ ва панд мебардоранд. Чунин инсонҳои бузург, меҳнатӣ, обрӯманд дар замони худ мисли Сайфиддин Абдуллоев кам набуданд.

Сайфиддин Абдуллоев соли 1908 дар шаҳри бостонии Исфараи вилояти Ленинобод (ҳоло Суғд) ба дунё омадааст. Обу хоки ин диёр барояш азиз буду дар иқлими зебои он тарбия ёфта ба камол расид, дар байни мардуми меҳнатқарини ин сарзамин обу тоб ёфт. Мӯйсафедони Исфара накл мекунанд, ки Сайфиддин Абдуллоев ҷавони боодоб, оромӯ хоксор, меҳнатдӯст, ҳурмату иззати дигаронро ба ҷо меовард, сухани қабех барои ӯ бегона буд, ботамкин ба ҳарфи дигарон гӯш меод, ҳамаи ин хислатҳо аз ояндаи дурахшони ӯ далолат меоданд.

Фаъолияти меҳнати ин марди қорозмуда рангин аст. То саршавии Ҷанги Бузурги Ватанӣ ҳаёти ӯ бо ин минвол давом дошт. Дар ин муддат қариб тамоми ҷумҳуриро давр зада баромад. Солҳои 1930 - 1931 дар ноҳияи Фархор муаллими мактаби дараҷаи аввал аз оғоз то анҷоми соли 1936 дар ноҳияи Куйбышев (ҳозира А. Ҷомӣ) котиби кумитаи ноҳияи Комсомол буд, аз соли 1937 котиби комитети комсомолии ноҳияи Исфара таъинаш карданд,

узви КПСС аз соли 1937. Албатта, дар замони Шӯравӣ нақши ҷавонон ва комсомол ҳамчун шоғирд – ёрдамчи хизмат ниҳоят калон буд. Ин вазифаро бошарафона иҷро намуд. Дониш ва лаёқату кордонии устод Сайфиддин Абдуллоевро ба инобат гирифта солҳои 1937 - 1938 мухарири рӯзномаи «Коммунисти Исфара» таъин карданд. Дар он солҳо рӯзнома барои дар ҳаёт татбиқ намудани сиёсати хизмат ва ҳукумат, таълиму тарбияи меҳнаткашонӣ чомеа, хусусан ҷавонон аҳамияти калон дошт, дар ин корҳо С. Абдуллоев ҳиссаи арзандаи худро гузоштааст.

Солҳои 1938 - 1945 вазифаи ҷонишини директори МТС-ро ба ўҳдааш гузоштанд, сипас ба ҳайси сардори шўъбаи сиёсии МТС-ҳои Исфара ва Қаромазор фаъолияти пурсамар кард. Албатта, МТС дар ҳамон давра як ташкилоти муҳими сиёсӣ - хоҷагӣ ба ҳисоб мерафт, барои хоҷагии қишлоқ нақши калон мебозид, корҳои хоҷагӣҳоро иҷро намуда кўмак мерасонд, масъалаҳоро ҳал мекард ва ба хоҷагӣҳо роҳбарӣ менамуд. Фаъолияти меҳнатии С. Абдуллоевро ба назар гирифта, ўро ба вазифаҳои гуногуни масъул таъин мекарданд, вай аз ўҳдаи ин вазифаҳо бо масъулияти баланд мебаромад. Солҳои 1946 - 1965 С. Абдуллоевро аввал ҷонишин, баъд раиси колхозии ба номи Ленини ноҳияи Исфара таъин намуданд. Қариб 20 сол роҳбари хоҷагӣ будан хизмати бузург аст, аз ҳама муҳимаш бо меҳнати ҳалол сазовори боварии деҳқонон будааст, барои хизматҳои шоён ба Сайфиддин Абдуллоев унвонҳои баланди давлатӣ – Устои пахтаи РСС Тоҷикистон (1956) Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ (1957) насиб гардид. Ба ақидаи ман С. Абдуллоев аз он раисони номдори Тоҷикистон аст, ки ному кори онҳо ҳеҷ гоҳ аз хотир нахоҳад рафт. Ў дар қатори раисони машҳури ҷумҳурӣ, ба монанди Саидхоҷа Ўрунхоҷаев, Абдуғафур Самадов, Миралӣ Маҳмадалиев, Карим Исмоилов, Абдурозиқ Раҳмонов, Талбақ

Садриддинов, Кенча Назиров, Эначон Бойматова, Ниёзмамад Бегов, Ширин Шарифов, Ҳомидҷон Назаров, Аскаралӣ Мирзоев, Раҷабалӣ Давлатов, Имомназар Ҳочаназаров, Тӯрахон Эшонкулов, Шаҳобиддин Нуридинов, Юсуф Раҷабов, Абдучаббор Зардиев, Начмиддин Аюбов, Иззатулло Бобокалонов, Абдӣ Авазов... меистад, ки таърихи тараққиёти кишоварзии ҷумҳуриамонро бе номи онҳо тасаввур кардан мумкин нест. Ин роҳбарон баҳри пешравию соҳа ва пурнозу неъмат гардонидани дастархони мардум сахми арзанда гузоштанд.

Ҳамкорони раис - кӯҳансолон ёдовар мешаванд, ки роҳбари ҳамонвақтаи хоҷагӣ Сайфиддин Абдуллоев деҳқонро хурмату иззат мекард, дар рӯзҳои тангӣ ёрии моддию молиявӣ мерасонд, ёриширо ҳеҷ вақт дарег намедошт, одаму одамгарӣ, дурандешӣ, хурмату иззати инсонро вазифаи асосӣ ҳисоб мекард, доимо манфиати онҳоро ҳимоя намуда барои иҷрои ин вазифаҳо ҳайати садорати хоҷагиро сафарбар мекард. Нисбат ба худ, ҳамкоронаш серталаб буд. Дигар хислатҳои раиси колхоз ин ободонии деҳаҳои хоҷагӣ, дурусти истифода бурдани замин, дар вақташ гузаронидани агротехникаи лозимӣ дар боғҳо, зардолузорҳо, парвариши ниҳолҳои нав буд, барои иҷрои ин корҳои лозимӣ раис ҳамеша бо мутахассисон, бригадирҳо, сӯҳбату вохӯриҳо мегузаронд, маслиҳат мекард, чунки боигарии хоҷагӣ ин замин аст. Дар соҳаҳои молиявӣ, иқтисодӣ, хоҷагӣ бисёр қавӣ буд, ҳисобу китоби хоҷагӣ доимо таҳти назорати раис ва ҷонишинҳо буд ва дар ин бора дар маҷлиси умумӣ доимо ҳисобот меод. Дар ҳамон солҳо хоҷагӣ ба чорводорӣ ва дигар соҳаҳои хоҷагии қишлоқ машғул буд, дар айни пешравӣ буд, чорводорӣ, базаи хӯрокворӣ, кадрҳои ин соҳа, саршумори чорво аз ҳамон солҳо шурӯъ шуда, баъдтар колхоз дар бораи тараққиёти чорводорӣ дар ҷумҳуриамон пешқадам шуд. Дар ин пешравию хизмати Қаҳрамони Меҳнати

Сотсиалистӣ, Устоди чорводорони РСС Тоҷикистон Суфро - апа Боқиева калон аст.

Ба гуфти модархонди меҳрубон – Бибихон ва ҳамкорони деринааш Сайфиддин Абдуллоев на фақат Устоди пахтаи РСС Тоҷикистон, Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ, роҳбари хочагӣ, деҳқони забардаст, балки барои тарбияи фарзандон падари ғамхор, дурандеш, барои ҳамсар шавҳари ғамхору меҳрубон буд, барои ҳамаи онҳо меҳру муҳаббати доимӣ дошт. Падари нӯҳ фарзанд (4 фарзанд аз оилаи якум), баъд аз вафоти ҳамсари якум ба Бибихон хонадор мешавад, аз Бибихон 5 фарзанд таваллуд мешавад. 6 писар ва 3 духтар тарбия ёфта ба камол расиданд, ки онҳо: Аҳмадҷон, Одилҷон, Вафочон, Олимҷон, Искандарҷон, Солеҳҷон, Дилоромҷон, Шарифаҷон, Майрамҷон мебошанд. Ҳамаи фарзандон соҳиби маълумот ва касбу ҳунаранд ва дар соҳаҳои гуногуни хочагии халқ меҳнат мекунанд.

Ҳамсари С. Абдуллоев - Бибихон зани хеле ғаёл, меҳнатдӯст, ғамхор, меҳрубон, баъд аз вафоти шавҳараи ҳамаи фарзандонро тарбия намуд, ба камол расонид, хононд, соҳиби маълумот кард, ба хизмати Ватан, меҳнати ҳалол равона намуд. Аз устод С. Абдуллоев як ҳавлии қадима, хонаи поҳсадевор, якчанд бех дарахти зардолу ва номи нек мерос мондааст. Ҳоло модари ғамхор Бибихон кӯшиш мекунад, ки барои рӯзгори фарзандон ва келину наберагонаш шароити хоксорона муҳайё намояд, албатта, дастгирии роҳбарони хочагии ба номи Ленин ва ноҳияи Исфара дар ин кори савоб лозим аст.

Дар бораи корнамоии С. Абдуллоев бисёрҳо гуфтаанд мақолаҳо навиштаанд. Номи ӯ дар китоби «Энсиклопедияи Советии тоҷик» бо хати заррин навишта шудааст.

Ходими намоёни давлатию ҷамъиятӣ, яке аз занҳои бомаърифату мӯътабари ҷумҳурии Тоҷикистон – Низорамо Зарифова дар бораи С. Абдуллоев чунин ёдовар

шуд: Ман Сайфиддин Абдуллоевро ҳамчун шахси мӯътабар, хоксору кордон, роҳбари яке аз хоҷагиҳои пешқадами ба номи Ленини райони Исфара аз соли 1959 мешиносам. Ман мудирӣ шӯъбаи оид ба қори қанони Қомитети Марказии ҲК Тоҷикистон будам. Соли 1959 бо як гурӯҳ қанон барои ошно шудан ва таҷриба омӯхтану ёрӣ расонидан ба қорҳои қанон ба райони Исфара омадем. Мо ҳамчун хоҷагии пешқадам қорро аз хоҷагии ба номи Ленин сар қардем, хоҷагӣ дар маркази ноҳия қойгир буд, масъала: қорҳои оммавӣ - сиёсӣ, тарбиявӣ байни қанҳо ва духтарон, мубориза ба урфу одатҳои кӯҳна, тавсия намудани қанони болаёқат ба вазифаҳои роҳбарикунанда аз рафти қори Қовети қанҳо буд. Ба мо ҳаматарафа шароит муҳайё намуданд, дар ҳамаи бригадаҳо, минтақаҳо воҳӯриҳо шуд, охирон дар маркази қолхоз маҷлис қамъбаст қарда шуд. Роҳбари хоҷагии ба номи Ленин Сайфиддин Абдуллоев ҳаматарафа масъала ва тақлифҳои моро маъқул дониста дастгирӣ намуд.

Сайфиддин Абдуллоев, пеш аз ҳама, инсонӣ ҳушмуомила, самимию хоксор будааст. Ин раиси қолхозӣ пешқадаму роҳбарони республика ҳамеша ҳурмату эҳтиром меқунанд, хизматҳои шоёни С. Абдуллоев барои роҳбарони хоҷагӣ ва деҳқонон, шахсан қавонон як мақтаби ҳаёт буда, барои пешравии қумҳуриамон лозим аст, - меғӯяд Низорамо Зарифова.

Ибодат Раҳимова ходими намоёни давлатию қамъиятӣ, яке аз қанҳои фаёли қумҳурӣ, шахси мӯътабар дар бораи Сайфиддин Абдуллоев қунин иброси ақида қард:

Ман С. Абдуллоевро аз соли 1958 мешиносам, ҳамчун шахси фаёл, яке аз раисони номдори қумҳурӣ, ҳамеша қолхозаш пешқадам, аз қамин ҳосили қаланд мегирифт, қолхоз обод, ҳамаи қорҳои хоҷагӣ намунаи ибрат буд.

С. Абдуллоев ҳеши ҳамсарам Пӯлод Абдуллоев мебошад, оилаи С. Абдуллоев Бибиқон қияни Пӯлод

Абдуллоев ҳаст, аз ин ҷиҳат рафту омад доштем.

Дар ёд дорам, мо хеле ҷавон будем, таҷрибаи кори колхозҳои пешқадам, аз он ҷумла колхозии ба номи Ленини ноҳияи Исфара дар маҷлису сессияю пленумҳои ноҳия, вилоятӣ ва ҷумҳурӣ чандин бор шунавидам, колхоз дар бораи гирифтани ҳосили баланди зироатҳои хоҷагии кишлоқ, тартибу интизоми кор, тарбияи ҷавонону комсомолон, кори Совети занҳо намунаи ибрат буд.

Аз ҳама муҳимаш меҳнати ҳалол, ғамхорӣ доимӣ, шароит муҳайё намудан, бо колхозчиён дуруст истифода бурдани заминҳои қорам, риоя намудани устави колхоз намунаи ибрат буд. Ҳамаи ин кордониҳо сабаби мушарраф шудани устод Сайфиддин Абдуллоев ба унвони баланд - Қаҳрамони Меҳнати Социалистӣ ва устои пахтаи Тоҷикистон мушарраф гардид. Илоҳо ин шахси бузургро рӯҳашон шоду ҷояшон ҷаннат бод.

Дар Исфара дар ҳамон солҳо ва сонитар монанди дигар ноҳияҳои вилоятҳои кишвари Тоҷикистон роҳбарони хоҷагиҳо, яъне раисони колхозҳои ботаҷриба, фидокору ташаббускор забони деҳқонӣ заминро қадр намуда кор мекарданд. Инҳо Зокирхӯча Ҳасанов, Сайфиддин Абдуллоев, Мирзоқул Бозоров, Ҳамроххӯча Мукаррамов, Бобоҷон Ғоибназаров, Шаҳобиддин Нуридинов, Узоқбой Асроров, Турахӯча Каттаев, Абдулазиз Ҳасанов, Абдураззоқ Раҳимов, Абдусамад Шомирсаидов, Фаҳриддин Ашӯров, Аълоҳон Мақсудов, Дадохон Султонов, Маҳбуба Сидиқова, Кубро Собитова, Абдуҳаким Ҳалимов ва дигарон буданд.

Ноғуфта намонад, ки Сайфиддин Абдуллоев бо арбобони бузурги давлатамон, фарзандони намоёни кишвари азизамон Бобоҷон Ғафуров, Ҷаббор Расулов, Турсун Ёлҷабоев, Мунаввар Шогадоев, Назаршо Додхудоёв, Абдулаҳад Қаҳҳоров, Мирзо Раҳматов, Маҳмадулло Холов, Ашӯрбӣ Азимова, Пӯлод Абдуллоев, Низорамо Зарифова,

Ибодат Раҳимова ва дигарон вохӯрда, ҳамсӯхбат шуда маслиҳатҳо гирифта буданд. Онҳо ба ин бузургон, фарзандони азизу гамхор ҳамеша минатдорӣ изҳор менамуданд.

Ба гуфти ҳамкорон - кӯҳансолони ҳамонвақта он солҳо сиёсати пахта хеле баланд буд, агар плани пахта иҷро нашавад, ин як камбудии калони колхоз ҳисоб мешуд, лекин Раис нағз медонист, ки хоҷагӣ аз пахта зарар намедид, ба хоҷагӣ пахта ҳамавақт фоида меовард, ба шарофати пахта колхоз аз давлат - пул, маҳсулотҳои хӯрокворӣ, аз орд сар карда то шакар, хӯроквории чорво мегирифтанд, аз пахта рӯзгори колхозчиён фаровон мешуд.

Барои ҳамин аҳамияти пахтаро ба назар гирифта устод Сайфиддин Абдуллоев пешакӣ тайёри меид, ин дар вақташ бо сифати баланд гузаронидани шудгори замин, чунонки мегӯянд «олим бошӣ такрор кун, деҳқон бошӣ шудгор кун», истифода бурдани пору, нуриҳои минералӣ, коштани навҳои нави пахта, ҷо ба ҷо намудани кадрҳо, мутахассисон, саркорону бригадирҳоро дар вақташ дида, ҳал менамуд, дар натиҷаи ин корҳо плани пахта ҳар сол бомуваффақият иҷро мешуд, ин обрӯю шарафи хоҷагӣ буд.

Имсол ҷашни мубораки 100 - солагии Қаҳрамони Меҳнати Социалистӣ, устоди пахтаи РСС Тоҷикистон С. Абдуллоев барпо мегардад. Мо хизматҳои шоистаи ӯро ба ёд меорему ҷавонро ҳидоят мекунем, ки дарси одаму одамгарӣ, боинтизомӣ, ватандӯстӣ, ташаббускорӣ, ба деҳқонон эҳтиром карданро ба монанди Сайфиддин Абдуллоев барин устодон биомӯзанд, барои пешравии ободони кишвари азизамон камари ғиммат банданд.

Таклифи мо бо роҳбарони Ҳукумати ноҳияи Исфара – Хизмати шоистаю арзандаи С. Абдуллоевро ба назар гирифта ҳамчун Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ, Устоди пахтаи РСС Тоҷикистон ба номи вай гузоштани ягон хоҷагӣ, колхоз ё кӯчаю манзилгоҳ, ҳайкал ё нимпайкара,

бунёди осорхона, нашри китоб ва дигар тадбирхоро дида бароянд.

Ин барои таърих, барои рӯҳбаланд гардони насли наврас лозим аст.

Сайфиддин Абдуллоев шахси мӯътабар, яке аз фарзандони обрӯманди Исфара буд, мардум ўро хуб мешинохтанд.

Илоҳо рӯҳаш шоду ҷояш ҷаннат бошад.

Бигузур, ин ҷашни бузурги устодон ба халқи кишвари азизамон бахту саодат, файзу баракат, сулҳу амният, тинчию оромӣ ва ғалабаҳои нав ба нав оварад ва рӯҳи гузаштагонамон аз мо шод гардад.

**«Садои мардум»,
№ 130 (2361)
22 ноябри соли 2008.**

**«Минбари халқ»,
№ 92 (661),
29 ноябри соли 2008.**

ДЕҲҚОНИ АСИЛ ВА ИНСОНИ КОМИЛ

(Иззатулло Бобокалонов)

Аввали солҳои ҳафтод. Тахминан 30 сол пеш. Ман мудири шӯъбаи кишоварзии КМ ҲК Тоҷикистон шуда кор мекардам. Ёд дорам, ки як рӯзи шанбе бригадаи махсуси КМ бо сардории котиби якуми КМ шодравон Ҷаббор Расулов ба ноҳияи Ленин барои шинос шудан ба вазъияти қори соҳаи кишоварзӣ баромадем. Ҷаббор Расулов аъзоёни бригадаро тақсим карда, ба ман гуфт, ки:

- Рафиқ Зоиров ту ба минтақаи Варзоб меравӣ. Дар ин минтақа хоҷагиҳои зиёде ҳастанд. Шароити онҳо аз хоҷагиҳои обӣ дида вазнинтар, ба онҳо кӯмак расондан лозим аст. Вақтҳои охир ба ин хоҷагиҳо рафту омад хеле кам шудааст. Аслан гирем, мо роҳбарон бо деҳқонон кам вомехӯрем ва ба онҳо кам аҳамият медиҳем, ин камбудии мост. Дар хоҷагиҳои ин минтақа деҳқонони пуртаҷрибаву қордон бисёранд. Онҳо чорводорон, галлақорон, боғу тоқпарварони пешқадам хеле зиёданд. Мо бояд аз қору зиндагонии онҳо ҳамеша бохабар бошем, бо халқ, бо деҳқонон будан лозим. Ту рафта фаҳм, ки онҳо чӣ проблемаҳо доранд, ҳамашро аз наздик омӯз, хулоса барор. Натиҷаи мулоқот соати 5 - дар қолхози «Россия» чамбаст мешавад, онҳо чӣ баромад карда, ахбор медиҳӣ, фаҳмо? Аз қолхози «Правда» қоратро оғоз намо, дар инҳо чӣ шахси қомил ва мутахассиси соҳибтаҷрибае ҳаст, ки ман ёро нағз медонам. Ў инсонӣ хеле меҳнатдӯст, нисбат ба қолхозчиён доимо ғамқорӣ зоҳир мекунад. Ин шахси неқном Иззатулло Бобокалонов ном дорад. Бо ӯ сӯҳбат қун. Дар хотир дорам, ки ӯ дар як маҷлиси водӣ аз вазҳи обёрӣ қардани заминҳо, ободонии роҳҳо, сохтмонҳои нав, бунёди боғу тоқзорҳо масъала ба миён гузошта буд. Дар хусуси заминҳои Эсанбою Шӯртӯқай низ дархосту пешниҳодҳо баён намуда буд. Аз ӯ пурс, ки ҳолиё ин масъалаҳо чӣ хел ва қорҳо дар қадом ҳолат қарор доранд. Мақсад аз ин ба хоҷагиҳои ин минтақа аҳамият дода, ёрии амалӣ расонидан аст. Агар дар ин хоҷагиҳо қор дуруст

ташкил шавад, маҳсулоти кишоварзӣ хеле фаровон мешавад, ки ин барои таъминоти аҳолии пойтахт хеле манфиатнок ва оварданаш низ осону камхарочот аст.

Пас аз супориши Чаббор Расулов ман бо ҳамроҳии котиби дуоми кумитаи ноҳиявӣ Ленов ба роҳ баромадем. Албатта, роҳ хеле дур, пасту баланд буд. Раҳораҳ маълумамон гардид, ки дар ин минтақа бисёр масъалаҳои ҳалношуда ба назар мерасанд. Баъд аз тай кардани роҳи зиёда аз 2 соата мо ба колхозии «Правда» расидем. Раиси колхоз Иззатулло Бобокалонов бо як гурӯҳ колхозчиён, бригадиру фаълон дар назди идораи колхоз, яъне дар саҳро сӯхбат доштанд. Онҳо моро дидан замон хурсандӣ карда, гарм истиқбол намуданд. Баробари дидани мо бо овози баланд И. Бобокалонов гуфт, ки раҳмат, бисёр нағз, ки шумо рафиқ Зоиров ба колхозии мо омадед. Ин якумин маротиба аст, ки мудири шуъбаи КМ ҲК Тоҷикистон ба колхозии мо меояд, 5 - 6 сол пеш як лектори Кумитаи Марказӣ омада буду халос. Мо хеле миннатдор, бисёр ташаккур.

Сипас, мо ба идораи колхоз омадем. Қитъаи заминҳоро аз назар гузаронидем, бо деҳқону колхозчиён аз наздик сӯхбат кардем. Раис ҳамаи мушкилоту пешомадҳояшро ба мо баён кард. Ман Иззатулло Бобокалоновро пештар ҳам аз наздик мешинохтам ва бо ӯ борҳо вохӯрда будам. Лекин бо қору фаъолиятҳои он замон шинос шуда, боз маълумам гашт, ки ин шахси бисёр дилсӯз, ғамхору ташкилотчӣ, гуфтораш буррою аниқ, конкретӣ ва ҳамаи нақшаҳои хоҷагиро нағз медонистааст. Эҳсос намудам, ки И. Бобокалонов одами хоксору фурутан, ҳамеша бо меҳнаткашон ва мудом бо халқ аст.

Он ҷо мо дигар хоҷагиро низ дида, тахминан соатҳои чор ба колхозии «Россия» равона шавем. Дар гардиши колхозии «Россия» Чаббор Расулов, Ғоибназар Паллаев, Иван Фёдорович Дедов ва дигарон истода буданд. Нохост Иззатулло Бобокалонов, ки ба маҷлис равона буд, омада истоду ба роҳбарон аҳволпурсӣ кард.

Сипас, Ҷаббор Расулов ба Иззатулло Бобокалонов рӯ оварда:

- Корхоятон чӣ хел? - гуфт.

- Ӯ дар ҷавоб бо овози баланд ҷавоб дод:

- Раҳмат ба шумо, ки якумин маротиба мудири шӯъбаи Кумитаи марказиро ба колхозии мо фиристодед. Ба рафиқ Зоиров раҳмат, офарин. Сипас, Ҷаббор Расулов хандида гуфт:

- Ман солҳои зиёд аст, ки кор мекунам, аммо ягон кас офарин нагуфтааст, вале Муҳиддин Зоиров ду - се соат ба колхозии «Правда» (ҳоло совхозии Куйбышев) рафтанду шумо ин қадар баҳои баланд додед, офарин гуфтед, - гуфта хандид. Суханони дилписандии Иззатулло Бобокалонов ба Ҷаббор Расулов маъқул шуду маҷлис ҳам нағз барпо ва ҷамъбаст шуд. Ба фикрам, аз ҳама муҳимаш дар ҳамин маҷлис, дар ҳамин сӯҳбат, бисёр масъалаҳои ин минтақа, аз ҷумла масъалаҳои азхуд ва обёрӣ кардани заминҳо, сохтмон, тараққӣ додани боғу тоқпарварӣ, чорводорӣ ва дигар масъалаҳо ҳаллу фасл гардиданд. Баҳри иҷрои ин корҳои муҳиму рӯзмарра вазоратҳо ва дигар ташкилотҳои дахлдор вазифадор карда шудаанд.

Баъдтар ман вазири хоҷагии қишлоқ таъин шудам ва боз алоқаҳои қорӣ бо ин колхоз қавитар гардид. И. Бобокалонов доимо ба Вазорати хоҷагии қишлоқи ҷумҳурӣ омада меистод ва аз имкониятҳои мавҷуда истифода мебурд. Хоҷагиаш яке аз хоҷагиҳои пешқадам шуд. Баъдтар хоҷагӣ ғолиби мусобиқа гардид, байрақдор шуд, дипломи НКХХ - ро сазовор гардид. Хуллас, ба як хоҷагии таҷрибаомӯз ва намунавӣ табдил ёфт.

И. Бобокалонов ободонии хоҷагиро вазифаи асосӣ ҳисоб мекард, дар колхоз сохтмонҳо бунёд шуданд. Аз ҷумла мактабҳо, беморхона, боғчаи кӯдакон, бинои колхоз, гараж, фермаи ширию молӣ, стансияи насоси обкашӣ, азхудкунии заминҳои нав ва ғайраҳоро метавон ном бурд.

И. Бобокалонов агар ягон корро ба нақша мегирифт, онро то охир ба анҷом мерасонид, пеш аз ҳама

имкониятҳои мавҷудаи хоҷагиро ба қор мебард, ба идораҳои дахлдор рафта фаҳмонда, маслиҳат, ёрӣ талаб менамуд, ба ин ҳислатҳои хубаш қорҳои низ хеле пеш мерафтанд ва саривақт иҷро мешуданд.

Дигар ҳислати И. Бобокалонов ин аст, ки ӯ бисёр одамдӯст, инсонпарвар, марди хоксор, ба вазифаю мансабаш нигоҳ накарда, ба ҳама як хел муносибат мекунад. Роҳбари хоҷагӣ, раиси колхоз, директори совхоз, агар забони мардумро ёбад, қораш осон, наёбад ягон қораш пеш намеравад, азоб мекашад. Чунки ӯ доимо ва шабу рӯз бо халқ аст. И. Бобокалонов солҳои зиёде дар ин вазифаи шарафнок ӯҳдабароёна қор кард.

И. Бобокалонов дар фаъолияти меҳнатияш аз одамони номдор, арбобони давлатӣ ва ҷамъиятӣ ба мисли Бобочон Ғафуров, Турсун Ўлҷабоев, Ҷаббор Расулов, Абдулаҳад Қаҳҳоров, Маҳмадулло Холов, Раҳмон Набиев, Қаҳҳор Маҳкамов, Иззатулло Ҳаёев ва дигарон бисёр чизро омӯхт, андешаҳои ӯро ба онҳо баён намуда, маслиҳатҳои онҳо дар хоҷагӣ амалӣ мегардонд.

И. Бобокалонов ҳамчун роҳбари хоҷагӣ, бо инсонҳои қордон, барӯманд, риштаи ҳамқорӣ, дӯстию бародарӣ дошт ва дорад. Инҳо аз қабилҳои Низорамо Зарифова, Ибодат Раҳимова, Маҳфират Қаримова, Гулафзо Савриддинова, Мирзо Бобоев, Лақай Қармишев, Акбар Маҳсумов, Султон Мирзошоев, Абдулмаҷид Достиев, Қозидавлат Қоимдодов, Ҷамолиддин Мансуров, Насриддин Ибодов, Абдуқарим Қосимов, Камол Сӯфиев, Ҷамолиддин Тағоев, Усмонқул Шокиров, Ҳабиба Ғуфронова, Ёроқ Аловиддинов, Ятим Мирзоев, Офтоҳон Катаев, Ваҳоб Воҳидов, Мӯсо Баротов, Сангин Ҳафизов, Исқандар Чиллаев, Сирочиддин Ҳақназаров, Маҳмадназар Худоназаров, Рамзид Масаидов, Қенча Назиров, Абдуқарим Шарифов, Ҳомидҷон Назаров, Раҷабалӣ Давлатов, Юсуф Раҷабов, Амир Қарақулов, Сафар Ниёзов, Қарим Миралиев, Азизбек Шарифов, Абдуваҳоб Саидмуродов ва бисёр дигаронанд, ки дар ҳақиқи ӯ суҳанони нек мегӯянд, зеро ҳуди ӯ ҳамқадами онҳо буд ва

аз некию ғамхориҳои беназири ин гуна шахсони маъруф якумр сипосгузор аст.

И. Бобокалонов боз аз он сарфароз аст, ки бо адибони номдор чун Турсунзодаву Раҳимзода, Муъмину Лоик, Ибод Файзуллоеву Холмурад Шарифов ҳамсӯхбату ҳамнишин гардидааст.

Иззатулло Бобокалонов дар сӯхбат ҳамчун инсони соҳибтаҷриба, пири деҳқон, ҳамеша қайд менамояд, ки дар сарзамини Тоҷикистон, бо ибтикори Президентамон Ҷаноби Олӣ Эмомалӣ Раҳмон сулҳу салоҳ, тинчию оромӣ, ваҳдату якдилӣ пайдо шуд. Мо нағз медонем, ки сулҳу салоҳ дар кишвари азизамон бо чӣ азобу машаққат муяссар гардид. Ин сулҳу салоҳ – оромӣ, албатта, гарави хушбахтиву ояндаи халқи азизамон ва пешрафти тамоми соҳаҳои хоҷагии халқи Тоҷикистон мебошад.

Иззатулло Бобокалонов бо хурсандӣ изҳор менамояд, ки бо ташаббусҳои наҷибу дастгирии оқилонаи Президентамон, Ҷаноби Олӣ Эмомалӣ Раҳмон бисёр иншоотҳои ҳаётан муҳими аср бунёд ёфтанд ва бунёд шуда истодаанд. Сохтани нерӯгоҳи барқи обии Сангтӯда, нақби Анзоб, муҷассамаи шоҳ Исмоили Сомонӣ, шоҳроҳи мошингарди Кулма - Қароқум - Мурғоб, Хоруғ, Қалаи Хумб - Кӯлоб, роҳи оҳани Қӯрғонтеппа - Кӯлоб ва дигар объектҳои хоҷагии халқ бунёд ва ба роҳ монда мешавад.

И. Бобокалонов дар сӯхбат изҳор намуд, ки зодгоҳи ӯ минтақаи Варзоб, монанди дигар ноҳияҳои кишвари азизамон, як порча замини муқаддаси Тоҷикистон аст. Варзоб зеботарин гӯшаи диёрамон аст ва бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ноҳияи Варзоб ба минтақаи истироҳат ва туризм табдил ёфт, ки ин барои тараққиёту пешравии ноҳия мусоидат хоҳад кард. Хурсандиовар аст, ки дар солҳои 2000 - 2010 нақшаҳои мушаххас андешида шудааст, ки дар он ноҳияи Варзоб ба минтақаи истироҳатӣ, табобатӣ, санаторию курортӣ ва сайру саёҳат (туризм) табдил меёбад.

Бар замми ин бунёди роҳи зеризаминии Анзобу нақби Уштур барои пешрафти иқтисодию иҷтимоии ноҳия низ

омили эътимодбахш аст.

- Ҷавобан ба ин иқдоми шоистаи ибрати Роҳбари давлат, мо кӯҳансолон бо ҳамроҳии сокинони ноҳия дучанд кор мекунем, ки ин минтақаи Варзоб ҳамчун меҳмонхонаи Тоҷикистони азиз рӯз аз рӯз ободу зебо ва ба бӯстони ҳақиқиву биҳишти воқеии рӯи замин табдил ёбад.

Бо ибтикори Президенти Тоҷикистон, Ҷаноби Олӣ Эмомалӣ Раҳмон соли 2003 - соли Байналмилалӣ оби тоза эълон шудааст, ки ҳадаф аз он муайян намудани сиёсати давлат дар соҳаи самаранок истифода бурдани оби тоза ва ҳифзи захираҳои он мебошад. Аз ҷониби дигар ба ин масъалаи муҳими хоҷагии халқ ҷалб сохтани афкори ҷаҳонӣ ба ҳисоб меравад.

И. Бобокалонов ин масъалаи муҳимро ҷонибдорӣ карда, об ин ҳаёт, саломатии инсон, ин ғамхорӣ дар ҳаққи халқҳои ҷаҳон аст, мегӯяд.

Иззатулло Бобокалонов дар тӯли фаъолияти меҳнати бисёрсолаи худ, дар пешрафти соҳаи хоҷагии қишлоқи ҷумҳурӣ пурмаҳсул ва фидокорона заҳмат кашида омадааст. Ин шахси комил чандин маротиба ба депутати Совети Олии РСС Тоҷикистон, дар ҳайати КМ Тоҷикистон, аъзои Шӯрои колхозҳои республикавӣ ва вакили Шӯрои ноҳиявӣ, Шӯрои қишлоқ, узви Кумитаи хизбии ноҳиявӣ ва дигар ташкилотҳои ҷамъиятӣ интихоб шудааст.

Ҳамчун пири деҳқонҳо, роҳбари пуртаҷриба дар ин ҷамъомадҳо ҳамеша баҳри пешрафти соҳаи кишоварзӣ, ободонии кишвар ва дигар масъалаҳои муҳим фикрашро баён менамояд. Маслиҳатҳо медиҳад. Албатта, ин барои пешрафти соҳаи кишоварзӣ, ғамхорӣ муҳим ба шумор меравад. Саҳми И. Бобокалонов дар тарбияи кадрҳои соҳаи хоҷагии қишлоқ дар ноҳияю колхоз, махсусан дар байни ҷавонон мустаҳкам кардани робитаи дӯстию бародарӣ калон аст. Хизматҳои шоёни И. Бобокалоновро Ватан кадр карда, ӯро бо бисёр ордену медалҳо мукофотонидааст.

Иззатуллои мо дар оиладорӣ низ намунаи ибрат аст. Ин пири хирад соҳиби даҳ писари дилчӯву як духтари гулрӯест. Бобои беш аз 50 набераю абера ва чевара гардида, аз ин ҳадяи бахту иқбол худро хушбахттарин инсон меҳисобад. Ҳар замон «бобо – бобочон», - гуфтани набераҳо ўро басо гуворову гӯшнавоз аст. Иззатулло маъноӣ ҳаётро дар оилаи аҳлу тифоқ дониста, ба фарзандонаш доимо кори неку номи неку ва рафтори хубро талкин менамояд. Аз ин ҷост, ки писарони ин марди некуном ҳамашон соҳиби оилаи хубу касбу хунаранд. Чун падари хеш баҳри ободии Ватану миллати соҳибқболу соҳибистиқбол хизмат менамоянд.

И. Бобокалонов бо меҳнати софдилонаву таҷрибаи бои худ дар байни мардум соҳиби обрӯю эътибори баланд гардидааст. Номи ин пири деҳқонро дар қатори раисони машхуру номдори ҷумҳуриямон, ба мисли Абдуғафур Самадов, Саидхӯча Ёрунхочаев, Миралӣ Махмадалиев, Карим Исмоилов, Абдурозиқ Раҳмонов, Кенча Назиров, Эначон Бойматова, Ниёзмаҳмад Бегов, Ҳомидҷон Назаров, Аскаралӣ Мирзоев, Абдуҷаббор Зардиев, Талбак Садриддинов, Имомназар Ҳочаназаров, Абду Авазов, Шаҳобиддин Нуриддинов ва дигарон боэҳтиром ба забон меоранд.

Умедворам, ки фаъолияти минбаъдаи И. Бобокалонов таҷрибаи бои ин инсони заҳматпеша, ба мамлақату мардуми тоҷик, ободию сарсабзии Тоҷикистон ва насли ояндаву бунёдкунандагони ҷамъияти демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ кӯмак мерасонад.

Ниҳоли умратон пурбор гардад,

Шуморо умри некӯ ёр гардад.

Дар ин дунё бизӣ сад соли дигар,

Ки дунё аз шумо гулзор гардад.

«Садои мардум»,

№ 57 (1429),

2 июли соли 2002.

Китоби «Ситораи Варзоб»,

- Душанбе, «Файз», 2002.

ТОЧИКПИСАРИ ҚАҲРАМОН (бахишда ба 80 солагии Мирзо Бобоҷонов)

Мо дар бораи точикписаре сухан мегӯем, ки қаҳрамониҳои бемислу монанди ӯ ифтихори миллат аст, чунки дар ҳаёту фаъолияти худ барои ватану халқи азизаш хизматҳои хеле арзанда кардааст.

Ба ман ҳамсари Мирзо Бобоҷонович Сабоҳат Бобоҷонова занг зада, баъд аз салому алейк оромона мақсаду нияташро фаҳмонда, гуфт, ки ният кардам ба муносибати 80 – солагии Мирзо Бобоҷонов як китоби ёдоварӣ барорам. Шумо Мирзо Бобоҷоновро хуб мешинохтед, дар ҷумҳуриамон ҳамроҳ кор кардаед, чӣ мешавад, ки ниятхоятанро нависед. Албатта, ман хоҳиши Сабоҳатбонуро пазируфтам ва баъд аз сӯҳбат ба хулосае омадам, ки он чи ки дар бораи рафику муддате ҳамкорам Мирзо медонам, рӯи коғаз меоварам.

Мирзо Бобоҷонов ходими хеле намоён, пуртаҷриба, дар вазифаҳои хеле масъули хизбӣ, давлатӣ ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ кор кардааст, аз ҳама муҳимаш иштирокчи Қанги Бузурги Ватанӣ буд. Ин пулемётчи часурро ҳама мешиносад. Ин ном дар Виславу теппаи Сандамир, дар Днестру даштҳои Украина овозадор аст. Пулемёти ӯ дар музейи марказии Қушунҳои Мусаллаҳи собиқ Иттиҳоди Шӯравии шаҳри Маскав маҳфуз аст. Ҳамаи ин корҳо як китоби таърихӣ аст, лекин ман розӣ шудам, ки баъзе ақидаҳоямро нависам. Ба андешаи ман Мирзо Бобоҷонов, пеш аз ҳама, инсонӣ ҳололкор, ватанпарвар, сулҳҷӯй, одамдӯст буд. Зиндагонии хоксорона дошт ва хоксорона аз ҷаҳон рафт.

Мирзо Бобоҷонов 25 - уми июли соли 1925 дар оилаи коргар ба дунё омад. Баъди хатми омӯзишгоҳи педагогии шаҳри Ўротеппаи вилояти Ленинобод (ҳозира Сугд), соли 1941 муддате чанд дар мактаби таҳсилоти ҳамагонӣ

синфҳои ибтидоиро дарс дод. Вақте ки ҷанги хонумонсӯз оғоз гардид, соли 1943 ихтиёран ба дифои Ватан бархост. Аввал дар шаҳри Чорҷӯи Туркменистон дар омӯзишгоҳи ҳарбии Орлов курси махсуси тайёриро гузашт. Ҳамон сол ба сафи қушунҳои полки тирандозии рақами 110, ки аллакай сари синаашро нишони «тирандозии ворошиловӣ» зеб меод, ба муҳориба баромад. Барои озод кардани деҳаи Кунсеваловкаи вилояти Полтава бо фашистон ҷаёлона размид. Баъдтар, январи соли 1944 ба полки тирандозии рақами 294 - и дивизияи тирандозии рақами 97 фиристода шуд. Дар ин задухӯрдҳои шадид бо душман мардонавор рафтор карда, зиёда аз 300 аскарӣ фашистро бо пулемёти «Максимка» - аш несту нобуд сохт, 14 нафарро асир гирифт. Ин қаҳрамони ӯро бо ордени «Шараф» қадрдонӣ карданд, вале худ аллакай дорандаи ордени Байрақи Сурху ордени Суворов ва Богдан Хмельницкий буд. Ин ҷавонмарди ҷасур дар соҳили Висла, дар назди истехкоми Сандамир қорнамоии ҷангӣ нишон дод. Бо вучуди маҷрӯҳ будан тан ба душман надод, то лаҳзаи охири бо пулемёташ истодагарӣ кард, ки душман дигар тобу тавон накарда ақибнишинӣ намуд. Дар ин муҳориба номи «Қаҳрамони Сандамир» - ро гирифта дар саҳифаи таърих бо хатти заррин нақш гузошт. Соли 1992 Мирзо Бобочонов дар синни 67 солагӣ аз олам гузашт.

Мирзо Бобочонов дар солҳои баъди Ҷанги Бузурги Ватанӣ дар ташкилотҳои комсомолӣ, маориф, партиявӣ, иттифоқи касаба кор карда то ба ҷонишинии шӯъбаи КМ ҲК Тоҷикистон расид. Дар ҳамаи ин вазифаҳо бо маҳорати баланд кор карда, монанди роҳбарони дигар шӯъбаҳои КМ барои иҷрои вазифаҳои дарпешистода меҳнаткашони ҷумҳуриамонро барои иҷрои вазифаҳо сафарбар мекард, чунки Мирзо Бобочонов таҷрибаи калони сухангӯӣ дошт, бо нутқи буррову суханҳои пурмазмун гуфтаву ба халқ фаҳмонда метавонист.

Мирзо Бобочоновро дар тамоми гӯшаю канори ҷумҳуриамон, вилояту ноҳияҳо мешиносанд. Ӯ чун вакили

КМ ҲК Тоҷикистон, инсони пуртаҷриба, шахси обрӯманд зуд-зуд ба шаҳру навоҳии ҷумҳурӣ, бо ҳамроҳии коргаронаш сафар мекард, бо коргарон, деҳқонон ва бо одамони касбу кори гуногун вохӯрию мулоқотҳо ораста, сӯхбату маърӯзаҳо хонда, бо мардум саволу ҷавоб мекард. Ин вохӯриҳо ба мардуми азизамон як гамхорӣ дар ҳақи онҳо буд.

Мирзо Бобочонов ҳамеша дар вохӯрию сӯхбатҳо дар хусуси арбобони намоёни давлатамон, фарзандони халқи тоҷик - Садриддин Айни, Бобочон Ғафуров, Мирзо Турсунзода, Ҷаббор Расулов, Турсун Ёлҷабоев, Мунаввар Шогадоев, Абдулаҳад Қаҳҳоров, Маҳмадулло Холов, Назаршо Додхудоев, Боқӣ Раҳимзода, Мирсаид Миршакар... гап мезад ва доим мегуфт, ки мо аз рӯзгору ғаъолияти ин қабил роҳбарони шинохта дар ҳақиқат мефаҳрем. Омӯхтани роҳи ҳаёт, саргузашти ин арбобони давлатӣ, шахсан барои тарбияи ҷавонон, пешрафти имрӯзаю ояндаи кишвари азизамон зарур аст.

Мирзо Бобочонов ҳамеша дар вақти вохӯриҳо бо деҳқонон эҳтиромона муносибат мекард, чунки кори деҳқонӣ ба замин вобаста аст, вай медонист, ки агар ба замин ҳалол меҳнат кунем, аз ин ҳазорон тонна пахта, ғалла, меваю сабзавот ва дигар маҳсулотҳои кишоварзӣ рӯёнида метавонем. Замину деҳқон хӯронанда ва пӯшонандаи мост, мо бояд ба қадри ҳар ваҷаб замин расем, гамхораш бошем, зеро ҳарчи хоҳем ҳамонро медиҳад.

Мирзо Бобочонов, албатта, ҳамчун ходими пуртаҷриба, кордон нағз медонист, ки кишоварзӣ дар потенциали иқтисодии ҷумҳурӣ вазни калону ҳалқунанда дорад. Дар деҳот зиёда аз 70 ғисади аҳоли зиндагӣ дорад ва беҳбуди рӯзгори вай маҳз ба ҳамин соҳа саҳт вобаста аст.

Ҳамсари Мирзо Бобочонов Сабоҳат Бобочонова дар хотираҳои худ навиштааст: «Моҳи сентябри соли 1992 ҷангу хунрезӣ дар Тоҷикистон давом мекард. Мирзо вақтҳои охир аз ин ҷанги бародаркуш асабӣ мегашт, кучо

бошад, паи ҳалли ин муноқиша мекӯшид, вале.... Ҳамчунон Тоҷикистон гарки хун мегардид, дар хиёбонҳои зебои Душанбешаҳр садои тир баланд мешуд, гоҳ аз як сӯ, гоҳе сӯи дигар фиғони «бачамоӣ» баланд мегардид. Қалби Мирзо ин даҳшатро таҳаммул накард. Охир ӯ худ шохид буд, худ аз сар гузаронид, медонист, ки оқибати ҷанг чист! Вай 29 сентябри соли 1992 аз олам ҷашм пӯшид».

Лекин нияти Мирзо, орзуи Мирзо дар кишвар пойдории сулҳу осоиштагӣ буд. Мана нияти Мирзо ҷомаи амал пӯшид, дар ҷумҳуриамон бо сарвари Ҷаноби Олӣ сулҳу салоҳ, осмони соф ҳукмрон гардид. Обрӯю эътибори Тоҷикистон дар ҷаҳон баланд шуд, рӯзгори мардум рӯ ба беҳбудист.

Мирзо Бобочонов дар солҳои баъди Ҷанги Бузурги Ватанӣ дар ташкилотҳои партиявӣю комсомолӣ, маорифу иттифоқи касаба хеле хизмати шоён карда, ба боварии ин ташкилотҳо сазовор шуд.

Ҷамаи хизматҳои барои иҷрои вазифаҳои муҳими дарпешистода ва даъвати сафарбар намудани мардум барои пешравии кор буд.

Мирзо Бобочонов, ҳамчун роҳбари ботаҷриба, ташкилотчи хуб дар вазифаи роҳбари Комитети Шӯравии баҳодурони ҷанги пойтахтамон шаҳри Душанбе, аз соли 1987 раиси Шӯрои баҳодурони ҷанг, собиқадорони меҳнат ва Қувваҳои Мусаллаҳи ҷумҳурии интиҳоб шуд, дар ин вазифа вай ҳамеша ғамхорона, боэҳтиром дар бораи иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватанӣ, собиқадорони меҳнат доимо дар бораи ҳуқуқҳои иҷтимоии онҳо ғамхорӣ менамуд, мушкилотҳои пайдошударо дар вақташ ҳаллу фасл мекард. Баъди депутати халқии СССР интиҳоб гардидаш, ин боварии олиро бо меҳру муҳаббат аз сидқи дил иҷро мекард. Иззату обрӯи Мирзо Бобочонов дар байни роҳбарони ҷумҳурии ва зиёён хело калон буд.

Мирзо Бобочонов дар ҳаёту фаъолияти меҳнатиаш ҷамаи пасту баландихоро дид, қаҳрамонӣ нишон дод, барои тараққиёту пешравиҳои хоҷагии халқи

чумхуриамон, тарбияи халқи сарбаланди Тоҷикистон, шахсан ҷавонон ҳиссаи арзанда гузошт.

Мирзо Бобоҷонов тамоми умр як ният дошт – хизмати халқу ватан, тинчию оромӣ, меҳнати ҳалол, пешравию кишвар.

Ӯ дар ҷавониаш хонда, ба падару модар ёрӣ мерасонд ва чун Ҷанги Бузурги Ватанӣ сар шуд, ӯ ихтиёран ба ҷанг рафт, қаҳрамонӣ нишон дод, пулемётчию ҷасур шуд, шӯҳрату ном баровард. Дар ин солҳои душвору даҳшатангез баробари истъдоди барҷаста қобилияти баланд нишон дод. Дар натиҷаи ин ҷанг кишварҳои зиёде хароб, бештар аз 50 миллион одам қурбон ва садҳо миллион нафар аҳолии мамлакат дар гирдоби ҷанг ба азобҳои саҳт гирифта гаштанд.

Тоҷикистон низ дар ин ҷанги даҳшатнок талафоти зиёд дод. Беш аз 260 ҳазор нафар фиристодагони он барои дифои ватан ва мубориза шучоат ва қорнамоиҳои бузург нишон дода, 92 ҳазор нафарашон дар майдони набард ҳалок шуданд.

Дар ақибгоҳ низ мардуми мо, бо вучуди душвориҳои зиёд, ба хотири таъмини артиш бо хӯрок, либос ва маводи дигар, заҳматҳои шабонарӯзӣ кашиданд. Мо насли имрӯза қарзи худ мешуморем, ки хотираи неки шаҳидони роҳи озодиро пос дошта, дар ҳаққи иштирокчиёни ҷанг эҳтиром ва ғамхорию хоса зоҳир намоем.

Хизматҳои ҷангию меҳнати Ҷанги Бузурги Ватанӣ бо ду ордени Байрақи Сурх, ордени Ҷанги Ватани дараҷаи I, ордени Шарафи дараҷаи III, бисёр медалҳо, шаш грамотаи фахрии Президиуми Шӯрои Олии ҷумҳурӣ қадр гардонидани шудааст. Вай ба унвони «Қорманди Шоишти Маданияти Тоҷикистон» сарфароз шуда буд.

Ман дар бораи Мирзо Бобоҷонов бисёр суҳанҳои нағз, баҳои баланд, ҷасурии вай дар майдонҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ аз командирон, сарбозон, генералҳо ҳуҷҷатҳоро хонда шинос шудам ва ба ҳулосае омадам, ки ин фарзанди халқи тоҷик ин қадар қаҳрамонӣ, ҷонсӯзӣ дар бораи

муҳофизати халку Ватани азизаш кардааст, садҳо офарин ба ин марди хирадманд.

Илоҳо оянда халқи кишвари азизамон, шахсан ҷавонони мо ягон хел ҷангро набинанд, дар сарзамини Тоҷикистон ҳамеша сулҳу салоҳ, осмони соф ҳукмрон бошад. Ба халқи сарбаланди Тоҷикистон бахту саодат, сиҳатмандию сарбаландӣ орзу менамоем.

Хизматҳои шоёни Мирзо Бобочонов дар таърихи ҷумҳуриамон, дар таърихи Ҷанги Бузурги Ватанӣ боқӣ мемонад. Ин гуна одамон ҳеҷ гоҳ намемиранд, ҳамеша зиндаанд ва ба миллату Ватани хеш нафърасонанд, ёдашон ба хайр, чунин шахсони арзандаи халқи Тоҷикистон бисёртар бошанд. «Ҳеҷ кас ва ҳеҷ чиз фаромӯш намешавад».

**Книга «Воспоминания о друге»,
памяти Мирзо Бабаджанова,
Душанбе – 2005 г.**

ЧЕЛОВЕК ПРЕКРАСЕН СВОИМИ ДЕЛАМИ (воспоминания о генерал-майоре Хабилове Кадыре Хабиловиче)

Я получил письмо из Худжанда, от сына Хабилова К. Х., доктора биологических наук, профессора Хабилова Толибчона Кадыровича, который сообщил, что в ноябре 2006 года исполняется 80 лет со дня рождения отца Генерал-майора милиции Хабилова К. Х. И что к юбилею готовится издание книги, необходимы воспоминания коллег, соратников и людей близко знавших Хабилова К. Х. В связи с чем я писал эту статью.

Хабилов Кадыр Хабилович

Родился 07.09.1926 в Ходжентском районе, Ленинадской области, Таджикской ССР. Кадыр Хабилович был хорошим, скромным, деловым товарищем, служил в одном из ведущих и ответственных учреждений органах МВД Республики более 50-ти лет, на всех постах, которые ему доверяли в эти годы, служил честно и добросовестно, успешно выполнял возложенные на него задачи. Поэтому он заслужил такой авторитет и уважение своего народа, коллег и товарищей.

Он имел большой жизненный опыт, он всегда опирался на коллектив, общался с работниками, с людьми разных категорий. Характер его, как я помню, спокойный, он умел говорить с людьми по душе. Кто бы к нему не обращался, по каким либо вопросам он внимательно слушал, давал советы и оказывал помощь в решении этих вопросов.

Потому что, за плечами он имел большой жизненный опыт. Он долго работал в системе правоохранительных органов, учился в школе МВД СССР, КГБ СССР, работал на ответственных постах в ряде районах, начальником ОВД Канибадамского района, в аппарате министерства МВД, начальником ОВД горисполкома, начальником УВД Ленинадского облисполкома (в настоящее время

Согдийской области), долгие годы работал заместителем министра МВД Республики.

Работая на этих постах, он прошел большую школу, получил опыт и закалку – этот жизненный путь и дал ему такой характер, деловитость, — принципиальность, человечность, доброту и уважение к человеку.

В 1976 году Кадыр Хабилович получил воинское звание генерал - майора милиции. То что, он в те годы получил звание генерал - майора милиции, говорит о многом; о его хорошем труде, заслугах, деловых качествах и вкладе в выполнении поставленных задач перед органами МВД Республики.

В 1971 - 1973 годах я работал заведующим сельхоз отделом ЦК КП (М) Таджикистана, в 1973 - 1983 годах работал министром сельского хозяйства Республики. В те годы Кадыр Хабилович работал начальником УВД Ленинадского Облисполкома. С руководством Республики и рабочими группами я часто бывал в командировках в Ленинадской области. В ходе визитов я часто встречался с Кадыр Хабиловичем, общался с ним. Он производил впечатление доброго, подтянутого, исполнительного офицера, руководителя. Про себя я всегда думал, что такие кадры являются резервом для будущего Республики. Позже он был назначен Зам. Министра МВД Республики и всегда у нас с ним, были нормальные взаимоотношения. Мы продолжали общаться, встречались, по необходимости решали вопросы. В ведении Минсельхоза находились колхозы, совхозы, земля, хлопок, животноводство, учет, отчеты и многое другое. Многие вопросы и возникающие проблемы, решались совместно, со взаимопониманием принимались соответствующие меры. Он всегда говорил коротко, четко и конкретно.

Безусловно, наш президент, уважаемый Эмомалӣ Раҳмон проявляет постоянную заботу о защитниках правопорядка. Пожелаем им, особенно молодым сотрудникам, органов внутренних дел:

1. Быть честным, объективным, любить и уважать свою

Родину, народ, служить им, постоянно чему - то учиться, знать все законы, историю пройденного пути, старшего поколения - это даст возможность успешно продвигаться вперед, успешно выполнять поставленные задачи.

2. Активно принимать участие в деле обеспечения правопорядка, при разборе внимательно и объективно принимать решения, так как речь идет о судьбе того или иного человека, руководителя, работника. А у него семья, дети, родители, родственники и т.д. Не зря говорят «Семь раз отмерь, один раз отрежь».

3. Особенно внимательно рассматривать и защищать права граждан. Любой человек случайно может попасть в какую - нибудь неприятную ситуацию, он не виноват. И поэтому в такой момент быть очень объективным, внимательно, хорошо изучить, разобраться и проанализировать обстановку, потом принять правильное решение. Речь идет о судьбе человека.

4. В борьбе с незаконными правонарушениями и преступностью также требуется всесторонний подход, глубокий анализ, затем делать выводы.

5. Особенно хорошо изучать, знать и использовать хороший опыт по обеспечению верховенства законов нашего суверенного государства.

6. Уделить большее внимание вопросу патриотического, трудового, нравственного воспитания дружбе и знаниям молодых сотрудников органов внутренних дел.

Кадыр Хабилович всегда душевно делился жизненным опытом об успехах и развитии республики, постоянно проявлял заботу о воспитании, подготовке, выдвижения молодых кадров, являлся наставником, воспитателем многих кадров все эти годы.

Президент страны уважаемый Эмомалӣ Рахмон поставил конкретные задачи перед сотрудниками правоохранительных органов, о роли и ответственности Таджикской милиции в период решения задач по достижению устойчивого социально - экономического

развития страны и в период повышения авторитета и имиджа Таджикистана на международной арене. Желаем органам Таджикской милиции успешного выполнения поставленных задач на благо народа Таджикистана.

Если я не ошибаюсь, в конце восьмидесятых годов Кадыр Хабилович часто ходил обедать на дачу Совета министров, играл там в бильярд. Я в то время работал директором дачи, после работы на Памире. Там мы часто виделись, у него всегда на лице добрая улыбка и хорошее настроение. В то время он ездил на ГАЗ - 24 голубого цвета. Водитель симпатичный парень, к которому Кадыр Хабилович всегда относился с уважением. Однажды постовой милиционер не пропустил его автомашину на территорию дачи. Видимо постовой был молодой, неопытный милиционер и не знал, что в будке под стеклом лежал список автомашин, в котором был номер его автомашины. Его водитель сказал мне об этом. Во время обеда, мы виделись, но Кадыр Хабилович ничего не сказал мне об этом случае. Токда я сам сказал ему об этом, товарищ генерал по поводу постового милиционера, беседа по уставу за вами, беседа по режиму работы за мной. Тогда он с улыбкой на лице, шутливо ответил мне, что порядок мы все должны соблюдать. (хотя мог бы в тот момент напомнить какой пост он занимает, что он генерал и т. д.) В этом случае, я увидел его скромность, простоту и солидность руководителя.

Кадыр Хабилович оставил после себя значимый след, его заслуги остаются в памяти народа, его друзей и коллег, кто его знал, работал с ним.

Я благодарен членам семьи Хабилова, его детям и близким, сыну Хабилову Толибджону Кадыровичу за организацию книги воспоминаний о заслугах, жизни и деятельности в истории отца Хабилова Кадыра Хабиловича. Это есть лучший подарок.

«Хуросон», Худжанд – 2006,

книга «Служу Таджикистану».

САРБАЛАНДИ АЗ БУЊЁДКОРИ АСТ
(дар бораи барандаи ҷоизаи давлатии ИҶШС
Тоҳир Шарипов)

Қувва, обрӯи инсон бо халқ будан, онҳоро эҳтиром кардан, дурандешию меҳнати ҳалол кардан, хоксорӣ аст. Ба ақидаи ман ин хислатҳо ба устод Тоҳир Шарипов хос аст.

Ман Тоҳир Шариповро аз солҳои 1958 гоибона мешинохтам. Дар солҳои 1962 -1963 парторги КМ ҲК Тоҷикистон дар управленияи территориявии истеҳсолии колхозу совхозҳои Данғара (ноҳияҳои Совету Ёвон), солҳои 1963 - 1967 раиси комитроияи Шӯрои депутатҳои меҳнаткашони ноҳияи Оржоникидзеобод (ҳозира Ваҳдат), солҳои 1967 -1971 Котиби Якуми ноҳияи Қумсангир, солҳои 1971 - 1973 мудирӣ шӯъбаи хоҷагии кишлоқи КМ ҲК Тоҷикистон, солҳои 1973 - 1982 Вазири хоҷагии кишлоқи Тоҷикистон буданам бо ӯ нағз шинос шудам. Дар ин солҳо бисёр масъалаҳои ин соҳаи муҳими хоҷагии халқ - мелиоратсия ва хоҷагии об, сохтмон ва ғайра, ҳамчун инсонӣ ботаҷриба, кордон, муовини аввали Вазири мелиоратсия ва хоҷагии оби Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба ӯҳда дошт, мурочиат мекардам, вомехӯрд, маслиҳат мепурсидам ва ба ин масъалаҳо ҷавоби аниқ мегирифтам, ки ин ба манфиату пешравии кор буд. Ҳис мекардам, ки ин шахс таҷрибаи калони ҳаёти дошта, интизомдӯст, ташаббускор аст ва имкониятҳои вазоратро нағз медонад. Ҳамчунин солҳои охир дар фаъолияти кориамон наздиктар шинос шудем, усулҳои кори Тоҳир Шарипов ҳамеша дар коллективҳои хоҷагии об ва сохтмон доимо вомехӯрд, ӯ вазиятро омӯхта, таҳлил мекард, дар иҷрои корҳо вазифаҳои мушаххас мегузошт ва иҷрояро талаб мекард. Ба гуфти ҳамкоронаш сӯҳбати вай ҳамеша оромона, ғамхорона буда, шаъни ягон коргар, мутахассисро паст

намекард, гамхорона муносибат мекард, ки он хислати роҳбари кордон аст.

Тоҳир Шарипов солҳои 1937 сардори Идораи хоҷагии оби Конибодом, сонӣ ўро директори мактаби гидротехника таъин намуданд.

Соли 1942 Ҷанги Бузурги Ватанӣ мерафт, ў дар fronti мудофияи шаҳри бузурги Ленинград ғаёлона иштирок кард, дар fronti ҷанг захм бардошта маъюб шуд, табобат гирифт.

Аз интиҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ қариб 59 сол гузашт, ҳоло доғи он то ҳанўз дар дили мардум боқӣ буда, хотираи шаҳидон ва қаҳрамони аскарон аз назар дур намеравад. – «Ҳеч кас ва ҳеч чиз фаромўш нашудааст».

Соли 1945 баъд аз ҷанг Тоҳир Шарипов ба ватан - Тоҷикистон баргашт. Баъд аз ҷанг вай ба вазифаи сармуҳандиси управлениаи системаи оби Хоҷабоқиргон таъин шуда (ба гуфти ҳамкорунаш), ин вазифаро бомуваффақият иҷро карда, барои пешравии кори ин идора ҳиссаи арзандаи худро гузоштааст ва бо меҳнати хоксоронаи худ дар байни коллектив соҳиби обрўю эҳтиром шудааст. Кордонро ташкилотчигии Тоҳир Шариповро ба назар гирифта бо қарори комитроияи Шўрои депутатҳои меҳнаткашонии вилояти Суғд (пештара Ленинобод) ўро сардори управлениаи хоҷагии оби мелиоратсияи вилоят таъин карданд, баъдтар вазифаи масъулиятнок - муовини раиси комитроияи вилоят, сардори трести «Тоҷикселинстрой» -ро иҷро кард ва барои иҷрои вазифаҳои дар пешистода ва пешравии вилоят ҳиссаи арзандаи гузоштааст.

Аз соли 1958 то соли 1976 қобилият, кордонӣ ва ташкилотчигии баланди Тоҳир Шариповро ба инобат гирифта Бюрои КМ ҲК Тоҷикистон ва ҳукумати ҷумҳурӣ ўро ба вазифаи муовини аввали вазири мелиоратсия ва хоҷагии оби ҷумҳурӣ таъин карданд.

Мақоли халқ ҳаст, ки шахсе ба як ҷо об барорад инсонии ҷаннатӣ ҳисоб меёбад, зеро кори савобе мекунад.

Дар ин солҳо дар вилояту ноҳияҳо бисёр корҳо: аз худ кардану обёрӣ намудани заминҳои бекорхобида, доманакӯҳҳо ва кӯҳистонҳои водии Қаротегин (ҳозира Рапш), вилояти Бадахшон, Ленинобод (ҳозира Сугд) ва Кӯлобу Қўрғонтеппа (ҳозира Хатлон) хеле корҳо иҷро шуд. Ба монанди майдонҳои обёрии Ёвону Обикиик, Сомғор, даштҳои Дилварзин, Мирзочўл, Ашт, Бешкент, Кумсангир ва ғайра.

Дар чумхурӣ ҳазорҳо километр каналҳои обёрику-нанда, стансияҳои насосӣ, садҳо иншоотҳои гидротехникӣ сохта шудаанд. Дар натиҷаи иҷрои ҳамаи ин корҳо истеҳсоли маҳсулоти хоҷагии қишлоқ зиёд шуд.

Аз ҳисоби аз худ кардани заминҳои бекорхобидаю дашту биёбонҳо майдонҳои кишт зиёд шуда, хоҷагиҳои нав ташкил шуд, шаҳракҳои нав, манзилгоҳҳо, биноҳои маданияю истеҳсоли сохта шуданд.

Ҳазорон коргару деҳқон соҳиби рӯзгор ва ҷои кор шуданд. Дар бунёди иҷрои корҳои бузург, нақшаҳо ҳиссаи устод Тохир Шарипов хеле калон аст.

Ҳамон солҳо заминҳои ташналаб, каналҳо, стансияҳои насосӣ, иншоотҳои гидротехникӣ, сохтмони иншоотҳо ва ғайра корҳои зиёдеро талаб мекард, ки шахсони масъулиятнок, лаёқатманд, мутахассисони саводнок, ба монанди Тохир Шарипов, роҳбарӣ мекарданд, аз ин лиҳоз корҳо иҷро мешуд, соҳаи кишоварзӣ пеш мерафт.

Вазорати мелиоратсия ва хоҷагии оби чумхурӣ яке аз вазоратҳои муҳим буда, дар ҳаёти тараққиёти деҳот роли асосӣ мебозад. 3 - 4 ҷонишинҳои вазир, роҳбарони управленияҳо, трест ва ғайра кор мекарданд, ба вилоятҳо, ноҳияҳо, хоҷагиҳо мерафтанд, ёри амалӣ мерасониданд. Дар ҷойҳо масъалаҳои бисёр пайдо мешуд, илтимосу талабот мегузоштанд, ваъда меоданд, сонӣ маълум мешуд, ки дар Вазорат ё дар ташкилотҳо масъалаи маблағ ҳал нашудааст, лоиҳа нест. Сонӣ чорабиниҳо сар мешуд. Дар урфият мегӯянд «оба дида мӯза каш», ё «ба курпаат нигоҳ карда пой дароз кун». Норасоӣҳо то идораҳои боло

мерасид, нобоварӣ пайдо мешуд, роҳбарон чазо, огоҳӣ мегиранд, лекин дар иҷрои ин масъалаҳо Тоҳир Шарипов намунаи ибрат буд. Кучое, ки мерафт, гапаш мегузашт, масъала ва мушкилотро мувофиқи имконият дар қояш ҳал мекард, чунки вай ҳамаи шароитҳоро нағз медонист. Барои ҳамин Тоҳир Шарипов дар байни роҳбарони вилояту ноҳияву хоҷагиҳо обрӯю эътибори хоса дошт. Ва баҳусус барои ҳал намудани қорҳои зарурӣ Тоҳир Шариповро пешбарӣ мекарданд.

Дар фаъолияти кориаш Тоҳир Шарипов ҳамчун инсонӣ дурандеш, ҳамеша барои тарбия ва дастгирии мутахассисони ҷавон ғамхорӣ мекард ва ёрии худро дарег намедошт. Шогирдони бисёр тарбия карда ба воя расонд, ки ҳоло онҳо дар ҳамаи ноҳияҳои ҷумҳуриамон ва берун аз он қор мекунанд.

Тоҳир Шарипови ҳаётдида, қорҳои ин соҳаро нағз медонист ва фикри ояндаро низ мекард.

Албатта, пешравию тараққиёти мелиоратсия ва хоҷагии оби кишварамон бо ҷавонон вобаста аст, барои ҳамин вазифаи мо, - меғуфт ӯ, - ҷавонро дар рӯҳияи меҳнати ҳалол, ватандӯстӣ, боинтизомӣ, ташаббускорӣ тарбия намоем ва барои онҳо ёрӣ ва ғамхории худро дарег надорем.

Тоҳир Шарипов ин масъаларо вазифаи муқаддаси худ мешуморид.

Ин шахс на танҳо дар Тоҷикистон ҳурмату эҳтиром дошт, ўро дар ҷумҳуриҳои бародарии Ўзбекистон, Туркменистон, Қирғизистон хуб мешинохтанд ва ўро ҳурмату эҳтиром мекарданд, чунки вай доимо ба ин ҷумҳуриҳои бародарӣ ҳар сол дар ҳайати вакилон рафту омад мекард, алоқаи қорӣ дошт, дар ин соҳа масъалаҳои муҳимро бо маслиҳатҳои ҳамдигарӣ ҳал мекарданд.

Тоҳир Шарипов муомилаи нағз дошт, гапаш аниқ, оромона, бо забони деҳқонӣ сухан меронд, баромадҳо мекард, вай сухандону суханпардоз буд. Бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва ўзбекӣ озод гап мезад. Аз ҳар як навигарӣ,

таҷрибаи нав гирифта дар амал қорӣ мекард.

Тоҳир Шарипов собиқ Вазирони мелиоратсия ва хоҷагии оби Иттиҳоди Шӯравӣ Алексеевский Евгений Евгеньевич, Пулодзода Пулод Аджиевич, Василев Николай Фёдоровичро нағз мешинохт, онҳо Тоҳир Шариповро низ ҳурмату эҳтиром мекарданд, чунки ӯ ба онҳо масъалаҳои лозимиро ҳаматарафа дида ҳал мекард, рафту омади қорӣ дошт.

Ноғуфта намонад, ки ин се нафар номбурдагон: Алексеевский Е.Е, Пулодзода П. А. ва Василев Н. Ф. солҳои гуногун дар Тоҷикистон қор карданд, Василев Николай Фёдорович бошад соли 1940 - ум дар шаҳри Хучанд Институти хоҷагии қишлоқро хатм карда, ба зинаҳои баланди роҳбарӣ расид ва нисбат ба мардуми мо эҳтироми беандоза дошту ёриву мадади худро дарег намедошт.

Соли 1971 Тоҳир Шарипов барои хизматҳои шоёнаш, роҳбарии пурсамараш дар бунёди иншооти бузурги Бойғозӣ дар дарёи Вахш сазовори мукофоти олий - Ҷоизаи давлатии ИҶШС гардидааст.

Барои меҳнатҳои арзандаш вай бо ордени Байраки Сурхи Меҳнат, се ордени Нишони фахрӣ, бисёр медалҳо, ифтихорномаҳо, тақдирномаҳо ва унвони Ирригатори Шоистаи Тоҷикистон сазовор гардидааст. Аз ҳама муҳимаш мукофоти олий барои устод Тоҳир Шарипов сарбаландӣ, ҳурмату эҳтироми деҳқонони кишвар, коргарони вазорати мелиоратсия ва хоҷагии об, ки вай дар ин ҷо қор карда, тарбия гирифтааст, сабзид, ба зинаҳои баланди роҳбарӣ расид, ба обрӯю эҳтиром соҳиб шуд.

Биноан, ба тараққиёт, пешравиҳои Тоҷикистони азизамон ҳиссаи хизмати гузаштагони мо қалон аст, онҳо асосгузор буданд. Имрӯз мардуми сарбаланди тоҷик ба шарофати сиёсати хирадмандонаи Президенти мамлакат мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмон тинчу осуда зиндагӣ дорад.

Ҳар қас соҳиби нони ҳалол ва ба оянда бо умед менигад.

Илохо ҳамеша дар сарзамини кишвари азизамон сулҳу салоҳ, осмони соф ҳукмрон бошад.

Тоҳир Шарипов имрӯз дар байни мо, дӯстон ва ҳамкорон нест, лекин ӯ рӯҳан бо мост, кори вай, хизмати вай дар ин соҳаи муҳими хоҷагии халқ - мелиоратсия ва хоҷагии оби кишвар абадан мондааст.

Барои ҳамин номи неки ин шахси мӯътабар, устод, роҳбари ғамхор дар дили шахсоне, ки бо вай кор кардаанду ӯро медонистанд абадӣ боқӣ хоҳад монд. Ёдаш ба хайр, рӯҳаш шоду чояш чаннат бошад.

**Аз китоби «Зиндагӣ дарест, дарё...»,
Душанбе, 2004. Нашриёти «Ирфон»**

ИНСОНЕ БО НУРУ ИМОН*(дар бораи Ким Мадаминов)*

Солҳое, ки Ким Мадаминов дар системаи Амонатбанк кор мекард, яке аз арбобони собики давлатӣ, имрӯз нафакаҳӯри шахси Муҳиддин Зоиров котиби якуми кумитаи хизбии вилоятӣ дар Бадахшон буд. Борҳо Ким Мадаминов ба назди ӯ рафта, масъалаҳои соҳаро якҷоя баррасӣ намудаанд ва ба як фикри муфид омадаанд.

Мо аз Муҳиддин Зоиров хошиш кардем, ки дар бораи Ким Мадаминов хотироташро мухтасар баён кунад. Ӯ андешаояшро чамъ намуда гуфт: - Одам ба одам меҳр мебандад. Махсусан агар мусоҳибатон, шиносатон ё меҳмонатон одами меҳрубон бошад. Ким Бобочоновиҷ ҳамин хел одами меҳрубон, ғамхору ҳалим мебошанд.

Ман Ким Мадаминовро тавассути почояшон Алибой Қосимов боз хубтар шинохтам. Алибой Қосимов аввал директори мактаби сесолаи тайёр кардани кадрҳои колхозӣ буданд, ман дар ин мактаб мехондам. Сипас, он кас мутахассиси варзидаи хоҷагии кишлоқ (агрономи ботачрибаю донишманд), котиби КМ хизб шуданд. Дар тамоми ин зинаҳо ман дар як радиф бо он кас қору ғаъолият доштам. Он кас як шахси ғамхор, сагирапарвар, ба маънои то маш инсонии нек буданд. Ана, ба шарофати ин кас ман бо Ким Мадаминов шинос шудам, ки Ким ҳам дар одаму одамгарӣ аз почои худ камӣ надоштанд. Ким Бобочоновиҷ дар ҳар соҳае кор карда бошад, он соҳа рӯ ба инкишоф буд. Боре надидаам ва нашунидаам, ки ӯ касеро ранҷонда бошад. Вай ғайбатро наредонад, дурӯғро наредонад, тамаллуқро наредонад. Азбаски падараш одами ҳалолу бовиҷдон буд, ҳамин ҳислатҳои падар ба вай ҳам гузаштааст. Солҳои ••84••85 буд, вай ба Помир омад. Омаду зуд ба наздам даромад: «Як Шуморо хабар гирам гуфта

омадам» - гуфт ӯ. Баъд ӯ ҳолати кассаҳои амонатиҳо дар вилоят аз назар гузаронду кадомашон таъмирталаб ё ягон проблемаи дигар доштанд, ба ман маълумот дод. Бо тадбирҳои якҷоя ҳама проблемаҳои дар байни ду - се рӯз ҳал кардем. Баъди ҳалли масъалаҳо гуфтанд: «Ман як ош кунам». Бинам Ким Бобочоновиҷ аз Душанбе биринҷ, гӯшт, равған, сабзию пиёз, хуллас, тамоми масолеҳи ошро оварда буданд. Ва худашон як оше пухтанд, ки чунон болаззат, ҳамто надошт.

Оре, вай чунин инсонӣ пок буд, ки ба хоҳири мабодо боиси ташвиш шудан ба мо масолеҳи ошро оварда буд. Дар ошхона ҳам агар хӯрок меҳӯрдём, вай ҳатман ҳаққи хӯрокро аз мо дида пештар пардохт мекард...

Ҳақ ба ҷониби Муҳиддин Зоиров, ин хел одамҳо дар ҷамъият кам набуданд, бале ҳозир ҳаминҳо ҷамъиятро зеб медиҳанд.

(Аз китоби Абдурахмон Расули)

Муҳиддин Зоиров дар бораи фаъолияти кории Ким Мадаминов чунин менависад:

Саъдии бузург гуфтааст:

*Падар борҳо гуфта будаи ба қавл,
Ки покизарӯ бошу шоистақавл.*

Ким Бобочоновиҷ Мадаминов хислатҳои хеле бузург дошт. Инсонӣ хоксору заминӣ буд, ҳамеша ҳамнафаси халқ, бо рафиқону дӯстон ҳамнишин, ҳамсӯҳбат ва ҳамфикр буд. Доимо дуояш ободии ватан, тинчиву оромӣ, сулҳу амният буд ва дигаронро низ ба ин ҳидоят менамуд.

Ба ақидаи банда, инсон бояд, пеш аз ҳама, бовиҷдон, одамдӯст, қадршинос, ватанпарвар бошад, бо халқ будан, онҳоро эҳтиром намудан ҳар шахсро ба мартабаи обрӯмандӣ мерасонад, ҳамеша соҳибобрӯӣ мегардонад, қораш пеш меравад ва сазовори дуои мардум мешавад.

Ким Мадаминов ҳамин гуна инсони мӯътабар буд, обрӯю эҳтироми хосаро сазовор шуд. Дар кадом вазифае кор карда бошад хизмати хоксорона намуда, бо аҳли коллективаш барои иҷрои вазифаҳои дар пешистода коргаронро сафарбар намуда, аз худ номи нек ба мерос гузошт.

Имрӯз Ким Мадаминов дар қайди ҳаёт нест, аммо хотираҳои нек, одаму одамгарии ӯ ҳаргиз фаромӯш нахоҳад шуд.

Ӯ дар дили дӯстон, ҳамкорону шогирдонаш ҳамеша зиндаву ҷовидон боқӣ мемонад.

Шодравон инсони комил, марди кордону роҳбари окилу доно буд, натиҷаи корҳои неки ӯ мебошад, ки имрӯзҳо пайванди дилҳо ҳаст ва дар байни мардум зиндаву поянда аст. Ёру дӯстон, ҳамкорон ӯро, номи ӯро ба некӣ ёдовар мешаванд. Ким Мадаминов ҳамроҳи ҳамсари азизу меҳрубонаш чор фарзанди чигарбанд – се писару як духтарро тарбия намуда ба воя расониданд. Ҳамаи фарзандонаш соҳиби маълумоти олии мебошанд. Онҳо Равшан, Гулшан, Илҳом ва Гулнора холо монанди падари бузургвор ва модари азизашон дар соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқи кишварамон хизмат менамоянд. Барои пешравию тараққиёт, рушду ободонии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳиссаи арзанда мегузоранд. Нияти ҳамаи фарзандонаш тинчиву ободӣ, сулҳу салоҳ, осмони соф бо роҳбарии Ҷаноби Олии мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошад.

Ким Мадаминов дорои набераву абераҳои зиёд буд. Дуои мо ба ҳамаи фарзандонаш ин аст, ки онҳо монанди падарашон ба иззату иқром ва соҳибобрӯю эҳтиром ва сазовори қадршиносии мардуми кишвари азизамон гарданд.

Дар ҳаққи ин марди начиб, ки дар равнаку ривочи хоҷагии халқи Ҷумҳурии Тоҷикистон саҳми босазое гузоштааст нависанда Нозир Ёдгорӣ бо номи «Нақши дурахшон» китоби шарҳи ҳол ва фаъолияти меҳнатии ӯро

навиштааст, ки барои ман чун рамзи ёдгорӣ соядасти ӯ омада: «Ба инсони бузург, шахси мӯътабар, дорандаи дили пок, нияти нек ва инсони машҳури чумхурӣ, мӯҳтарам Муҳиддин Зоиров бо самимият ва як ҷаҳон эҳтиром аз Ким Бобочонович Мадаминов. 06. 03. 2011». Ҳар гоҳе чашмам ба ин китоб афтад, онро кушода варақ мезанаму ёди хотираҳои ширин мекунам.

Хотираи дурахшони Ким Бобочонович Мадаминов дар дили мардуме, ки ӯро медонистанд ва ҳамроҳ кор карданд, дӯстону ҳамкорон, шогирдон абадӣ зинда хоҳад монд.

ОЛИМИ ПУХТАКОР ВА ИНСОНИ ШАРИФ*(дар бораи дӯсти ҳамсабақам Раҳим Маҳмудов)*

Моҳи августи соли 1949 барои ман ва кули ҳамсабақонам рӯзи хушбахтӣ аст. Дар ин моҳ мо - Раҳим Маҳмудов, Ҳайдар Ҷумонқулов, Худоёр Юсуфбеков, Тоҷибой Мирзоев, Магдан Менгликиев, Қосимхӯча Саидов - дар оянда Котиби Якуми ноҳияи Вахшу Куйбышев, Сайдулло Ҷӯраев - раиси колхоз, ноиби вазири кишоварзӣ, Уктам Яхшибоев - котиби якуми шаҳри Регар, Қўргонтеппа, Ғоибназар Паллаев - котиби якуми ноҳияҳои Ашт, Ленин, вилояти Қўргонтеппа раиси Президиуми Шӯрои Олии Тоҷикистон ва дигарон ҳамсабақу ҳамтақдир шуда, панҷ сол дар Институти хоҷагии қишлоқ таҳсил намудем.

Дар урфият «бо моҳ шинӣ моҳ шавӣ - бо дег шинӣ сиёҳ» гуфтаанд, ки ҳақ асту рост. Хушбахтона, он солҳои ба дилу дида наздик ҳамаи мо толибилмон бо одамони хеле нек, барӯманди кишвар ошно гашта, бо онҳо шиштану хестан, мулоқот кардан ва аз панду ҳикмати беғаразонашон баҳра бурдан муяссар гашт. Он солиён ва баъдтар дар донишкадае, ки мо ҳамагон таҳсил кардем, чунин шахсиятҳои варзида, ба монанди Музаффар Гулмамедов, Ғулом Алиев, Ориф Шукуров, Усмон Раҳматзода, Худоёр Юсуфбеков, Юсуф Носиров, Ҷамолиддин Тағоев ректор шуда кор карданд. Ҳоло бошад ин донишгоҳи кишварро олими варзида Иззатулло Сатторов - роҳбари дурандеш, инсонӣ кордону ташаббускор сарварӣ мекунад.

Дар ҳаёт одамоне ҳастанд, ки хеле хоксорона зиндагӣ мекунад ва камоли хоксории онҳо ба дараҷаест, ки қору фаъолияти пурсамар ва серсоҳаи онҳо ба чашми дигарон наменамояд ё аз назарҳо дур мемонанд. Аммо агар ба зиндагиномаи онҳо назар афканед, мебинед, ки ҳаёти онҳо

дарёест ва ин дарё пур аз гавҳару марворид. Яке аз ин гуна шахсони хоксору фурутан Раҳим Маҳмудов аст.

Инак, кист ӯ - Раҳим Маҳмудов?

Р. Маҳмудов пеш аз ҳама олими зироатшиноси тоҷик аст, устои деҳқону кашшофи асрори илми агрономӣ.

Вай тамоми фаъолиятро барои баланд бардоштани ҳосилнокии пахтаи тоҷик равона кардааст. Вай яке аз муаллифони навъҳои Душанбе -1 ва Душанбе - 2 мебошад, ки аз ҳар ҷиҳат дастоварди гаронбаҳои селекцияи тоҷик аст.

Ман, ҳамчун собиқ Вазири кишоварзии ҷумҳурӣ, ки бевосита ба соҳаи кишоварзӣ, ки аз ҷумла бо илму агротехникаи зироатҳои кишоварзӣ саруқор доштам, ин олими пухта ва инсони шарифро хуб медонам, зеро вай пеш аз ҳама ҳамсабақи ман аст, борҳо бо қору бори ӯ шинос шудаам, дар ин бора бо ӯ ҳамсӯҳбат будам. Ӯ дар ҳақиқат шахси хоксор, ба қавле бекаруфар ва озод аз гурури ноҷоя аст. Фикру зикри вай ба қорҳои илмӣ ва ҳамеша гӯтгавари андешаҳои илмию ихтироӣ аст. Доимо оид ба ин ё он асари илмӣ фикр мекард, дар банди ҳаёли он буд, ки имрӯз ба шогирдон чӣ хел мавзӯи дарқориро ба таври аниқу саҳеҳ фаҳмонад ва шавқи онҳоро ба предмети омӯхташаванда бедор намояд.

Р. Маҳмудов соли 1929 дар Исфара, дар оилаи деҳқон ба дунё омадааст. Вақте ки ҷанг сар шуд, ӯ сездарола буд. Маҷбур шуд, ки аз баҳри таҳсил баромада, барои хӯрондани оила бо қори колхоз машғул шавад. Вай дар колхоз қор мекарду айни замон обутоби зиндагӣ меёфт, ҳамин обутоби ҳаётии ӯ минбаъд ӯро ба ҳама мушкилиҳои тобовар намуд.

Баъдтар вай шӯъбаи агрономии техникуми консерваи Исфараро тамом кард. Бо ин ихтисос қор ҳам кард. Аммо шавқи гирифтани маълумоти мукаммалу чуқур ӯро ором намегузошт. Бинобар ин соли 1949 ба факултети агрономии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон дохил шуд, баъди хатми бомуваффақияти донишгоҳ дар МТС-и ноҳияи Файзобод сарагроном ва ҷонишини директори

МТС шуда кор кард.

Р. Маҳмудов ҳамеша мехост амалияро бо илм тақвият диҳад. Ин буд, ки соли 1954 ба аспирантураи Донишгоҳи аграрӣ дохил шуд. Ва аз ҳамон вақт инчониб ҳаёти ӯ бо ин донишгоҳи бонуфузи ҷумҳурӣ пайваст аст.

Соли 1961 Р. Маҳмудов рисолаи номзадро бомуваффақият ҳимоя намуд ва аз соли 1965 дар кафедраи пахтакорӣ, генетика, селекция ва тухмипарварии Донишгоҳи аграрӣ дотсент шуда кор мекунад. Дар ин муддат садҳо шогирдонро сабақ омӯхта, ба кори мустақилона ҳидоят намудааст ва ҳанӯз шогирдони ӯ ин муаллими ғамхору дилсӯзи худро бо некӣ ёд мекунанд ва аз ҳама муҳимаш бо ҳамон дастуру маслиҳатҳои додаи устои худ амал намуда, ба ҳар гуна муваффақиятҳо ноил мегарданд. Шогирдони Р. Маҳмудов дар ҳама ноҳияҳои ҷумҳурӣ ҳастанд, яъне образнок карда гӯем, Р. Маҳмудов дар ҳама гӯшаҳои ҷумҳурӣ донаҳои тафаккури худро коштааст, ки онҳо имрӯз самар овардаанд. Оре, ҳар як шогирд як тухми коштаи олим аст, ки меваи илми он олим аст, вагарна чӣ суд аз ин илму олимӣ?

Худи Р. Маҳмудов рӯзе шогирд буд. Шогирди зираку хушёр ва ба ҳар чиз бо таваҷҷӯҳ назар мекард. Ин хислати ӯро махсусан устодаш Я. Д. Нагибин, ки олими намоёни соҳаи пахтакорӣ буди солҳои зиёд дар Ўзбекистону баъдтар дар Институти хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон кор кардааст, пай бурда буд. Дар бораи ӯ мегӯянд, ки вай як худаш кори даҳҳо олимонро анҷом меод.

Ана ҳамин гуна инсони бузург дасти Р. Маҳмудовро гирифта, ӯро ба олами илм ҳидоят намуд.

Р. Маҳмудов дар тадқиқу омӯзишу соҳаи пахтакорӣ корҳои шоёнро анҷом додааст. Ӯ яке аз аввалинҳо шуда, муқаррар намуд, ки решаи пахта то 265 см чуқур рафта метавонад. Ва ӯ инро дар амал исбот намуд, чунин решаи пахтаро ба даст оварда, онро дар кафедраи чун маводи таълимӣ пешкаши шогирдон намуд. Чунин мавод то ҳанӯз дар ягон кафедраи донишкадаҳои кишоварзӣ вучуд надорад.

Дигар кашфиётҳои олим низ дар илми кишоварзӣ маълуму машҳуранд, ки онҳоро мутахассисони соҳа хуб медонанд. Ман фақат гуфтаниам, ки 78 номгӯй қорҳои илмӣ ин олими пурқор ба донишҷӯёну мутахассисон дастрас шудааст, ки аҳамияти амалию назариявии онҳо барои илми кишоварзӣ тоҷик бағоят қалон аст. Вай махсусан дар бобати истифодаи НРВ (моддаҳои нафтии тезсабзонанда) дар соҳаи пахтакорӣ тавсияҳои муфиди илмӣ додааст. Олим ҳама ихтирооти илмӣ худро дар пайвастагӣ бо истеҳсолот, дар хоҷагиҳои пахтакорӣ амалӣ кардааст, бинобар ин ба таҷрибаҳои илмию амалии ин олими пухтакор ҷои шакку шубҳа нест. Илме, ки бо амал пайваст, он бобақо ва устувор мемонад.

Заҳматҳои беназири ин олими пуртаҷрибаи тоҷик аз ҷониби ҳукумат сазовор қадр шудаанд. Ӯ бо чандин медалу ифтихорномаҳо мукофотонида шуда, бо фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ӯ унвони «Қорманди Шоистаи Тоҷикистон» дода шудааст.

Р. Маҳмудов ҳамчунин дар оиладорӣ намуна буда, фарзандонаш соҳибмаълумотанд, дар ҷамъият шахсони бозътиборанд.

То он даме, ки дар кишвар чунин олимону устодон ҳастанд, Тоҷикистон соҳиби заминаи таҷрибаҳои муфид буда метавонад, илми тоҷик дар ривож аст ва шубҳае нест, ки фардои Тоҷикистон дурахшон аст, дар ин сарзамин боз кашфиётҳои нодир ба амал меоянд ва кадрҳои баландихтисос тайёр мешаванд, соҳаи кишоварзӣ, дигар соҳаҳои хоҷагии халқ тараққӣ мекунанд.

Имрӯзҳо Р. Маҳмудов дар ҳама ҷо, миёни ҳамкорону шогирдон ҳамеша аз сулҳу салоҳ, тинчию оромӣ, ваҳдату яқдилӣ, ки ба шарофати заҳматҳои Президенти кишвар, мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба даст омадааст, суҳан меронад.

Ақидааш чунин аст, ки танҳо сулҳу салоҳу оромӣ гавари пешрафти ояндаи хоҷагии халқи Тоҷикистони азиз буда метавонад.

Имрӯз вазифа он аст, ки мо бояд аз таҷрибаю дониши чунин олимону устодон ҳаддалимкон ҳамаҷониба истифода барем. Чуноне халқ гуфтааст:

**Бе пир марав, ки дар бимонӣ,
Ҳарчанд Сикандари замонӣ!**

Оре, пирони мо, хусусан олимони кӯҳансоли мо имрӯз раҳнамои ҷавонони моянд, ҷавонон бошанд фардои дурахшони моро ифода мекунанд.

Яке аз чунин раҳнамоёни ҷавонон Раҳимчон Маҳмудов буд.

**Аз китоби «Дилбохтаи замин»,
Душанбе, 2004.**

ИНСОНИ ХОКСОРУ МЕҲНАТДҶҮСТ

(Булбул Ҷумъаев)

Як рӯз банда бо шахси бисёр ҳам барои ман мӯътабар, оқилу меҳрубон, рӯзноманигори кордону пухтакор, ғаёлу варзида Тиллои Некқадам воӯрдам. Дар сӯҳбат он кас пурсон шуд, ки Шумо Булбул Ҷумъаевро мешиносед, дар солҳои Шумо дар Бадахшон буданатон ҳамроҳ кор карда будед. Ман, албатта, он касро мешиносам, ҳамроҳ кор кардем, - гуфта ҷавоб додам.

Ман, албатта, Булбул Ҷумъаевро мешиносам, ҳамроҳ кор карда будам, - гуфта дар назди чашмам солҳои пеш ба ёдам омад, ман солҳои 1971 - 1973 мудирӣ шӯъбаи хоҷагии қишлоқи КМ ҶК Тоҷикистон будам, солҳои 1973 - 1982 Вазири кишоварзии ҷумҳурӣ шуда кор кардам, бо ӯ шинос будам, ба нишондодҳои ноҳия, соҳаҳои хоҷагии халқ шахсан хоҷагии қишлоқ шинос будам. Соли 1977 моҳи июн мо бо ҳамроҳии Раҳмон Набиев, Григорев И. Н аз КМ ҶК Тоҷикистон Гачечиладзе Д. З. ҷонишини раиси «Госплан» ва дигарон ба Бадахшон омадем. Маро дар сарҳади совхозӣ Сағирдашт «Миёнаду» раиси ҳукумати вилоят мӯхтарам Ҳаёев И. Х. ва дигарон пешвоз гирифтанд. Баъди шинос шудани рафти корҳои хоҷагии қишлоқи ноҳияи Қалаи-Хумб (ҳозира Дарвоз) ба ноҳияи Ванҷ омадем. Баъд аз анҷом додани корҳо дар хоҷагиҳои ноҳияи Ванҷ фаҳмидам, ки фардо Пленуми КМ район мешудааст, масъала вазъияти рафти корҳои хоҷагии қишлоқ, бо Раҳмон Набиев маслиҳат шуд, ки ман пагоҳ дар ҳамин Пленуми ноҳия иштирок кунам, пагоҳ дар пленум масъала ҳаматарафа муҳокима шуд, қарори лозимӣ қабул шуд, боз ҳам рафти корҳои хоҷагии қишлоқ, вазъиятро ҳаматарафа фаҳмидам, барои иҷрои вазифаҳои дарпешистода ба роҳбарони ноҳия маслиҳат кардем.

Баъзе масъалаҳои ба ҷумхурӣ ва ба вазорати хоҷагии кишлоқ вобаста буд, барои ёрии амалӣ ба хоҷагиҳои ноҳия мо бо ҳамдигар дар бораи дар амал иҷро шудани ин корҳо маслиҳат кардем.

Ман аз Ванҷ ба ноҳияи Рӯшон омадам. Дар ин ноҳия рафиқ Булбул Ҷумъаев котиби якуми Комитети партия кор мекарданд. Ман ҳаматарафа аз рафти корҳои хоҷагии кишлоқ, вазъияти кишту кор, дар хоҷагиҳои ноҳия шинос шудам ва ба мардум, роҳбарони хоҷагиҳо, бо мутахассисон вохӯрда, вазъиятро боз ҳам дурусттар омӯхтам ва ман ба хулосае омадам, ки котиби якуми райком Булбул Ҷумъаев вазъияти ноҳияро нағз медонад, барои иҷрои вазифаҳои дарпешистода меҳнаткашонро, мутахассисони хоҷагии кишлоқ сафарбар карда шудааст, истифодаи заминҳои қорам, вазъияти зироатҳо қаноатбахш мебошад. Ҷамаи ин хислатҳои ташкилотчигӣ, одамгарӣ, тинҷиву пешравиҳо ин хизмати котиби якуми райком Булбул Ҷумъаев мебошад. Дигар тараф, ноҳия дар вилоят яке аз калонтарин ноҳия ба шумор меравад, сарҳади ноҳияи Рӯшон аз ноҳияи Ванҷ сар карда то ноҳияи Шугнон, Бартангу кӯли Сарез, ноҳияи Рӯшон, монанди дигар ноҳияҳои кишвари азизамон ва вилояти Бадахшон манзараҳо, кӯҳҳои зебоманзар, деҳқонони пухтакору меҳнатдӯст, модархудои ин ниҳия фарзандони бузургу бофарҳанг, арбобони намоёнро ба ватан тақдим кардааст, ки инҳо барои пешрафту тараққиёти хоҷагии халқи кишвари азизамон хизमत мекунанд. Барои мустаҳкам намудани дӯстию бародарӣ, ободонии кишвар ҳиссаи арзанда мегузоранд. Инҳо Назаршо Додхудоев, Хучам Шодмонов, Хушқадам Давлатқадамов, Гурез Ҷавов, Ғоибназар Паллаев, Меҳрубон Назаров, Мӯъминшо Абдулвосиев, Нуқра Раҳматова, Назарбегим Муборакшоева, Амондавлат Ниёзмамадова, Сумбулмоҳ Муродова, Нусратулло Доргамбеков, Ноёфт Лашкарбеков, Мирлангар Наврӯзбеков, Қадам Ясакиев, Зулайхо Сайқоева, Давлатшо Нағзибеков, Тиллоӣ

Некқадам, Хушназар Акназаров, Савлатшои Ховарӣ, Муҳаббат Раҳматов, Гулсара Раҳматова, Шогунбек Давлатмиров, Булбул Қобилов ва ғайраҳо.

Булбул Ҷумъаев шахси хушбахт аст, ки дар соли 1930 дар ҳамин сарзамини Рӯшон ба дунё омадааст. Фаъолияти меҳнатиашро ҳамчун муаллим, директори мактаб, котиби масъули ҷамъияти «Дониш», лектор ва инструктори Комитети партиявӣ вилоят, сардори управленияи кинофилмҳои Ҳукумати вилояти Бадахшон фаълонан хизмат намуда, аз худ номи нек, хизмати нек, меҳнати ҳалол нишона мондааст.

Аз соли 1973-1980 Котиби якуми КМ Рӯшон шуда кор кардааст. Булбул Ҷумъаев дар ин вазифаҳои масъул шахсан зиёда аз 8 сол роҳбари аввали ноҳия буд, дар он замони Шуравӣ ин вазифаи бисёр ҳам масъул, мансаби баланди сиёсӣ ба шумор мерафт. Булбул Ҷумъаев ҳамчун роҳбари кордону ботачриба, ташкилотчии моҳир вазифаҳои дарпешистодаро бомуваффақият иҷро намуд, корҳои ободонии иншоотҳои маъмури ва мактабу таълимгоҳро роҳҳои нав бунёд шудааст. Мулки Рӯшон бафайз аст, дорои табиати фораму зебо буда, корҳои дуруст истифода бурдани замин, ҳосилнокии зироатҳои хоҷагии қишлоқ, нағз ба роҳ монда шудааст. Дар ҳамаи соҳаҳои хоҷагии халқи ноҳия пешравиҳо, тарбияи кадрҳои шахсан ҷавонон ва дигар масъалаҳо, корҳои бисёр барои ободонии ноҳия дар амал иҷро шудааст. Ба гуфти ҳамкорон, кӯҳансолон, Булбул Ҷумъаев доимо бо халқ бо кӯҳансолону ҷавонон рафтору муомилаи боодобона, хоксорона дошт. Ҳамаи ин хислатҳои неки одаму одамгарӣ ӯро байни мардум маҳбуб гардонид. Булбул Ҷумъаевро ҳамчун инсонии хоксору меҳнатдӯст, ташкилотчии моҳир, ватанпарвар, сарварони онвақтаи вилоят М. Назаршоев, С. Давлатқадамов, А. Бобоев, Л. Қармишев, И. Ҳаёев, Г. Ҷавов, М. Абдулвосиев, М. Зоиров ва ғайраҳо ҳурмату иззат менамуданд ва ҳамеша

кушиш мекарданд, ки бо ин роҳбари кордону ташкилотчӣ кумаки амалӣ расонанд.

Булбул Ҷумъаев дар байни мардуми ноҳия, вилоят обрӯю эҳтироми калон дошт. Аз сидқи дил ба мардум хизмат кард, аз худ корҳои нек, меҳру муҳаббат, дӯстию бародарӣ, ватанпарварӣ, меҳнати ҳалол мерос монд.

Мо ба Булбул Ҷумъаев ва аҳли оилаашон сиҳатмандӣ, сарбаландӣ, умри бобаракат, бахту саодат, файзу баракат таманно дорем.

Илоҳо ҳамеша бахту давлат ёратон бошад.

Ва аз номи шоир гуфтанием:

*Дуоят мекунем фархунда бошед,
Чу гулҳо дар чаман бишкуфта бошед.
Набинед ҳеҷ гаму дарди ҷаҳонро,
Ба сад соли дигар ҳам зинда бошед.*

Мо ба мардуми шӯҳратманди Рӯшон - ба раиси ноҳияи Рӯшон зани фаъол, боодобу меҳнатдӯст мӯҳтарам Қобиламо Ғуломшоева бахту саодат, сиҳатмандию сарбаландӣ, галабахои нав, ободию шукуфоии ноҳия муваффақиятҳои калон орзумандем.

Нияти мо бо сарвари Ҷаноби Олӣ, мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар сарзамини ватани азизамон ҳамеша сулҳу амният, тинчиву оромӣ ва осмони соф ҳукмрон бошад.

Ногуфта намонад, ки таърихи гузашта шохид аст, дар замони гузашта, пеш аз ҶБВ, дар солҳои сохтмони роҳи калони Помир, бо ин ноҳияи бофайз Рӯшон қадам ранча карда буданд, аз роҳҳои зебоманзари беғубор гузашта буданд, бо меҳнаткашон, бо мардум сӯҳбатҳо, вохӯриҳо гузаронида буданд, дуою маслиҳатҳои падарона дода буданд. Ҳамаи ин ғамхориҳоро мардум ёд дорад, фаромӯш нашудааст. Инҳо арбобони намоёни кишвар, роҳбарони баруманди давлатамон, монанди Шириншо Шохтемур, Нусратулло Махсум, Д. 3. Протопопов,

Бобочон Гафуров, Мирзо Турсунзода, А. Лохутӣ, Турсун Ўлчабоев, Ҷаббор Расулов, Мунаввар Шогадоев, М. Курбонов, Назаршо Додхудоев, И. Исмоилов, С. Абдуллоев, К. Гадоалиев, генерали машхур И. В. Панфилов, Пӯлод Абдуллоев, А. В. Мазаев, Т. Исоев, А. Кузнетсов, Р. Шкарбон, Ҷ. Искандаров, В. Карамов, М. Раҳматов, М. Холов, А. Қаххоров, Р. Набиев, Қ. Маҳкамов, И. Ҳаёев, М. Миршакар, Б. Раҳимзода, М. Қаноат, М. Тошмуҳаммадов, М. Назаршоев, Р. Масов, Л. Қармишев, Қахрамони Мехнати Сотсиалистӣ, кутоспарвари номии Мурғоб Бахтдавлат Муродбеков, кирмакпарвари машҳури дарвозӣ Фотима Сӯфихонова, алоқачии Бадахшон Ҷ. Гафуров, ба ғамхорӣ, хизматҳои ин шахсони бузург, арбобони кишвари азизам ҳамеша миннатдор буда, ҳеҷ вақт фаромӯш нахоҳад шуд. Ҳоло ин роҳҳои таърихӣ, манзараҳои зебою пурфайз, бо шарофати Истиқлолият боз ҳам ободтару зеботар, тараққӣ карда, шоҳроҳи Абрешим, Ваҳдат, Дӯстӣ бунёд ёфт. Ин ғамхорӣ, ободӣ, пешравию кишвари азизамон аст, ин натиҷаи 20 солагии меваҳои истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ободиву шукуфонии Ватани азизамон аст. Нияти мо бо сарварию Ҷаноби Олӣ мӯхтарам Эмомали Раҳмон дар сарзамини азизамон ҳамеша сулҳу амният, оромӣ ва осмони соф ҳукмрон бошад.

Ин фурсати беназир барои пешравию ободии ояндаи Тоҷикистони азиз аст.

САРБАЛАНДӢ АЗ МЕҲНАТ АСТ

(Абдусаттор Неъматов)

Аз қадимулайём мардуми заҳматкаши мо мегӯянд, ки сарбаландӣ аз меҳнат аст. Ба андешаи ман, ҳамин мақол, ба устод, пири кор Абдусаттор Неъматов хос аст. Вақте ки инсон тамоми фикру зикри маънавии худро барои мардуми кишвари худ мебахшад, инсони хушбахт аст, аз худ номи неку кори нек боқӣ мемонад ва аз зиндагии хеш боварӣ ба ояндаи неки фарзандон ва насли ҷавон ба шахс рӯи тоза мебахшад.

Аз ҳама муҳимаш бо халқ будан, ба онҳо така кардан, ба мардум хизмату эҳтиром кардан кори савоб ва вазифаи муқаддаси ҳар як инсон аст, бо дуои онҳо обрӯю эҳтироми кас боз баланд мешавад.

Ман ҳанӯз аз солҳои ҳафтодум Абдусаттор Неъматовро мешинохтам. Ҳамон солҳо ба вилояти Ленинобод омадам, ҳар бор бо устод дар маҷлису машваратҳо, дар ноҳияву хоҷагиҳо вомерӯдам, масъалаҳоро бо маслиҳат дида ҳал мекардем. Аз устод Абдусаттор Неъматов дар вохӯриҳо бисёр масъалаҳои лозимии ҳаётиро меомӯхтам. Вай дар вилоят ҳурмату эҳтироми калон дошт. Зинаҳои пасту баландии зиндагиро тай намуда, ба вазифаҳои хеле масъулиятнок расид, дар ҳама вазифаҳо бо меҳнати ҳалолу пурмахсул кор кард. Абдусаттор Неъматов ҳамчун инсони хоксору хушмуомила, бо рафтори худ ба ёру дӯстон, рафиқон, ҳамкорон ва ба дили мардум роҳ ёфта буд.

Фаъолияти меҳнатии Абдусаттор Неъматов ба ноҳияҳо, хоҷагиҳо, мутахассисону коргарони ин соҳа пайваста буда, бо деҳқонон шабу рӯз якҷо буд. Вазияти ҳамаи хоҷагиҳо, иншоотҳои хоҷагии обро нағз медонист ва ёрии амалӣ мерасонд. Вай, албатта, дар кор хислати серталабӣ нисбат ба худ ва коргарон зоҳир ва интизомро ҳамеша риоя мекард. Ин хислатҳои кордонӣ серталабӣ боварӣ ва обрӯю

эҳтироми ўро байни мардуми дехот зиёд намуд.

Абдусаттор Нейматов - деҳқони асил, умри пурбаракати худро ба як соҳаи муҳими хоҷагии халқ - обу ободонӣ бахшидааст. Обу ободонӣ мегӯянд, барои замин аз ҳама муҳимтарин об аст, чӯлу биёбонҳоро, дашти ташналабро об ба водихои ободу шукуфон табдил медиҳад. Халқи тоҷик аз қадим бо зироатҳои обёришаванда шугълдоранд.

Албатта, ба туфайли ёриҳои ғамхоронаи давлатамон, бо меҳнати ҳалолӣ халқи азиз солҳои пеш каналҳои обёрикунанда, иншоотҳои гидротехника, стансияҳои насосӣ сохта шуд. Сохтмонҳои ирригатсионӣ тараққӣ карда, охири соли 1934 қорҳои азнавсозӣ ва инкишофи системаи канали обёрии Хочабоқиргон авҷ гирифт.

Бо ин иншооти бузург устод Абдусаттор Нейматов ба қарори бюрои КМ ҲК Тоҷикистон аз соли 1940 сардори управлениаи системаи обии Хочабоқиргон таъин шуда, то соли 1971 ин вазифаро бомуваффақият бачо овард.

Аз соли 1971 ба қарори сессияи комитроияи Совети депутатҳои меҳнаткашони вилояти Ленинобод Абдусаттор Нейматов сардори управлениаи хоҷагии обу мелиоратсияи вилоят таъин шуд.

Аз роҳбарони вилояти ҳамонвақта, аз коргарони масъул, дар воҳӯриҳо, сӯҳбатҳо, чандин бор шунидам, ки ин марди қордон, роҳбари ғамхор Абдусаттор Нейматов дар вилоят, дар вазифаҳои муҳими хоҷагии қишлоқ, хоҷагиҳои обу мелиоратсия роҳбар буд. Дар чорабиниҳои муҳим ҳамеша фаъолона иштирок карда, ҳиссаи арзандаи ҳешро мегузошт.

Меҳнаткашони республикаи мо бо ташаббуси пахтакорони Ўзбекистон якуми августи соли 1939 ба сохтмони канали қалони Фарғона сар карданд. Дар ин сохтмони умумихалқӣ зиёда аз 25 ҳазор колхозчиёни Хучанд, Нов, Исфара ва дигар ноҳияҳо иштирок карданд.

Дар давоми камтар аз як моҳ як қисми канал, ки дар он ҷо тоҷикон қор мекарданду дарозияш 47 километр буд,

сохта шуд.

Соли 1940 сохтмони дуҷуми канали калони Фарғона аз Конибодом то Ленинобод, ки дарозияш 80 километр буд ва қисми шимолии канали Фарғона дар ноҳияи Ашт, ки 60 километр дарозӣ дошт, сар шуд. Баъди ба истифода дода шудани ин каналҳо боз даҳҳо ҳазор гектар заминҳои нави ноҳияҳои Хучанд, Нав ва Ашт обёрӣ карда шуданд.

Канали калони Фарғона бо қувваи ду халқи бародар сохта шуд, ки аз дӯстии мустаҳками халқҳои тоҷику ўзбек шаҳодат медиҳад.

Бешубҳа, барои иҷрои ин корҳои муҳими ду ҷумҳурии бародар, ки барои ояндаи тараққиёти хоҷагии халқ аҳамияти калон дорад, ҳиссаи Абдусаттор Неъматов барин саркорон, ташкилотчиёни моҳир хеле калон аст.

Дар бисёри ноҳияҳои вилояти Ленинобод (ҳозира Сугд) таъминоти истифода бурдани об, махсусан моҳҳои тобистон, ба бародари ҳамсоя Ўзбекистон, ба вилоятҳои Фарғона, Сирдарё вобаста аст. Дар ин шароит ин инсонӣ кордон, Абдусаттор Неъматов ҳамроҳ бо роҳбарони ҳамонвақтаи вилоят, ба ташкилотҳои вобаста ба истифода бурдани оби Ўзбекистон, махсусан ба вилоятҳои Фарғона, Сирдарё ҳамеша муносибати дӯстонаву бародарона дошт ва дар ин масъала манфиати вилоятро ба ҳамсояҳо фаҳмонда ҷимоя карда метавонист.

Абдусаттор Неъматов ба сардорони управлениаи канали калони Фарғона - собиқ котиби якуми кумитаи вилояти Фарғона Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ - Фаҳриддин Шамсиддинов, арбоби намоёни давлатии Ўзбекистон Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ - Бузрукхоҷа Усмонхоҷаев, собиқ котиби якуми кумитаи ҳизбии вилояти Тошканд, Вазири мелиоратсия ва хоҷагии оби Ўзбекистон, Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ, арбоби намоёни Ўзбекистон - Солиҷон Мамадрасуловро ҳамеша ҳурмату эҳтиром мекард ва онҳо ҳам эҳтироми бародарона дошта, ҳамеша дастгириаш менамуданд.

Саҳми Абдусаттор Неъматов дар обёрӣ намудани

заминҳои ташналаби Дилварзин, Зафарободу Сомғор, Окғозию Хочабоқирғон, Ашт ва ғайраҳо калон аст. Аз ҳисоби аз худ намудани ин заминҳо - бисёр деҳқонон ҷои қор, рӯзгор пайдо намуданд, маҳсулоти хоҷагии қишлоқ зиёд шуд, кишварамон хеле пеш рафт.

Барои иҷро шудани ҳамаи ин қору пешравиҳо марди ғамхор доимо ба тарбия ва ба воя расондани кадрҳо, шахсан мутахассисони ҷавон падарона ғамхорӣ мекард, ёриву мадади худро дарег намедошт, - онҳо ояндаи мо ҳастанд, - меғуфт.

Ноғуфта намонад, ки дар замони худ, роҳбарони республика, вилоят, ноҳияҳо ва хоҷагиҳо - Ҷаббор Расулов, Абдулаҳад Қаҳҳоров, Маҳмадулло Ҳолов, Раҳмон Набиев, Қаҳҳор Маҳкамов, Низорамо Зарифова, Ибодат Раҳимова, Рафъат Ҳочиев, Мирзо Бобоев, Акбар Махсумов, Усмон Қосимов, Бегалӣ Ахмадалиев, Хайко Мирзоянс, Саидхоҷа Ҷунҷоҳоев, Абдуғафур Самадов, Мирзоқосим Рустамов, Тохир Муҳаммадов, Абдукарим Қосимов, Чуянбой Зунунов, Эначон Бойматова, Имомназар Хочаназаров, Шаҳобиддин Нуриддинов, Ашурмат Қодиров, Чинибой Эргашев, дар қатори дигар одамони обрӯманд ва коргарони вилоят нисбати Абдусаттор Неъматов ҳурмату эҳтироми беандоза доштанд.

Ман чандин сол дар сарзамини кишвари Бадахшон дар вазифаи Котиби якуми Кумитаи партиявии вилоят ҳамроҳ бо халқи меҳнатдӯст қор кардам. Дар Бадахшон дар ҳама хоҷагию ноҳияҳо дар азхуд кардани замин каме бошад ҳам шароит муҳайё кардам ва ин қорҳо ба нақша гирифта шуд, мувофиқи шароити ҳар ноҳия тахту ҳамвор ва истифода бурдани замин ба роҳ монда шуд. Бисёр қорҳо ба охир расонида, заминҳо ба истифода дода шуданд. Барои бомуваффақият ва дуруст истифода бурдани замин ва зиёд шудани маҳсулоти хоҷагии қишлоқ дар ҷамъбасти соли 1984 вилоят ба байрақи КМ ҲК Тоҷикистон, Совети Вазирони республика мукофотонида шуд.

Ҳамчун ин идораи хоҷагии обу мелиоратсияи вилоят

(сардораш инсони кордон Қурбон Шарифов буд), коллективи ин идора ҳам дар чамъбасти кори 1984 бо ин мукофоти баланд сазовор шуд.

Барои супурдани ин байрақ ҷонишини Вазири хоҷагии оби мелиоратсияи республика Ғайратҷон Неъматов ба Бадахшон омад. Вай фарзанди устод Абдусаттор Неъматов аст, Ғайратҷонро пеш ҳам нағз мешинохтам, чандин бор ҳамсӯҳбат шуда, дар масъалаҳои кор вохӯрда будем.

Ғайратҷонро дар Помир дида, ҳамсӯҳбат шуда, чунин хулоса кардам, ки ӯ дуои падарро гирифта вазифаи худро аз сидки дил иҷро мекард ва ҳаракат мекард, ки аз худ як нишонаи нек монад.

Аз Хоруғ ҳамроҳ бо Ғайратҷон ба Ленинобод занг зада, устод Абдусаттор Неъматовро ба Помир таклиф кардем. Он кас миннатдорӣ изҳор намуда, розӣ шуданд, ки албатта мебиёянд, вале чи шуд, ки омада натавонистанд. Лекин як гапи устод Абдусаттор Неъматов ба воситаи телефон дар гӯшаи хаёлам монд ва ҳеч фаромӯш намешавад: «Писарам, Муҳиддин Зоиров, имсол дар Помир барф зиёд будааст, ин боигарии кишвар аст, обу ободонӣ мегӯянд. Худованди Карим ба тоҷикон кӯҳсорони зебо, ба обу заминаш дода аст. Вазифаи мо аз ин боигариҳои табиат, обу замин пурмаҳсул, дуруст истифода бурдан аст».

Ин маслиҳати пири кор хеле пухтаву ҳаётӣ буд.

Мутаассифона, мана баъд аз чандин солҳо ин масъалаи ҳаётан муҳим ба саломатии инсон вобаста бо пешниҳоди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмон оид ба Соли байналмилалӣ «Оби тоза» эълон кардани соли 2003 аз ҷониби бисёр давлатҳои дунё дастгирӣ ёфт ва Созмони Милали Муттаҳид соли 2003 - ро Соли байналмилалӣ оби тоза эълон кард. Имрӯз дар қитъаи Осиё 1 млрд, дар Африко 350 млн, дар Амрикои Лотинӣ 100 млн ва дар қисмати дигари олам чанд миллион нафари дигар аз нарасидани оби нӯшокӣ танқисӣ мекашанд. Аз чор се ҳиссаи аҳолии рӯйи Замин аз истеъмоли обҳои ифлос ба касалиҳои гуногун гирифтोर шудаанд. Онҳо дар бораи

захираҳои оби тозаи дунё ва Тоҷикистон (бо овардани факту рақамҳо) сухан ронда, шукр мегӯянд, ки Тоҷикистон дорои захираҳои зиёди об, махсусан оби тозаи нӯшокист.

Бо оби нӯшокӣ таъмин кардани аҳолии қори хайру савоб аст.

Абдусаттор Неъматов дар оиладорӣ, тарбия ва ба воя расондани фарзандон доимо ғамхорӣ изҳор намуда, фарзандонро дар рӯҳияи ватандӯстӣ, меҳнатдӯстӣ, ба хизмати халқу ватан тарбия меод. Ҳоло ҳамаи фарзандон - Ғайратҷон, Мавлуда, Неъматҷон, Муборак, Мушарраф соҳиби маълумот, касбу ҳунаранд ва дар соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқу кишвар хизмат мекунанд, мисли падари бузургворашон барои пешравии кишвари азизамон саҳмгузори мекунанд.

Давлат хизматҳои шоёни Абдусаттор Неъматовро ба назар гирифта, ӯро бо орденҳои револутсияи Октябр, ордени Ленин, бисёр медалҳо, Ифтихорномаҳои Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, унвони фахрии Ирригатори Шоистаи Тоҷикистон ва бо чандин тақдирномаю мукофотҳо сарфароз гардондааст.

Ҳаёту фаъолияти меҳнатии Абдусаттор Неъматов ҳамчун устод, пири қор, ташкилотчи моҳири истеҳсолии мелиоратсия ва хоҷагии об, шахси меҳнатдӯст, ватанпарвар, барои тарбияи наслҳои ҷавон, барои пешравии кишвари азизамон намунаи ибрат мебошад.

1 августи соли 2003

ИНСОНИ ОДАМДҶҶСТ, ДИЛКУШОД ВА ҒАМҲОРУ БЕҒАРАЗ

(Қосим Саидов)

Ба ақидаи ман обрӯю қадри инсон аз дӯстӣ, ғамхорӣ, эҳтиром ва ҳурмат намудани ҳамдигар, хушмуомилағӣ, меҳнати ҳалол ва хоксорӣ аст.

Ба фикри ман ин ҳамаи хислатҳо, ба шахси хоксору инсони ҳақиқӣ, беғараз Қосим Саидов рост меояд.

Қосим Саидов соли 1929 дар шаҳри Конибодом, вилояти Ленинобод (ҳоло Суғд) таваллуд шудааст, миллаташ тоҷик, аз соли 1956 аъзои КПСС, таҳсилоташ олий.

Соли 1949 Қосим Саидов ба Институти хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон дохил шуда, онро соли 1954 бомуваффақият хатм кард. Соли 1954 - сарағрономи МТС «Аскарӣ сурх»-и ноҳияи Ҳисор таъин шуд ва ин вазифаро бомуваффақият баҷо овард. Сонӣ ҷонишини Раиси комитроияи Совети депутатҳои меҳнатқашони райони Октябрь – сардори Инспексияи хоҷагии қишлоқ шуда кор кард.

Солҳои 1959-1961 Шунавандаи Мактаби олии партиявии назди КМ КПСС ш. Москва буд. Баъди хатми Мактаби олии партиявӣ солҳои 1961-1963 Раиси комитроияи Совети депутатҳои меҳнатқашони райони Кировобод буд, солҳои 1963 -1966, сардори Управлениаи истеҳсолии колхозу совхозҳои Колхозобод шуда кор кард. Солҳои 1966- 1973 Қосим Саидов Котиби якуми Комитети партиявии райони Вахш, солҳои 1975 - 1980 Котиби якуми Комитети партиявии райони Куйбишев, солҳои 1980 - 1986 ҷонишини якуми Вазири маҳсулотгайёркунии (зоготовок) РСС Тоҷикистон, солҳои 1986- 1987 ҷонишини якуми Вазири коркарди маҳсулоти саноати хӯроквории РСС Тоҷикистон буд.

Ҳанӯз солҳои пеш дар маҳаллаи шимолии пойтахт, шаҳри зебои Душанбе бинои нави Донишгоҳи аграрӣ қомат наафрохта. Ҳанӯз он ҷо хиебони дилкашу дилрабоест нест ва ҳайкали сардафтари адабиёти тоҷику форс устод Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ дар пояи баланди санги хоро асобадаст наистода. Ин ҳама фардо бунёд мешаванд, фардо.

Ҳолиё бошад, толибилмҳо бинои ин даргоҳи илму маонии деҳқониро дуртар аз Почтаи марказӣ, дар кӯчаи ҳамонвақтаи Шевченко суроғ мекунанд. Ва яке аз рӯзҳои соли 1949 - ум як гурӯҳ ҷавонон аз ноҳияҳои гуногуни кишварамон, бо як ҷаҳон орзую омоли ҷавонӣ воридаи ин даргоҳ гаштанд, ки онҳо фарзандони деҳа, фарзандони инсонҳои ботачриба, дӯсти обу хоки замин ҳастанд.

Минбаъд онҳо панҷ сол, ҳамроҳ мехонанд, соҳиби илму унвони мутахассиси олий мешаванд, дӯст, бародар мешаванд, барои хизмати халқу ватан тайёр шуда, барои пешравию ободонии ватани азизи Тоҷикистон хизмат мекунанд.

Албатта, ин пайвастанӣ риштаҳои дӯстиву бародарӣ дар ҳаёти ҳар яке онҳо абадӣ хоҳад монд.

Ба тавсияи Комиссияи имтиҳонсупорӣ декани ҳамонвақтаи факултаи агрономӣ Ҷамол Қосимов бо ҳамроҳии устодон бо ин ҷавонон ҳамсӯҳбат шуда ва ҳатто боре хангоми ҷавоб гуфтан худи ректори ҳамонвақта Музаффар Гулмамедов ин ҷавонро дида таъриф карда гуфт: ҷавонони азиз, дари ин даргоҳи илм барои шумо ҳамеша кушода, шумоён фарзандони деҳаҳои кишвари азизамон ошиқи ҳақиқии обу замин будед, бояд дар Институт маҳз шумоён барин деҳқонзодагон хонанд.

«Ҷаҳонро хуррамӣ аз деҳқон аст», - гуфт яке аз ин ҷавонон. - Ин рост, - гуфт устод Музаффар Гулмамедов. Бигӯ ин гапҳои пухтаро аз кӣ ёд гирифтӣ?

Аввал аз муаллимамон, ки дар ҳаққи деҳқонони забардасти кишварамон баҳои баланд медиҳанд, сонӣ аз падарам он кас деҳқон ҳастанд, заминро дӯст медоранд.

Дар ҳамун ҳангом декани факултаи агрономӣ Чамол Қосимов, ҷониби директор Музаффар Гулмамедов ҳам шуда бо овози паст гуфт: - Ман бо ин ҷавонон ҳангоми хуччатсупориашон сӯҳбат доштам, ҳамашон аз деҳот, фарзандони деҳқон ҳастанд, донишашон нағз. Агар шумо розӣ бошед, аз имтиҳон гузаронида қабул кунем.

- Қабул кунед, - бо шодмонӣ гуфт ректор. Аслан ин хел ҷавонро бе имтиҳон қабул кунем ҳам мешавад. Бо ин суҳанҳои нек Қосим Саидов ва рафиқонаш изҳори миннатдорӣ карда, Чамол Қосимов ва ректор Музаффар Гулмамедов бо Қосимхӯҷа Саидов – дар оянда Котиби Якуми ҳизби коммунисти ноҳияҳои Вахшу Куйбышев, Муҳиддин Зоҳиров - дар оянда Котиби Якуми ҳизби коммунисти Қумсангир, Вазири хоҷагии қишлоқи республикаи Тоҷикистон, Котиби Якуми Кумитаи ҳизби коммунисти ВМКБ, Худоёр Юсуфбеков - дар оянда ректори Институти хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон ва олими шинохтаи ҷумҳурӣ, бо Уктам Яхшибеков Котиби Якуми ҳизби коммунисти шаҳри Қўрғонтеппа ва ноҳияи Регар, бо Сайфулло Ҷўраев – Ноиби Вазири кишоварзӣ, Бо Ғоибназар Паллаев, - Котиби Якуми ҳизби коммунисти ноҳияҳои Ашт, Ленин, вилояти Қўрғонтеппа ва ниҳоят Раиси Президиуми Шўрои Олии Тоҷикистон, Ҳайдар Ҷуманқулов, Магдан Менглиқулов, Раҳимбой Маҳмудов, Тоҷибой Мирзоев, олимони намоён, варзида, ҳамсабақ, ҳамтақдир шуда, панҷ сол дар ин донишгоҳи барӯманд таҳсил кардан насибаш мешудааст ва дар оянда хизмати халқу Ватан мекунад ва барои пешравии кишвари азизамон ҳиссаи арзанда мегузоранд.

Он солҳо ва баъдтар дар Донишкадаи аграрӣ, ки онҳо таҳсил карданд, чунин шахсиятҳои варзида ба монанди Музаффар Гулмамедов, Ғулом Алиев, Ориф Шуқуров, Умон Раҳматзода, Худоёр Юсуфбеков, Юсуф Носиров, Г. С. Тағоев, Д. М. Мирзоев ректор шуда кор мекарданд.

Ҳолиё бошад ин донишгоҳи шўҳратёри кишварро олими варзида, ташкилотчии моҳир, Академик Изатулло

Сатторов бо як масъулияти баланд сарварӣ мекунад. Агар дар рӯзҳои гузашта, дар вақти ҷавонӣ - давраи хонишро муқоиса кунед, ин давраи тиллоии зиндагӣ барои ҳар яки мо айёми донишҷӯӣ ҳисоб меёфт. Аз ҳар канору гӯшаи кишвари азизамон - Тоҷикистон ҳамсабақон кам набуданд. Мо бо урфу одат, расму ойин, шеваву лаҳҷаи гуфтори ҳамкурсони минтақаҳои дурдаст ошноӣ пайдо мекардем. Бо гузашти моҳу сол ба ҳамдигар унс мегирифтем, барои мо як одати муқаррарӣ гашта буд, ки рӯзе яке аз ҳамсабақон бо сабабе намеомад ба суроғаш мебаромадем, аз аҳволаш пурсон мешудем, агар ягон камбудӣ бошад ҳаматарафа кӯмак расонида мешуд, чун як оилаи иттифоқ аз як гиребон сар бароварда, мисли як равоншинос дар бораи ҳаёт ва саргузашти донишҷӯён маълумот доштем.

Барои ташкил, гузаронидани ин чорабиниҳо хизмати инсонии қордон, ғамхору ташкилотчӣ Қосим Саидов хеле қалон буд.

Дар солҳои таҳсил дар Институти хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон с.1949 - 1954 Қосим Саидов, ки он солҳо шароити хондан, иқтисодиёт вазнинтар буд, ҳамеша ба назди шодравон амакаш Ортиқ Шокиров мерафт, он кас бисёр шахси мӯътабар, дар Вазорати хоҷагии қишлоқ - ҷонишини Вазир буданд, дар соҳаи таъминот, кӯмак мекард. Қосим Саидов ҳамеша аз Ортиқ Шокиров миннатдор буд.

Бузургони мо гуфтаанд:

**«Ҳеч кас аз пеши худ чизе нашуд,
Ҳеч оҳан ханчари тезе нашуд».**

Ба ҳамаи мо, ки оянда ба қавле одам шавем, Ортиқ Шокиров барин шахсони мӯътабар роҳ нишон доданд, тарбия намуданд, кӯмак расониданд.

Илоҳо манзилашон ободу рӯҳашон шод бошад. Қосим Саидов боз бародарон дошт Муҳиддинхоҷа

(чояшон чаннат бод) ва Абдурахмон Саидов – бисёр ҳам инсонҳои меҳнатдӯст, хоксор – Қосим Саидов онҳоро доимо эҳтиром мекард.

Боз як гурӯҳ ҷавонон, Қосим Саидов ҳамеша ба онҳо ҳамсӯҳбат буданд. Онҳо Обидҷон Қаҳҳоров, Қосим Саидов, Уктам Яхшибоев, Саъдулло Ҷӯраев ва ғайраҳо.

Ман Қосим Саидовро, аз солҳои баъди Ҷанги Бузурги Ватанӣ, солҳои 1948 мешиносам, шахси бисёр ҳам хоксору меҳрубон, хушмуомила, бомулоҳиза, инсони бомаърифат буданд. Соли 1949 ҳамроҳ ба Институти хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон дохил шудем, дар як гурӯҳ хондем, ҳамроҳ ин донишқадаро хатм намудем.

Панҷ сол бо ҳамдигар ошно, дӯсту бародар шудем. Ҷамаи моро баъд аз хатм намудани Институт Вазорати хоҷагии қишлоқ ба ноҳияҳо, ба МТС - ҳо, колхозу совхозҳои ҷумҳуриямон ба кор фиристонданд. Баъд аз чандин солҳо моро бо ҳамроҳии Қосим Саидов ба Мақтаби Олии партиявии назди КМ КПСС ш. Маскав ба хондан фиристонданд. Дар ин ҷо ҳам хушбахтона дар як гурӯҳ будем, ҳамроҳ хондем. Мо бо якдигар дӯст, бародар шудем, чи хеле ки мегӯянд ба якдигар унс гирифтем, хобгоҳ ҳам дар як иморат ҷойгир буд. Ба Душанбе – ба Маскав ҳамроҳ меомадему мерафтем.

Қосим Саидов бисёр ҳам инсони оромтабиат, сабуру ботамкин буданд, бо ин гуна рафтор кораш ҳамеша пеш мерафт. Ман шабу рӯз меҳондам, супоришҳои устодонро кӯшиш мекардам иҷро кунам, ба китобхона рафта китобҳои даркориро хонда ба имтиҳон тайёри меиддам. Кадом вақт тайёри дидани Қосим Саидовро намедидам, ӯ бошад дар вақти имтиҳон шӯҳӣ карда мегуфт, ки ту хонӣ барои ҳардуямон кифоя аст, аммо аз санҷишу имтиҳон бомуваффақият мегузашт.

Қосим Саидов дар вазифаҳои хеле масъулиятнок, Котиби райком, Раиси комитроия, Сардори Управлениаи хоҷагии қишлоқ, ҷонишини якуми Вазири маҳсулот-тайёркунии ва ғайраҳо шуда кор кард.

Қосим Саидов ҳамчун инсони хоксору ғамхору дилкушод, хушмуомила дар байни ёру дӯстон, мардуми чумхуриямон, шахсан деҳқонон обрӯю эҳтироми хосаро соҳиб шуд. Дар кучое қор қард ўро бо эҳтиром номашро ёдовар мешуданд.

Қосим Саидов, ки худааш мутахассиси хоҷагии қишлоқ буд, қадри заминку обу хоки ноҳияҳоро нағз медонист, ҳамеша муваффақиятҳо, пешравиҳои соҳаҳои хоҷагии халқро, махсусан соҳаи хоҷагии қишлоқро дида хурсандӣ баён мекард, чунки ин ғалабаҳои меҳнати ҳалолӣ деҳқон, натиҷаи қори хоҷагиҳо, мутахассисони хоҷагии қишлоқ ва ноҳия мебошад. Ин натиҷаи ёри амалӣ оқилонаи роҳбарони чумхуриямон ба меҳнатқашони деҳот, ин ғамхорӣ, дастгириҳо ҳамеша дида мешуд.

Қосим Саидов бо ин ғамхорӣ, боварӣ, дастгирӣ миннатдорӣ изҳор менамуда.

Ва бо ин арбобони бузурги давлатамон, фарзандони намоёни Ҷумҳурии Тоҷикистон, чун Бобочон Ғафуров, Турсун Ёлчабоев, Ҷаббор Расулов, Абдулаҳад Қаҳҳоров, Маҳмадулло Ҳолов, Мунаввар Шогадоев, Мирзо Раҳматов, Назаршо Додхудоев, Раҳмон Набиев, Қаҳҳор Маҳмамов, Иззатулло Ҳаёев, Акбар Мирзоев, Низорамо Зарифова, Ибодат Раҳимова, Махфират Каримова, Гулҷаҳон Бобосодиқова, Мирзо Бобоев, Ғулом Алиев, Шодӣ Шабдоллов, Хайко Мирзоянс, Султон Мирзошоев, Акбар Махсумов, Бобо Сангинов, Рустамбек Юсуфбеков, Лақай Қармишев, Рифъат Ҳочиев, Худойқул Маҳмудов, Исмат Эшмирзоев, Иван Дедов ва дигарон доимо вомехӯрд, аз сӯҳбату маслиҳатҳои онҳо баҳраманд мешуд. Ҳар вохӯрӣ мегуфт Қосим Саидов бо ин шахсони бузург, инсонҳои қомилу қордон – барои ман як роҳнамо, пешравӣ ва ғамхорӣ буд.

Қосим Саидов – солҳои 1963-1966 дар ноҳияи Қолхозобод сардори Управлениаи истеҳсоли қолхозу совхозҳои Қолхозобод буд. Ин ноҳия барои Қосим Саидов як мактаб, дар фаъолияти қораш, таҷриба

омӯхтан, усули роҳбарӣ ба мардум хизмат намудан С. Исоев ҳамеша қайд мекард, агар роҳбар бо халқ бошад обрӯю эҳтироми роҳбар боз ҳам баландтар мешавад. Умуман бо ин роҳбари бузург, марди наҷибу пурфайзу бобаракат, фотеҳи зарнисори водии Вахш Сирочиддин Исоев ҳамроҳ кор кардан як хушбахтӣ аст, баҳра бурдани таҷрибаи бои фаъолияти кораш барои кори роҳбарони ҷавон. Барои ҳамаи ин ғамхорӣ, дастгирӣ Қосим Саидов аз Сирочиддин Исоев ҳамеша миннатдор буд, чунки саҳми Сирочиддин Исоев дар тарбияву ба камол расонидани кадрҳои ҷавон калон аст. Бисёр кадрҳо дар ин ноҳия кор карда ба вазифаҳои баланд сабзиданд – монанди Камол Сӯфиев, Қосим Саидов, Абдуллоҷон Аҳмадов, Темур Дадабоев, Сафар Саидов, Умарбек Отабеков, Тоҷиддин Турдиев, Абдурахмон Саидов, Абдулло Худойдодов, Абдулло Эшонкулов, Владимир Цулай, Маҳмуд Ҳайдаров, Абдуалим Эмомов, Олим Рауфов ва дигарон. Роҳбарони хоҷагиҳо ҳам шахсони кордону пуртаҷриба, обрӯманд, мутахассисони хоҷагии кишлоқ кор мекунанд. Монанди Сафар Ҷумъаев, Мавлон Корёғдиев, Отаҷон Дадбоев, Тӯрахон Эҳсонкулов, Ниёзмамад Бегов, Абдувадуд Дӯстон, Эшбег Сатторов, Зафар Абдуллоев, рафиқ Султонов.

Ман ҳам насибам будааст солҳои 1967-1971 дар ноҳияи Қумсангир Котиби якуми КП район шуда кор кардам, он солҳо Қосим Саидов Котиби Якуми КП райони Вахш буд. Дар ҳамон солҳо дар водии Вахш шахсони обрӯманд, кордону пухтакор, ҳаётдидаву пуртаҷриба Сирочиддин Шоев, Усмон Мӯъминов, Усмон Қосимов, Ҷалолиддин Маҳмадов, Тошмат Малаев, Қосим Саидов, Муҳиддин Зоҳиров кор мекарданд. Дар байни онҳо ман ҷавонтар будам. Бо якдигар ҳамеша ҳурмату эҳтиром, қадршиносӣ, якдигарфаҳмӣ, дӯстию бародарӣ мустаҳкам буд, байни хоҷагиҳо, ноҳияҳо доимо рафту омад, бо якдигар ҳаммусобиқа буданд. Ҳамаи корҳои лозимӣ бо мустаҳкам намудани дӯстӣ, тинҷию ободӣ,

бомуваффақият ичро намудани корҳои пеш аз истифода равона карда мешуд. Аз таҷрибаи бои ин шахсони кордону ғамхору ҳаётдида баҳраманд шудаю миннатдорӣ изҳор менамудем.

Қосим Саидов ҳамчун падар – падари меҳрубон, барои ба воя расонидан, тарбияи фарзандон ғамхор ва дилсӯз, ҳамчун ҳамсар ҳамсари вафодор, ҳамсараш Нориҷон ва фарзандон ҳурмату эҳтиром менамуданд.

Ҳамаи фарзандонаш 5 нафар - 2 писар Баҳромҷону Баҳодур, 3 духтар Дилрабо, Мавҷуда, Дилноза дорои маълумоти олии буда, ҳар кадом соҳиби касбу ҳунар мебошанд ва мисли падари бузургворашон Қосим Саидов баҳри ободию пешравиҳои кишвари азизамон, дар соҳаҳои хоҷагии халқи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳисса мегузоранд.

Қосим Саидов ҳамеша саломат, тандуруст, аз саломатиаш ягон бор шиква намекард, чи хел шуд, ки солҳои охир касал шуд. Мо ҳамамон боҳабар, аҳли оила, ёру дӯстон, шахсан ҳамсараш Нориҷон барои табобат ҳамаи чораҳоро дида, шароити лозимӣ муҳаё карда, ба духтурони ботаҷриба нишон дода табобат карданд. Боз як гапро қайд кардан лозим аст, ки роҳбарони ҳукумати республика ҳам ба табобати Қосим Саидов ғамхорона ёрии амалӣ расониданд. Хато накунам муассисаи тиббии ҳукумат, сардухтури он шахси хело ғамхор, ботаҷриба, табиби номии ҷумҳурӣ Зулфалӣ Бозоров барои табобати Қосим Саидов хизмати арзанда кард, ёрии амалӣ расонид, ҳамаи чораҳои лозимиро ташкил намуд, хато накунам Қосим Саидовро ҳудаш Зулфалӣ Бозоров ба Маскав барои табобат бурд.

Чӣ илоҷ, ҳамаи табобатҳои лозимӣ гузаронида шуд. Мо ба ин ғамхорӣ, дастгирӣ - аз номи аҳли оила, ҳешу табору ёру дӯстон ва роҳбарони Ҳукумати ҷумҳуриамон шахсан ба сардухтури он Зулфалӣ Бозоров раҳмат гуфта, миннатдории худро изҳор менамоем.

Ман дар Помир кор мекардам, Қосим Саидов бо

ҳамсараш Норичон илтимос карданд, ки дар Помир як табиби машҳур бо номи Насриддиншо ҳаст, Қосим Саидовро ҳамон ҷо бурдан лозим, шояд барои сиҳатии ӯ сабабе гардад, гарчанде бемории Қосим Саидов аллакай маълум буд, вақт гузашта буд, лекин ман розӣ шудам, чунки дили бемор нозук, меҳодад табобат кунад, қариб як ҳафта самолёт нашуд, чунки парвози самолёт ба тағйирёбии боду ҳаво вобастагӣ дошт. Рӯзе Қосим Саидов ба ҳамсараш омад, доруҳоро тайёр карда дод, табобат кард. Лекин вақт гузашта буд. Сонӣ ман меҳмонҳоро ба Душанбе гусел кардам.

Якчанд суҳан оиди оилаи ҳамсари Қосим Саидов - Норичон. Он кас бисёр зани меҳрубон, ғамхор, бомаърифат, меҳмондӯст. Қосим Саидов ҳамеша ба оилааш миннатдорӣ изҳор менамуд, хурмат мекард, ҳамаи фарзандонро тарбия намуда, ба воя расонида, соҳиби маълумот ва тинҷ карданд.

Ба наздикӣ ёру дӯстони Қосим Саидов ёдбуд - рӯзи таваллуди Қосим Саидовро гузаронидем, албатта гузаштагонро арвоҳашонро шод гардонидан кори савоб аст.

Ба ман ҳамсари Қосим Саидов, келини мӯхтарам Норичон якчанд бор занг зада илтимос мекунанд, ки дар бораи ҳаёт ва фаъолияти Қосим Саидов як китоб навиштанӣ, албатта нияти нағз, аз Қосим Саидов як нишона монад, дар фаъолияти кораш.

Дар ҳақиқат хизмат, ҳаёт ва фаъолияти Қосим Саидов - китобзеб ҳаст, ман бовар дорам, ки ин нияти нағз дар амал иҷро хоҳад шуд.

Ман ба наздики дар хонаи онҳо будам. Дар ин хонадони пурфайз, инсони хоксору одамдӯст, домоди азиз Бобозода Юнусов ва оилаи меҳрубонаш Дилрабо ро дида, хело хурсанд шудам. Ман ба ин оила ҳамеша хушбахти иқболи нек, сарбаландӣ, сиҳатмандӣ, барори кор таманно дорам.

Қосим Саидов се даъват депутати Совети Олии РСС

Тоҷикистон, чандин маротиба депутати Шӯрои вилоят ва Шӯроҳои маҳаллии ноҳияҳое, ки дар кучо қор қарда буд интихоб шудааст.

Чандин бор аъзои КМ ПК Тоҷикистон, вакили анҷуманҳои ПК Тоҷикистон буд.

Қосим Саидов тамоми умри бобаракат, ҳаёт ва ғаъолияти меҳнатии худро барои ободӣ, мустақкам намудани иқтисодиёт, тараққиёти хоҷагии халқ, тарбияи кадрҳо, пешравии шукуфоии кишвари азизамон бахшида аст.

Давлат хизматҳои пурмаҳсули меҳнатиаширо баҳои баланд дода, ӯро бо орденҳои «Револютсияи Октябр», 2 ордени «Байрақи сурхи меҳнат», ордени «Дӯстии халқҳо», нишони фахрӣ, медалҳо, бо Грамотаи фахрии Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон мукофотонида шудааст.

Имрӯз мардуми сарбаланди кишвари азизамон бо шарофати сиёсати хирадмандонаи Ҷаноби Олӣ, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмон тинчу осуда зиндагӣ доранд. Нияти мо ҳамеша дар сарзамини кишвари азизамон бо роҳбарии Ҷаноби Олӣ тинчию оромӣ, сулҳу салоҳ, осмони соф ҳукмрон бошад.

Имрӯз ин шахси мӯътабар, дӯсти мо, ходими давлатӣ - ҷамъиятӣ Қосим Саидов дар байни мо нест. Аммо қору хизматҳои вай дар назди халқу Ватан, хотираҳои дурахшони вай дар дили дӯстон, рафиқон, мардуми кишваре, ки ҳамроҳ қор қардем, абадӣ зинда хоҳад монд.

Баъд аз вафот турбати мо дар замин маҷӯ,

Дар синаҳои мардуми ориф мазори мо.

ИНСОНИ КОМИЛ ВА БОМАЪРИФАТ НАБИЧОН ШАРИФОВ!

Ин сарзамини диёри дехконони пухтакор, мулки шоирону хунармандону санъаткорон буда, ба чумхурӣ бисёр фарзандони барӯмандро тақдим кардааст.

Ман як мутахассиси ҷавон - агрономи оддӣ соли 1954 баъд аз хатми Донишкадаи аграрии Тоҷикистон сарагрономи МТС - и Чептураи ноҳияи Шаҳринав таъин шудам. Дар ин ҷо бо инсонҳои хубу ғамхору кадршинос дучор омада, якҷоя барои вазифаҳои дар пешистода заҳмат кашида, каме бошад ҳам, ҳисса гузоштам. Пастиву баландӣ, талхиву шириниҳои ҳаётро омӯхтам. Дар мактаби зиндагӣ таълиму тарбия гирифта, хушбахтона, дӯсту бародарон пайдо кардам. Ман бо ҷонибдорӣ ва дастгирии инсонҳои кадршинос аз вазифаи сарагрономи МТС, сардори инспексияи хоҷагии қишлоқ - ҷонишини раиси комичроия, котиби дуҷуми комитети ҳизби ноҳияи Шаҳринав насибам гашт. Барои ҳамаи ин ғамхориҳо аз мардуми ин диёр як умр миннатдорам. Одамони кадрдон бисёранд, лекин дар байни ин дӯстон, яке аз шахсони муътабар, инсони кадршинос Набиҷон Шарифовро нағз медонистам, ҳамеша вомерӯдам, инсони саховатманду хушмуомила буд.

Набиҷон-ака дар замони худ яке аз зиёиёни пешқадам, мудирӣ шӯъбаи маорифи ноҳия, аъзои комитети ҳизбии ноҳия, депутати комичроия, ҳурмату эҳтироми беандоза дошт.

Бо Шаҳобиддин Шарифов, фарзанди арзандаи ақоли Набиҷон ҳар гоҳе ки вомерӯдам, баъди салому алейк, ғамхорона ҳолпурсӣ карда мегуфт: Муҳиддин Зоирович, як илтимос дорам, Шумо аз ҷумлаи онҳое ҳастед, ки падарамро хуб мешинохтанд. Ният дорем, ки ба муносибати зодрӯзи падар, китоб таҳия шавад, бисёр хуб мебуд, ки он ҷо чанд сафҳа аз хотираҳои Шумо низ ворид

гардад.

Баъди ин гуфтугӯ солҳои дар Шаҳринав буданам, қаду қомати зебо, чеҳраи кушоди акои Набиҷон - ин инсонӣ комил, бале ҳамон Набиҷон Шарифов, ки барои маорифи халқ, тарбияи ҷавонон, ғамхорӣ дар ҳақи муаллимон, ки яке аз соҳаҳои муҳим буд, заҳмат мекашид ёдам омад. Барои пешравиӣ ин соҳа, ободонии ин диёр ҳамроҳ бо мардуми ин сарзамин корҳои назаррасе ба анҷом мерасонду нишоне аз худ боқӣ мемонд.

**Ҳеч неъмат беҳтар аз фарзанд нест,
Чуз ба чон фарзандро пайванд нест.**

Шаҳобиддин вазифаи фарзандии хешро назди падар иҷро мекарду дуои ӯро мегирифт. Ва имрӯз низ эҳтиромашро ба ҷо меорад. Албатта, шод гардидани арвоҳи гузаштагон кори савоб аст, чунки ин бузургон дар замони худ ба халқу ватан хизматҳои шоиста кардаанд. Хизматҳои онҳо ҳеҷ гоҳ фаромӯш нахоҳад шуд. Соҳаи маориф, тарбияи ҷавонон, хизмати омӯзгорони мактаб, умуман соҳаи маориф доимо дар мадди назару ғамхории партия ва ҳукумат буд.

Набиҷон Шарифов дар маҷлисиҳои комитети ҳизбии ноҳия, комичроия ва дигар чорабиниву ҷамъомадҳо баромад мекард. Нутқаш бурро буд. Пурмазмун баромад карда, камбудииҳои ҷойдоштаро ба ташкилотҳои дахлдор вобаста намуда, масъалаҳои мубрамо рӯшану возеҳ бо суҳанони оддӣю фораҷ мефаҳмонд. Ва барои иҷроияш шахсони масъулро вазифадор мекард. Меғуфт, ки соҳаи маориф бояд ҷолиби диққати ҳамагон бошад. Мудири шӯъбаи маорифи ноҳия Набиҷон Шарифов одами кордону ботаҷриба ҳамеша бо роҳбарони хоҷагиҳо монанди Акрам Ҳасанов, Холбобо Баротов, Раҷабалӣ Давлатов, Зиё Саидов ва дигарон муносибати нағз дошт ва онҳоро эҳтиром мекард, чунки масъалаҳои ҳалталаби кори мактабҳо зиёд буд ва ба роҳбарони хоҷагиҳо вобаста

буд, монанди таъмири мактабҳо, тарбияи ҷавонон - шароити зиндагонии муаллимон. Роҳбарони хоҷагиҳо ба ин масъалаҳо ҳамеша ёрии амалӣ мерасонданд ва ба Набиҷон Шарифов ҳурмату эҳтиром дошанд. Набиҷон Шарифов дар замони худ бо инсонҳои барӯманд, роҳбарони ғамхор, кадршинос кор кард, барои иҷрои вазифаҳои дар пешистода мубориза бурд, рафику бародар шуд, ӯ онҳоро иззату эҳтиром мекард, онҳо ӯро ҳамчун фарзанд эҳтиром мекарданд. Онҳо - Раҳматулло Аҳмедов, Мунъим Акрамов, Александр Житков, Антон Карамов, Ашӯр Насриддинов, Ғулом Наимов, Ҳикмат Рафиев, Акрам Ҳасанов, Холбобо Баротов, Рачабалӣ Давлатов, Зиё Саидов, Исоҳон Ҳамзаев, Ӯроқ Аловиддинов, Ҳусейн Насриддинов, Начмиддин Аюбов, Мухтор Дадабоев, Абдурахмон Юлдошев, Ш. К. Живани, Теша Бобоев, Аҳмадҷон Ҳисомиддинов, Муродалӣ Табаров, Мухтор Абдурахмонов, Ибодулло Меликмуродов, Ғафурҷон Шарофов, Неъмат Мӯьминов ва дигар инсонҳои бузург дӯсту бародар буданд, некии онҳо дар дили рафиқон абадӣ хоҳад монд.

Ман Шаҳобиддин Шарифовро чандин солҳо мешиносам, эҳтиром мекунам, ҳар касе падару модарро эҳтиром кунад, бо халқ бошаду ба онҳо таъя кунад, ватанашро дӯст дорад, вай, албатта, ба мақсадаш мерасад.

Илоҳо Шаҳобиддин ҳамеша сазовори боварии халқ бошад.

Соли 1959 ноҳияи Шаҳринав ба ноҳияи Ҳисор, як қисмаш ба ноҳияи Регар ҳамроҳ карда шуд. Баъд аз 33 сол соли 1992 ноҳияи Шаҳринав ташкил карда шуд, ки хизмати Шаҳобиддин Шарифов хеле калон аст. Вай барои ҳалли ин масъала борҳо маслиҳатҳо карда, ба роҳбарони ҳамонвақта таклиф пешниҳод намуд, ки хушбахтона, ин масъала ҳал шуд ва Шаҳобиддин Шарифов раиси кумитаи иҷроия интихоб шуд. Мардуми заҳматкаши ин ноҳия ҷавобан ба ғамхориҳои Президентамон ба кишвар, ба ҳар як хонадон сулҳу салоҳ, танчиву оромӣ овард,

миннатдорӣ изҳор намуда, барои иҷрои вазифаҳои дар пешистода камари ҳимат баста, барои ободониву пешравию ватанамон ҳиссаи арзанда мегузоранд.

Ёдашон ба хайр чунин инсонҳое, ки дар зиндагиашон ба дилҳо ҷой гирифта буданд.

Феврари 2003 с.

Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон 80 - сола шуд

ВОРИСОНИ САЗОВОРИ БОБОИ ДЕҲҚОН

Вазорати хоҷагии қишлоқи ҷумҳурӣ (алқол Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон) дар асоси Қарори Комитети Инқилобии Ҷумҳурии Мухтори Шӯравии Сотсиалистии Тоҷикистон аз 14 декабри соли 1924 ташкил шудааст.

Соҳаи кишоварзӣ дар ҷумҳурии мо рӯкни асосии иқтисодиёт ба ҳисоб меравад ва соҳибистиклолии кишвар таҷдиди сохторҳои ин соҳаро пеш овард. Дар ин марҳила замин соҳиби аслии худро пайдо кард. Аз ҷониби дигар деҳқонон имконият пайдо карданд, ки зиндагии худро беҳтар кунанд ва бо маҳсулоти худӣ дастурхони моро низ пурнозу неъмат гардонанд.

Вазорати кишоварзӣ яке аз муҳимтарин идораи давлатӣ буда, бо замин ва деҳқон сару қор дорад. Дар деҳот зиёда аз 70 ҷисади аҳоли зиндагӣ мекунанд ва беҳбудӣ рӯзгори онҳо маҳз ба ҳамин соҳа марбут аст. Деҳқон ҳамаро меҳӯронад ва меҷӯшонад, замин манбаи ҳамаи неъматҳои моддӣ инсон аст. Аз ин ҷиҳат вазорат барои амалӣ намудани сиёсати аграрии давлат - пешравии соҳа вазирад аст.

Дар ин вазорат бисёр ходимону арбобони давлат, фарзандони арзандаи барӯманди Тоҷикистон, дар солҳои гуногун - нарқому вазир шуда қор қардаанд, ки номгӯи онҳоро овардан айни муддаост.

Қурбӣ - соли 1924

Азимов Абдуқим - солҳои 1926 то 1928 с.

Анваров Саидахмад солҳои 1928 -1930

Назаров - соли 1930

Ниёзов - 1930 -1931

Абдуллоев Сайфулло - солҳои 1931 - 1932

Ўрунхоҷаев Саидхоҷа - солҳои 1932 - 1934

Абдуллоев Сайфулло - 1934 - 1936

Ширинов Насим - солҳои 1936 - 1937

Қурбонов Мамадалӣ - соли 1937

Бобокалонов Пулат - солҳои 1937 - 1938

Раҳимов Қурбон - солҳои 1938 - 1940

Раҳимҷонов Рауф - соли 1940

Саидов Мирхон - солҳои 1940 - 1945

Расулов Ҷаббор - солҳои 1945-1946

Қурбонов Ҳалим - солҳои 1946 - 1947

Масаидов Сайфулло - солҳои 1947 - 1951

Абдуллоев Абдурахмон - солҳои 1951- 1960

Алиев Ғулом, Мирзоянц Хайко, Махсумов Акбар,
Набиев Раҳмон.

Аз он ҷумла банда 22 - юм Вазири кишоварзӣ будам, ки аз соли 1973 то соли 1982 кор кардаам.

Баъд аз ман боз кадрҳои болаёқату пуртаҷриба дар ин вазифа хизматҳои хуб кардаанд. Монанди Аловиддин Бобоев, Алексей Тӯраев, Ваҳҳоб Воҳидов, Акмал Бобоев, Ҳайдаршо Акбаров, Ҳабибулло Табаров, Қурбон Тӯраев, Мӯсо Баротов, Шодӣ Кабилов, Турсунбой Раҳматов.

Вазири кишоварзӣи ҷумҳурӣ - В. С. Мадаминов вазири 32 - юм ба ҳисоб меравад. Олими варзида, инсонии хоксору ботаҷриба ҳоло ин вазифаро ба ўҳда дорад.

Вазорат аз овони ташкилшавиаш макони тайёр кардани кадрҳо буда ҳамаи коргарони коргоҳи КМ ҲК Тоҷикистон, Шӯрои Вазирон ва дигар идораҳои болоӣ аз ин вазорат тавсия шуда, ба қори роҳбарикунанда мерафтанд, чунки дар вазорат мутахассисони гуногун, бо - лаёқату қордон кор мекарданд.

Наркомҳои замин, сонитар вазирон ба қорҳои боло тавсия мешуданд, онҳо ҳамеша аъзои КМ ПК Тоҷикистон, аъзоёни Ҳукумат, депутатҳои Шӯрои Олии СССР ва республика буданд.

Масалан, нарқоми замин Абдуллоев Сайфулло

ҷонишини раиси Шӯрои Комиссарони халқ (совнарком) таъин шуд. Сонитар котиби дуюми КМ ҲК Тоҷикистон интиҳоб гашт. Мамадалӣ Қурбонов - раиси Шӯрои Комиссарони халқ, Раҳимҷонов Рауф - наркоми замин ҷонишини раиси Шӯрои Комиссарони халқ таъин шуданд.

Вазири кишоварзӣ Ҷаббор Расулов баъдтар раиси Шӯрои Вазирони ҷумҳурӣ шуда, зиёда аз 10 сол кор кард. 21 сол Котиби Якуми КМ ҲК Тоҷикистон буд.

Вазирони кишоварзии ҳамонвақта Ғулом Алиев, Хайко Мирзоянц, Акбар Махсумов ва Раҳмон Набиев ба вазифаҳои баланд сазовор шуданд.

Дар вазорат мутахассисони кордону ташкилотчи дилсӯз кор мекунанд. Онҳо ба деҳқонони пуртаҷриба таъаққуб карда, барои иҷрои супоришҳо ҳамаи имкониятҳоро барои пешравии соҳа истифода мебаранд. Ман баъд аз мудири шӯъбаи кишоварзии КМ ҲК Тоҷикистон дар вазорат қариб 10 сол кор кардам. Кор барои ман аз он ҷиҳат хуб буд, ки ҳамеша бо замин, бо деҳқон сару кор доштам. Дар ҷумҳурӣ деҳқонони асил, меҳнатдӯст, устодону мутахассисони пуртаҷрибаву кордон корро пеш мебаранд ва ҳамаи корҳои хоҷагиро хуб ба роҳ мемонанд.

Аз роҳбарони хоҷагиҳои номдору машҳури ҷумҳурӣ, ки номашон вирди забони мардум гардидааст, монанди Саидхоҷа Ҷурабқадиров, Абдуғафур Самадов, Миралӣ Маҳмадалиев, Карим Исмоилов, Абдураззоқ Раҳмонов, Кенча Назиров, Энаҷон Бойматова, Талбақ Садриддинов, Ҳомидҷон Назаров, Ниёзмамад Бегов, Ширин Шарифов, Аскаралӣ Мирзоев, Имомназар Хоҷаназаров, Иззатулло Бобокалонов, Шаҳобиддин Нуриддинов, Абдучаббор Зардиев, Тӯраҳон Эсанқулов, Абди Авазов ва даҳҳо дигарон бо вазорат алоқаи мустаҳкам доштанд.

Ғуфтан бамаврид аст, ки яке аз омили пешравии соҳаи кишоварзӣ, тараққиёти он бо мутахассисон вобаста аст. Дар вазорат бисёр олимон ва мутахассисони соҳа ба монанди И. С. Ҷанишев, Арванитаки, В. П. Красичков, Б.

С. Розинов, А. Б. Қаракулов, У. Яхшибоев, С. Қўраев, Б. С. Сангинов, Х. Д. Қумонқулов, Б. Ш. Шамсиддинов, У. Раҳматуллоев, Д. Ш. Раҳимназаров, М. Очкилас, Е. С. Шишкин, В. Н. Приходко, А. Ш. Шаболов, Г. М. Ванянс, М. Самадов, Х. Мироқилов, Г. Н. Клименко, В. Н. Мерзляков, В. Н. Имшенетский, У. Я. Янгибоев, А. К. Қаландаров, И. Е. Мордовин, С. М. Сымлов, С. Бобохонов, М. А. Аминҷонов, Х. А. Қаҳҳоров, К. Я. Афзалӣ, Х. Холбоев, Ғ. Тағоймуродов, Д. Мавлонов, И. А. Арабов, О. Маҳмудҷонов, А. К. Попова, М. Тошматова, Х. К. Неъматов, С. И. Фарсихонов, В. С. Головенко, К. М. Кашиев, А. Соҳибназаров, Н. А. Шатков, М. К. Раҳмонов, Д. Қўраев, С. Р. Раҷабов, К. В. Рихтер қору фаъолият мекарданд ва қарда истодаанд.

Дар вазорат барои пешравии ҳамаи соҳаҳо Институтҳои илмӣ - тадқиқотӣ фаъолият намуда, ояндаи пешравии соҳаро аниқ мекарданд. Аз ҷумла Институтҳои хокшиносӣ, зироаткорӣ, қорводорӣ, ветеринарӣ, боғдорӣ, иктисодӣ ва заминсозӣ тадқиқотҳои самаранок анҷом медоданд. Бисёр солҳо бо ин соҳаи муҳими хоҷагии халқ худи Қаббор Расулов бевосита роҳбарӣ мекарданд.

Ба фикри ман, бе ҳеч муболиға Қаббор Расулов як шахсияти нотакроре буд.

Пеш аз ҳама, одамшинос - кадршинос буд. Қадру манзалати мусоҳибаширо зуд эҳсос мекард ва дарҳол муайян менамуд, ки вай ба чӣ қодир аст. Ва худи ӯ мисоли ибратбахш буд. Тамоми ҳастияширо ба қор бахшида буд, тамоми дониш, ҳунару истеъдодашро бедареғ сарф мекард. Дар зиндагии шахсӣ шиораш зиндагии хоксорона, бе сарфу хароҷоти зиёдатӣ буд, чунин рӯзгорро аз ҳама талаб менамуд.

Қ. Расулов ҳамаи сарварони хоҷагиҳо, раисону бригадирҳоро қариб, ки ном ба ном медонист. Дар қучо, чӣ қадар замин ҳаст, чӣ коштаанд ва боз дар қучоҳо заминҳо бекор хобидаанд, медонист ва барои пурсамар

истифода бурдани ҳар як вачаб хоки Тоҷикистон ғамхорӣ мекард.

Ин шахси бузург, ташкилотчи моҳир баъди воқеаҳои «изофанависӣ» ба сари кудрат омада инкишофи соҳаро зери назорати худ гирифта, роҳбарони хоҷагиву мутахассисони соҳаро ба ҳалолкорӣ, поквичдонӣ, эҳтиёткорӣ даъват менамуд.

Вай бо орзую омолоҳои нек мезист, кор мекард ва, хушбахтона, дар атрофаш як зумра мутахассисони варзидаи соҳаи кишоварзиро ба мисли Мирзо Бобоев, Хайко Мирзоянс, Гулом Алиев, Вячеслав Красичков, Илдар Чанишев, Акбар Махсумов, Муҳиддин Зоиров, Ваҳҳоб Воҳидов, Абдукарим Қосимов, Акмал Бобоев, Бобо Сангинов, Ҳайдарбек Ҷумонкулов, Бадриддин Шамсиддинов, Амир Қарақулов, Алексей Тӯраев, Георгий Ванянс ва дигарон, ки сиёсати ўро аз дилу қон дастгирӣ мекарданд, чамъ карда буд. Ҳарчанд соҳаро хуб медонист бо онҳо маслиҳат, машварат мекард ва кадрҳои кишоварзиро дастгирӣ менамуд.

Дар он солҳо дар ҷумхурӣ бисёр заминҳои бекорхобида, доманкӯхҳои кӯхистон, чарогоҳҳо азхуд карда, обёрӣ шуданд - Ёвону Обикиик, Дилварзин, Зафаробод, Қараланг, Сомғор, Хоҷабоқирғон, Оқғозӣ, Ботуробод, Уртабуз, Гулистон, Тошрабат, Қумсангир, Лохур, Данғара, Бешкент ва заминҳои нав дар ноҳияҳои Маскав (ҳозира Мир Сайид Алии Ҳамадонӣ), Фархор ва ғайраҳо.

Аз ҳисоби аз худ кардани ин заминҳои бекорхобида, ташналаб майдонҳои кишт зиёд шуд ва ҳазорон - ҳазор деҳқонҳои қор барои рӯзгор пайдо намуданд. Ҷумхурӣ ба рақами дилхоҳ - миллион тонна «тиллои сафед» - и тоҷик торафт наздик мешуд.

Кишоварзӣ соҳаи асосии истеҳсолоти моддӣ ба шумор рафта, аҳолиро бо маводи озуқа, саноати коркарди маҳсулоти кишоварзиро бо ашъи хом таъмин менамояд.

Кишоварзони ҷумхурӣ мушкилиҳоро дар шароити

бозоргонӣ эҳсос ва барои иҷрои вазифаҳои пешистода меҳнат карда истодаанд.

Хусусан барои зиёд кардани истеҳсоли ғалла корҳои зиёд анҷом дода шудааст. Тибқи Барнома дар солҳои 2001 - 2005 ба 1 млн. тонна расондани истеҳсоли ғалла ва чумхуриро бо ғаллаи истеҳсоли худӣ таъмин намудан вазифа гузошта шудааст.

Пахтакорӣ аз соҳаҳои сердаромади иқтисодиёти кишвар ба ҳисоб меравад. Барои ҳамин дуруст истифода бурдани заминҳои пахта, зиёд намудани пахтаи маҳиннах, таъмин намудани сӯзишворӣ, нуриҳои минералӣ, ташкили корҳо барои дуруст кор кардани насосҳои обкашӣ, кубуру каналҳо, риюя кардани қоидаҳои агротехникаи парвариши пахта, баланд бардоштани масъулияти роҳбарони хоҷагиҳо, мутахассисон, бригадирон гарави ҳосили баланд аст. Дар барнома дар бораи тараққиёти соҳаи чорводорӣ, зотпарварӣ, зиёд намудани саршумори аспҳои тоҷикӣ, тараққӣ додани соҳаи паррандапарварӣ вазифаҳои муҳим пешбарӣ шудааст.

Замин хӯронанда ва пӯшонандаи мост. Агар ба қадри он расем ҳарчи хоҳем ҳамонро медиҳад. Инро дар таҷрибаи қори деҳқонони забардасти кишварамон дидан мумкин аст.

Кишоварзони мамлакат нишондодҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмонро, ки дар ҷамъомади ҷумхуриявии қормандони Комплекси агросаноатӣ (КАС) ба миён гузоштанд, ниҳоят бо масъулияти ҷиддӣ пазируфтанд.

Дар асоси Барнома роҳҳои рушду инкишофи соҳаҳои мухталифи Комплекси агросаноатӣ нишон дода шудааст, ки ба амалӣ намудани он мо имконият ва замина пайдо мекунем, ки кафолати гирифтани ҳосили баланд, зиёд намудани истеҳсоли маҳсулоти замин, баланд бардоштани иқтисодиёти соҳаро медиҳад.

Вазорати кишоварзии ҷумхуриамон, мутахассисони он, олимони Академияи илмҳои кишоварзӣ ҳамроҳи

деҳқонони кишвар ният доранд, ки тамоми вазифаҳои дар нақша гирифтаро сарбаландона иҷро намуда, дар пешравию тараққиёти кишоварзӣ саҳми арзандаи хешро гузоранд ва дастурхони аҳолии кишварро бо маҳсулоти кишоварзӣ фаровон гардонанд.

Кишоварзони ҷумҳурӣ аз Сардори давлат барои дар сарзамини кишвари азизамон сулҳу салоҳ, осмони софро таъмин кардан, миннатдоранд. Ин хизмати бузурги Президентамон мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмон буда, мо аз он кас самимона сипосгузorem.

Мо аҳли кормандони вазорат, мутахассисон, олимон, ҳамаи кишоварзон - деҳқонони забардасти кишварамонро ба муносибати 80 - солагии Вазорати кишоварзӣ табрик намуда, ба ҳамаи онҳо саломатӣ, бахту саодат, баҳри пешравии соҳа, пурнозу неъмат гардонидани дастурхон муваффақиятҳои калон орзу менамоем.

**«Ҷумҳурият» № 152 (20718),
25 декабри соли 2004.**

**Вторая сессия
Верховного Совета СССР (Одиннадцатый созыв)
27-28 ноября 1984 г. Стенографический отчет
Выступление депутата
Заирова М.**

Председатель. Слово предоставляется депутату Заирову, первому секретарю Горно-Бадахшанского обкома Компартии Таджикистана.

Заиров М. (Мургабский избирательный округ, Горно-Бадахшанская автономная область). Уважаемые товарищи депутаты! Трудящиеся Таджикистана, как и весь советский народ, с большим воодушевлением встретили решения Политбюро ЦК КПСС по проектам Государственного плана и бюджета страны на 1985 год, положения и выводы, содержащиеся в речи Генерального секретаря ЦК КПСС, Председателя Президиума Верховного Совета СССР товарища Константина Устиновича Черненко. Они горячо и единодушно одобряют и поддерживают, мудрую ленинскую внутреннюю и внешнюю политику КПСС и Советского государства, безгранично благодарны за неутомимую деятельность по укреплению экономического и оборонного могущества нашей Родины, постоянную заботу о росте благосостояния советских людей, сохранении и упрочении мира во всем мире.

В глубоко содержательной, яркой речи товарища К.У. Черненко на заседании Политбюро ЦК показаны результаты работы за прошедшие годы одиннадцатой пятилетки, выдвинуты новые конкретные задачи по успешному ее завершению и созданию прочной базы на двенадцатое пятилетие. Особое внимание должно быть уделено повышению производительности труда, экономии материальных ресурсов, улучшению качества выпускаемой

продукции, совершенствованию хозяйственного механизма.

Основополагающие установки товарища К.У. Черненко имеют важнейшее значение для безусловного выполнения Государственного плана и бюджета страны на 1985 год. Они воплощают в себе сущность социально-экономической политики партии, отражают интересы всех братских союзных республик.

Трудящиеся республики в расцвете творческих сил встречают 60-летие образования Таджикской ССР. В братской семье народов нашей многонациональной Родины за сравнительно короткий исторический период таджикский народ достиг больших высот в своем экономическом и социальном развитии. В республике сформирован и набирает мощь Южно-Таджикский территориально-производственный комплекс, Таджикский алюминиевый и Яванский электрохимический заводы, которые возводила вся наша страна. Развернулось строительство Рогунской и Байпазинской гидроэлектростанций. Введены в строй новые крупные производственные и социальные объекты. Широкими масштабами ведется освоение целинных земель Дангаринской, Бешкентской, Аштской степей.

План десяти месяцев текущего года промышленность республики досрочно выполнила. Сверх планового задания реализовано продукции на десятки миллионов рублей. Вырос объем капитального строительства, дальнейшее развитие получил транспорт и связь, культура и народное образование, здравоохранение. Многоотраслевым стало сельское хозяйство республик. Преодолевая трудности, вызванные погодными условиями, труженики села республики перевыполнили социалистические обязательства по продаже государству «белого золота». На заготовленные пункты поставлено более 920 тыс. тонн хлопка-сырца. Перекрыты готовые планы закупок овощей, картофеля, бахчевых культур, косточковых плодов,

шелковичных коконов. Нарастивается производство животноводческой продукции.

Заметных успехов в народнохозяйственном и культурном строительстве добились трудящиеся нашей Горно-Бадахшанской автономной области. Она находится на одном из высочайших нагорий мира – Памире. Трудящиеся ее самоотверженно работают в нелегких условиях высокогорья. За годы Советской власти здесь создана промышленность, развиваются энергетика, строительная индустрия. В начале 30-х годов на высоте более четырех тысяч метров над уровнем моря усилиями народов многих республик нашей великой Родины были построены «Памирский тракт», а несколько позже автодорога Душанбе-Хорог, соединившие нашу область со всей страной. Их по праву называют дорогами дружбы. В настоящее время ведется строительство Памирской ГЭС, автодороги Куляб-Калайхум, филиала Московского камнеобрабатывающего комбината по производству мрамора и других объектов. Большое развитие получило сельское хозяйство. В этом деле большую помощь оказывают нам министерства сельского хозяйства СССР, за что мы им признательны.

Сегодня Советский Памир – это край высокой грамотности и культуры. Достаточно отметить, что сейчас на 1000 жителей приходится 860 человек с высшим и средним образованием. Успехи и достижения автономной области стали возможны благодаря постоянной отеческой заботе Коммунистической партии и Советского правительства, всесторонней помощи всех братских народов нашей страны, особенно великого русского народа.

За все это трудящиеся Памира выражают глубокую сердечную благодарность Центральному Комитету партии, его Политбюро и лично Генеральному секретарю ЦК КПСС, Председателю Президиума Верховного Совета СССР, неутомимому борцу за дело мира товарищу К.У.

Черненко.

Можем сообщить, что в области растут темпы промышленного производства, капитального строительства. Значительно увеличился объем товарооборота и бытовых услуг. Труженики сельского хозяйства справились с планами четырех лет пятилетки по закупкам большинства видов сельскохозяйственной продукции, организовано идет зимовка скота, проводятся осенне-зимние мероприятия под урожай будущего года.

Несмотря на успехи, мы ясно видим и нерешенные проблемы, недостатки в руководстве народным хозяйством. Это обязывает нас в свете требований партии изыскать пути и возможности для их преодоления, с тем, чтобы обеспечить безусловное выполнение планов и социалистических обязательств одиннадцатой пятилетки. Мы стремимся постоянно повышать уровень партийного руководства экономикой, совершенствовать стиль и методы работы, принципиально проводить кадровую политику, всемирно усиливать партийно-политическое влияние в массах.

Товарищи депутаты! Обсуждая проекты Государственного плана и бюджета страны на 1985 год, хотелось бы остановиться на некоторых важных для нашей области вопросах.

Памир по своим природно-климатическим условиям и географическому расположению представляет собой уникальный природный комплекс, богатейшую кладовую минеральных и гидроэнергетических ресурсов, базу для развития здесь уже в ближайшие годы крупной горнорудной промышленности. Однако геологическая изученность нашего горного края, составляющего почти половину территории Таджикистана, далеко не достаточна. В то же время ассигнования, выделяемые на проведение геологоразведочных работ на Памире, очень малы, не позволяют в должностных масштабах вести изыскательные работы.

Понятно, что для развития горнодобывающей промышленности необходимо иметь надежную энергетическую базу. По данным науки и подсчетам специалистов, в области имеются все возможности для ее создания. Прежде всего, это водные ресурсы памирских озер, таких, как Каракуль, Рангкуль, Яшилькуль, особенно Сарезского озера, которое имеет важное комплексное Энерго-ирригационное значение в целом для республики Средней Азии.

Таким образом, на базе использования богатых минерально-сырьевых, гидроэнергетических, а также трудовых ресурсов есть все необходимое для формирования и развития Горно-Бадахшанского (Памирского) территориально-производственного комплекса. В будущем горнодобывающая промышленность и энергетика должны стать определяющими отраслями производственной специализации этого комплекса, что значительно повысит экономический потенциал области и республики. По нашему мнению, настала необходимость Госплану СССР, Мингео СССР, Минцветмету СССР и Минэнерго СССР рассмотреть данный вопрос.

Следует особо подчеркнуть, что развитие производительных сил Памира нельзя рассматривать в отрыве от комплексного решения экономических и социальных проблем. В связи с быстрым ростом населения области важнейшее значение приобретает увлечение производства продуктов питания. Для сельского хозяйства Памира с его малоземельностью самым главным становится вопрос освоения новых сельхозугодий. На это нас особо нацеливают решения октябрьского (1984г.) Пленума ЦК КПСС, принявшего Долговременную программу мелиорации земель. Посредством орошения и залужения высокогорных пастбищ, резкого увеличения кормовых ресурсов возможно дальнейшее развитие ведущей отрасли сельского хозяйства нашего региона –

животноводства. Только на Восточном Памире можно ввести в оборот около 300 тыс. гектаров земель. Полагаем, что Госплан СССР, Минсельхоз СССР и Минводхоз СССР в ближайшее время изучает этот вопрос и окажут нам практическую помощь.

По нашему мнению, могут и должны большой вклад внести в разработку комплексного изучения Памира ученые страны. Мы благодарны Академии наук СССР, лично ее президенту, глубокоуважаемому Анатолию Петровичу Александрову, руководителям ряда союзных министерств и ведомств, особенно министерствам строительства, энергетики и электрификации, транспортного строительства, геологии, которые постоянно проявляют большое внимания к развитию нашего горного края. В апреле текущего года состоялось специальное заседание президиума АН СССР, обстоятельно обсудившего эти вопросы, по ним намечено провести научно-практическую конференцию.

Мы просили Совет Министров СССР, Госплан СССР, Академию наук СССР, соответствующие союзные министерства и ведомства рассмотреть возможности создания целевой научной программы комплексного изучения и освоения природных ресурсов Памира и развития его производительных сил на перспективу.

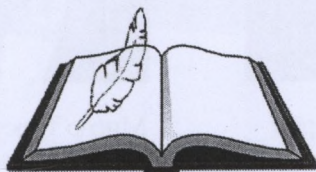
Товарищи депутаты! Проекты Государственного плана экономического и социального развития, Государственного бюджета страны на 1985 год, доложенные нам, в полной мере отвечают интересам советских людей, являются новым ярким проявлением заботы Партии и Правительства о повышении благосостояния нашего народа. Я присоединяюсь к высказанному предложению об их утверждении Верховным Советом СССР.

Разрешите заверить Центральный Комитет КПСС, его Политбюро во главе с товарищем К.У. Черненко, Верховный Совет СССР и Советское правительство, что

трудящиеся Таджикистана, Горно-Бадахшанской автономной области сделают все, чтобы успешно претворить в жизнь планы экономического и социального развития на 1985 год и одиннадцатую пятилетку в целом и достойно встретить XXVII съезд нашей ленинской партии. (Аплодисменты)

Бахши дувум

*Лаҳзаҳои
зиндагӣ*

Муҳиддин Зоиров ҳангоми вохӯрӣ ва сӯҳбат бо Чаноби Олӣ, Эмомалӣ Раҳмон. Бӯстонсарои ҳукумат. 4 июли соли 2004.

1. Бобочон Ғафуров –
собиқ котиби аввали КМ
ҳизби коммунисти
Тоҷикистон, олими
барҷаста, муаллифи
китоби машҳури
«Тоҷикон», Қаҳрамони
Тоҷикистон.

2. Мирзо Турсунзода – Шоири
халқии Тоҷикистон, барандаи
ҷоиҷаи байналмилалӣ, ленинӣ
ва давлатии собиқ Иттиҳоди
Шӯравӣ, Қаҳрамони
Тоҷикистон. Қаҳрамони
меҳнати сотсиалистии
собиқ ИҶШС.

Лаҳзаи супоридани мукофоти давлатӣ ба М. Зоиров аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҷаноби Олӣ Эмомалӣ Раҳмон. Қасри Миллат, ш. Душанбе, 11.08.2011

Дар сурат: Чаббор Расулов, Полукаров Ю. И., Бобоев М. Б.,
Зоиров М. З., Истомин Б. М. соли 1980.

Муҳиддини чавон бо падархонди нақўномаш
Пўлод Абдуллоев. Соли 1953.

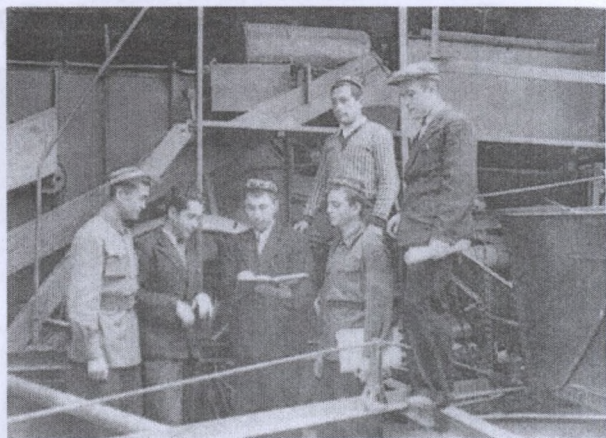
**Котиби якуми КМ ҲК Тоҷикистон Чаббор Расулов ва вазири
хочагии кишлоқи Тоҷикистон Муҳиддин Зоиров. Соли 1980.**

**Котиби якуми КМ ҲК Тоҷикистон Чаббор Расулов, вазири хочагии
кишлоқи СССР В. В. Москвич, котиби якуми Кумитаи ноҳияи хизби
Қумсанғир Муҳиддин Зоиров ва дигарон. Соли 1967.**

Шаҳри Сталинобод Муҳиддин Зоиров
дар ихотаи ҳамдиёрон (соли 1950)

ш. Сталинобод, соли 1951, Институти хочагини кишлоқ.
Муҳиддин Зоиров ҳамроҳи ширикдарсонаш Ғаффор Тўраев,
Худоёр Юсуфбеков, Чамолиддин Муҳиддинов, Раҳимбой
Маҳмудов, Гадоалӣ Отамбеков хангоми омӯхтани техника.

Директори мактаби деҳан
Лаксон Темур Назаров
(шодравон), шахси мӯътабар,
тарбиягари ҷавонон.

Шаҳри Сталинобод
Муҳиддин Зоиров дар ихотан
ҳамдиёрон (соли 1950)

Донишҷӯёни курси сеюми факултаи агрономӣ С. Ҷӯраев,
М. Зоиров, директори Институти хоҷагии қишлоқ
Ғ. Алиев ва Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ Ғ.Тӯраев
ҳангоми машварат. Соли 1952.

Мохинисо - модари бузург ва гиромикадри Муҳиддин Зоиров.

Муҳиддин Зоиров бо ҳамсараш, шодравон Лутфия Зоирова.
Сурат дар Олмон, Соли 1986.

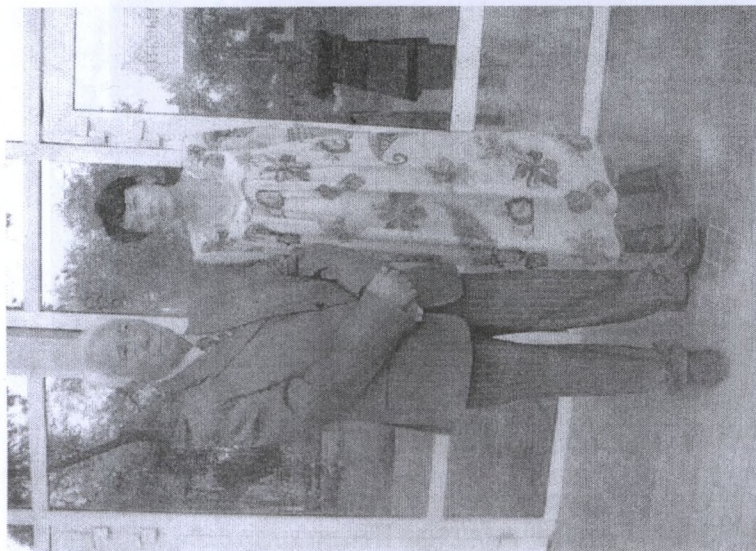
Лутфия Зоирова (шодравон) бо хамроҳии фарзандонаш Анварчон,
Фирӯзахон, Олимчон дар бӯстонсари ҳукумати,
ш. Душанбе. Ноябрь - 1971

Муҳиддин Зоиров бо ҳамсари
шодравонаш Лутфия Зоирова
дар Москва, 1985.

Муҳиддин Зоиров бо писараш Анварчон дар Москва.
Августи соли 1973.

Мухиддин Зоиров бо духтараш Фирӯзахон.
Соли 2007

Исфара-Кӯлқанд. 90 солагии П. Абдуллоев. Дар акс: Бахром
Мамадалиев, Анвар Зоиров, Мухиддин Зоиров, Олим Зоиров,
Махмуд Тешабоев (шодравон). 14 сентябри соли 1996.

Муҳиддин Зоиров дар ихотаи дӯстон ва ҳамкорони орчоникидзеободияш (ҳозира Ваҳдат), дар байн олим, ихтироъкори машҳур, ду қарат Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ, депутати Совети Олии СССР В. П. Макеев. Соли 1966.

Муҳиддин Зоиров ва Карим Исмоилов ду қарат Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ. Соли 1964.

Москва 60 – солагии СССР.

**Набиев Р.Н., Холов М.Х., Махкамов К.М., Полукаров Ю. И.,
Первенцев Е. И., Осимӣ М. С, Қаноат М., Зоиров М.З., Хоҷаев Р. Х.,
Паллаев Г.П., Хисомуддинов А.Б., Кузнетсов А.А., Раҷабов Х. Р.,
Абдувосиев М., Садриддинов Т., Ҳайдаров А.Х., Анваров А.К.,
Бобоев А. Э., Раҳмонова, Ахмадалиев Б. Р. ва дигарон.**

**Муҳиддин Зоиров бо ду қарат Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ,
раиси колхозии ба номи Ленин, ноҳияи Пролетар (ҳозира Чаббор
Расулов) Абдуғафғур Самадов ва дигар ҳамкасбон. Соли 1979.**

Раиси Совети Вазирони Тоҷикистон Абдулахад Қахҳоров дар раёсати Маҷлиси фаъолони ноҳияи Орчоникидзебод (ҳозира Ваҳдат) бо роҳбари ноҳия В. Е. Захватов, М. Зоиров, шоир Б. Раҳимзода ва дигарон маҷлис гузаронида истодааст.
Июни соли 1966.

Чаласаи корӣ дар Қумсангир, Раиси Совети Вазирони Тоҷикистон Абдулахад Қахҳоров ва котиби якуми Қумитаи ҳизби ноҳияи Қумсангир Муҳиддин Зоиров. Соли 1970.

Ранси Шӯрои Вазирони РСС Тоҷикистон Абдулахад Қаххоров ва Котиби якуми Кумитаи хизби ноҳияи Қумсангир Муҳиддин Зоиров қорвони аввалини пахтаи қолхозхоро қабул карда истодаанд.
Сентябри соли 1970.

Ноҳияи Қумсангир – Лахзаҳои нотакрор ... Муҳиддин Зоиров
ва Шоири халқии Тоҷикистон, устод Бокӣ Раҳимзода
дар рӯзҳои иди Ҳосил.

М. Зоиров, М. Акрамов бо меҳмонон аз корхонаи нассочини шаҳри Ногинск (Москва) дар қолхозии ба номи Ленини Шаҳринав, сентябри соли 1958

Пазирони меҳмонҳои Маскав дар Шаҳринав. Ҷаббор Расулов, Иноғам Бобозода, Мунъим Акрамов, Акрам Ҳасанов, Раҷабалӣ Давлатов, Муҳиддин Зоиров ва дигарон (соли 1958)

Гусели котиби якуми Кумитаи Марказии Ҳизби Коммунисти болшевикони Тоҷикистон Дмитрий Захарович Протопопов дар вокзали роҳи оҳани ш. Сталинобод, соли 1946 (аз соли 1937 то 1946 котиби якум буд).

Рӯзҳои фарҳанги Русия дар Тоҷикистон. Нохияи Қумсангир. Котиби якуми ҳизби коммунисти ноҳия Мухиддин Зоиров, Мирсаид Миршакар, Мирзо Ширинҷонов, Файзулло Ансорӣ, А. Ҷабборов, М. Акбаров ва дигарон. Соли 1968.

Вазири кишоварзии СССР В. К. Месяц дар Душанбе.
Дар намоишгоҳи хоҷагии қишлоқ, Майи соли 1981.

Ҳайати Комиссияи сохтмони Комплекси чорводории Ховалинг. Дар
акс аз чап: М. Махмадалиев, М. Зоиров, вазири хоҷагии қишлоқи
Тоҷикистон, Дерядин А.А. сардори Главживпром СССР, Истомин Б. М.
мудирони сектори КМ ҲКИШ доир ба Оснён Миёна, Кузнетсов Д. И.
чонишини Вазири хоҷагии қишлоқи СССР, Бобоев М. Б. котиби КМ
ҲК Тоҷикистон, Ҳисомиддинов А. Б. котиби якуми КҲ вилоят,
Петров П. директори комплекси Ховалинг. Декабри соли 1978

Лахзаҳо аз ҷашни 90-солагии Пӯлод Абдуллоев дар деҳаи Кӯлканди ноҳияи Исфара. Дар сурат: Мухиддин Зоиров, Низорамо Зарифова, Махфират Каримова, Ибодат Рахимова, Гулафзо Савриддинова, Убуйдулло Давлатов, Мирзошариф Исмоиддинов, К. Сатторов. Соли 1996.

Лахзаҳо аз ҷашни 90-солагии Пӯлод Абдуллоев дар деҳаи Кӯлканди ноҳияи Исфара. Дар акс: Солеххӯча Болтаев, Абдурахим Файзиев (шодравон), Абдусмад Шомирсаидов. Соли 1996.

Анҷумани 19-уми Ҳизби Коммунисти Тоҷикистон. Муҳиддин Зоиров бо вакилони анҷумани 19-уми Ҳизби Коммунисти Тоҷикистон – К. Ҳабиллов, О. Курбонов, О. Тошхоҷаева, М. Нарзибеков, М. Поччоев, О. Каттаев, Н. Мирзоев ва дигарон. Соли 1981.

Исфара. Санаторияи «Зумрад». Дар акс: Муҳиддин Зоиров бо хамроҳии Умаров М. У., Нуриддинов Ш.Н., Ҷумонкулов А., Руденко Л. П., Мансуров Б. М., Умурбоев С. У., Убайдуллоев А, Ҷалилов ва дигарон. Марти соли 1995.

Москва. Сессияи Совети Олии СССР. Мӯъмин Қаноат, Рифъат Ҳочиев, Абдурахмон Дадобоев, Мухиддин Зоиров. Соли 1987.

Мухиддин Зоиров бо хамроҳин С. Исоев, К. Саидов, Т. Маллаев, Ч. Мухаммадов, М. Бобоев, Э. Бобочонов, Х. Алиев. Кисловодск. Январии соли 1968.

Машварат-семинар доир ба санҷиши навъҳои зироати хоҷагии қишлоқ. Дар раёсат - Вазирӣ хоҷагии қишлоқи ҷумҳурӣ Муҳиддин Зоиров, Академик, Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ – В. П. Красичков, профессор Б. С. Розинов, М. Баротов Х. Мирокилов, Федотов, Норматов. Январӣ соли 1976

Муҳиддин Зоиров дар ҳайати вакилони СССР дар Сирия(САР). Соли 1971.

Мухиддин Зоиров ҳамроҳи як зумра вакилони анҷумани XIX ҲК Тоҷикистон, арбобон ва ходимони намоёни ҳизбино давлатӣ ва ҷамъиятӣ. Соли 1981.

Москва. Мухиддин Зоиров дар анҷумани Шӯрои колхозҳои СССР бо ҳамроҳини А. Мирзоев, М. Маҳмадалиев, В. Воҳидов, Ғ. Афзалов, М. Олимов, А. Дӯстов, М. Раҳимов, А. Соҳибназаров ва дигарон. Соли 1980.

Чашни 70 солагии Муҳиддин Зоиров. Табрикоти Матлубхон Давлатов.
12 февралӣ 2001. Дар акс: Иқболшо Салимов, Шерхон Салимзода,
Гулафзо Савриддинова, Усмонқул Шокиров.

Боғи ботаникӣи Помир. Муҳиддин Зоиров бо ҳамроҳии Худоёр
Юсуфбеков, А. Қосимов, Е. Н. Микиртичев, О. Ақназаров, И.
Салимов, Мухин Юрий Михайлович – узви коллегия ва сардори
Раёсати Вазорати сохтмони СССР. Августӣ соли 1982.

Чашни 70-солагии Муҳиддин Зоиров. Табрикоти Изатулло Ҳаеёв ва Султон Мирзошоев. 12 феввали соли 2001.

Суханронии устод Миралӣ Маҳмадалиев дар чаласан тантанавии чашни 70-солагии Муҳиддин Зоиров. Соли 2001.

Дар акс: қатори яқум Муҳиддин Зоиров - собиқ Вазири Кишоварзии ҶТ, Чумъахон Сафаров – мудирӣ шӯъбаи кишоварзӣ ва истифодаи замин, Муродали Алимардонов – муовини сарвазири ҶТ, Қосимҷон Қосимов – Вазири кишоварзии ҶТ, Душанбе, 9-Октябри соли 2010

Москва. Кремл. Анҷумани XXVII ҲКИШ. Муҳиддин Зоиров бо
хамроҳии Қ. Маҳкамов, Ғ. Паллаев, И. Ҳаёев, В. Я. Опланчук Ю.
Е. Сухов ва дигарон. Соли 1986.

Москва. Анҷумани XXVII ҲКИШ. Муҳиддин Зоиров ҳамроҳи
вакилони анҷумани аз ҷумҳурии Тоҷикистон. Соли 1986.

Муҳиддин Зоиров ҳамроҳи генерали армия, сардори қўшунҳои ҳарбии округи Осиеи Миёна, баъдтар Вазири Мудофиаи СССР Язов Д. Т. Соли 1983.

Котиби якуми ҳизби коммунисти вилояти мухтори Кӯхистони Бадахшон Муҳиддин Зоиров ҳамроҳ бо фармондеҳи қисми низомии 2022 подполковник Тотский К. В. ва сардори шўъбаи сиёсӣ подполковник Дмитренко Ю. С. Баъдтар фармондеҳи қисми низомии 2022 Тотский К. В. то рутбаи генерал-полковник расид ва мудирӣ федералии қўшунҳои сарҳади Россия таъин шуд.

Муҳиддин Зоиров ҳамроҳи як зумра вакилони анҷумани XIX ҲК Тоҷикистон М. Бегматов, Н. Сулаймонов, Ҳ. Тохирова, М. Махмадалиев, А. Қаҳҳоров, В. Я. Опланчук, В. Е. Новичков, Э. Бойматова. Соли 1981.

Исфара. Дар ақс: Сайдулло Ҳайруллоев, М. Зоиров, Ҳ. Темурҷонов, Ш. Қабиров, Т. Раҳматов, У. Ғаффоров, А. Шомирсаидов, Т. Чўраев, К. Раҳмонов, З. Юнусов. Моҳи майи соли 2010.

Дар акс аз чап ба рост: Муҳиддин Зоиров, Азизмамад Гулмамадов, Абдуҳаким Ҳалимов, Набичон Каримов, Мавлониддин Пўлодова дигарон. 70 солагии Муҳиддин Зоиров дар деҳаи Лаккони ноҳияи Исфара. 14.07.2001.

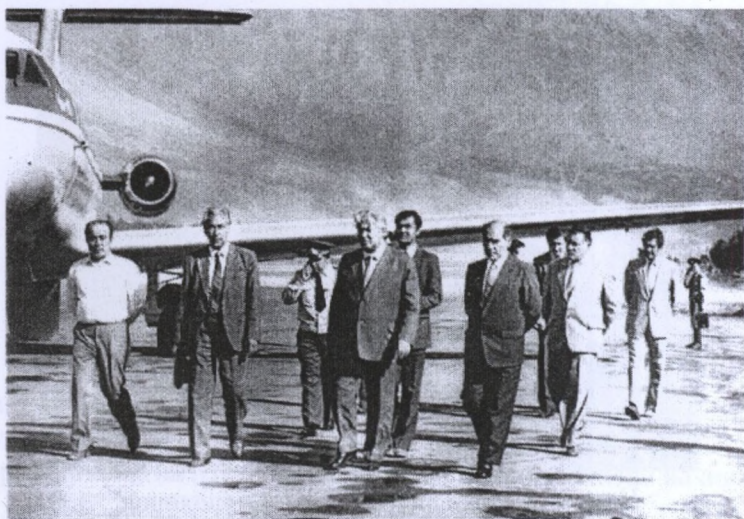
Дар акс: Муҳиддин Зоиров дар ихотаи ҳамдиёрон. Аз рост ба чап: Анорбой, акон Юлдошай-Собирчон, Мирзодавлат, Абдукарим, Маҳмадчон, Абдушукур, Абдумўмин, Рустамчон, Мирабдулло, Салимчон, Ф. Абдурахим, Розикчон, Раҳмониддин, Савриддин, Раҳимчон, Уктамчон, Аҳмадчон, Ҳалимбой. 70 солагии Муҳиддин Зоиров дар деҳаи Лаккони ноҳияи Исфара. Соли 2001.

Чашни 60-солагии Манзурхон Додохонов.
Дар акс: Муҳиддин Зоиров, Манзурхон Додохонов, Умед
Бобохонов, Акбаралӣ Сатторов, Аҳлиддин Бузруков.
ш. Душанбе, 3.01.2009

Ноҳияи Мурғоби ВМКБ. Вакилони ноҳияи Фарм (ҳозира Рашт)
бо сардорони котиби якуми ҲК район Одил Бердиев барои тафтиши
шартҳои мусобиқаи сотсиалистӣ ба ноҳияи Мурғоби ВМКБ омаданд,
ки аз сатҳи баҳр 3860 метр баланд аст. Ҳоло меҳмонон корҳои
хоҷагиҳоро аз назар мегузаронанд. Дар акс: М. Зоиров, О. Бердиев,
О. Исмонов ва дигарон. Совхозии 60 - солагии СССР. Июли соли 1983.

Ташрифи Котиби якуми КМ ҲК Тоҷикистон Р. Н. Набиев, раиси Совети Вазирони ҷумҳури Қ. М. Маҳкамов ва дигарон ба ВМКБ. Август 1983 баъди рӯй додани офати табиӣ

Дар акс: аз чап ба рост М. Зоиров, С. Акрамов, Р. Н. Набиев, И. Салимов, М. Абдулвосиев, Қ. М. Маҳкамов, П. К. Ишматов. И. И. Усмонов, август соли 1983

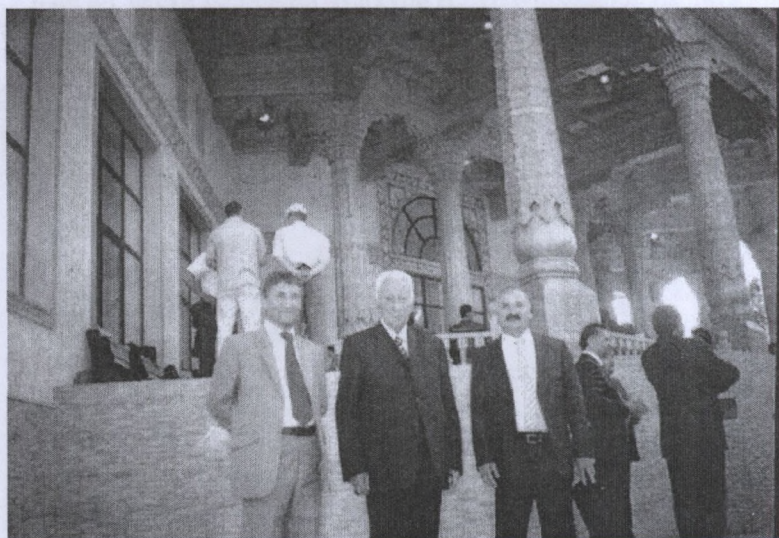
Шаҳри Хоруғ, котиби якуми ҳизби Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон Мухиддин Зоиров дар ихотаи дӯстон ва ҳамкорони худ, ҳамчунин дигар шахсиятҳои варзидаи ҷумҳурӣ Султон Мирзошоев, Ҷӯрабек Муродов, Зафар Нозимов. Соли 1984.

Мухиддин Зоиров бо ҳамроҳии комиссияи экспертии Госплани СССР ҷои сохтмони ГЭС-и Помирро муайян менамояд. Моҳи майи соли 1983.

**Муҳиддин Зоиров ҳамроҳи Соҳибназар Бегназаров,
Меҳрубон Назаров, Хушқадам Давлатқадамов, Гурез Ҷавов,
Сухов Ю. Е., Мӯъминшо Абдулвосиев, Анвар Асоев, Н. Очилов.
Соли 1983.**

**Ҷойхонаи нави зебон шаҳри Хоруғ, ки ба муносибати рӯзи
Ваҳдати миллӣ 26.06.2010 кушода шуд. Дар ақс Муҳиддин
Зоиров, Муҳаббат Раҳматов. ш. Хоруғ ВМБК**

Сирочиддин Исоев, Мухиддин Зоиров,
ш. Кисловодск. Соли 1964.

Солехчон Бохиров, Мухиддин Зоиров,
ш. Кисловодск. Соли 1964

М. Фото справа на лево: Мухиддин Зоиров, бывший министр сельского хозяйства РТ (1973-1982), заслуженный работник сельского хозяйства РТ, Владимир Моисеевич Баутин, ректор Российского государственного аграрного университета имени К.А.Тимирязева, лауреат Премии Правительства РФ, д.э.н., профессор, член-корр.РАСХН, заслуженный деятель науки РФ. Есполов Тлектес Исабаевич, д.э.н., профессор, Ректор Казахского национального аграрного университета, г.Алматы Комилзода Д.К. доктор сельхознаук, профессор, главный учёный секретарь Академии сельхознаук РТ. 8 октября 2011 г. В день празднование 80-летия Государственного Аграрного Университета им. Шириншо Шотемура.

80-солагии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншо Шотемур. Дар ақс Ҷаноби Оли Президентии Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон, Ректори донишгоҳ академик Изатулло Сатторов ш. Душанбе, 8 октябри соли 2011.

Воҳӯри бо меҳмонон аз Русия, вилояти Псков, шаҳри Великие луки: Иванов Александр Федорович, Василий Константинович, бо ҳамроҳии Муҳиддин Зоиров, Каримҷон Ҳасанов, Ғафурҷон Шарофов, Юлдош Холиқов, Назиршо Имомов, Иброҳимҷон Кимсанов, Шарифҷон Курбонов. Ш. Душанбе, августи соли 2010.

Дар тўйи арӯсии наберахоёмон Мавзунахон ва Икромҷон.
ш. Турсунзода, тарабхонаи «Ширкент», соли 2007.

Дар акс: меҳмонони мӯхтарам С. Қурбонов, А. Шодиев,
А. Усмонов, А Урунбоев, М. Зоиров, И. Обидов, Ҳ. Қиёмиддинов,
И. Усмонов, М. Баротов, О. Зоиров

Чашни содрӯзи Пирӣ дехқонон, Қаҳрамони Меҳнати
Сотсиалистӣ, депутати Шӯрои Олии СССР ва Шӯрои Олии
РСС Тоҷикистон Ҳомидҷон-ака Назаров дар ихотан ҳамдиёрон.
11 сентябри 2004.

Муҳиддин Зоиров ҳамроҳи нависандаи шинохтаи
Ҷумҳурии Тоҷикистон Ибод Файзуллоев. Соли 2003.

Муҳиддин Зоиров, писараш Олимҷон, бо ҳамроҳии рӯзноманигори
шинохтаи ҳафтаномаи «Ҷаҳони паём» Мавҷуда Саидова бо
ҳамсараш Акрамҷон Шарипов. Соли 2010.

Муҳиддин Зоиров, Изатулло Ҳаёев, Ф.Каримов,
12 феввали соли 2011.

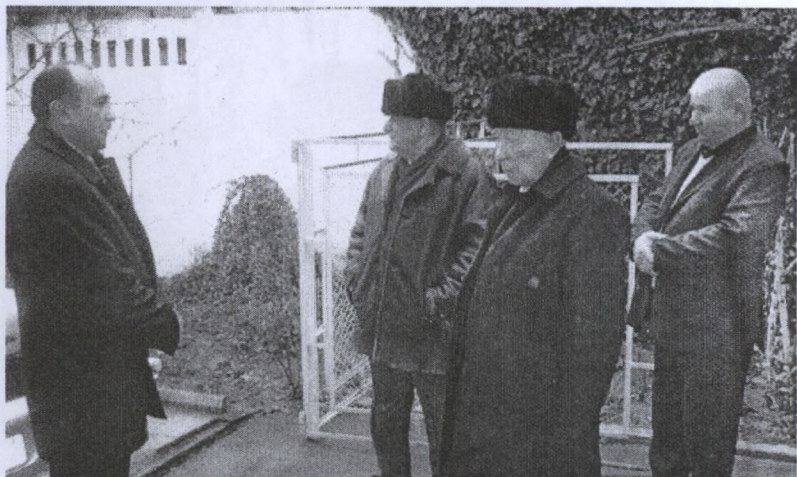
Муҳиддин Зоиров ва Мирзо Бобоев хангоми сӯхбат,
12 феввали соли 2011.

Муҳиддин Зоиров, Султон Мирзошоев, Исмат Эшмирозов хангоми сӯхбат, ш.Душанбе, 12.02.2011.

Муҳиддин Зоиров ва Эркин Раҳматуллоев хангоми сӯхбат, феввали соли 2011.

Муҳиддин Зоиров, Сайдулло Хайруллоев ва Анвар Зоиров,
12 феввали соли 2011.

Муҳиддин Зоиров, Шерхон Салимзода ҳангоми сӯҳбат,
12 феввали соли 2011.

Муҳиддин Зоиров ва Талбак Назаров хангоми сӯхбат.
Дар акс: Эркин Раҳматуллоев, Анвар Зоиров, феввали соли 2011.

Муҳиддин Зоиров, Аловиддинов Ёроқ Азимович (ноҳияи Ҳисор),
Музаффар Дадабоев (ноҳияи Шаҳринав), феввали соли 2011.

Муҳиддин Зоиров, Мӯъмин Қаноат, С. Мирзошоев, К.Сӯфиев,
О.Бердиев, А. Искандаров, феввали соли 2011.

Муҳиддин Зоиров, Қаххор Ойматов, Махмудчон Шарипов,
феввали соли 2011.

Дар акс: аз чап ба рост. А. Ниёзмамадов, Г. Афзалов, М. Зоиров, Ш. Шабдоллов, И. Талбақов, ш. Душанбе, Қасри Миллат, 11.08.2011

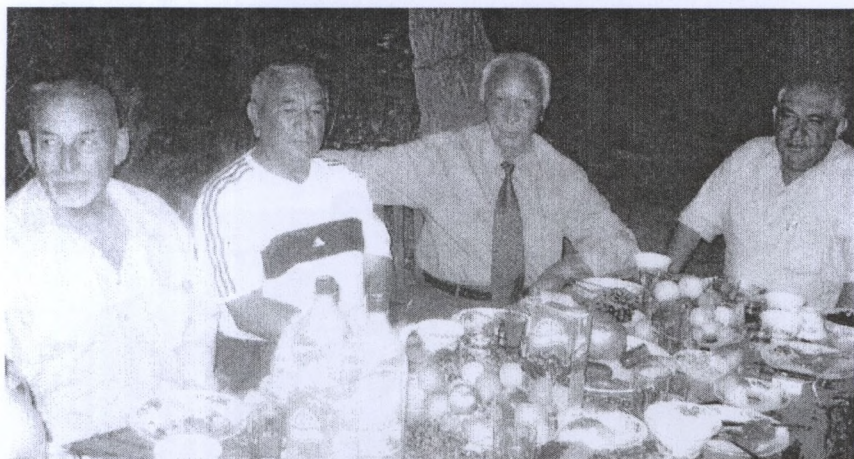
Дар акс: Чонишинҳои раиси ШСХК «Барки тоҷик»-и Ҷумҳурии Тоҷикистон Абдуллоҷон Қурбонов, Суннатullo Қодиров ба ҳамроҳии Муҳиддин Зоиров лоиҳаи сохтмони нерӯгоҳи хурди обии барқии (НХОБ) Лакқонро баррасӣ карда истодаанд. Сентябри 2011.

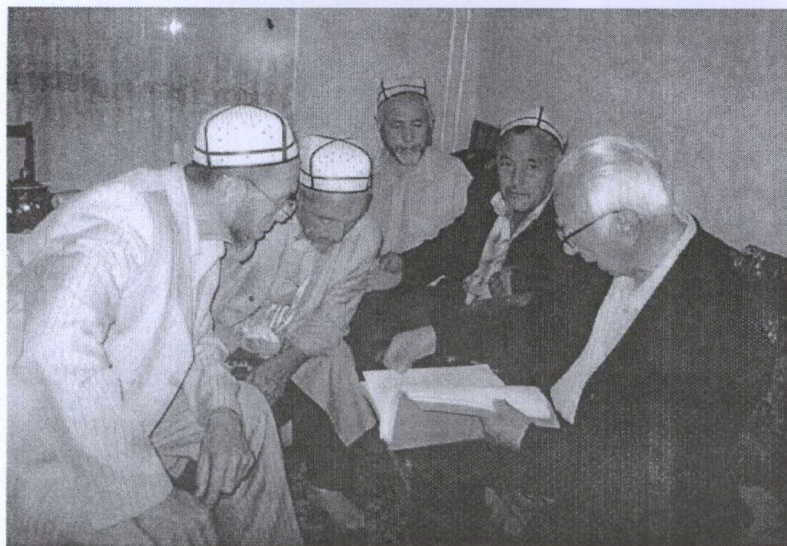
Ба муносибати 20-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Рӯзҳои фарҳангии шаҳри Исфара дар пойтахти мамлакат шаҳри Душанбе, ки санаи 30 июли соли 2011 баргузор гардид. Дар акс: аз чап ба рост Ф. Бозоров, С. Б. Ашӯров, А. Шодиев, М. Зоиров, О. Катаев, ш. Душанбе, 30.07.2011

Дар сурат: Зулфалӣ Бозоров ва Муҳиддин Зоиров.
ш. Душанбе, 11.08.2011

А.Сангинов, А. Раҳимҷонов, М.Зоиров, С.Болгаев, соли 2009.

Барои сазовор пешвоз гирифтани 20-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дӯстон ва ҳамдиёрон Алибахриддин, Ақрамҷон, Абдуллоҷон, Нуриддин, Абдухалил бо ҳамроҳии Муҳиддин Зоиров нақшаҳои ободонии деҳаи Лаккони ноҳияи Исфароро шинос мешаванд. 2011 с.

Дар акс: Муҳиддин Зоиров ва ахли оила
ш. Душанбе, соли 2010

Ҳамаи ин рафиқони азиз, бо роҳбарии доктори илмҳои филология, профессор Абдувалии Давронов барои таҳияи ин китоб ёри ва кӯмаки амалӣ расониданд, ки мо аз онҳо миннатдор ва сипосгузorem. Бо эҳтиром Мухиддин Зоиров. Дар акс: аз чап ба рост: Фирӯз Набиев, Азиз Мирбобоев, Мухиддин Зоиров, Абдувалии Давронов, Абдурахими Бехрӯзиён, Олимҷон Зоиров. Илова бар ин, барои мурағаб ва таҳрир намудани маводи китоби мазкур Тиллои Некқадам, Иқболшо Салимов ва Мавҷуда Саидова ёри амалӣ расониданд, ки мо аз онҳо хеле миннатдорем.

МУНДАРИЧА

Бахши аввал. Дар масири зиндагӣ.....	3
Ба хонандаи азиз	5
Бузургонро бузургон зинда медоранд (ба муносибати 90-солагии Ҷаббор Расулов).....	7
Некӣ бимонад ҷовидон (бахшида ба 80-солагии Махмадулло Ҳолов).....	23
Ӯ соҳиби фарҳанги воло ва сифатҳои хуби роҳбарӣ буд (ба муносибати 90 - солагии Абдулаҳад Қаҳҳоров.)	32
Ходими нимоёни давлатӣ ва ҷамъиятӣ Назаршо Додхудоев ...	48
Бузургмарде аз Хатлонзамин (Ба ифтихори 90-солагии устод Миралӣ Маҳмадалиев).....	50
Сын зами (устоди Миралӣ Маҳмадалиев).....	62
Улуғликка қоришган ҳаёт (устоди Миралӣ Маҳмадалиев)..	67
Дилсӯзи халқу ватан (ба истиқболи 90 солагии зодрузи Пӯлод Абдуллоев).....	74
Хумори дӯст (ба ифтихори 70 - солагии нависандаи маҳбуб Ибод Файзуллоев).....	89
Инсонии хоксор, олими шинохтаи кишвар (Худоёр Юсуфбеков).....	98
Файзи умр (дар бораи барандаи ҷоизаи Лениний Абдукарим Қосимов.).....	108
Нишоти умр (дар бораи ходими давлатӣ Додоҳон Ваҳҳобов.).....	114
Маслиҳатгару маслиҳатпазир (Солеҳҷон Боҳиров).....	118
Хотира аз шахсони мӯътабар (Наҷмиддин Абдуллоев).....	124
Фарзанди фарзонаи кишвар (Ҳофизи халқии Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҳоҷӣ Хусайн Насриддинов).....	128
Марди некроӣ (Ба муносибати 90 - солагии Қаҳрамони меҳнати Сотсиалистӣ Сирочиддин Исоев.).....	134
Файзи инсон аз меҳнат аст (дар бораи ходими давлатӣ Мунъим Акрамов).....	140
Инсонии хирадманд (хотираҳо дар бораи Сиддиқ Зарифов.).....	149
Марди дурандеш (Махмадулло Абдуллоев).....	153
Пири деҳқонон (бахшида ба 90 - солагии Қаҳрамони меҳнати Сотсиалистӣ Ҳомидҷон Назаров.).....	158

Дар Шаҳринав (хотираҳо аз Қаҳрамони меҳнати Сотсиалистӣ Раҷабалӣ Давлатов).....	160
Сайфиддин Абдуллоев (ба ифтихори 100 - солагии Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ, устои пахтаи РСС Тоҷикистон).....	162
Дехкони асил ва инсони комил (Изатулло Бобокалонов).....	170
Тоҷикписари қаҳрамон (бахшида ба 80 солагии Мирзо Бобочонов).....	177
Человек прекрасен своими делами (воспоминания о генерал-майоре Хабилове Кадыре Хабиловиче).....	183
Сарбаландӣ аз бунёдкорӣ аст (дар бораи барандаи ҷоизаи давлатии ИҶШС Тоҳир Шарипов.).....	187
Инсон бо нуру имон (дар бораи Ким Мадаминов).....	193
Олими пухтакор ва инсони шариф (дар бораи дӯсти ҳамсабақам Раҳим Маҳмудов).....	197
Инсони хоксору меҳнатдӯст (Булбул Ҷумъаев).....	202
Сарбаландӣ аз меҳнат аст (Абдусаттор Неъматов).....	207
Инсони одамдӯст, дилкушо, ҳокими ғамхору бегараз (Қосим Саидов).....	213
Инсони комил ва бомаърифат (Набиҷон Шарифов).....	223
Ворисони сазовори бобои деҳқон (Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон 80 - сола шуд).....	227
Вторая сессия Верховного совета СССР (II созыв 27-28.11.1984).....	234
Баҳши дувум. Лаҳзаҳои зиндагӣ	241

МУҲИДДИН ЗОИРОВ

СОЛҲО ВА ОДАМОНИ НАЧИБ

Ба матбаа 21.12.2011 супорида шуд. Ба чопаш 28.05.2012 имзо шуд.
Андозаи 60x84 1/16. Коғази офсет. Чопи офсет. 18,25 ҷузъи чопӣ.
Адади нашр 500 нусха.

ҶДММ «Шуҷоиён», ш.Душанбе, х.Дӯстии халқо, 47

